

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΡΙΣΤ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗΣ
ΑΘΗΝΑ — 1933

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

«ΚΑΥΜΟΙ ΣΤΟ ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ»

Έξαντλημένο. Κυκλοφορεί ταυτόχρονα σε δεύτερη πολυτελή έκδοση.

Τὸ δεῖο τραγί.

Χαρισμένο στὸν φίλο
μουσικῶ—καλλιτέχνη
Λεωνίδα Μαζριῶδη.

Ἐνας ἀέρας φυσοῦσε κεῖνο τὸ βράδν· ἡ δημο-
σὰ φειδοσέρονταν ἀτέλειωτη—σὰν μιὰ αἰωνιότη—
στὸ κάμπο· ἔβρούζαν οἱ καλαμιές, κρῦο ἔκανε.

Κι' αὐτὸς προχωροῦσε.

Ἦταν παραδομένος στὸ δρόμο του, σὰν ὁ στρα-
βὸς στὸ αἰώνιο σκοτάδι· πήγαινε ὅλο πήγαινε, σὰν
μιὰ ψυχὴ μεσ' στὴν ἔρημία τοῦ χρόνου.

Τὸν εἶχαν παραξηγήσει οἱ ἀνθρώποι· ἡ σκόνη
τὸν εἶχε κάμει κατάσπρο, κι' ὁ δρόμος—θεέ μου ὁ
δρόμος—ποτὲ δὲ θὰ τέλειωνε.

Ἡ ἀδερφή του τὸν ἔδιωξε. Τὸν ἔδιωξε ; σκεδὸν
ναὶ σκεδὸν ὄχι· μὰ αὐτὸς ἔφυγε.

Εἶχε πάει νὰ τῆ δεῖ ποδαρόδρομο· τόρφα πάλι
ποδαρόδρομο ἔφευγε. Πάντα ἔτσι. Κοσμογυριστής,
στρατοκόπος, ἀλήτης. Οἱ δημόσιοι δρόμοι, οἱ σιδη-
ροδρομικὲς γραμμές, οἱ ἀπόστασε:, ἦσαν τὰ μεγάλα
δρομολόγια τῆς ζωῆς του. Οἱ γέφυρες, οἱ πολιτείες,
τὰ τῦνελ, οἱ φευγίμενοι σταθμοὶ τῆς ὑδρογείας·
ἔτσι ἦταν. Ἡ γῆ δὲν τὸν χόραε· τὸν τραβοῦσε ἡ

πνοή της ξοήμου.

Είχε μείνει με τὸ μπά! ἡ ἀδερφή του.

Σὰν τὸν εἶδε νὰ μπαίνει δὲν τὸν γνώρισε ἕνας ἀλήτης τῆς φάνηκε. Τὰ δασά του μαλλιά, τὰ χαράκια τοῦ μούτρου του, ἐκείνη του ἡ στρεκλή σιλουέτα, φάνταξαν στὸ κάρδο τῆς πόρτας σὰν μιὰ φοβέ-
ρα ποῦ θάμπενε.

... Μὰ ὁ Γιάννης!..

Ναὶ ὁ Γιάννης, καὶ μπῆκε. Κύταξε γύρω του, ζητώντας μιὰ καρέκλα καὶ κάθισε. Μὰ αὐτὸς ἦταν ἀλήτης ἕνας ἀλήτης σωστός. Ἡ ἀδερφή του τὸν κύταξε.

... Ὁ Γιάννης; τοῦ κάνει, μᾶλλον σὺ νὰ ἦταν τρόπος νὰ μὴν ἦταν αὐτός, παρὰ γιατί ἀμφίβαλε. Αὐτὸς δὲν ἀπάντησε μιὰ ἀπάντηση μάταιη ἦταν φανερό πὼς αὐτὸς ἦταν ὁ Γιάννης· μόνο εἶπε: τί νέα;

... Καλὰ εἶπ' αὐτὴ καὶ τὸν κύταξε. Πὼς κατάντησε ἔτσι, πὼς ἔγινε. Πρὸ ἕξι χρόνια τὸ ἴδιο ἔτσι παρουσιάστηκε ἄξαφνα ἕνα βράδυ στὴ πόρτα. Ζοῦσε τότες ἡ μάνα τους κι' αὐτὴ ἦταν λίγα ἀνύπνιτη. Μῆτε νὰ τὸν πλύνουν δὲ κάθισε, μῆτε νὰ τὸν μπαλώσουν λιγάκι μπῆκε ἀμίλητος κι' ἔκλαψε. Ἦ' ἄλλο πρῶτ' τὸν ἔχασαν. Ἦῃρε πάλι τὶς στρατές.

Τώρα ἔμωξ ἀπόγινε· εἶχε χίλια .. Θεέ μου. Τὸ πρόσωπό του ἦταν καὶ δὲν ἦταν αὐτὸ —σὰν μιὰ φωτογραφία ποῖχε τραβηχθεῖ δυὸ φορὲς—καὶ με κάτι σπάγγους ἦσαν μπαλωμένα τὰ ρούχα του· μεσ' στὴν ἀπλησὰ καὶ τὴ βρῶμα ἀνάδενε.

Πῆγε κοντά του ἀπὸ βαθειά της συμπῶνια· δάκρυσσε, ἔκαμε νὰ τὸν χαϊδέψει λιγάκι, μὰ εὐθὺς ἕνα μύχιό ρίγος ἀπέχθειας τὴν διάτρεξε σύκορμη ἐμύ-

ριζε ἄσχημα· ἦσαν ξένο της κρέας ἡ σάρκα του, του-
νὰ ἔζεχνε ἡ κορμίλα του, κόσμο!

... Πεινάς; τὸν ἀρώτησε.

— Πεινώ.

Εὐτυχισμένη ποῦ θὰ μάκραινε, μιὰ στιγμή ἀπὸ πλάϊ του, ἔτρεξε· σερπετῆ στὴ κουζίνα. Ἄνοιξε ἕνα ντουλαπάκι καὶ ἔψαχνε. Χτυποῦσ' ἡ καρδιά της ἕνας τρόμος τὴ δούλευε.

Τοῦφερε ψωμί καὶ τυρί· τοῦβαλε μιὰ καρέκλα κοντά του καὶ πῆγε μακριά του καὶ κάθισε.

Ἐτρωγε. Ἀφιερῶθηκε δλόκληρος στοὺς καιμούς της κοιλιᾶς του. Μάσαε καὶ τὰ μελίγκια του δούλευαν, φουσκωναν σὲ κάθε δαγκωμάσά του τὰ νεῦρα. Σὰν μιὰ ἐκδίκηση ἦταν τὸ τρώει του.

Ἔτσι, μόνο ποῦ οἱ ἄνθρωποι ντρέπονται. Ἐνοστικτα κρύβεσαι σὰν θὰ ξεγυμνώσεις τὸ σῶμα σου· εἶναι κάτι πράγματα ποῦ ὁ καθένας μας τὰ κίανει κρυφά, δίχως μάρτυρες. Στὸ σπίτι σου, κλείνεσαι· καὶ τὶς τρύπες βουλώνεις. Στὸ ὕπαιθρο, κυτᾶς γύρω γύρω μὴν σὲ δεῖ κάνα μάτι.

Κι' αὐτὸς μπρὸς στὸ βλέμμα της, ἄχ θεέ μου πὼς ἔτρωγε! Καθὼς μασοῦσε καὶ γίνονταν ἕνας πολτός τὸ ψωμότυρο, γούρλωνε γιὰ νὰ καταπιεῖ τὰ δυὸ μάτια του, σὰν γιὰ νὰ μὴν τὸν πνίξει ἡ γλύκα· σὰν μιὰ μπίλια στὸ λαιμό του, ἀνεβοκατέβαιν' ὁ κούρκουνας.

Ἡ ἀδερφή του τὸν ἔβλεπε με κάτι αἰσθήματα ἀνάμικτα· τόσο ντρέπονταν ὥστε, πῆρε ἀπ' αὐτόνε τὰ μάτια της· κύταξε ὄξω. Ἐνας ἀγέρας φουσοῦσε κι' ἡμέρα τρεμόσβενε· καθὼς τὰ χλωμά φῶτα τοῦ σούρουπου ὄλο καὶ σερόνταν στὴ κάμαρη, νόμιζες πὼς

κάθε τόσο μετατοποῦσαν τὰ πράγματα.

Ἡ Ἑλένη ἐσκέφτοταν. Ὅσο πάγαινε ἡ ἀνησυχία της αὐξαινε. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μὰ ποιὸς ἄνθρωπος; ντραπήκε· δὲν ἀξίζει ἔτσι ὁ Γιάννης ἦταν ὁ ἀδερφός της. Μικρὴ τὴν ἐδιάβαζε.

Γύρισε καὶ τὸν εἶδε· ἦταν ἡ ψυχὴ της περιλυπη. Ἄχ Γιάννη τοῦ κάνει.

Αὐτὸς μῆτε πρόσεξε. Εἶχ' ἀποράει καὶ κάθονταν. Κάτ' ἤθελε· ἔφαγνε μὲς' στίς τσέπες του ἡσυχά.

... Ποῦθε ἔρχεσαι Γιάννη; τὸν ρωτᾷει γλυκά.

— Ἀπὸ πάνω, τῆς κάνει καὶ τῆς ἔδειξ' ἀόριστα.

... Ἀπὸ ποῦ;

— Ἀπ' τὸ δρόμο, καὶ ψάχνονταν.

... Μὰ τί θέλεις; τί ψάχνεσαι;

— Τίποτα.

Ἄναποδογύρισε τὴ σακούλα τῆς τσέπης του καὶ ἔβαλε ἀπὸ κάτω τὸ χέρι· ἓνα κίτρινο ἀλεύρι χύθηκε στὴ φούχτα του· καπνός. Τέντωσε τὴ παλάμη καὶ ἄρχισε μὲ προσοχὴ νὰ διαλέγει· πέταε ἓνα ἓνα τὰ ψύχουλα, τὰ χοντράδια, τὴ βρωμιά. Ἐπειτα ἔκανε οὐφς μὲ τὴ μύτη καὶ ρούφαε· δὲν στρίβεται πιά τσιγάρο εἶπε μὲς του.

Ἡ Ἑλένη ἀνατρίχιασε· ἔχωσε τὸ χέρι πίσ' ἀπὸ τὸν κάδρο καὶ κάτι πῆρε καὶ τοῦφερε· ἦταν τσιγάρο. Πέρονω ἀπὸ κανένα τοῦ Νίκου, τοῦ κάνει, νὰ βρῖσκεται· τυχαίνει καμμιά φορὰ νὰ μὴν ἔχει.

Μῆτε ρώτησε ποιὸς ἦταν ὁ Νίκος, μόνο τὸ πῆρε καὶ φούμαρε. Πά, ρούφαε μιὰ καὶ σταμάταε μὲ τὸ στόμα ὀρθάνοιχτο, σὰν νὰ σταματοῦσε ἡ πνοή του. Πά, καὶ καπνός πιά δὲ φαίνονταν. Μετὰ παρατήραε

εὐτὸς τὸ τσιγάρο του· στὰ δυὸ δάχτυλά του κρατῶντας το, τὸ ἀπολάμβανε μὲ ἄγριο μᾶτι· σὲ κάθε του ρουφηξιά χαρακόνονταν πιὸ βαθειὰ οἱ γοιμάτσες του· ἔκανε προσεκτικὰ καὶ μὲ φρόνηση, σὰν γιὰ νὰ μὴν τοῦ ξεφύγει ἡ γλύκα· Μόνο ρώτησε, εἶπε: ἡ μάνα;

... Τώωωωρα ἡ μάνα, του κάνει.

Δὲν ξανάτε ἓνα μᾶταιο λόγο· ἦταν φανερὸ πὼς ἐπέθανε.

... Πέθανε, τοῦ ξαναλέει αὐτὴ μὲ διάθεση καὶ δίνει κανεὶς ἓνα χτύπημα· ἡ ἀναισθησία του τὴν καίραζε.

— Ἔ λοιπόν;

Ἀπόμεινε. Ἦσαν λοιπὸν ἓνα τέρας, ἡ ἀνησυχία ἔριξ' ἓνα βλέμμα τριγύρω της· κύταξε τὸ παράθυρο· λίγο ἀκόμα καὶ νύχτανε. Τὰ πράγματα ἀφ' ἑσθλα, ὑποπτα μὲς' στὸ ἡμίφωτο ἔχρισαν· μιὰ ἀναισθησία τὴν κοίνησε.

Ἦγε ν' ἀνάψει τὴ λάμπα καὶ τὰ χέρι της τρέμαν. Καθὼς ἀναδόθηκε ἡ φλόγα ἀπ' τὸ σπῆρο της, ὅπ' ἔμεινε γοργὰ μιὰ στροφὴ πᾶν στοὺς τοίχους οἱ ἴσκιοι τοῦ Μισοῦ, ἀπαίσια ἢ σιὰ κα' αὐτουντοῦ μετατοκίθηκε καὶ σαύθηκε.

Ἄσπιδ βιάζει μὲ φωνὴ καὶ γοοῖζει. Ἦσαν στὴ θέση του ἀκίνητος· κέθοντιαν συλλογισμένος, βουβός. Μῆτε ἔφάνη νὰ νόησε.

... Ἄκου δῶ .. τοῦ κάνει αὐτὴ, μὰ σταμάταε· ἄχ καὶ σιὰ Νίκου; ξανάτε.

Μὰ καὶ τῶρα αὐτὸς δὲν ἐμίλησε· μόνο κύταξε· εἶχε πολὸ κρῖο τὸ βλέμμα.

... Ὁ Νίκος, τοῦ φωνάζει, ὁ ἄντρας μου.

Τὸ «ὁ ἄντρας μου» τῶπε ὅπως εἶσι γιὰ νὰ τὸν ξεχωρήσει ἀπ' αὐτόνε· ἤθελε νὰ τοῦ κάμει αἰσθητὴ τὴ διάκριση, ποῦχε σ' αὐτὸν καὶ σὲ κείνον.

— Ἔλοιπόν; κάνει αὐτός.

— Ἔλοιπόν; λέει κι' αὐτή. Σάστισε· ἔχασε τ' εἶχ' ἀκριβῶς νὰ τοῦ πεῖ. Μιά βαθειὰ σιωπὴ ἀκολούθησε κι' ἦταν ἔτσι σὰν γοργὰ ν' ἀλαργεῖταν στὸ χάος. Δὲν μιλοῦσαν, ἐσκέφτονταν· κάτι λυπητερές γραμμὲς φάνηκαν νὰ τρέχουν στὴν ὄψη του κι' ἀπὸ κοντὰ ἢ ἴδια ἢ λύπη.

Τότε ἓνας λυγμὸς τὴν ἔτσάκισε ... Γιάννη τοῦ κάνει, ἄχ Γιάννη παντρεύτηκα· πῶς κατάντησες ἔτσι πῶς ἔγινες· δὲν ἀκοῦς, ἢ μάνα μας πέθανε· πέθανε Γιάννη μου ἢ μάνα μας κι' ἐγὼ ἔκλαιγα· δὲν ἀκοῦς ἐγὼ ἔκλαιγα ἔκλαιγα γιὰτὶ πέθαν' ἢ μάνα μας, ἔκλαιγα γιὰτὶ ἔλειπες σύ.

Μαλακιά ἢ φωνὴ της, εἶχε τεντώσει σὰ λάστιχο ἔκλαιγε ...

— Τώρα ... ἔκαμε τρυφερὰ γιὰ νὰ ἐξακολουθήσει, μὰ αὐτὸς τὴν διάκοψε: Τώρα τί;

— Τώρα νά, θάρθει ὁ ἄντρας μου.

Τῶπε ἔτσι ἀπίστευτα ἄξαφνα· εἶχε μιὰ βαθειὰ κακεντρέχεια ὁ λόγος τη. Τί τέρας! τὴν τάραξε· τῆς ἔκανε φρίκη ἢ ἀπάθειά του, ἢ ἀναλγησιά του, ἢ ὁμότη του.

— Γιατὶ ἦ ρθες, τὸν ρωτᾷ ἀπότομα.

— Θὰ φύγω· ἔκαμα χαμηλὰ γιὰ νὰ πρᾶμμα.

— Λέγε, τί;

— Ἡ Μαρία ...

Νευρικὸ ἓνα γέλιο τὴ τσίκισε· ἄχαχα ἢ Μαρία

ἄχαχα ἢ Μαρία ... καὶ σκεφτόταν μὲ λύπη ἐκείνο κεί· «τὸ θὰ φύγω» του. Ἄχ πόσο ἴσχυα τῶπε!

Καὶ νάτον σηκώθηκε· τράβηξε κατ' εὐθείαν στὴ πόρτα· σωστά ... ἀδερφέ μου ...

Αὐτὸς ἄνοιξε. Σὰν μαῦρος μερνιτὲς ἔπεσε τὸ σκοτάδι στὸ ἀνοιγμα· ἓνας ἀέρας φουσοῦσε.

... Γιάννη ... καὶ χυμᾷ ξωπίσω του μὰ δὲν πρόφτασε· αὐτὸς εἶχε πηδήσει—σὰν στὸ κενὸ—μεσ' στὴ νύχτα. Μόνο τὰ Γιάννη της πέταγαν σὰν πληγωμένα πουλιά. Ἐνα ψυχρὸ φύλλο τοῦ ἀνεμου ἄξαφνα χύθηκε στὴ κάμαρη. Ἡ φλόγα τῆς λάμπας ἐμίκρυνε κι' ὅπ, μιὰ στροφὴ φέραν οἱ ἴσκιοι, καὶ πῆδησε. Ἡ νύχτα ἐφούσκωσε. Ὅλα τὰ πράγματα εἶχαν ἀποθέσει τὸ πρόσωπο.

B'

Ἐνας ἀέρας φουσοῦσε κείνη τὴ νύχτα.

Ἡ δημοσὴ φειδοσέρονταν ἀτέλειωτη—σὰν μιὰ αἰωνιότη—στὸ κόμπο. Ἐβούιζαν οἱ καλιμὲς κρῖνο· ἔκαιε.

Κι' αὐτὸς προχωροῦσε.

Ἦταν παραδομένος στὸ δρόμο του, σὰν ὁ στραβὸς στὸ αἰώνιο σκοτάδι· ἐπήγαινε—ὄλο πήγαινε—σὰν μιὰ ψυχὴ μεσ' στὴν ἐρημία τοῦ χρόνου.

Τὸν εἶχαν παραξηγήσει οἱ ἀνθρώποι· ἢ σκόνῃ τὸν εἶχε κάνει κατ' ἄσπερο, κι' ὁ δρόμος—ἄχ θεέ μου—ὁ δρόμος· λειτὲ δὲ θὰ τέλειωνε. Δὲν αἰσθάνονταν

τίποτε· μήτε χαρά μήτε λύπη· αδιάφορος ἦτανε κι' ἤσυχος· γιατί· μήπως δὲν ἦτανε ἡ δημιουργία στὴ θέση τῆς; ἢ μὴν εἶχε ἀντίρρηση γιὰ τὸ νόμο τῆς ἔλξης; ἢ σιωπὴ τὸν ἐγνώριζε, οἱ νύχτες τὸν ξέραν· ἦταν τῆς ἐρημιᾶς τὸ λουλουδί.

Ὁ κόσμος ἀργά· τὰ πράγματα ἀφιμένα στὸ πάει τους· νὰ δημιουργοῦνται οἱ δοίζοντες· νὰ γεννιέται ὁ χρόνος· οἱ τόποι, οἱ ἐποχές νὰ πηγαίνουν. Ξέρετε πῶς περπατᾶνε στὴ γῆ; νά, πηγαίνουν· τίποτ' ἄλλο πηγαίνουν· σὲ προὔπαντᾶνε τὰ ὄρια σὲ ἀκολουθᾶνε οἱ δρόμοι κι' οἱ πολιτείες—οἱ πολιτείες—σοῦ τραγουδᾶνε βαθεῖα. Ἔχει ἓνα χιῦπο τὸ χάος· ἔχει ἓνα σφυγμὸ τὸ κενό· καὶ μόνο οἱ ὄρες σωμαίνου· καὶ μόνο οἱ καιροὶ δὲ μιλοῦν. Ἡ αἰωνιότη σὲ κυτᾶζει καὶ σκέφτιεται· τὰ πλάτη, οἱ ἀπόστασες, εἶναι ἀφιερωμένα στὸ βιάδι σου· ἀναθυμιάζει μ' εὐλάβεια κάτ' ἀπ' τὸ βῆμα σου ἢ γῆ.

Ἔτσι πάνε· ὅλο ἴσα καὶ γιόρτα· ἄκρη-ἄκρη στὶς σιδεροτροχιές, στὰ ποτάμια, ἄκρη-ἄκρη στοὺς ὄρους γιαιούς· πάντα δημοσά κι' ὅλο κίμπο· δὲν ἀνεβοκατεβαίνουν οἱ δρόμοι, δὲν πᾶν οἱ στραῖτες λοξί· γιὰ σένα δεξιά ἢ ἄριστερά νὰ διαβαίνουν τὰ ὄρη, νὰ ἐξελίσσονται οἱ θάλασσες ἢ καμπύλη, ἢ εὐθεία, κι' ὁ κόσμος ἀργά· ἢ αἰωνιότη πιστώνει. Ἡ φυγόκεντρη δύναμη ἄς εἶναι ἓνα παραμῦθι τῶν κίλων, καὶ μόνο μιὰ γραμμὴ κατακόρυφη νᾶσαι σὺ στὶς στροφές· ἔτσι· ὅπως πάνε οἱ δρόμοι μονάχοι τους, ὅπως στέκουν τὰ βράχια.

Κι' αὐτὸς προχωροῦσε.

Αὐτὴ ἡ νύχτα ἦταν ὅλο σιωπὴ κ' ὅλη ἄστρα-

Μεσ' στ' ἀκίνητο σκότος ἀχνὸς καὶ ἀμφίβολος ἀπλωνόταν ὁ κίμπος· ποῦ θὰ στέκονταν; Ὁ δημοσίος δρόμος χάνονταν σεραπετὸς μεσ' στὴ νύχτα κι' ἡ σιωπὴ ἦταν τόση, ποῦ λὲς τὸν ἐπρόσεχε· ἔλοιπὸν ποῦ θὰ στέκονταν;

Ἔπρεπε κάπου νὰ χωθεῖ, νὰ πλαγιάσει· δὲν ἐχοράτευε ἢ ψύχρα, ἐδάγκωνε.

Στάθηκε· ἔστη· ἀπτι κι' ἀφιγκράστηκε· ἢ σιγὴ ἦταν τέλεια. Κάπου ἐκεῖ ἀλαργινὰ ἓνα νεράκι κελιάριζε· μεσ' στὴ παγερὴ σιγαλιά—στὸ σκοτάδι—μόνο αὐτό, διηγώτου· τὸ παραμῦθι τοῦ κόσμου.

Γάβ! κάνει μιὰ φωναχτιά· γάβ! γάβ! Ἄλλες δυὸ δυνατώτερα· νάτο· ἐκεῖ βαθεῖα τ' ἀποκρίθηκαν· ἀλυχτίσματα σκύλων ἀκούστηκαν· σιωπὴ, αὐτὸς ἤξερε. Ἀφῆσε τὴ δημοσά καὶ πῆρε τὸ κίμπο· πάταε, ὅλο πάταε χόματα μαλακὰ σὰν βελουδοῦ· ἔτριξε σὰν μετᾶξινη ἢ χλόη στὸ πᾶτι του κι' ὁ σάλαγας τοῦ νεροῦ ὅλο αὖξανε· τέλος στάθηκε· ἄξαφρο, σκυθροπὸ μεσ' στὴ νύχτα ὑψώθη μπρὸς τοῦ ἓνα χιῦρο· οἱ χαραμάδες τῶν παραθυριῶν του ἐφέγγαν· τὰ σκυλιά ἀλυχτούσαν· μιὰ ζεστή μυρουδιά ἀλευριοῦ τοῦ κεντοῦσε τὴν ὄσφρηση.

Ψηλά στὸ χαγιατή ἓνας ἄνθρωπος—ὁ μυλιανᾶς—εἶχε προβεῖ μ' ἓνα φαναράκι ἀναμένο· τὰ χροματιστὰ του τζαμάκια στὸ σκότος, φάνταζαν σὰν μιὰ ἔξωτικὴ ἀνθοδέσμη.

Μὰ ἄς ἀφίσουμε νὰ μᾶς τὰ διηγηθεῖ μοναχὸς του.

.. Ἐγὼ ἀνέβηκα· τοῦκα πὼς ἦμουν ἀλήτης καὶ κρύονα· πῶς δὲ φελέν τὰ σκυλιά του· εἶχαν πολὺ

διαστραμμένο τὸ ἔνστικτο· δὲν ξέρον νὰ κάμουν μιὰ διάκριση δίκαιη· ἂν ἦταν κῆνας ἄλλος μπορεῖ νὰ τὸ ξέσκιζαν ...

Θὰ πεινᾷς, μοῦ λέει ὁ ἄνθρωπος, ποῦθ' ἔρχεσαι καὶ μὲ κῦταξε ὑποπτα' ἐγὼ κολακεύτηκα· πρὶν ν' ἄ- παντήσω στοχάστηκα : ἐτοῦτος δῶ 'ναι σωστότερος (εἶπα) καὶ δὲν μοῦ φαίνεται τόσο ὅσο οἱ σκύλοι του ἀνόητος· καὶ χωρὶς ἄλλα πῆρα τὸ ψομί καὶ τίς ἐληές ποῦ μοῦ πρόσφερε· ἔβραζα κἀτ' ἀπ' τὴ μύτη καὶ σκέφτομαν : εἶδες ποῦ ἤξερε πὸς τὸ δίχως ἄλλο πεινῶ ; εἶναι μιὰ ἔνδειξη πὸς ξέροι νὰ ἐχτιμῶ καὶ νὰ φέρεται· εἶναι τὰ λόγια του πρόβατα καὶ τὰ ἔργατὰ του θεοῖα· μπράβο του· εἶδα καλὰ—παραμόνεμα—ἀπ' τίς χαρμιάδες τῆς κἀμαρης, πὸς πρὶν νὰ μοῦ ἐτοιμάσει φαγί, ξεκρέμασε ἀπ' τὸν τοῖχο τὸ δίκανο· στὸ φανάρι ἦταν καὶ τυρὶ καὶ δυὸ ρέγκες, μὰ γιὰ μένα ἔκαμε τιμητικὴ μιὰ διάκριση : μοῦφερε μόνο ὄ,τ' ἦταν γιὰ πέταμα. Νὰ λοιπὸν ποῦ δὲν τὸν χάλασε ὀλωσδιόλου τὸ κάμωμα· τὸν ἐχτιμῶ τὸ δίχως ἄλλο, θᾶταν κυλὸς νὰ μὲ γκρεμίσει ἀπ' τίς σκάλες· μὰ δὲν τόλμησε· ἂν δὲν φοβότανε θᾶτανε τέλειος· τὸ φαί του δὲν ἄξιζε· προσφέροντάς μοι το ἄμέσως, ἐζήτησε νὰ μὲ διαφθεῖρει μ' ὄ,τι μπορούσε λιγώτερο· ξέροντας καλὰ τὸν ἑαυτό του, ἔβαλε, πρῶτα τὴ δωροδοκία σ' ἐνέργεια· ἔξοχα ! σοῦ λέω θᾶτανε τέλειος.

— Ποῦθ' ἔρχεσαι ; μὲ ρωτᾷ ὁ ἄνθρωπος.

— Ἀπὸ πάνω, καὶ τοῦδεξ' ἀόριστα· ἔκαμα χαμηλὰ γιὰ 'να πράμμα.

«Χαμηλὰ γιὰ 'να πράμμα»· δηλαδὴ ἔκοψε ἀπ'

τὴ δημοσὰ γιὰ τὸ μύλο· ἔτσι εἶναι, θὰ σκέφτηκε ὁ μυλωνᾶς καὶ μὲ πρόσχευε : χαμηλὰ γιὰ τὸ μύλο ; μὲ ρώτησε· ὄχι δᾶ, τοῦτα ἐδῶ τὰ μέρη τὰ ξέροι γιὰ τὴν Ἀσία πάω τώρα, τὴ κεντρικὴ, τὰ ἐνδότερα· ἔχει πολὺ τόπο ἐκεῖ ἔρχομαι ἀπ' τῆς Ρωσίας τὰ μέρη· γάζενα ἕνα φεγγάρι στὶς στέπες· στοὺς κάμπους τῆς Ρουμανίας ξαπόστασα· πῆρα τὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι ἕως ἐδῶ.

Μὰ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἄρχισαν πάλι τοῦ μυλωνᾶ οἱ ὑποψίες· μὲ ρώτησε : καλὰ εἰσιτήρηιο ;

— Εἰσιτήρηιο ; τί μὲ πέρασε ; νὰ λοιπὸν ποῦ μὲ πρόσβαλε τέτοιοι εἶναι ἡ πονηρία τους ὅλη εἶναι νὰ μὴν ἐννοοῦν τὸν πλησίον τους· τοὺς ἔχει στραβώσει ἡ μέγκλα καὶ ζοῦν μεσ' στὸ φέμα σαν τὰ ψάρια στὴ θάλασσα· ἂν τοῦ πῶ «μὲ τὰ πόδια θὰ καταλάβει καὶ θὰ πεῖ «λέει φέματα» ἂν τοῦ πῶ «μὲ λεφτὰ» πάλι θὰ καταλάβει καὶ θὰ πεῖ πάλι «φέματα»· ἄχ γιὰ ἰδὲς τον, εἶναι ἐτοιμος νὰ μὲ πάρει—ἀπ' ὅτι εἶμαι—ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο! μὲ ὑποπτεύεται ἄδικα· τὸν συμφέρει πιὸ πολὺ νὰ μὲ περνᾷ γιὰ ὅμοιο του· ἔχει διαζύγιο μὲ τὴν ἀλήθεια ὁ ἄνθρωπος.

Τοῦπα λοιπὸν μὲ λεφτὰ κι' αὐτὸς μὲ κῦταξε ὑποπτα· πάλι ἐγὼ κολακεύτηκα· τὰ κοπλιμέντα μ' ἄρρέσουν· τουλάχιστο δὲν ἦταν βέβαιος πὸς μπορούσα νὰ τοῦλεγ' ἀλήθεια ...

Κι' ὅταν σὲ λιγάκι ἔπεσα νὰ κοιμηθῶ, κατῆλαβα καλὰ πὸς ὁ μυλωνᾶς παραφύλαξε· μάτι δὲν ἔκλεισε· στὴ πρώτη σκάλα εἶχε τοὺς λύκους τοῦ δίκανου· μπράβο του· ἔτσι κι' ἐγὼ μπόρεσα καὶ κοι-

μήθηκα ἥσυχος· ἤμουν βέβαιος πὼς δὲν εἶχα νὰ φοβηθῶ ἀπ' αὐτὸν μὴν μὲ ληστέψει στὸν ὕπνο ...

* *

Τὴν αὐγὴ ἀφησα τὸ μύλο ξωπίσω μου· ἕνας ὠραιότατος ἥλιος προμηνύονταν σὲ καθαρὴ ἀτμόσφαιρα· σιὸ βᾶθος τοῦ πλατύτατου κάμπου σὰν μιὰ σκόνη χρυσῆ δῶ καὶ κεῖ ἀναδύνονταν ἡ ἀνοιξιὰτικὴ δμίχλη· ὁ κόσμος ἀργά· καὶ οἱ γλύκες μας γλύκες· πάντα δημοσὰ κι' ὄλο κάμπο· ἔτσι πᾶνε· ὄλο ντρίτα καὶ ἴσα· ἄκρη ἄκρη στὶς σιδεροτροχιές· στὰ ποτάμια· ἄκρη ἄκρη στοὺς ὠραίους γιालούς· τρεῖς μέρες περπάταγα.

Καζολόγαγα δῶ καὶ κεῖ παπαρώνοντας στὸ νερὸ ξεροκόματα, διάλεγα μεσ' στὶς φυλωσές· κάτι τρυφερότατα χόρτα· τσᾶκ, ἔσπαζα μὲ τὰ δάχτυλά μου τὰ φύτρα. Πλάϊ στὰ ἀυλάκια ἐκάθιζα· καθρεφτιζόμαν μεσ' στὰ νερὰ ποὺ λιμνάζανε· ἔκανα κάτι γκριμάτσες παράξενες· ἔπειτα ἔπινα μὲ τὶς φοῦχτες νερά· κι' ἄσα ἔκανα καὶ πολὺ εὐχαριστιώμουν.

"Ἐτσι καθισμένον μου συνέβηκε νὰ μὲ ρωτήσουν δυὸ τρεῖς [καμποχωρίτες καὶ μένα· βαδίζανε καβάλλα καὶ μὲ εἶδαν καὶ στάθηκαν· μὴν ἤξερα μαθὲς ποῦθε κάνει τὸ τοιφλίκι τοῦ Μάλωση; ἄχ τι ἔλεγαν; πῶς δὲν ἤξερα! νὰ ἀπὸ κεῖθες· καὶ τοὺς δείχνω ἕνα μονοπάτι ζερβὰ μου· τρεῖς ὄρες τοὺς κάνω θὰ βαδεῖστε ἀπὸ δῶ· ἦσαν κι' οἱ τρεῖς τους ἀνεπίγραφα γράμματα καὶ τοὺς ἔγραφα τὴν ἐπιγραφή τοῦ διαβόλου.

Καὶ θυμήθηκα ἕνα ἄλλο παρόμοιο.

Πέραγα ἀπ' τὸ Τεξὰς τῆς Ἀμερικής· κεῖ ποὺ κάθομαν σ' ἕνα χῶλλ καὶ δὲ σκέφτομαν τίποτα, μὲ πλησιάζει ἕνας ρωμιὸς κακομοίρης· μου λέει· μου γράφεις μιὰ σύσταση; ἄκω κεῖ, ὄσες θές· πῆρα τὸ φάκελλο κι' ἄρχισα· ὁ ἄνθρωπος μουῦλεγε· Κύριον Μῆτρον Ἀλέσταν, Ἀγίαν Εὐθυμίαν Σαλόωνων, Γκρέκ· κι' ἐγὼ ἔγραφα· Τσακατράκ τράκ πιπιτσιζ ζιτσιπιπ ἴγκζ. Θὰ πᾶει; μὲ ρωτᾶει· γιατί τάχα νὰ ρώταε; θύμισσα· ἄμα πᾶει νὰ μὲ χέσεις, εἶπα μέσα μου μόνο.

Τώρα νά, ἐπλησιάζα· τὸ σούρονπο πρόβαινε· ἂν εἶχα περπατήσει πὺ πολὺ θάχα φτάσει· μὰ δὲν ἦθελα· μ' ἄρρεσε νὰ τὴν παθαίνω στὴν ὥρα. Ἐκεῖ κατακαμπὶς στὰ δεξιά μου, φαίνονταν καθαρὰ τὸ ἰδιόρρυθμο σκέδιο· τὸ σπῆτι τοῦ Μάλωση· μεσ' σ' ἕνα μπλόκο ἀπὸ λεύκες μόλις ἔξεχε ἡ πυργωτὴ κορυφή του· τὰ φρουριακὰ παραθύρια του λὲς μὲ κρυφοκυτοῦσαν π' ἀλάργα· κάτι σπιτάκια ἀσπρολογοῦσαν περίγυρα· λοιπὸν ἐκεῖ!

Τάχυνα τὴ περπατησά μου. Σὰν στὸν ἄνεμο ἀντίθετα πεταλοῦδες ἀνήσυχες, φτερουγίζαν οἱ σκέψεις μου· ἔνοιωθα τὴ ζωὴ μου παράξενη, σὰ νὰ τοπιοῦτο στὸ χρόνο· σὰν νὰ σχῆμα ἀπίθανο, ἔνοιωθα τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μου ἀνιση· μηδὰ ἔξρω τί ζήτηγα; λυπώμουνα τὰ κοτσώνια ποῦν' ἀήνεμα καὶ δὲν μποροῦν νὰ αἰσθάνονται!

"Ἀρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ νυχθάνει Μυστηριακὸς μυστικὸπαθος μεσ' στὶς βραδυνές· σιγαλιές ἀπλωνόπουν ὁ κάμπος· ἡ σφίγγα τῆς νύχτας μὲ κύταζε, δει-

λά, σιωπηλά—μάτια που καρφώνονταν πάνω μου—έ-
να ένα τ'άστερεια, πέρναν μεσ' στη νύχτα τή θέση τους.

Όταν ή νύχτα σκεπάσει, τότε είναι που μιλιάνε
τά πράγματα που συμφωνοῦνε τὰ ὄντα μεσ' στο
σκοτάδι δεν έχει ὄρια ή σκέψη μου' ἐργάζεται σάν
τέλειο ρολόι ή ζωή μου' στένω ἀφτί κι' ἀφιγκράζο-
μαι τήν ἀναπνοή τῆς ἐρήμου' σάν ὁ εὐαισθητότερος
δέχτης, πιάνω και τὸ παραμικρότερο θόρυβο ἀπὸ
μίλια μακρὰ.

Πῆρα τὸ δρόμο λοξὰ και με βῆμα γοργὸ ἐπλη-
σίαζα· εἶχα κάμει χαμηλὰ για ἴνα πράμμα· «μὰ μέ-
ρα θὰ γυρίσω μεγάλος» τῆς εἶχα τότε εἰπωμένο· κι'
ἐγὼ γυρίζ' ἀλήτης! Χαμογέλασα· παράξενες ἐντυπώ-
σεις και σχήματα ἐρχῶσαν και φεῦγαν στο νοῦ μου·
μοῦρχονταν λοξὰ οἱ ιδέες μου· μιὰ ψυχόρμητη κα-
κεντρέχεια μου κεντοῦσε τὸ ἔνστικτο· ἀλήτης, κι'
αὐτὴ μιὰ Κυρία με τῆ νόμιμο κλίνη της, μ' ἕναν
ἄντρα για «σύζυγο»· σήμερα «ἐορτάζει» ὁ σύζυγος,
αἴριο γιορτάζει «ἡ Κυρία» «ἡ ὑπηρεσία» «ὁ πύργος
των» και ἡ ρόδα γυρνᾷ τὸ μενοῦ, τὰ γενέθλια, ἡ
σελήνη κι' ὁ ἔρωσ' σουαρέ ντε γκαλά· πιθανόν και
οἶχ' ἦττον' ἡ τιμή, ἡ ὑπόληψις· και ὁ Κύριος; Ω! ὁ
Κύριος σπόρτμαν· παίζει μπρινζ και ἀκίζεται· ἄχ
ναί, τὸν πειράζει ἡ «ὀμίχλη».

Περνῶντας ἀπ' τῆ γέφυρα στάθμηκα, βουερὸ τὸ
ποταμάκι κυλοῦσε· οἱ καλαμιῶνες του θροῖζαν· ἔρριξα
τῆ ματιὰ μου τοῦ μάκρους· χοντρός ἕνας ἄστερας,
με τὰ σκέλη του ἄνισα, ἐκεῖ στο βᾶθος σαπφείριζε.

Παράξενο πράμμα. ἡ καρδιά μου χτυποῦσε· εἶχε
χρόνια, νὰ βροντήξει ἡ καρδιά μου. Τὸ νευρικό μου

σύστημα. τ' ἀποξυλωμένο, τ' ἀναίσθητο, ἔπαιρνε μιὰ
ἐπερειασθησία περιεργη· μιὰ ἀλαφροτάτη σύγκριση
ἄρχισε νὰ μοῦ θολώνει τὴς σκέψεις. Γέλασα Δὲν μοῦ-
λειτε τώρα παρὰ μιὰ ἀριστοκρατικὴ μυωπία· ἂν φο-
ροῦσα μονύελο, ἂν ἐντόνομιν φρέσκο, δὲ θάμιουν
ἕνας τέλειος τζέντλεμαν; ἡ σύγκρισή μου, ἡ ὑπερευ-
αισθησία. τὸ σύστημα, εἶναι μιμηπελὸ πολὺ· σνόμει
τρέ μοντιέν εἶναι ἡ ἀριστοκρατικὴ μυωπία.

Προχωρῶντας οἱ σκύλοι μοῦ ρίχτησαν·

Στὸ μετόχι ἄνοιγε κάπου κάπου μιὰ πόρτα κι'
ἕνας ἄνθρωπος φώναζε: ἔξω... ἔξω... ἔξω... ἔξω...
ἐγὼ, σάν νὰ μποροῦσε νὰ με φοβίσουν οἱ σκύλοι!
Ἐπειτα βοῦῖζα ἀπειλητικὰ τὸ ραβδί μου και ἔννοοῦ-
σα ὅπως ἔννοοῦν οἱ ἀῤῥοι: αἴστ... τὰ καλὴ σκυλιά.

Βρίσκομαν μπροστὰ στο σπίτι τοῦ Μάλοση· ἡ
σιδερένια δζώπορτα ἦταν μισάνοιχτη και στέκομαι
ἐγὼ στο σκοτάδι· κῶτατῆ τὸ ὀφθαλμιατο σπίτι. Σάν
ἕνας πύργος μεσ' στη νύχτα ἐφάνταζε· στα ψηλὰ πι-
ραθῦρια του, τ' ἀγροολοτὰ τὰ στενόμακρα, ἔφεγγε
ἕνα πολὺ ἔντονο φῶς· λοιπὸν ἐδῶ! Ἡ Κα και ὁ
Κος Μάλοση! Ἡ σελήνη παν' ἀπ' τὸν πλατύτατον
αὐτὸν κάμπο, θάκανε τῆ Κυρία ὀμφρόδικη, ἐνῶ τὸ
κίλοναθρομένο αὐτὸ ἀνθρωπάκι—ὁ σύζυγος—θὰ
τῆς μετροῦσε τὰ ἄστρα· χωρὶς ἄλλο, θάταν γοιμενι-
κῆ ἡ Κα Ἡ. Μάλοση μεσ' στη ρομαντικὴ ταῦτη φῶ-
ση· θὰ «ἐδέχεται» στὴν κατάφωτη σάλα της, θάκανε ἄ-
λαφρὸ φλέσ με τοὺς νέους· θὰ γελοῦσε με μιὰ κακ-
ταρία περιεργη. Ἄχ πῶς τρελλαίνομαι γι' ἀνθὴ! Ἄχ
πῶς ἀγαπῶ τὰ μωρὰ! Ἄ πρῶτος θάλεγε δίχως ἄλλο
τὸ ἄξαφνα, Mille merci κείνο τὸ προτυχογεχαρι-

στῶ τὸ δικό μας· ὦ Νινόν! ὦ Μανόν, ὦ Γκωτιέ!

"Αχ πῶς δάγκωνε ἡ εἰρωνική μου διάθεση." Αχ πῶς τσίμπαιε ἡ σουβλερὴ προστυχιά μου.

Στὸ διάδρομο ἓνας ἄνθρωπος φάνηκε· ἔρχονταν νὰ ἴδῃ τι συμβαίνει. Ἐγὼ ὁ κακόμοιρος σκιάζομαι. Μποροῦσε νὰ μὲ φᾶν τὰ σκυλιά τους· ὥστε: ὄξω φώναξα καὶ βοῦϊξα ἀπειλητικά τὸ ραβδί μου. Ἦξερα καλὰ πὼς ἔτσι, μόνο ποὺ πῖδὸ πολὺ ἔξαγριώνουντ' οἱ σκύλοι ...

Ὁ ἄνθρωπος δρασκελίσει τὴ πόρτα καὶ βγήκε: ὄξω, κάνει κι' αὐτὸς μὲ τὸν ἀέρα ἀνθρώπου ποὺ αὐτὸς ἤξερε· ἦσαν σὰν νάλεγε: τί κατάσταση εἶν' αὕτη; μὰ δὲν ντρέπεστε; ἓνας ξένος ἄνθρωπος εἶναι παληόσκυλα. Θὰ ἦταν καλὸς νὰ βροῖσει τοὺς σκύλους πρὸς χάρη μου· σὰς λέω θὰ ἦταν, θὰ ἦταν.

Εἶχα πειραχτεῖ λιγάκι μὲ τὰ καμώματα τούτου τ' ἀνθρώπου· φαίνονταν καλοταϊσμένος καὶ βέβαιος· θάμουν καλὸς νὰ τοῦμπηχνα κι' ἐγὼ στὰ πῖδὸ ψαχνιά του τὰ δόντια μου· ἐγὼ κάτι εἶχα στὸ νοῦ μου· αὐτὸς ὅμως γιατί παρίστανε δίχως ἀνθρώπινο κοινό, δίχως φῶς; Τέτοιοι εἶναι ὅλοι τους· ἀρπάζουν τὸ πρῶτο ρόλο ποὺ θὰ τοὺς τύχει καὶ στένουν—ἀκόμη καὶ στὸ σκοτάδι—τὸ θέατρότους· παριστάνουν μὲ ἀκροατήριο σκύλους· ἀκόμα καὶ μὲ θεατὲς τους τὸ μηδὲν καὶ τὴ νύχτα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποὺ στίς πῖδὸ ἐνστιχτώδικες λειτουργίες τοῦ σώματός του, θάταν φυσικὸς σὰν τὸ χτήνος, θόλωνε ἀπὸ ματαιοδοξία τὸ κόσμο μας!

Ἦρθε κατακοντά μου καὶ μὲ παρατηροῦσε ἐπίμονα· μεσ' στὸ ἀμυδρὸ φῶς τῆς καμπίσας αὐτῆς νύ-

χτας, μὲ περιοργάζονταν ἄσκημα. Ἀρχισα λοιπὸν νὰ στοχάζομαι πὼς ἐπὶ τέλους θὰ νόγαι νὰ μὴ μοῦ κάμει ἄλλη προσβολή, δίχως λόγο... Ἐλα λοιπὸν ἄς γίνονταν ἄνθρωπος;

— Βλέπετε Κύριε. τοῦ λέω πρῶτος ἐγὼ αὐτὰ τὰ παληόσκυλα εἶναι ξαγριωμένα μαζί μου· θάτανε φόβος νὰ μοῦ κόβαν κοψίδι.

.. Μὰ ποῦ πᾶς ἀπὸ δῶ, μοῦ λέει αὐτός, ποῦθε ἔρχεσαι; "Αχ τί ὠραία ποὺ μίλησε! "Αχ πῶς μὲ σκλάβωνε ἔτσι· τὰ λόγια του ἦσαν σωστὴ καραντίνα· μὲ εἶχε βάλλει εὐτὺς ὑπὸ κάθαρση.

— Ἀπὸ πάνω, τοῦ κάνω καὶ τοῦ δείχνω ἀόριστα.

Ἐτοῖμα καρτερόντας τὴ στάση του· μηδὰ ξέρω τί ζητάγα; ἦμουν ἓνα ἐξαίσιον τέρας! ἤθελα ἓναν ἄνθρωπο δυνατὸ ποὺ νὰ τὸν τραβᾷ ὁ κίντυνος, ἡ ἀμφιβολία, τὸ ψέμα· νά, ἓναν ἀμφίροπο διάολο, ἔτοιμον—γιὰ νὰ διασκεδάσει τὴ πλήξη του—νὰ παίξουμε τίς ζωές μας στὸ φάντη· μεσ' σὲ ὑποψίες κι' αἰνίγματα νὰ παραπατοῦμε κι' οἱ δυὸ μας. Θάμουν καλὸς ν' ἀπαγοητευτῶ ἄν γελιόμωνα, ἄν ἀποδείχνονταν οἱ ἐλπίδες μου κούφιας.

— Εἶστε στὴν ὑπερσία τοῦ πύργου; τὸν ρώτησα δείχνοντάς του ἀξία καὶ γνώση· ὁ ἄνθρωπος γύρισε καὶ εἶδε τὸ σπίτι· πραγματικά σὰν πύργος ὑψώνονταν καταστρεφίς μεσ' στὸ κάμπο, αὐτὸ τὸ παράξενο σκέδιο· στὸ κοντάρι τοῦ τρούλλου του, νόμιζες πὼς θ' ἀκουμποῦσε ἓνα ἀστέρι.

Εἶπε πὼς ναι, ἦτανε στὴν ὑπερσία τοῦ πύργου, καὶ καμώθηκε γιὰ λογαριασμὸ τ' ἀρχιτέκτονα·

Ήτανε δηλαδή απ' τους τρανούς υπηρέτες· έχει να κίμει τὸ πολὺ κι' απ' ἀνάποδα· χωρὶς τὸ μικρὸ δὲ θάταν τὸ μεγάλο ἀνάλογο· χωρὶς τὸ ψέμα τί νόημα μπορεῖ νάχει ἢ ἀλήθεια; Ἔτσι αὐτός, δὲ θάλλαζε τὸ ὑπερτικὸ μεγαλεῖο του, μ' ἓνα μικρὸ ἀφεντηλῆκι ἓνας τρανὸς ἐθελόδουλος, εἶναι ὑποκείμενο πολὺ πρὸ ἀξιοπρόσεχτο, ἀπόναν ἐλευτέρο ἄνθρωπο.

— Ἐλεγα κάπου νάμεν' ἀπόψε καὶ τὸ πρωὶ νὰ τραβήξω· εἶναι καιρὸς πρὸ στοχαζόμεναι μιὰ δουλειὰ νὰ μοῦ πάει.

... Μιὰ δουλειὰ νὰ σοῦ πάει ; κι' ἐννοοῦσε πὸς τίποτα, βέβαια κάπου πρέπει νὰ μείνεις· ἐκτὸς ἀπὸ μᾶς, πρὸ ἄλλου νὰ περνοῦσες τὴ νύχτα ;

— Ἡ ἀφεντιά σας ὀρῖζει τοῦ κίνου. Τῶπα αὐτό τῶπα ὅπως βάζουμε σι' ἀγκίστρι μας δόλωμα· τοῦ λέω ἔτσι ἀπλά : ὅπου νάναί ... στὸ σταῦ ἀν-λο.

... Ὅχι δὰ μοῦ κάνει αὐτός κι' ἡ ἐπιπολαιότη του ἦτανε τόση, πρὸ μήτε ἰδέα τοῦ πέρασε πὸς μποροῦσε νὰ τοῦκλεβα τάλογα.

Ἐφτασε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐνὸς ἄλλου γιὰ νὰ τοῦ ἀφαιρέσει αὐτουνοῦ κάθε φρόνησι. Ἄν τὸ σκέδι τοῦ σπιτιοῦ ἦταν διάφορο, ἐγὼ θὰ κοιμώμουν στὸ ὑπαιθρο· ἔτσι γιὰ μπουρμπουάρ ἓνα ψέμα μου κατέβηκα στὴν ἱεραρχία τῶν ἀξιῶν μου τρεῖς σκάλες : ὑπαιθρο, σταῦλος καὶ σπιτί· γιατί οἱ λέω ἦταν κίν-τυνος νὰ μὲ μπάσει στὸ σπιτί...

.. Ἄκου δὼ μοῦ κάνει, θέλω νὰ σοῦ κίμω καλὸ ἔλα μέσα, θὰ μείνεις μαζί μου στὴ δική μου τὴ κάμαρη καὶ σὲ λιγάκι ἐπρόστεισε : τί νὰ γίναι, δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω στὸ ὑπαιθρο. «Μὲ καλὰ δὲ

φοβᾶσαι μὴ σὲ σκοτώσω στὸν ὕπνο ; » ἤθελα νάταν τρόπος νὰ τοῦλεγα· ἀντίς γι' αὐτὸ πῆρα κάποιον ὕφος πρὸ ἤξερα· εἶπα : ἡ Κυρία ... ὁ Κύριος ... μὴν ...

— Ἄμπα μιὰ, τί ἰδέα ; ἐγὼ θὰ σὲ φιλοξενήσω ἀπόψε· κι' ἐγὼ διαλογιζόμεναι : τί χτήνος! τί χτήνος !

Μεσ' στὸ σπιτί βασίλευε μιὰ ἡσυχία ἀπόλυτη· ὅλο τὸ ἰσόγειο ἦταν πλακοστρωμένο μὲ μωσαϊκὰ πλακάκια ὡς πέρα γιὰ πέρα· ὅλο διαδρομους, ὅλο στοῦς καὶ καμάρες· ἦταν σωστὰ ἀρχοντικὸ τοῦτο τὸ σπιτί· ἔπερνες καλὰ τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ σπουδαιότερος κάτοικός του, ὁ θόρυβος, κάπου θάχε λουφάξει ἢ θάχε βγεῖ στὸ σιργιάνι· ἀπ' τὴ κουζίνα πῆρα ἰδέα καὶ μέτραγα· ὅλα ἀστράφταν· φοῦανοὶ μαντεμένοι, φουρνέλα, σκάρες, θερμιάστρες· κατσαρολικά ἀπ' ἄλουμινι καὶ χάλκομα· ντουλίπες, βίτζα, ψυγεία· κουτάλες, κεφέδες, ψητοπήρουνα, τριπητιά, ὅλα ἀπ' ἀτσάλι καὶ νίκελ· μιὰ μεγάλη βιτρίνα, γιομάτη σερβίτσα ἀσημένια· μπουκάλια μ' ἀσημένια βουλόματα, μπουκάλια μὲ λαίμους χρυσοπάρυφους· λικέρ κάθε μιάρας.

Θίμαξα ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο· ὅταν τὸν δέρνει λόρδα ἓναν ἄνθρωπο, τρώει καὶ φουσκώνει σὺν τόπια. Ἄὰ κάνει μιὰ καὶ ρέβεται ἔπειτα. Ἄὰ ἄλλη μιὰ κλάνει εἰν' εὐτυχὴς γιὰτί χόρτασε. Ἐτοῦτοι ἐδῶ μέσα, ποτές τους δὲν πείνασαν· ὅσο πρὸ χορτάτοι θὰ εἶναι, τόσο πρὸ πολλὰ θὰ μαγέρευαν· μεσ' σὲ τέτοιον πλεόνασμα πὸς νάβρεις λογαριασμὸ τ' ἀπαιρήτητου.

Λογαριάζα λοιπὸν πὸς ἂν μὲ τᾶίζαν κάμποσο, θάχανα τὴν εὐτυχία τοῦ γκίτικου· τὴν εὐδαιμονία τοῦ πρῶστου, τὴν ἀνησιχία τῆς πείνας· μποροῦσε νὰ στερευνόμεναι μαζί τους· μπρὲ μπρὲ τοὺς κλέφτες, στο-

χάστηκα καθώς—για καλὸ καὶ κακὸ—ἐκουμπώνουμαν
 . Τὶ σπίτι! τὶ σπίτι! μουρμούριζα γιὰ νὰ μ' ἀκούει ὁ φίλος· δὲν ἔχω ξαναδεῖ τέτοιο κύργο. Ἦμουν ἕνας κακόμοιρος ἄνθρωπος· μὲδερονε μιὰ χαζομάρα τὸ δόλιο. Δεξιά μου ἀνέβαιν' ἢ σκάλα· μαρμαρένια κατάλευκη ἔχάνονταν σὲ μιὰ στροφή μεσ' στὸ ὕψος· κἀγκελα χοντρά ἀπὸ ποῦρο χενσόξυλο, σὲ σχῆμα λατινικῶν ἐρωτηματικῶν, τὴν γαρονίριζαν μπρὲ μπρὲ ἔκανα ὁ καῦμένος ἐγὼ. Κίτω κάτω δυὸ ἀραπάδες ἀπὸ κατάμαυρο μάρμαρο, φύλαγαν ὁ ἄλλος προχώρησε· στρίψαμε ζερβὰ ἕνα διάδρομο καὶ σταθήκαμε κίπου· ἀνοιξε μιὰ πόρτα καὶ μπῆκε· ἢ κάμαρί του θὰ ἦτανε· ὄχι θιά, παρὰ ἦτανε—καὶ μοῦ τῶπε—ἀλλὰ μένα μ' ἄρεσε (ὅσο ἦταν δυνατὸ) ν' ἀμφιβέλλω· ἔχ' τι κουτούτσικος ποῦμουνα· σκέφτομαν καὶ δὲν ἔμπαινα μέσα· τὶ ἤξερα ἐγὼ ὁ καῦμένος;

— Ὅριστε, δρίστε μοῦ λέει.

Φάνηκα καλὰ πὸς ἐννόησα· μπῆκα ὁ καψιμὸς καὶ ντρεπώμου· ὁ φίλος μὲ κύταξε· τότε εἶδα σ' ὅλη τὴν ἔκτασή τους τὰ χάλια μου. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲ λογικεύονταν τώρα; ἂν δὲ μ' ἔβριζε; ἂν δὲ μοῦ λεγε; ὅξω;

Τὸν ἀφησα λοιπὸν νὰ σκεφτεῖ πιὸ καλὰ, ν' ἀποφασίσει μὲ φρόνηση. Θέλησα καὶ νὰ τὸν βοηθήσω λιγάκι. Ἐκαμα μιὰ γκριμάτσα παράξενη ἀπὸ κείνες ποῦξερα νὰ πετυχαίνω σὲ λίμνες: Κούκου τσίου; τοῦ κἀνω καὶ τὸν κυτάω ὀλόισα. Τ' εἶπες; μοῦ λέει, δὲ κατάλαβα. Τίποτα, τ' ἀπαντάω, τὶ σπίτι!

— Ἄ, βέβαια· εἶναι τὸ τοιφλίκι τοῦ Μάλωση· ἐγὼ εἶμαι ἐπιστάτης καὶ διευθυντὴς τῶν χτημάτων

του· εἶμαι ἀπάνω ἀπ' ὅλους· κι' ὄπ' ἐγὼ σχεδιάσα ἀκριβῶς ὅπως εἶπε: τοὺς φαντάστηκα ὅλους—ἕνα κουβάρι—στὸ ἔδαφος κι' αὐτὸν καλοκαθισμένον ἀπάνω τους ... τοῦ Μάλωση ἔ; διαυθεντῆς, ἐπιστάτης! δὲν ἔχω ψεῖρες, τοῦ κἀνω ἀπότομα· (ἔξ' ἐναντίας εἶχα πολλές.) Ἄ μπά, τὶ λόγος μοῦ λέει, μόν' κάτσε νὰ βάλω ἕνα κολήγα στὴ πόρτα· σήμερα λείπουνε ὅλοι· τ' ἀφεντικά, ἢ καμαριέρα, οἱ ὑπηρέτες κι' ὁ μάγεραι· σκεδὸν ὅλοι κι' εἶμαι μονάχος· θύρθουν ἀργά, μὰ δπως νῆναι ... καὶ βγγῆκε.

— Ἐφτασα, μοῦ ξαναφωνάζει ἀπ' ὄξω.

Ποῦ ξέρεις ἂν δὲ μοῦ σκάρωνε τίποτα; μπορεῖ νὰ πάγαινε νὰ διηγώτανε ψέματα, πὸς ἕνας κλέφτης εἶχε μπεῖ μεσ' στὸ κύργο· μπορεῖ νᾶχε κλέψει αὐτὸς ἀσημικά κι' ἄλλα πράγματα καὶ νὰ μοῦ φρότωνε τὴν ἐξαφάνιση μένα.

Βρόντηξα λοιπὸν ἀπὸ χάμου τὸ σκουφο μου, ἔβαλα τῶνα πόδι πὰ στ' ἄλλο κι' ἔβγαλα τὴν δαρίνα (*) ἀπ' τὴ τσέπη. Ἀρχισα ἕνα τραγοῦδι γλυκότατο· σφύραγα καὶ ἡ κάμαρη βούιζε· σκάλες σκάλες ἀνεβοκατεβαῖναν τὰ μπάσα μου: οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς, οἱ δημόσιοι δρόμοι, τὰ τούνελ, λὲς περνοῦσαν καὶ διάβαιναν· ὁ κόσμος ἀργά· τὰ πράγματα ἀφιμένα στὸ πάει τους· νὰ δημιουργοῦνται οἱ ὀρίζοντες, νὰ γενιέται ὁ χρόνος· οἱ τόποι, οἱ ἐποχὲς νὰ πηγαίνουνε.

Τότε τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ λυσᾶνε ἀπ' ὄξω. Ἦσαν ὅλα μαζί καὶ ἀλύχταγαν· τέτοια παράξενη μου·

(*) Ὅργανο πνευστὸ πῆλινο εἶδος φουαρμόνικας.

σική δὲ θᾶχαν ἀκούσει ποτέ; τους. Στις ἐρημιές, στ' ἀποτόπια, στις νύχτες, ἢ ἁρμονία ἀρχίζει ἀπ' τὴ σιωπὴ καὶ κατόπι ποτέ; μου δὲν ἔπαιξα ὀκαρίνα στὸ ὑπαιθρο. Ἡ μουσικὴ τῆς σιγῆς εἶναι ἡ γλυκότερη ἀπ' οὐλές.

Ἐπειτα ἦρθε κι' ὁ ἄλλος, φαίνονταν εὐχαριστημένος καὶ βέβαιος. Ἄ μπά, τί ὄραϊα! παίζεις καὶ ὄργανο; τί παράξενες ὄϊμες! τρώμε λιγάκι; κι' ἔτριβε ἀπ' τὴ χασιά του τὰ χέρια δὲν ἀκοῦτε; ἐχάιρονταν! θυμῆθηκα τὸ διάολο! σὲ πολλὰ πράγματα δὲν μπορῶ νὰ συνεννοηθῶ παρὰ μόνο μὲ δαῦτον...

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος φαίνονταν σαραντάρης καὶ πάνω εἶχε μιὰ πολὺ νινίστικη ἔκφραση ἢ ὄψη του.

Ἀρχισε νὰ ἐτοιμάζει τραπέζι· ἔστρωσε ἓνα σωφραδάκι τετράγωνο· ἔφερε δυὸ σκαμνάκια ντυμένα· ἔλαμπε. Ἄχ μὲ τί πεποιθήση ποῦκανε! εἶχε ἀνοιξοῦ ἓνα ντουλαπάκι του κι' ἔβγαλε μὲ τις πλάτες του γυρισμένες σὲ μένα· ἔλεγε: μὴν ἔχει μάτια κι' ὁ κόλος του; μὴν εἶχε κίβνα λάκο ἢ φάβα; ποῦ τὸ ξέρε αὐτὸς πὼς ἐγὼ μπορῶ νὰ παίζω καὶ μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη ἀκόμα;

Ἐφερε τυρὶ καὶ σαλάμι· σερβίρισε μιὰ κότα βραστή, αὐγά, κρασί καὶ καρύδια τί τέρας! τί τέρας! μπόραε νὰ μοῦ ἐκφυλίσει τὰ γοῦστα μου νὰ μὲ κόλαε καὶ καμμιά ἀρετὴ του μποροῦσε· ἐνῶ ἐγώ... καὶ θυμῆθηκα ἓνα δάσκαλο σ' ἓνα χωριδάκι τῆς Θράκης. Μὲ κράτησε νὰ «μὲ κάμει τραπέζι»· κάθισα. Μήτε σὰν Ἀράβης ἐφούμερνε μήτε καὶ μέθαε ὁ ἐρίφης· γιασουράκι μόν' ἔτρωγε, κι' ἔπινε γάλα:

Πολλοὺς γὰρ στεφάνους ἴων

Καὶ ῥόδιον παρ' ἔμοι περιθῆκας

Καὶ πολλὰς ὑποθύμιας

Πλέκταις ἀμφ' ἀπαλά δέρα

Ἀνθέων ἐαρινῶν πεποιημέναις...

Τέλος μὲ γιόμισ' αὐτὸς Σαπφικὰ ἀπαρέμφατα
κι' ἐγὼ τὸν ἐγιόμισα ψεῖρες· σιχτήρ...

Λοιπόν, τὴ κουβέντα μας.

.. Ἐξέρεις, μοῦ λέει, εἶναι τόση ἡ χασιά μου ποῦ θὰ σὲ φιλοξενήσω ἀπόψε, ποῦ μήτε ποιὸς εἶσαι δὲ ρώτησα!

Ἐλεγε τὴν ἀλήθεια ζετοῦπωτα! μηδὲ ξέρω τί ἤθελε; πίσω μου διάολε ἔλεγα καθὼς διαλογίζομαι κάτι.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτῆ, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦταν καλὸς νὰ μοῦ μεταδώσει ἀστένια: τὴν ἀστένιαί του. Γιὰ τὴ χολέρα, τὴ πανούκλα, προφταίνει τὸ μπόλιασμα, μὰ γιὰ τὴν εἰλικρίνεια καμπόσων ὁμοίων σου, τί προφυλαχτικὸ νὰ σκεφτεῖς; Σκόφου ὅτι εἶναι καλοὶ ὅταν σὲ βλέπουν γδυτὸν νὰ μὴ χαίρουνται, ὅταν σὺ πεινάς νὰ τοὺς νοιάζει· νὰ τοὺς προσεῖει φαί καὶ νὰ μὴν τὸ πετᾶν στὰ σκουπίδια τους παρὰ νὰ στὸ δίνουν ἐσένα. Θεὸς νὰ φυλάει, μπορεῖ νὰ σοῦ δώσουνε χορήματα καὶ μήτε κάλλικα νάβει. Ἦταν πολὺ ἐπικίντυνος.

Ὅστε ἀρχισα νὰ προβαίνω μὲ φρόνηση. Εἶπα νὰ τοῦ χαμογελάσω καὶ τῶκαμα πῆρα καὶ κάποιον δικό μου ἓνα ἄφρο. Ὄω! τί γενναϊόφρονος ποῦτανε! Ὄω! πόσο μὲ σκλάβωνε ἐτοί! Ἀρχισα νὰ διαμαρτυροῦμαι ὁ ἄνθρωπος. Ἄ—μπαμπὰ μὴ τὸ λές, μοῦ κάνει κοκέτικα, ἔλα δά, τί θὰ πεῖ, ἔτσι εἶν' οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ἄνθρωποι—ποι; Τί ἔλεγε; μέκαμε καὶ μὲ σὰν τὰ μοῦ-

σική δὲ θᾶχαν ἀκούσει ποτές τους. Στίς ἐρημιές, στ' ἀποτόπια, στίς νύχτες, ἢ ἁρμονία ἀρχίζει ἀπ' τὴ σιωπὴ καὶ κατόπι ποτές μου δὲν ἔπαιξα ὀκαρίνα στὸ ἕπαιθρο. Ἡ μουσική τῆς σιγῆς εἶναι ἡ γλυκότερη ἀπ' οὐλές

Ἔπειτα ἦρθε κι' ὁ ἄλλος, φαίνονταν εὐχαριστημένος καὶ βέβαιος· Ἄ μπά, τί ὠραία! παίζεις καὶ ὄργανο; τί παράξενες ῥίμες! τρώμε λιγάκι; κι' ἔτριβε ἀπ' τὴ χαρά του τὰ χέρια δὲν ἀκοῦτε; ἐχαίρονταν! θυμῆθηκα τὸ διάολο· σὲ πολλὰ πράγματα δὲν μπορῶ νὰ συνεννοηθῶ παρὰ μόνο μὲ δαῦτον...

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος φαίνονταν σαραντάρης καὶ πᾶνω εἶχε μιὰ πολὺ νινίστικη ἔκφραση ἢ ὄψη του.

Ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζει τραπέζι· ἔστρωσε ἓνα σωφραδάκι τετράγωνο· ἔφερε δυὸ σκαμνάκια ντυμένα ἔλαμπε. Ἄχ μὲ τί πεποιθήση ποῦκανε! εἶχε ἀνοίξει ἓνα ντουλαπάκι του κι' ἔβγαχνε μὲ τίς πλάτες του γυρισμένες σὲ μένα ἔλεγα: μὴν ἔχει μάτια κι' ὁ κόλος του; μὴν εἶχε κῆνα λάκο ἢ φάβα; ποῦ τὸ ξέρει αὐτὸς πὼς ἐγὼ μπορῶ νὰ παίζω καὶ μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη ἀκόμα;

Ἐφερε τυρὶ καὶ σαλάμι· σερβίρισε μιὰ κότα βραστή, αὐγά, κρασί καὶ καρύδια τί τέρας! τί τέρας! μπόραε νὰ μοῦ ἐκφυλίσει τὰ γοῦστα μου νὰ μὲ κόλαε καὶ καμμιά ἀρετὴ του μποροῦσε ἐνῶ ἐγὼ... καὶ θυμῆθηκα ἓνα δάσκαλο σ' ἓνα χωριδάκι τῆς Θράκης. Μὲ κράτησε νὰ «μὲ κάμει τραπέζι» κάθισα· μῆτε σὰν Ἀράπης ἐφούμερνε μῆτε καὶ μέθαε ὁ ἐρίφης· γιὰσουτάκι μόν' ἔτρωγε, κι' ἔπινε γάλα:

Πολλοὺς γὰρ στεφάνους ἴων

Καὶ ῥόδον παρ' ἔμοι περιθῆκας

Καὶ πολλὰς ἐποθυμίδας

Πλέκταις ἀμφ' ἀπαλὰ δέρα

Ἀνθέων ἐαρινῶν πεποιημέναις...

Τέλος μὲ γιόμισ' αὐτὸς Σαπφικά ἀπαρέμφοται
κι' ἐγὼ τὸν ἐγιόμισα ψεῖρες· σιχτίρ...

Λοιπόν, τὴ κουβέντα μας.

..Ξέρεις, μοῦ λέει, εἶναι τόση ἡ χαρά μου ποῦ θὰ σὲ φιλοξενήσω ἀπόψε, ποῦ μῆτε ποῖός εἶσαι δὲ ρώτησα!

Ἐλεγε τὴν ἀλήθεια ξετσιπίωτα· μὴδὲ ξέρω τί ἤθελε πίσω μου διάολε ἔλεγα καθὼς διαλογίζομαι κάτι.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦταν καλὸς νὰ μοῦ μεταδώσει ἀστένια: τὴν ἀστένιά του. Γιὰ τὴ χολέρα, τὴ πανούκλα, προφταίνει τὸ μπόλιασμα, μὰ γιὰ τὴν εἰλικρίνεια καμπόσων ὁμοίων σου, τί προφυλαχτικό νὰ σκεφτεῖς; Σκέφου ὅτι εἶναι καλοὶ ὅταν σὲ βλέπουν γδυτὸν νὰ μὴ χαίρουνται, ὅταν σὺ πεινᾷς νὰ τοὺς νοιάζει· νὰ τοὺς προσεύει φαί καὶ νὰ μὴν τὸ πετᾶν στὰ σκουπίδια τοὺς παρὸ νὰ στὸ δίνουν ἐσένα. Θεὸς νὰ φυλάει, μπορεῖ νὰ σὺ δώσουνε χοήματα καὶ μῆτε κάλπικα γάλα. Ἦταν πολὺ ἐπικίντυνος.

Ὅστε ἀρχισα νὰ προβαίνω μὲ φρόνηση. Εἶπα νὰ τοῦ χαμογελάσω καὶ τῆκαμα· πῆρα καὶ κάποιον δικό μου ἓνα ἕνος. Ὄω! τί γενναϊόφρονος ποῦτανε! Ὄω! πόσο μὲ σκλάβωνε ἐτοί! Ἄρχισε νὰ διαμαρτυρεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ἄ—μπαρμπὰ μὴ τὸ λές, μοῦ κάνει κοκέτικα, ἔλα δά, τί θὰ παῖ, ἔτσι εἶν' οἱ ἀνθρώποι. Οἱ ἀνθρώ—ποι. Τί ἔλεγε, μέγαμε καὶ μὲ σὰν τὰ μοῦ-

τρα του ; 'Αρχίσαμε λοιπόν νά μασᾶμε ἔτρωγε ! φί-
λε μου βούταε κι' αὐτὸς μεξὲ ἀπ' τῆ κότα !

.. Ἡ Κυρία καὶ ὁ Κύριος, ἔλεγε, ἦσαν καλόγατος
ἄνθρωποι.

Ἄκουγα ὅλος ἀφτιά.

Ἡ Κυρία κι' ὁ Κύριος εἶχαν παντρευτεῖ ἀπὸ
ἀγάπη ἦταν πολὺ ἀγαπημένο ζευγάρι ἡ Κυρία κι' ὁ
Κύριος. Ἡ Κυρία ἦταν ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια, μὰ
ὄχι σὰν τοῦ Κυρίου πλούσια. Πρὸ ἔντεκα χρόνια εἶ-
χαν γνωριστεῖ σ' ἓνα χορὸ στῆ πρωτεύουσα· δηλαδὴ
τοῦ νομοῦ μας· τί σοῦ εἶναι ὁ ἔρωτας· τί σοῦ εἶναι·
ἔξεις ἀπὸ τί τὴν ἀγάπησε :

Ψάφαγα.

.. Ἄπ' τὰ δάχτυλα· ἀπ' τὰ δάχτυλά της τὰ ὠραῖα.
Καθὼς ἔπαιζε πιάνο(κι' ἀντάμα τραγοῦδαε) αὐτὰ φτε-
ρακάγαν στὰ κόκαλα· οἱ βουῦλες τῶν κόμπων τους,
τῶν νυχιῶν ἢ στιλπνότη, ἐκείνο τους τὸ πικάντικο
πέταγμα πάνω στὰ πλῆχτρα τοῦ πιάνου, τὸν ξετρελ-
λάναν τὸ Κύριο· ἔτσι ἄρχισαν καὶ σὲ λίγες μέρες
πῆρε τέλος τὸ πρᾶμα· παντρευτήκανε· ὅλα καλὰ κι'
εἶνε νέοι κι' δυὸ τους· καὶ νέοι καὶ πλούσιοι· αὐτὸ
τὸ τσιφλίκι ποὺ εἶδες εἶναι ὅλο δικό τους· τὸ μισὸ
κάμπο ὄριζαν· ἓνα λόγγο ἐληόδεντρα· δυὸ βουνὰ ὅλα
δάση ληοστάσα νερόμυλους, στάνες· βόδια κοπάδια
ὀλόκληρα· ἔλβετικὲς ἀγελάδες· στάρια καλαμπόκια
καὶ ὄσπρια.

Μόνο δυὸ ζητήματα ἦσαν· αὐτὸ τοὺς ἐπύκραι-
ναν· ἓνα ἡ διανομὴ τῆς γῆς ποῦ ζητάει ἡ Κυβέρνηση,
κι' ἄλλο ἓνα ποὺ δὲν κάναν παιδιὰ...

Δίψαγα νὰ μάθω καὶ τὴ πιὸ παραμικρὴ λεπτο-

μέρεια.

— Ἄ δὲν ἔκανε παιδιὰ ἡ Κυρία;

Ἄχι· πῆγαν καὶ στῆ Βιέννη γι' αὐτό· μὰ τί τοὺς
εἶπαν δὲν ἤξερε νᾶλεγε· μπορεῖ ὅμως νὰ κάνει. Ἡ
κυρία δὲν εἶχε πατήσει τὰ τριάντα ἀκόμα καὶ ὁ Κύ-
ριος θᾶταν καὶ δὲ θᾶταν σαράντα· νὰ γιὰ δαῦτο
γλεντᾶνε· σήμερα λείπανε· εἶνε ἀπὸ χτὲς παγεμένοι
στῆ πόλη· δώσανε ἓνα τραπέζι στὸ σπῆτι τῶν μεθε-
ρικῶν τοῦ ἀφέντη· τί προετοιμασίες ποὺ κάμανε!
τίς ὑπηρετίες, τὴ καμαριέρα, τὸ μάγειρα, τοὺς ἔχουν
ἀπὸ μέρες στελεμένους καὶ τὸ γερογραμματικὸ τὸν
Κυρ Μάρο· εἶπαν πὼς θᾶρθουν ἀπὸψε· γιὰ νὰ
δοῦμε τὸ τραῖνο φτάνει σὲς φτέρες σὲς ἔντεκα·
τὸ αὐτοκίνητο τῆς Κυρίας καὶ δυὸ ἀμάξι· τοὺς
προσμένουν στῆ στάση· τὸ τραῖνο δὲν κάνει στάση
ἐκεῖ, μὰ γιὰ τὸν Κύριο στέκεται· εἶχε πεῖ ὁ Κύριος
πὼς θὰ φροντίσει νὰ γίνει μιὰ στάση σὲς Φτέρες·
δυὸ ὄρες ἀπέχει ἀπ' τὸ τσιφλίκι ἢ γουμῆ ὡς τὰ
μισὰ ἔχει τὸ δρόμο δημόσιο.

Πειράχτηκα· τὸ λοιπὸν δὲ θὰ μὴ φανεῖ γιατί
τᾶχα νὰ μιλάει τόσο πολὺ;

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ κοιμήθηκα ἀνήσυχος. Πλά-
γιασα σὲ μιὰ μικρὴ καρβουναποθήκη στὸ πλάι χρε-
άστηκα νὰ βάλω σ' ἐνέργεια ὅλη τὴν ἔμφυτη ψυ-
χραιμία μου γιὰ ν' ἀποκρούσω τὸν ἄνθρωπο· μὲ
ζήτησε ὄλον· διεκδίκησα τὴν ἀξιοπρέπειά μου μὲ ψυ-
χόρημη θέληση, ἀποφασιστικά, καπριτσιόζικα· μ'
ἓνα φαγὶ ποὺ μὲ τάισε δὲν μπόραε νὰ μὲ μεταχει-
ριστεῖ σὰν ἓνα «κύριο».

Ἄπὸ «Κυρίου» ἦταν γιομάτη ἡ πλάση, ἐνῶ

— ἢ παληάνθρωπιὰ εἶνε κάτι τὸ πολὺ ἀκριβό! ἐγὼ δὲν γνῶρισ' ἀκόμα μήτ' ἕναν πού νά μολογήσει ἔστω καὶ ἐμπιστευτικὰ πὼς εἶναι παληάνθρωπος ἢ τουλάχιστο νά τὸ παραδεχτεῖ τέτοιο πράγμα· εἶναι τόσο ἀκριβό, τόσο σπάνιο τοῦτο εἶδος πού ἂν πεῖς σ' ἕναν ὅποιονε πὼς εἶσαι παληάνθρωπος, εἶνε καλὸς νά γελάσει· πῶ καλὰ τῶχει νά σὲ πάρει γιὰ τρελλό πάρεξ νά τὸ πιστέψει πὼς τῶχαις. Ἐνῶ γιὰ «Κύριος» ποιὸς θᾶθε ἀντίρηση; Ψέμα πὼς τὸν παπᾶ δὲν τὸν κάνουν τὰ ράσα. Χιλιάδες μιλεούνια γράμματα πρὸς Κυρίου πηγαίνουν· κι' ὄχι πάντα σ' ἀπλούς, μὰ πολλὰ σ' «Ἀξιότιμους»· ἐνῶ ἐγὼ δὲν εἶδα ποτές μου μιὰ ἐπιστολὴ ν' ἀπευθύνεται πρὸς ἕναν παληάνθρωπο, λόγου χάρη: Πρὸς τὸ Τέρας, τὸν Ἄτιμον: Τάκαν Τατάκαν—'Αθήνα.

Ἦταν ν' ἀγαναχτεῖς μὲ τὸ τρόπο του. Ἔχω κι' ἐγὼ ἕνα ἐγωϊσμὸ μιὰν ἀξία· ἂν τὸν ἔθιγα ἐγὼ (κατὰ τὸ δικό τους τὸ σύστημα) δηλαδή ἂν τὸν ἔλεγα ρουφινιάνο, ξεσκισμένο καὶ ἄτιμο, αὐτὸς θᾶταν καλὸς νά χολιάσει· μὰ ἐγὼ—ὦ τῆς εὐαγγελικῆς καλωσύνης μου—μήτε νά τὸν φτύσω δὲ θέλησα· μόνο ζήτησα διακριτικὰ νά μοῦ δώσει τὴ θέση μου· δὲν ἦταν τιμητικὸ νά κοιμηθῶ σὲ κρεβίτι· ἦμουν ἄνθρωπος· κι' ἦταν πολλὲς δυὸ λινάτσες· μ' ἄρεσε καὶ μένα ἡ τιμὴ κι' ἡ διάκριση κι' ἦταν λιγάκι χοντροὺ ἀπὸ μέρος του νά κοιμηθῶ σ' ἀποθήκη· τουλάχιστον σὺν φιλοξενούμενος ποῦμουνα δικαιούμεν κάποιου κολλημᾶν καὶ ἐξαίρεσης: νά, νά μὲ πετοῦσε στὸ δρόμο.

«Ἀὔριο—μοῦχε πεῖ—θὰ μιλήσω στὸν Κύριο· μπορεῖ νά σὲ χρησιμοποιήσουμε κάπου». Αὐτὸ σκεψ-

τόμουνα κι' ἔσκανα· μιὰ ἰδέα μὲ τάραξε· ἂν τύχαινε κι' ὁ Κύριος τέτοιος; μὰ πάλι σύχαζα, ἔλεγα: ὅσο πῶ μικρὸς εἶναι κανεὶς στὴν ἱεραρχία τῆς ψευτιάς καὶ τῆς βρώμας, τόσο πῶ χειρότερος στέκεται· μπορεῖ αὐτὸς νά μ' ἐχτιμήσει περισσότερο· μπορεῖ σὺν μεγάλος ὑποκριτὴς καὶ παραπόντες πού εἶναι, νά μοῦκανε μιὰ διάκριση δίκαιη.

Καὶ μὲ πολλή μου ὑπερηφάνεια θυμήθηκα ἕνα παρόμοιο περιστατικὸ πού μοῦ στάθηκε. Εἶχα σ' ἕνα κάμπο τῆς Μπουκοβίνας νυχτώσει· ἦτανε παγωνιά, κρὺ ἔκανε κι' ἦταν ἡ στενοχώρια μου ἐξαίσι· σωστὸ ἀριστουργηματάκι ἐνοιώθη τὴ φοιχτὴ ἀμηχανία μου—ρόδο· ἂν δὲ χώνουμαν κάπου, ἦταν ὑποπτο νά μὲ κολατίσουν οἱ λύκοι· ἔτρεμα· καὶ δὲ βιάζομαν νά πάρω μιὰ ἀπόφαση, δὲ βιάζομαν ἔλεγα νά μὴν εὔρω κατάλυμα μὰ ὁ ἑαυτός μου δὲ μ' ἄφηγε: Νά, μοῦ λέει δὲν εἶναι ὑποστατικὸ αὐτό, δὲν εἶναι σπίτι;

—Ποιό; λέω ἐγὼ καὶ ἀπόραγα· δὲν ἔβλεπα τίποτα!

— Τί διάολο τὸ στραβὸ κάνεις; μοῦ ξαναλέει αὐτός· τὸ στραβό; τὸ στραβό;

Βρόντηξα λοιπὸν στ' ἀρχοντικὸ ἐνοῦ Μπογιάρου. Ἡ ὑποψία μου ἦτανε νά μὴ μοῦ ἀνοίγανε, μὰ ὁ μπιστικὸς τρελλαίνονταν φαίνεται γιὰ ἀνώτερους ῥόλους, καὶ φυσικὰ μὲ λυπήθηκε: Ἔλα μέσα μοῦ κάνει, βέβαιος ὅτι μοῦ πρόσφερε ἐκδούλεψη. Ὅμως ὁ ἀφεντικός του πρῖν νά μὲ φιλοξενήσει στ' ἀχοῦρι του, ζήτησε νά μὲ παρουσιάσουν μπροστά του· μόλις μ' εἶδε μὲ κύταξε ἀπ' τὴ κορφή ὡς τὰ νύχια! καθὼς μὲ περιεργαζότου τὸ βλέμμα του, ἦταν σὰ

νάλεγε : πολὺ ὑποκτος ἄνθρωπος, πολὺ ἐπικίντυνος, καὶ γυρίζοντας στὸ μπιστικό του παράγγειε : δόστου ἓνα ξύλο γερὸ καὶ πέταχτον ὄξω. Αὐτὴ ἦταν τιμὴ, αὐτὸς ἦταν ἄνθρωπος !

"Ἐπειτα συλοῦζομαν κι' ἄλλα.

Τὴν Κυρία, τὸν Κύριο· τί ὑποδοχὴ θὰ μοῦ κάναν; θὰ μὲ γνώριζε τάχα αὐτὴ ; "Ἦθελα νὰ περνοῦσα σὰν ἄγνωστος· ὁ σκοπός μου ἦταν νὰ μπορέσω νὰ μείνω νὰ κονέψω κοντὰ τους ὅσο θὰ γίνονταν πιότερο· δὲν ἤθελα νὰ τελειώσω ἀμέσως· μ' ἄρεσε πρὶν νὰ τὴν συντρέψω σὰν τσόφλιο, νὰ δημιουργήσω τοὺς ρόλους μου· νὰ παίξω μὲ κάτι θανάσιμα ψέματα σὰν μὲ τὰ μαχαίρια ὁ φακίρης· κορώνα γράμματα ἐγὼ νὰ ποντέρω τὸ αἷμα μου, κι' αὐτοὶ μονὰ ζυγὰ τὴ τιμὴ τους· σιωπὴ κι' ἐγὼ ἤξερα· ἔτσι μεσ' ἀμφιβολίες καὶ σύμπτωσες θ' ἀρχίζαμε ζωῆς ἢ θανάτου μιὰ πάλη. Εὐτυχῶς κάτι ποντικοὶ μὲ συντρόφευαν· τὰ ἄδολα πλίσματα μοῦ κριτσανάγαν τὶς φτέρνες.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ξύπνησα· ἓνα αὐτοκίνητο οὐρλιαξε· θόρυβοι καὶ κουβέντες ἀκούονταν. Κατάλαβα· θάχαν φτάσει οἱ ἀφέντες· μιὰ ἀκαθόριστη ἐπιθυμία μὲ κέντησε· ὁ διάδρομος τοῦτος ποὺ κάθομαν ἦταν θεοσκοτεινός κι' ἔρημος· πλάϊ μου ὁ ἐπιστάτης θὰ βρισκόνταν στὴν ὑποδοχὴ τῶν Κυρίων του.

"Ἄν προχωροῦσα ὡς ἐκεῖ, ἂν ἔφτανα ὡς τὴ γωνία ποὺ ἔφερεν πρὸς τὸ μεγάλο διάδρομο, θὰ τὰ κατάφερα νὰ βλεπα ; "Ἐβγαλα λοιπὸν τὶς ἀρβίλες μου γρήγορα καὶ πατώντας στὰ νύχια προχώρησα· εἶχα μιὰ ψυχραιμία ἀπίστευτη· κάνοντας ἔτσι ἔνωθα

νὰ μὲ τραβᾶει ὁ κίντυνος. "Ὅρσιο βλοσυρὸ ἢ ψυχὴ μου, τίς καταιγίδες κυνήγαε. Ποῦ ξέρεις ἂν στὰ σκοτεινά, δὲν σκουντουφλιόμουν μὲ κάποιον ! ποῦ ξέρεις ἂν δὲ μ' ἔβγαине κι' ὄλας σ' ἄλλ' ἄντ' ἄλλα ὁ διάδρομος !

"Ἐκεῖ στ' ἀγκονάρι πρόβαλα σιγὰ σιγὰ τὸ κεφάλι· ζερβὰ κι' ἀπ' ἀντίκρου μου ἔπεφτε πάνω μου ὁ ἴσκιος τῆς σκάλας· Κύταξα· πέντ' ἔξ ἄνθρωποι ἦσαν μαζωχτοὶ μπρὸς στὴν εἴσοδο· ἢ πόρτα ἦταν καὶ μὲ τὰ δύο τῆς φύλλα ὀρθάνοιχτη· μιὰ λουρίδα φωτερὴ φώτιζε μπρὸς τ' αὐτοκίνητο· ἄστραφταν τὰ κρυστάλλα του στὸ ἀνοιγμα· ἓνας γέρος χοντρός μὲ γιαλιὰ κράταε ἀνοιχτὸ τὸ πορτάκι· δὲ μοῦ φάνηκε ὁ Κύριος· στέκονταν προσοχὴ μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι κι' ἢ καράφλα του ἔλαμπε. Μιὰ κυρία κατέβηκε. Καθὼς καθισμένη ἀκόμα, πρόβαλε ἀπ' τὸ πορτάκι τὸ πόδι της, αὐτὸ ἐωρήθηκε—μέσα στὸ γάρμπος του—χάρμα. Οἱ ἀναστροφές τοῦ ποδόγυρου, χύθηκαν—κῦμα ὀλοσυρικό—στοὺς μηρούς της. Τὸ γόνα της ἔλαμπε ! Προχώρησε κι' ἓνας κύριος μὲ μονὸκλ στὸ δεξί του ἀκλούθησε· μπῆκαν γοργὰ στὸ ἀντρέ· τὴν ἐγνώρισα· ἦταν αὐτὴ ἢ Μαρία. "Ἄχ ! ἔκαμε μιὰ βαθειὰ καὶ ξανάσινε· τὰ σμάλτινα μάτια της στράφταν· εἶχε ἀκόμα στὴ θέση της μιὰ χαριτωμένη κοψὰ στ' ἄνω χεῖλος· ξετύλιξε ἓνα κασκόλ ἀπὸ πάνω της κι' ἔβγαλε τὸ βελούδινο παλτό της· ἓνα ψεύτικο ῥόδο φουσκολογοῦσε στὸ στῆθος της. Τὶ νειάτα !

Κάτω ἀπ' τὴ μεταξωτὴ μουσελίνα οἱ ὄμοι της ὀδύζαν. Οἱ γλυφές τοῦ λαμποῦ της, ἢ ρώμη τῶν μπράτσων της, ἐκείνη ἢ ἀγορίστικη κατατομὴ τῆς

μορφῆς της, μοῦ συσκότισαν γιὰ μιὰ στιγμή τὴ ζωῆ μου· ψυχὴ μου τί ὠραία ποῦ ἦταν! Μεσ' στὴ κατάμαυρη τῶν γοβακιῶν της σιλιπνότη, ξαναεμφανίζονταν ἀχνὰ τοῦ πλακοστρώτου οἱ φιγοῦρες. Ἐφυγα. Ἡ ἀπάθειά μου θὰ μ' ἀφινε. Μπήκα γοργὰ στὸ κανκί μου.

Ἦθελα νὰ κοιμηθῶ καὶ ὕπνος δὲ μ' ἔπαιρνε· ἔλεγα μὴν ἔκαμα λάθος καὶ δὲν ἦταν αὐτῆ· δηλαδὴ ἡ Μαρία. Μὴν ἦταν καμμιά δούλα της (ἔλεγα) ἢ καμμιά πλύστρα τοῦ πύργου; ἢ μὴν ἦτανε ἀντρας σκεφτόμουνα καὶ μένα μοῦ φάνηκε αὐτῆ; μπρέεε μπρὲ τί γκάφα, ξανάλεγα καὶ δὲν ἤμουνα σίγουρος! ἀμφίβαλα ὅσο μποροῦσα περσότερο!

Κι' ὅμως τὴν σκέφτομαν. Φαντάζομαν τὸ εὔκορμο σῶμα της, μεσ' στὴν πλαστικὴ συμμετρία του, κι' ἐκείνη ἢ ἀκνησία ἢ ἀσπλη τῶν γυμνῶν ἀγαλμάτων, λυγίζονταν ἀρμονικὰ μεσ' στὸν νοῦ μου. Μεσ' σὲ μιὰ νοερὴ ἀναπαράσταση, ἄλλαζαν στάση στὰ βάρθρα τους οἱ μαρμάρινες κορμοστασὲς τῶν πνευμάτων. Νά, ἡ Ἀφροδίτη ἀνάστελνε!

Σὲ μιὰ ἔνθετη τοῦ κορμιοῦ της ἀνάταση, στήριζε τ' ἀγαματώδικο μπόϊ της πάνω σὲ ὀλοφώτεινες κνήμες. Εἶχε τῶνα της γόνα ἡμίσπαστο σ' ἐξαισίας μιᾶς σφαιρικότητας κάμψη· εἶχε τοὺς βραχιόνες της ἀνάκλαστους, πάνω ἀπὸ διάγλυφτους ὤμους. Ὁρθοί, ταιτομένοι, σεινάμενοι, οἱ μαστοὶ της ἐβάραιναν. Σὰν δυὸ διδυμες σφαιρες ἀλάβραστρου φουσκολογοῦσαν στὸ στῆθος της. Σὰν δυὸ κόνδυλοι ἐρεθισμένοι κι' ὑπόμαυροι μούχρωναν τῶν βυζῶν της οἱ ρόγες. Μεσ' στὸ κατάμαυρο ἀπὸ σκοτιάδια φουστάνι της,

ὕψωνονταν—στήλη φωτὸς—τὸ κορμί της! Ἐβήξα. Ἡ νύχτα δὲν τέλειωνε. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ τόποι, ὁ χρόνος, πατοῦσαν σὰν θεότυπλα μέσα μου καὶ πάγαιναν ἕναν δρόμο πανέρημο. Ἐσβεναν χειρονομώντας παράξενα, στοὺς κούφιους οὐρανούς τῆς ζωῆς μου...

Πρῶτ' πρῶτ' τὴν ἄλλη μέρα σηκώθηκα· ὁ ἐπιστάτης μὲ ἤρθε καθισμένον στὴν πόρτα· ἔραβα μὲ μιὰ σακοράφα τὸ ρούχο μου: Ἐλα μοῦ λέει καὶ μ' ὠδήγησε σὲ μιὰ στενόμακρη κάμαρη τοῦ ἰσόγειου· ἦταν ἕνα εἶδος ἐστιατόριο· δυὸ πάγκοι παράλληλα, πιανοθήκες καλάρια· κατάλαβα· ἦταν ἡ τραπεζαρία τοῦ κατώτερου προσωπικοῦ: Κάτσε μοῦ λέει θὰ σοῦ σφέρουνε τσάι. Λέω: κάθουμαι. Σὰν ξυπνήσει τ' ἀφεντικό θὰ μιλήσω. Λέω: μίλησε. Θὰ κυτάξω μὴ σὲ στείλουμε ὄξω, παρὰ νὰ μείνεις στὸ σπίτι: κύταξε τοῦ ξανακάνω ἀπότομα.

— Τ' εἶπες; μοῦ λέει.

— Εἶπα κύταξε.

Ἐρεθιζόνταν τὰ κέντρα μου κι' ἤθελα νὰ τὸν πυραχτώσω σὰ σίδερο· ἔλεγα νὰ βάλω φόκο στὸ μῖσος του κι' ἔπειτα νὰ τὸν ἀφήσω στὰ κρῦα νά, νὰ τὸν φίληγα. Κάτι ἀπ' τὴν ἀλλοτροπία τοῦ ἀνθρώπου ἔπαιρνε ἡ ἰδιοσυγκρασία μου ξάφνου! Μὰ αὐτὸς δὲ νόγαγε κι' ἔφυγε. Ἐβγαλα λοιπὸν τὸ σουγιά μου κι' ἄρχισα νὰ κόβω καπνὸ μοῦχε βάλει στὴ τσέπη ἕνα ὀλόκληρο μίτσο· ἦταν ἕνας καπνὸς κεχοιμπάρι· μερικὰ φύλλα ἀπ' αὐτὰ—τὰ πιὸ πλατειὰ καὶ μεγάλα—σκόπευα νὰ τᾶκανα ποῦρα· γιατί καὶ δῶ μέσα φαίνονταν νὰ λείπει ἡ ἐφημερίδα· ἀπὸ χαρτιά, ἄλλο τίποτα· μὰ δὲ φέλαγαν· ἡ ἐφημερίδα κάνει πιὸ γευστικό τὸ καπνὸ καὶ τὴ ρούφηξα βυζομένα· πρῶτα πρῶτα τραβάει καὶ δὲ σβύνει· δεύτερο μὲ τὸ σάλιο κολλάει καὶ τρίτο ἢ στάχτη του πέφτει· ἐνῶ τὰ ἄλλα χαρτιά γίνονται ὅλο κάφτρα καὶ καύκαλο.

Ἐπειτα ἀναψα ἕνα τσιγάρο καὶ φρούμερνα· ἀντίς νὰ φέρνω τὸν τσιγάρο στὸ στόμα μου, ἔφερνα

τὸ στόμα στὸ τσιγάρο· καὶ δὲ τῶφτανα· τὸ μάκραινα μὲ τὸ χέρι μου ὅσο μποροῦσα περσότερο· ἤθελα νάπερνα μιὰ ἰδέα: ἂν ὅσο πάγαινε φουσκωνε σὰν ἴνα μπαλόνη τὸ σύμπαν, πῶς—ἀναλόγως—θ' ἀλάργευαν καὶ θὰ μετατοποῦσαν τὰ πράγματα.

Καθὼς ἔκανα αὐτὴ τὴ δουλειὰ καὶ δὲ συλλογίζομαι τίποτα, βλέπω καὶ μπαίνει μιὰ δούλα· φαίνονται καθαρή καὶ ἀφράτη.

Κρατοῦσε ἓνα τσίγγινο δίσκο μὲ ψωμί καψαλισμένο μὲ τυρὶ καὶ μὲ τσαΐ· ἡ κοπέλλα μὲ κύταξε κι' ἐγὼ δὲ τὴ βούτηξα· μόνο εἶπα πῶς ἴνιμι μίκινι· πολλὴ ἀνοιξη θ' ἀνθίζει δῶ μέσα. Ἦταν ἀκόμα πρῶτὴ καὶ ἡ κόμαρη ἔρημη· τὸ κορίτσι ἀκούμπησε ἀκρῆ ἀκρῆ τὸ δίσκο κι' ἔφυγε πισοπατώντας μὲ φόβο, ἐγὼ ὅμως ἐχτίμησα ὅπως κρέπει τὴ στάση του· ψωφάω γιὰ εὐγένεια. Ἔπειτα ρούφηξα τὸ ζεστὸ γουλιὰ πρὸς γουλιὰ κι' ἔχωσα τὸ ψωμοτύρι στὴ τσέπη· ἄ! ἔκαμα κι' εὐχαριστιόμουν ὥραϊα. Ἄς λὲν ὅ,τι θένε οἱ ἄλλοι. Εἶναι θρησκεία τὸ τσαΐ· ὁποῖος τὸ νοθεύει μὲ ψωμί εἶναι πολὺ πίσω στὸ πνέμα· εἶναι κάτι πὺν δὲν ἐπιδέχεται τίποτε τὸ ἄρωμά του, τὸ χρῶμα του. Τὸ νὰ βουτᾶς κομμάτια στὸ τσαΐ εἶναι σὰν νὰ ρίχνεις μῦγες στὸ γάλα· εἶναι κάτι τὸ ἀπαίσιο νὰ ματσουλᾶς μὲ τὸ τσαΐ ψωμοτύρι· μόνο βάρβαροι λαοὶ κι' ἀπολίτιστοι μπορεῖ νὰ μὴν παθαίνονται πάνω ἀπ' τὶς λιγνὲς ἀτμίδες του· μόνον μπακαλογέννητοι πρίγκηπες κάνουν τέτοιες ἀσημηοσύνες μπροστὰ του·

Ρούφαγα. Ἐνας σκύλος στὸ πλάι μου γλύφονταν· κούναε τὴν οὐρὰ του καὶ μὲ κυτοῦσε στὰ μάτια. Ίίίί... ἄφηνε κάτι λυγμοὺς λιχουδιάρικους. Τοῦδωσα μιὰ κλωτσὰ στὸ στομάχι. Αὐτὸ οὐρλιαξε κι' ἐγὼ ἔπειτα ἔφυγα. Δρασκελίσα τὸ διάδρομο καὶ πέρασα ὄξω. Μιὰ ὥραϊα ἀνοιξιὰτικὴ ἡμέρα ἔλαμπε στρογγυλὴ σὰν μπαλόνη· ὁ κάμπος πρασίνιζε· τὰ νερὰ κελαιοῦσαν· βαρεῖες μυροδιᾶς λεμονιάς καὶ χαμόμηλων ἀναδίναν οἱ τόποι.

Πῆρα ἓνα δρομάκο· τόπους τόπους ὁ κάμπος στὸ βάθος ἄχνιζ' ἀλαφρὰ ἀπ' τὶς ἐξάτμισες· δῶ καὶ κεῖ στὰ χωράφια οἱ κολῆγοι δουλεῦσαν· πρασίνιζαν τὰ γρασιδία, ἐβόσκανε τ' ἄλογα. Εἶχα φτάσει στὸ ρέμα· πιὸ πάνω εἶναι τὸ γιοφῦρι μὲ τὶς πυκνὲς καλαμιές του· ζερβά μου ὁ δημόσιος δρόμος φειδοσέρονταν καὶ χανόταν στὸ κάμπο· καὶ πιὸ ψηλὰ—ἐκεῖ βαθειὰ—τὸ προῖνὸ τραῖνο ἀνέβαινε· ἄφηνε ἄσπρο καπνὸ τοῦφες τοῦφες κι' ὡς γονάτιζα κι' ἔστενα τὸ ἀφτί μου στὸ ἔδαφος, ἄκουγα ἀμυδρὰ τὸ παλμὸ του. Ἄπὸ δῶ καὶ κάτω ἄρχιζ' ὁ λόγγος· ἦταν ἓνας ἐλαιώνας ἀπέραντος· θάμαζα τὸ ὥραϊο αὐτὸ δάσος πὺν φαίνονταν ἐγκαταλειμένο στὴ τύχη του. Τὶ δάσος! τὶ δάσος! κύταξα τὴν πρόχερη συντήρησή του, τὴ καλλιέργειά του τὴν ἀτεχνή κι' ἔκλαιγα τὰ καυμένα τὰ δέντρα· ἔτσι μούρθε νὰ τοὺς δείρω κάτι χωριάτες καὺ κέντριζαν· κέντριζαν νεῖα δέντρα στὰ μπράτσα· δηλαδή ἀπ' ὅ,τι πάει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο· ἔπειτα κόβαν γιὰ κεντραδία τρυφερὰ κλαδιὰ κι' ἀξύλιαστια· ἀνοίγαν κάτι μάτια θεόρατα καταξέσκιζαν ἄγρια τὴ φλούδα. Ἔλεγα πῶς ἂν εἶχα δικαίωμα, θάκνα αὐτὸ τὸν λόγγο παράδεισο· μὰ τὶ μ' ἔμελλε· πῆρα τὸ δρόμο γιὰ πίσω· ἔπειτα μπορεῖ νάχα κι' ἀργήσει· στὸ δρόμο οἱ κολῆγοι μὲ κύταζαν· ἄφηναν καὶ προσπέρναγα κι' ἔστριβαν ἀπὸ κοντὰ καὶ μὲ βλέπαν· ἔξρω τὶ ἔλεγον! Κι' ἦταν ὁμορφο νὰ βλέπεις αὐτὰ τὰ ὑποστατικὰ γύρω γύρω· ἄσπρα χαμηλὰ περιτριγύριζαν τὸν πύργο, γιατί σὰν πύργος ἐφάνταζε ὄλο κείνο τὸ πικνόχτιστο σκεδίὸ του. Μὲ τὶς παραξένες κούλιες του, μὲ τὶς ἀπανωτές του βεράντες, ἔμοιαζε σὰν ἴνα καινούργιο καστέλι.

Κι' ἔλεγα καθὼς πάγαινα πῶς ἡ Κυρία θὰ ξύπνησε· μπουρμπουλὰς ἢ κακεντρέχειά μου ἐπιδέξιος, ἔσπρωχνε τὴ κουβάρια τῆς βρώμας· ἐκλεπτισμένη ἀπ' τὸν ὕπνο κι' ἀνάερη θ' ἄφινε μικροὺς λυγμοὺς στὰ σεν-

τόνια. Ὡ νύχτα! Μόνο ἡ πέτσια τῆς ἄξιζε· ποῦ φαίνεται μεσ'στὸ σβυστὰ ἢ ὁμορφιά τῆς; μὲ τὰ μάτια νοσταλγικὰ καὶ ρεμβώδικα, θὰ στοχάζονταν αὐτὴ τὸ περίπαθο σῶμα τῆς καὶ τὸ δρόμο ποῦκαμ' ἀπάνω του τοῦ ἀντρός τῆς ἢ πορεία· αὐτὰ τώρα ὑπνοοῦνται δὲ λέγονται· ἢ ντροπὴ δὲν εἶναι ἀπ' τ' ἀνθη ποῦ λουλουδίζουν στὸ σκότος· ἀποδῶ ἢ Κυρία μου, λένε κι' ἐννοοῦνε τὴ πόρνη τους· ἐκφράζονται συνοπτικὰ καὶ μὲ φόβο· εἶναι ὑπόθεση κρεοφαγικὴ ὁ ἔρωτὰς των· ἔτσι ἔχοντας στὸ νοῦ τῆς τὸ ἐρωτικὸ τῆς ξεσίπωμα, —σὰν μιὰ κρυφὴ εὐτυχία τῆς— θ'ἄλεγε «ὁ σύζυγος μου» καὶ θὰ ἐννοοῦσε τὴ κάψα του. Τῆ σερνικὴ εὐωδιά τῆς κορμίλας του, θ' ἀνάδιναν τὰ ἐσώφρουγά τῆς ἀκόμα.

Ἄλλὰ μένα τί μ' ἔμελλε; ὁ ἥλιος δὲ λαθεύει στὸ πάει του· ἢ ζωὴ δὲ σταματάει νὰ πηγαίνει καὶ μένα μοῦ καθυστεροῦσε τὸ δρόμο. Εἶναι κάτι πράγματα ἀσήμαντα ποῦ δὲν μπορείς νὰ τ' ἀφήσεις, νὰ τὰ διαβείς ἀδιαφόρητος· μπορεί νὰ γκρεμιστεῖς παραπατώντας γιὰ νὰ μὴ πατήσεις ἓνα ζούδιο· μπορεί νὰ διακόψεις τὸ γούστο σου, γιὰτὶ σοῦθρε νὰ βήξεις· αὐτὸ εἶναι κύταξα τὰ παράθυρά τῆς κι' ὅλα τῆς ἦσαν μου φανερὰ στὴν ἰδέα ...

Νὰ λοιπὸν ποῦ ὁ ἐπιστάτης μὲ γύρευε· κύταξε βιαστικὸς γύρω γύρω· πλησίασα χωρὶς ν' ἀλλάξω τὸ βῆμα του, ἐνῶ αὐτὸς φαίνονταν πολὺ ἀνυπόμονος· Ἔλα μοῦ λέει. Ἔρχομαι τοῦ λέω. Σὲ ζήτηγα μοῦ ξαναλέει. Καλὰ κανες τοῦ ξαναλέω. Μίλησα στ' ἀφεντικὸ κι' εἶπε νὰ σὲ παρουσιάσω ἀμέσως.

Μῆτε τοῦδωσ' ἀπάντησ' λογάριαζα πῶς θὰ

τὸν ἔτρωε ὁ κόλος του· πᾶμε, μοῦ κάνει καὶ πήγαμε.

Σ' ἓναν διάδρομο τοῦ ἴδιου ἰσόγειου ἦταν ἡ κάμαρη ποῦμπασε· αὐτὸς—τ' ἀφεντικὸ—κάθονταν μπρὸς σ' ἓνα καρυδένιο γομφεῖο· ἔβγαλα τὸ λοιπὸν τὸ κασκέτο μου καὶ σφάλισα μὲ μιὰ κακία τὸ στόμα· ἔλεγα νὰ τοῦ μεταδώσω τὸ πείσμα μου· Ἡ ματιὰ του φανέρωνε ἔκπληξη, ἐνῶ ἡ δική μου ἦτανε κρύα. Μὲ κύταξε μὲ τὸ ἴδιο ὕφος ποῦ μὲ εἶδε ὁ Μπογαρός κι' ἐγὼ ἄρχισα ν' ἀκονίζω πᾶνω του τὴ ψυχὴ μου σὰν λάζο.

Πῶς σὲ λένε; Γιάννη μὲ λένε. Ποῦθ' ἔρχεσαι; ἀπὸ πάνω τοῦ κάνω. Ἄπὸ ποῦ;

Δὲν τ' ἀπάντησα· παρὰ ἄρχισα κἄτι στριφνὰ κορακίστικα: κίμινιάου, γὰβ καὶ κὸί! ...

Ἔλεγα πῶς θ'ἄπερτε μιὰ χαρὰ στὴ παγίδα μου νὰ μὲ ρώταε ἂν μ' ἀρέσουν τὰ ἀνθη! Μὰ δὲ γελᾶστηκε, εἶπε: Ἔχεις καμμιά δουλειὰ νὰ σοῦ κάνει;

Ἔτσι εἶπε; Δουλειὰ; Ἀγανάκτησα. Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς μοῦχε γλυστρίσει σὰν χέλι, ἐνῶ ἐγὼ ἤμιον φιλανθῆς δίχως ὄρεα ... Οἱ ἐξαίσιοι στριγχοὶ τῆς ἀνησυχίας, τοῦ τρόμου, λουλουδίζαν ἐξωτικὰ στὸ μπαξέ μου. Ἡ καρδιά μου, τὸ στήθος μου, εἶναι τὸ κέντρο τοῦ κόσμου· Ἄντις ἀκακίε ἐγὼ θὰ τοῦ καλλιεργοῦσα κἄτι κακίε σωτήριε. Ἔχετε φανταστεῖ τέτοιον κῆπο; Σὰς βεβαιώνω ὅτι ἡ ζωὴ εἶν' ἀπεραντη γιὰ ὅσους ἔσκυφαν ν' ἀφιγκραστοῦν τὸν παλμό τῆς. Γιὰ ὅσους ἀγίατησαν τὸν ἑαυτὸ τους περὶπαθα, δὲν ἔχει ὄρεα· σὲ ὄψες ἢ γλύκα. Στὸν ἀνούσιο αὐτὸ κῆπο τῆς ἀλήθειας του, θὰ τοῦ φύτευα ἐγὼ ζαλιστικὰ κἄτι ἀνθη ... Λελέδες τῆς ἀηδίας, τοῦ πρό-

στουχου, ἀγριολούλουδα τῆς ἀσχήμιας, τοῦ φθόνου.
 "Ἀχ ναί, ἕναν μάγο καὶ μὲ τ' ἀνυπόφορου, εἶχα γιὰ
 τὴ μπουτουνιέρα του, φίρος !...

"Ὁμως τί ; Αὐτὸς τῶπε : «Δουλειά». Σκέφτο-
 μαν κι' ἐγὼ μιὰ δουλειὰ πὺ νὰ μοῦκανε, μὰ δὲν
 εὔρισκα ἄλλη πιὸ καλὴ ἀπὸ τοῦ νὰ τοῦ χαρῶ τὴ γυ-
 ναῖκα του. Ἡ χαρὰ εἶναι δικαίωμα, ἐνῶ ἡ δουλειὰ
 εἶναι κρῖμα. Τὴν κερήθρα αὐτὴ—ποῦν' ἡ ζωὴ—τὴ
 μελόπηκτη, ποιὸς θὰ μ' ἐπειθε νὰ μὴν τὴ πιπιλί-
 ζουμε ὅλοι ; «Ἡ τῶν οὐρανῶν Βασιλεία»; μὰ αὐτὴν
 τοὺς τὴ χάριζα. Αὐτοὶ ὅμως γιὰτὶ δὲν τὴν προτι-
 μοῦν ἀπ' τὴν ἄλλη ; ἀπ' τὴ βασιλεία τῆς Γῆς μας ;
 Μὲ γοητεύουν κι' ἐμένα τὰ σύγνεφα, οἱ ἦχοι, οἱ ἀνέ-
 μοι. Στὴ Γῆς αὐτὴ πὺ κι' ὁ ἀσπάλακας χαίρεται,
 ἐγὼ ἐρωτεύτηκα μὲ τὶς ὁμορφιὲς τῶν χρωμάτων' μὲ
 τὸν ἀχὸ τῶν βημάτων μου ! Ποῦ ἄλλοῦ ἔχει ἕναν
 τρόπο ὁ ἔρωτας ; ποῦ ἄλλοῦ ὅταν φτεριέσαι σ' ἀρέ-
 σει ; Λυπᾶμαι μόνον ὅτι εἶναι ἀκίνητο κι' ἄψυχο καὶ
 δὲν μπορεῖ νὰ αἰστάνεται ! Ἐννοῦσα καλὰ πὺς ποτὲ
 δὲ θὰ πέθαινα κἀνοντας τοῦμπες στὴ γλῶση. Τὸ
 σκουλήκι, ὁ ἄγριος γάτος, ὁ μπάκακας, εἶναι πλά-
 σματα τέλεια, ἐνῶ ἐμεῖς ποῦ πηγαίνουμε ; Φαντα-
 στήτε ὅτι ἐνῶ πολὺ καλὰ ἐννοοῦμαστε, διαφωνοῦσα-
 με πλέρια. "Ἄν τοῦ κατακοῦσα ἐγὼ τὴ γυναῖκα του
 —πράγμα στὴ φυσικότητά του ὄραϊο—αὐτὸς θὰ
 ἔταν καλὸς νὰ λυπώτανε, ἐνῶ ἐγὼ (ὦ ἐγὼ) θὰ χαι-
 ρόμαν. Αὐτὸς νὰ τὴ δείρει, ἐνῶ ἐγὼ νὰ τὴν φίληγα.
 Μὰ γιὰτὶ ; Ποιὸς μᾶς βίασκανε ; Μ' ὄλο ποῦμαστε
 κι' οἱ δυὸ πλάσματα λογικὰ καὶ ἰσότιμα, πέρανε
 τὶς πιὸ ἀνόμοιες θέσεις. "Ἀχ τί ἔφταιγε; Τὸ λογικὸ;

ἢ ὁ γάτος ; (Αὐτὸς σαλτάροντας θάστρεφετε νὰ μᾶς
 δεῖ μ' ἐκπληχτο μάτι· θάφινε γοερὸ ἕνα : νιάου ...)
 Μὰ δὲν πείραζε. Ἡ ἀναποδιὰ μὲ μαγεύει. Μὲ τρα-
 βάει μένα τ' ἀπρόβλεπτο, ἡ ἀποτυχία, ἡ γκάφα !...

Τέλος πάντων τὰ φιάξαμε θὰ μὲ κρατοῦσε (*)
 σεῖζη· μόνον γιὰ τὸ σταῦλο του τοῦκανα· ἡ συμφω-
 νία μας ἦτανε ἡ προφορικὴ καὶ ἡ ἄλλη· ἡ προφο-
 ρικὴ, ὅτι θὰ τοῦ περιποιούμουνα τ' ἄλογα κι' αὐ-
 τὸς θὰ μὲ τάιζε (ὅσο γιὰ μιστὸ θὰ κανόνιζε) καὶ ἡ
 ἄλλη—ἡ νοερή, ἡ ὑπονοούμενη—ὅτι δε θὰ ἐξαφα-
 νιζόμουν μὲ δαῦτα καὶ μῆτε λόγος πὺς θάχαν τὰ
 μάτια τους τέσσερα. Ἐτσι ἔχονιας μιὰ πιστοχρέωση
 ἔντιμη—καὶ πρὸ πάντων τὴ μερίδα τῆς ἐξαφάνησής
 μου μὲ τ' ἄλογα, κλειστὴ πρὸς τιμὴ μου—ἀνάλαβα
 τὰ καθήκοντά μου στὸ σταῦλο.

Τοῦτος ἦτανε πρὸς τὸ βορειοανατολικὸ μέρος
 λίγο πιὸ πάνω ἀπ' τὸν πύργο· ἦταν ἕνα εὐρύχωρο
 χτίριο ἐπὶ τούτου γιὰ σταῦλος· ἔσαν μπῆκα εἶδα
 τρία ἄλογα τέλεια· δυὸ φοράδες κι' ἕνα ἄτι· ἦσαν
 καὶ τὰ τρία ἀγγλοαραβικῆς εἴσεως γνήσιας, κἀτι
 πλάσματα σουλίτικα, καμαρωτὰ καὶ περήφανα.

Ἦρθε καὶ τ' ἀφεντικό μου σὲ λίγο· ἤθελε νὰ
 μὲ κατατοπίσει στὰ πράγματα.

Ἐκεῖ ἦτανε κι' ὁ προτιθέρος μου σεῖζης· ποῦ
 ρος ἕνας καμπίσιος χωριάτης· ἄρχισα λοιπὸν τὴ δου-
 λειά μου· ἔκαμα σὰν στρατηγὸς ποῦ ἐπιθεωρεῖ τὰ
 στρατεύματα· κύταξα καὶ ἀνάπτυσα μὲ πολλὴ μου
 εὐγενικότη τὶς γνώμες· ἔκαμα τὶς παρατηρήσεις μου
 μ' ἕνα τὰκτ ἀξιοθαύμαστο· σχεδὸν ἔδειχνα μιὰ πολὺ
 καταδεχτικὴ ἐπιείκεια γιὰ τὴν ἀξιαμωσύνη τῶν ἄλ-
 λων..... Ναί, ναί, ὄραϊα, μὰ τὸ ἄτι δὲν κάνει μὲ
 τὶς φοράδες μαζί· ὅσο κι' ἂν εἶναι, ἄρχις· ἡ ἐπιείκεια
 ὄργανοῦ του κι' ἦταν κατιτὶς ἐπικίντυνο· ἔφρατε
 —ἴκινι μίκινι—καμμιά φορὰ τ' ἄτια ἔχουν κἀτι ὄρ-

(*) σεῖζη=ἰπποκάμο.

μὲς ἀνεπάντεχες· καὶ τότες τί γίνεται ; μορεῖ νὰ τσομιστεῖ ἐδῶ μέσα· ὄχι μόνο σὲ ἰδιαίτερο χωρίσμα μὰ ἂν ἦταν δυνατὸ καὶ σὲ ἐξώχορο σταῦλο. Αὐτὴ ἐδῶ ἢ φοράδα θὰν τὸ δίχως ἄλλο πρωτόγεννη· ἦταν ἔτσι ; ἔτσι· κ' εἶναι σιὸν ἔχτο της μῆνα· ἔτσι δὲν ἦτανε ; ἔτσι· λοιπὸν προσοχή· πρῶτα σιὴ διαίτα· πέρι κριθάρι θὰ προτιμοῦσα τὴ βρώμη· ἐννοῶ τὸν καρπὸ. Ὡς μὴν τοὺς ἔκανε ἐκπληξή· τὸ κριθάρι εἶναι θρεπτικώτερον, μὰ ἔχει τὸ κακὸ ἰᾶναι δύσπεπτο· ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ μὲ τὰ ἀγανά του ἐρεθίζει τὸ στομάχι, τὸ στόμα· ἀργότερα μίλιστα· κάνει πιὸ παχὺ γάλα· τώρα ὅμως βρωμάρι· νὰ λοιπὸν : τρεῖς ὀκτάδες τὸ ἄχυρο καὶ τέσσαρες ὀκτάδες βρωμάρι· εἶναι καλὰ πού σαῶ λέω· πού καὶ πού μπομποπιλέυσο· δὲν ἔχει πολλὰ πίτυρα κ' εἶναι πιὸ θρεπτικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα· τώρα γιατί πού καὶ πού κ' ὄχι ὅλη μέσα ; γιατί ἔχει αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, ἰᾶναι πιὸ κικοχώνευτο ἀπ' ὅλα.

Τώρα δὲν κάνει ἢ φοράδα νὰ μένει ἄλο τὸ εἰκοσιτετράωρο ἄπραγῆ· αὐτὸ δὲν φελάει παρὰ βλάπτει· ἄς περπατᾷε καμμιά ὥρα· τῆς κάνει καλὸ πρὸ πάντων σιὴ γέννα τη· ὦ ἢ γέννα ἢ γέννα! ἔχετε ξαναδεῖ τέτοιον πράγμα; ὄχι· (ῥῶταγα κ' ἀπαντοῦσα μονάχος μου γρήγορα, πρὶν νὰ προφτάσουν οἱ ἄλλοι)· ἂν εἶμαι δῶ σὲ λίγους μῆνες θὰ πάει καλὰ αὐτὴ ἢ δουλειά· θέλει γνώση κ' ἀξία· θὰ δοῦμε.

Ὅμως τι πλάσματα τέλεια : πού φτοῦ τους νὰ μὴν τοὺς βασκάνονταν ὅλα μαζί τους τὰ χρόνια δὲ θὰ φτάνουν τριάντα· αὐτὸς ὁ Γαλαξίας (*) εἶναι σταῖ ἔντεκα ἐτούτη δῶ ἢ γκαστρομένη εἶναι μικρότερη ἀπ' τ' ἄλλα· μόνο ὀκτὼ πρὸς ἐννιά· καὶ ἢ ἀλτζέ (**) δὲν ἔχει πατήσει τὰ δέκα· κ' ἔκαμα νὰ τὰ κυτᾶξω σταῖ δάντια. Δὲ γελᾶσθηκες μοῦ λέει τ' ἀφεντικὸ σαστιμένο, ἔτο· εἶναι ὅπως εἶπες· ἀμ βέβαια ἔκαμα καὶ παρατηροῦσα τὰ νύχια· τοὺς εἶπα πὼς τὸ

(*) Τὸ ἄτι μὲ τὰ γαλανὰ μάτια.

(**) Τὸ πολὺ κόκκινο χροῖμα τῶν ἀλόγων.

καλλίτερον ἄλειμα εἶναι τὸ χοιρινὸ μὲ κατράμι· ὄχι μογιές κ' ἄλλο ξύγκι· τὸ χοιρινόξυγκο βαστάει τὴν ὀπλὴ μαλακιά καὶ τὸ κατράμι τὰ φυλάει καλὰ ἀπ' τὴν ὑγρασία.

Οἱ Γάλλοι σι' Ἀλγέρι ἔχουν ἓνα ἄλειμα εἰδικὸ πού τὸ λὲν Fascination καὶ οἱ ντόπιοι χιχίό· οἱ ἰθαγενεῖς πιστεύουν πὼς αὐτὸ τὰ προσφυλάει κ' ἀπ' τὸ μάτι· ἀλλὰ εἶναι τέλειο πρᾶμμα· κρίμα πού δὲν τὸ συνηθίζει ἢ Εὐρώπη.

Τὰ λέω ἐγὼ τέτοια, καὶ τὰ πιστεύω κ' ὁ ἴδιος.

Τώρα ἢ καθαριότη δὲ μοῦ φαίνονταν ἐξοχη· κάποια μυρουδιά ἔχει ὁ σταῦλος καὶ μὲλο πούναι καλὰ ἀνατολικὸς δὲν τοῦ λείπει ὑγρασία· τὸ διάπεδο δὲν ἦταν τέτοιο ὥστε νὰ ἀποσέρονται μοναχὰ τους τὰ οὖρα. Ἐγὼ ἰδεῖ στοῦ Μπέη τοῦ Μαρόκου τοὺς σταύλους ἓνα σκέδιο ἀλλεϊώτικο· οὖρα καὶ κόπρανα ἀποσέρονται μόνον τους· μὲ λίγα πρᾶμματα θὰ τὸ φιάξω κ' ἐδῶ εἶναι πολὺ πρακτικὸ καὶ ὑγιεινότερο· ἔπειτα ἐνῶ περσεύει ἀρκετὸς χώρος δῶ μέσα, οἱ καμπίνες τῶν ἀλόγων εἶναι λιγία στενές.

Φαντάζομαι πὼς ὅλος ὁ σταῦλος δὲν θὰ κρατοῦσε μιὰ σταθερὴ θερμοκρασία κ' ἀνάλογη κ' ἦταν πολὺ κακὸ αὐτὸ τὸ πρᾶμμα· ὅλα αὐτὰ διορθώνονταν· κ' ἄπλωσα τὴ κουβέντα σὲ ἄλλα· πρόσεξα τ' ἄλογα· βρῆκα καὶ τὸ παραμικρὸ κουσσοῦρα τους· μάντεψα τὸ πιὸ ἀσήμαντο σφάλμα· ἓνα ἀλαφρότατο γκάβισμα, ἓνα λιανὸ παρακούσι· νὰ τοῦτος δῶ— τοῦ λέω καὶ τοῦ δείχνω τὸ ἄτι—ἔχει σ' αὐτὸ τὸ καλίμι κάποιον νεροκατέβασμ' ἀσήμαντο· θὰ τὸ διορθώσω μὰ μέρα· Δὲν θέλει παρὰ ἓνα σφιχτὸ σφιχτὸ ἐπίδεσμο· ὦ τί ντελικίτο πρᾶμμα πού εἶναι τὸ ἄλογο· ὦ τί προσοχή πού τὴ θέλει· εἶναι αὐτὸ ἀριστοκράτης ἐξ αἵματος.

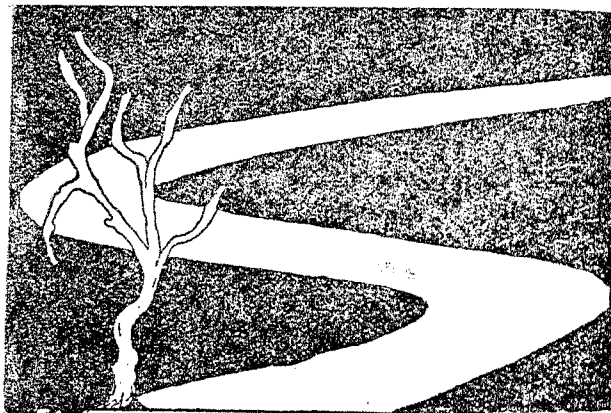
Τ' ἀφεντικὸ μ' ἀφιγκράζονταν κ' ἐγὼ ἔπαιρνα ἓνα ὕψος ἀνώτερο· ἢ ματιὰ του δὲν ἐκφράζε κατὰ ἐκπληξή, παρεξ' θαιμασμὸ κ' ἓνα λόβο : Δὲν ἔχεις

μου λείπει παρά να λές και να γίνεται' ο Κωσταμπάς
—και μου δείχνει το σύντροφο—θα είναι άλλος
βοηθός σου.

Τὸ ξέρω, τοῦ κάνω ἀπότομα· ἔφτυνα πρόστημα·
φύσαγα· μούχε δώσει στα νεῦρα αὐτὴ ἢ παραμικρὴ
ἐπιτυχία μου, ἐνῶ στὶς γκάφες μου μένα κανεῖς δὲν
μὲ φτάνει!

Γ'

Εἶμαι τρεῖς μῆνες στὸ σταῦλο· κυλᾶν οἱ ὥρες
μου ἥσυχες· Εἶν' οἱ μέρες στρογγυλές κι' εἶμαι μέ-
σα τους σὰν πουλι στὸ κλουβί του· κελαδιάω τὴ
σκλαβιά μου· πότε θὰ φτερουγίσω λοιπόν; Ὁ κάμ-
πος εἶναι ντυμένος στὰ πράσινα· μοσκοβολοῦν οἱ ρε-
ματιές και οἱ τόποι, κι' εἶν' οἱ νύχτες σὰν ὄνειρο.
Τὸ ζαλιστικὸ τραγουδάκι τῶν κύκλων τους μου διη-
γᾶνται οἱ ὥρες. Ἔχω χρυσὴ συντροφιά τ' ἄλογά μου.
Στὸ ποταμάκι οἱ καλαμιώνες φουντώσανε. κελαρί-
ζουν τὰ ρέματα κι' ἔχουν ἀνθίσει οἱ ροδοδάφνες
στὶς ὄχτες· πατώντας ἀλαφρὰ στὴ σιωπὴ τῶν πραγ-
μάτων—ριγηλές μεσ' στὰ μαῦρα των—οἱ νύχτες
ἐρχῶνται· οἱ οὐρανοὶ χαμηλώνουνε· Κάθουμαι και
παρατηρῶ τοὺς δρίζοντες, στένω ἀπτι οὐλὴ νύχτα
κι' ἀκούω, ἀφιγκράζομαι τῶν νερῶν τὸ κελάρισμα,
σφιγγομετρῶ τὸ καρδιοχτύπι τῆς παύσης· κάτι μι-
κρότατοι θόρυβοι πιάνονται ἀπ' ἀλαργυνὰ μεσ' στ'
ἄπτι μου. Μιλῶ μὲ τὸν ἑαυτό μου ἡσυχώτατα, λο-
γαριάζω πὼς ἢ σφαῖρα γυρίζει· κι' ἐγὼ στέκω πάντα
τῆς· στέκω. Θωρῶ τοὺς δρόμους ποὺ χάνονται σὰν

Θωρῶ τοὺς δρόμους ποὺ χάνονται σὰν δαντέ-
λες στὴ νύχτα κι' ἡ γοητεία τοῦ ἀγνωστοῦ μὲ
τραβᾶει μὲ λυώνει . . .

Ἡ Βινιέτα αὐτὴ εἶναι χαρτομένη ἀπὸ τὴν Συργιάνη
λογογράφου δ. Κατίνα Μπάιλο

δαντέλες στη νύχτα κι' η γοητεία του άγνωστου
 με τραβάει, με λιώνει· με ρέβει ή νοσταλγία τών
 δρόμων· μουρχεται τότε να ξανακολουθήσω το πάει
 τους ως εκεί που ενώνεται ο ουρανός με το κόσμο,
 ως εκεί που η συνείδηση της διεύθυνσης χάνεται
 πού'ναι δεξ' από το νόημα ο τόπος! μου φαίνεται
 τότες πώς είν' μεγάλη ή γή μας· ή έρωμένη μου
 νύχτα με πλαταίνει σαν άβυσσο, μου στέλνει σαν
 μακρυνό χαιρετισμό το φιλί της. Και όμως μόνο ή
 'Ασία μ' άπώμενε· θα την περπατούσα κι' αυτήν
 σταυρωτά κι' όλοστρόγγυλα, κι' έπειτα—έπειτα—
 μήτε βλέπω τι άλλο· ή ζωή θα μου πέρσενε· ως
 πάω λοιπόν μπάϊ μπάϊ μπάς και ρθώ ίσα ίσα· να
 για δαυτο δε βιάζομαι, να γιατ' αφήνω να ξε-
 χουρδίζετ' ο χρόνος. Γι' αυτό.

Τούτος δώ ο Κωστιαμπάς ο σύντροφός μου
 όλο γκρινιάζει και τρώγεται· δε μου συγχωράει την
 αξία μου· τάχει χάσει μαζί μου· θέλει να με βροίσι
 και με λέει αλήτη· νομίζει πως προσβάλλομαι έτσι·
 δεν έχει μήτε ιδέα ο άνθρωπος της σωστής διατίμη-
 σης· περνει την ίεραρχία τών αξιών απ' ανάποδα·
 εγώ δε μιλω παρά χαίρομαι και δεν του το δείχνω
 καθόλου· μόνο κάθουμαι και κολακεύομαι ήσυχος
 πάει να ακάσει με την άταραξία μου αυτή που τη
 περνάει για πόρωση νομίζει τη πόρωση· ίλινα πράμα
 μα για πέταμα, περνάει την πολυμανθιωπιά σαν κά-
 τι χωρίς αξία. Τυχοδιώχτη μου κάνει μια μέρα, μα-
 γκούφη. Το κοπιμέντο με σκλάβωνε· είναι πολυ
 γαλίφης συμπέρανα, μα δε μίλισα· αν του κατοφερ-
 νόμουν μπορεί να τον έχανα από μουστρη και πε-

λάτη· δηλαδή να φοβηθεί και να πάψει κι' άντις να με κολακεύει, να μ' ἔβριζε· να μ' ἔλεγε ἄξαφνα «τίμιο»!

Μιά μέρα όμως αναγκάστηκα να τὸν κυτάξω τόσο ἄγρια, πὸς παρὰ λίγο να πάθαινε ὅπ' εὐτὺς μένα με θέρισε ἢ ζήλεια· αἰστάνομαν χάος· να τὸν βλέπω να λυποθυμαίε αὐτὸς ἀπ' τὸ φόβου του κι' ἐγὼ να μὴ φοβᾶμαι καθόλου; να τρέμει αὐτὸς ἀπ' τὸν κίντυνο κι' ἐγὼ να αἰστάνομ' ἀσφάλεια; σὰς λέω με θέρισε!...

Τ' εἶχε συμβεῖ; εἶχα σώσει τὸ καπνὸ μου ἓνα βράδυ· στοχάστηκα λοιπὸν πὸς κάπως πρέπει να κάμω γιὰ να μοῦ δώσει ἐκεῖνος ἔβγαλα τὴ πίπα ἀπ' τὴ τσέπη κι' ἔκανα ὅπως; σκάνει ἓνας ἄνθρωπος; φτοῦ να πάρει ὁ διάολος, σώθηκε ὁ καπνὸς μου ἄψαψε, κι' αὐτὸς δὲν ἐμίληγε· μπρὲ να πάρει ὁ δαίμονας να μὴν ἔχω καπνὸ, κι' αὐτὸς δὲν ἐπίμβαινε, δὲν ἐπ'μβαιν' αὐτὸς (ἢ ἀδιαφορία του μ' ἄρεσε). Ἔ, δὲν ὑποφέρνεται λέω και βρῆκα μιὰ γκαβαλίνα ξερηρή· στὴν ἀνάγκη αὐτὴ δὲν εἶν' ἄσκημη· ξερηρὸ μεσ' στὴ πίπα καπνίζεται· ἔχει κάποιον λίπος και ἄρωμα· ἄν μάλιστα τὴ ψιλομπουχίσεις με κάτουρο και τὴ ξεράνεις στὸν ἥλιο, πέρνει μιὰ ἀψίδα σπιρωτόδικη· ὁ ἄνθρωπος σάστισε: βρὲ ἀδερφε μου λέει δὲν τρέπεσαι; να καπνὸ και μοῦ δίνει. Τί χτῆνος! τί χτῆνος! τὸν πῆρα· δυὸ πράγματα μάχομαι· ἓνα, ὅταν δὲ με νοιώθουν ἀμέσως κι' ἄλλο ἓνα, ὅταν μοῦ ἱκανοποιῶν τις ὀρέξεις· ἄν τὸν ἔφτυνα μπορεῖ και να ζήλευα· ἀπ' τὸν ἔβριζα ἔπρεπε να τὸν πῶ πονεσάρη· τί λοιπὸν να τὸν ἔλεγα; κέρατο; μὰ δὲν ἦτανε ζήτημα να

τὸν κάμω πὸς καλὸν κι' ἀπὸ μένα. Ὡστε τὸν ἀγριοκῦταξα λοιπὸν ὅλος μίσος...

Μολαιαῦτα μοῦ εἶναι πάντοτες πρόθυμος· τὸν ἔχω στὴν ὑποταγή μου ὀλότελα· ἐγὼ διατάζω κι' αὐτὸς ἔχτελεῖ καθαρίζει κατὰ τὴν ὑπόδειξή μου τὸ σταῦλο· ξυσιρρίζει κατὰ τὸ σύστημά μου τὰ ἄλογα· τὰ σαπουνάει τὰ ταΐζει ὅπως τοῦ λέω ἐγὼ. Πάλι ἐγὼ φροντίζω γιὰ ἄλλα· τὰ μαθαίνω γυμνάσματα· ἔμαθα τὸ Γυλαξία να κάνει πέντε λογιῶνε παιγνίδια· να τοῦ λὲς «καλημέρα σας» και να σοῦ δίνει τὸ πόδι του· να μπορεῖ να μεταράει ὡς τὰ πέντε· ἄμα τοῦ δείξεις δυὸ δόχτυλα χτυπάει δυὸ φορές τῶνα πόδι· πόσα εἶν' τοῦτα; τοῦ λὲς και σοῦ μεταράει ὅσα εἶναι· τὸν ἔχω φτιάσει ὡς; τὰ πέντε· ὅταν τοῦ λέω φίλησέ με, ἀκουμπάει στὸ μᾶγουλό μου τὰ χεῖλια του; κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά τοῦ ξαναλέω ἐγὼ και δὲ κινιέμαι καθόλου· τότε αὐτὸς κάνει γύρω γύρω μιὰ βόλτα κι' ἔρχεται και με φιλιέει και στ' ἄλλο κάνει τὸ κουτσὸ και περπατάει με τὰ τρία κλίνοντας μαζί τῶνα μᾶτι· ἄχ εἶναι κουτσὸ και σπλαβὸ τὸ τσαμένο.

Ἐπειτα εἶμαι ὁ μόνος του φίλος· τὸν Κωσταμπᾶ μῆτε ζωγραφιστὸ δὲν τὸν θέλει· μῆτε να τὸν σελώσει δὲ στέκεται· τὸν τίναξε και δυὸ τρεῖς φορές ἀπὸ πᾶνω του, ἐμένα ὅμως μ' ἀκλουθᾶει· σὰ σκυλιά· κι' τρέχει ἀπὸ κοντά μου· ὅταν τρέχω, κι' ὅταν στέκουμαι στέκεται· κἀνω πὸς πονῶ και με γλύφει· τὸν καβαλικεύω ξεσέλωτο και τὸν κρατῶ ἀπ' τὴ χῆτη χανόμαστε τότε σὺν ἀστραπή μεσ' στὸ κόμπο· εἶνα περήφανο πλάσμα· εἶν' ἢ κούρσα του σίφουνας, εἶναι ἢ ἐπέλασή του ἓνα θῆμα.

Μιά μέρα ἡ Κυρία τὸν ζήτησε· μόλις εἶχ' ἀποφάει μιὰ γλῶσσα βραστή βοδινὴ κι' ἄς μὴν πείναγα· ἦταν ἀπὸ δυὸ μέρες στὸ σάκο μου κι' εἶχα φοβηθεῖ μὴ χαλάσει· καθ' αὐτό, ὄχι αὐτό, παρὸ γὰρ ν' ἀντιδράσω στὴν ἔξη νὰ τρώω ὅταν πεινάω. Ξύπνησα κι' ἔφαγα τὴ μισή τὰ μεσάνυχτα καὶ τὴ ρέστη τὸ πρωτὶ μὲ τὸ τσάϊ· μιὰ μπουκιὰ γλῶσσα καὶ τσάϊ μιὰ γουλιὰ· μπουκιὰ καὶ γουλιὰ, γουλιὰ καὶ μπουκιὰ.

Λοιπὸν τότε ζήτησε· φανταστεῖτε πὼς ἡ τύχη μου δούλευε· ἡ εὐκαιρία ἦτανε μούρλια· εἶχα ἀκούσει πὼς ἦταν περιφνημὴ τζόκεϋ· μὰ δὲ πῆγα· ἔκανα στὸν ἑαυτὸ μου κάτι ναζάκια ποῦ ἤξερα· μ' ἄρεσε νὰ τὸν ἀφήνω στὶς κάψες!

Μόνο τὸν ξύστρισα καλὰ καὶ τὸν σέλωσα κ' εἶπα τοῦ Κωσταμπᾶ νὰ τὸν πάει· ἐγὼ ἀπῶνα ψηλὸ παραθυράκι τοῦ σταύλου ἐκύταξα.

Τὴν εἶδα νὰ σαλτάει ἀπ' ἄνω του μ' ἕνα πήδημα ὑπέροχο· φοροῦσε γκιλότα βελούδινη, μὲ καβάλο ἀπὸ δέγμα· ἕνα καμτσὶ ἀλαφρότατο μὲ λαβὴ ἀσημένια εἶχε χωμένο στὴ μπότα της· ἦταν σὰν Ἐγγλέζα σπορτμάνισα, μὲ τὸ στραβὸ τραγιασκάκι της, μὲ τὴ σουφρωτὴ της ζακέτα, μ' ἐκείνη τὴ λουστρινένια ζώνη στὴ μέση της ὅπ' εἶχε περάσει τὰ γάντια· μιὰ σπιρουινιὰ κι' ἔγιν' ἄφαντη· τὸ ὑπέροχο ἄλογο ὠρθώθηκε μονομιᾶς στὰ δυὸ πόδια κι' ἀπολύθη' ἀκράτητο· πετούμενο ἕνα σύγνεφο γίνηκε ὀξωπίσω τ' ἡ σκόνη.

Θὰ τὸ πιστεῦτε; ταράχτηκα· μὰ ξαναύρα ἀμέσως τὴ γαϊδουρινὴ μου ἀπάθεια· ἐκείνη ἡ ἀμίμητη ἀτάντηση τοῦ Λεωνίδα στοὺς Πέρσες κάθισε σὰν

πουλάκι στὴ γλῶσσα μου· <τόσο τὸ καλλίτερο σκέφτηκα· θὰ πολεμήσωμε ὑπὸ σκιάν>.

Σὲ μιάμιση ὥρα ἐγύρισε· ξαναμένη, ἀδρή, ῥοδοκόκκινη, στάθηκε μπρὸς στὸ σταῦλο μ' ἀπότομα· καθὼς τὰ πάκια του πάλλονταν, τ' ἄλογο δάγκωνε τὸ χαλινάρι στὰ δόντια του καὶ χτυποῦσε μὲ τῶνα πόδι τὴ γῆ· θυμώδικο, συγκρατημένο, ἀνήσυχο, ἄφην' ἀφροὺς ἀπ' τὸ στόμα.

Ἔτρεξα· ἔπιασα τὴ ζερβὴ σκαλοπάτα της κι' ἔκαμα νὰ τῆς δώσω τὸ χέρι· ὅμως αὐτὴ μὲ ἀπότρυψε· διάγραψε μιὰ λεπτότατη κίνηση μὲ τὸ καμτσὶ στὸν ἄερα κι' ἦταν ἔτσι σὰν νᾶλεγε· φύγε ἀπὸ κεῖ, ποιὸς σοῦ εἶπε;

Πισωπάτησα σταθερὰ ἕνα βῆμα· δὲν ἦταν ἀνάγκη, δὲν ἦταν λόγος, δὲν πείραζε· ἦταν ἡ χαιρακακία μου ἀπόλυτη· τὴν κύταξα ὀλοῖσα κι' ἐτοίμαζα μὲ ψυχραιμία τὸ χτύπημα· ἔνοιωθα τὴν προστυχιά μου σὰν ποίημα, σὰν ἕνα κοπανιαμένο τῆς βρώμας. Τ' ἀγέρωχό της μὲ ἔλκυζε, μὲ τραβᾶε ἡ ἀπαντοχὴ τῆς βροσᾶς της... Πολλοὺς γὰρ στεφάνους ἔων; ἄ μπά· ἐγὼ τὴν ἀσκήμια της ζήτηγα, τοῦ μίσου της τὰ χαμηλὰ κοντραμπάσα. Προσπολάμβανα λοιπὸν τὴ κακία της καὶ τὴν ἐτήραγα πρόστυχα· πήρα σαρκαστικὸ ἕνα ὕφος... ποῦ ξέρεις ἂν δὲν τὴ κάμω νὰ μ' ἔφτυνε;

Μόλις πήδησε στάθηκε καὶ μὲ κυτοῦσε κατὰπληκτη· ἀκόμα, χρειάστηκε νὰ ὑποφέρει τὸ βλέμμα μου· δὲ μωῦ λές; σὺ δὲν εἶσαι ὁ νέος; φυσικὰ δὲν ἀπάντησα, μόνο χόντρηνα τὴν ἐκφρασὴ μου περισσότερο· κάτι βέλαξε μέσα μου. Ἦμουν κύ-

οιος αὐτῆς τῆς μάχης ἐγώ· ἡ ἀσκήμια μου μίλας· αἰσιάνουμαν καλὰ ὅτι ἡ ἰσχή μου ἀνῆκε.

... Κιῆνος! μοῦ κάνει ἀνάστατη καὶ μοῦ κατὰ-φερε τὸ καμτοῖ της στὰ μάτια· τὸ στόμα της ἰῶχε κάμει ὁ θυμὸς ἓνα τρίγωνο.

Ἄνασσα. Οἱ θεοὶ εὐημοῦσι! Πῆρα ἓνα ὕψος φοριάρικο· ἔκαμα ἓνα κακόμοιο βῆμα· σχεδὸν ἔσκυφα. Ἄχ Κυρία, τῆς κάνω, σὲ παρακαλῶ δὲ μὲ φτύνεις!...

Αὐτὴ ἔμεινε· τούτη ἡ μετάπτωσή μου τὴ σάισε· πού νάχει ἰδέα ἡ κακόμοιο ἀπὸ ἀνόστη ἀκαδημαϊκὴ ταχτικὴ; μοῦριξε μιὰ ματιὰ δίχως ὄρα καὶ πῆρε τὸ δρόμο τοῦ κύβου· τὸ κάτω χεῖλος της ἔτρεψε· πῆρε καὶ ἐγώ ἓνα βῆμα κατόπι της· Ἄχ τὶ ζητιάνικα ποῦκανα! ἔνωσα σὰ σὲ ἰκεσία τὰ χεῖρια μου, καὶ ἤμουν σὰν νὰ ζητοῦσα ἐλεημοσύνη... Ἔτσι νὰ χαρεῖς τὰ ματάκια σου φτύσε με χρυσῆ μου Κυρία στὰ μοῦτρα...

Ἐνα βογγητὸ ἦταν π' ἀκουσα· ἔφρευγε· ἔφρευγε σὰν νὰ τὴν σήκωνε ἄνεμος· στάθκα λοιπὸν καὶ τὴν κύταξα, ποῦκανε σὰν πληγωμένο πουλί.

Ἐπειτα ἐπῆγα στὸ σταῖλο· ἔβγαλα τὸ σουγιά ἀπ' τὴ τσέπη μου καὶ ἔκοβα καπνὸ ἤσυχα ἤσυχα· τὶ ὄραϊα πού κάπνιζα! Ἄς ἦταν καλὰ ὁ ἀφέντης: ἀκου δῶ τοῦξε πεῖ τοῦ ἐπιστάτη, καπνὸ ὅσο θέλει ὁ Γιάννης. Μ' ὄλο ποῦταν ἄνθρωπος βαρὺς καὶ ψυχρός, τὸν εἶχα ξετρελλάνει μὲ τ' ἄλογα· φούμερνα λοιπὸν ὅσον ἤθελα καὶ τὴν ρέστο τὸν ἔκορβα· ἔγινε ὁ καπνὸς ἡ δευτέρη ἀνάσα μου· ἦτανε τὸ τσιγάρο τὸ ἕκτο δάχτυλο τοῦ ζερβοῦ μου χεριοῦ. Καμμιά

Ἄχ Κυρία, τῆς κάνω, σὲ παρακαλῶ δὲ μὲ φτύνεις!

φορὰ ἔκανα πὼς θὰ καπνίσω μὲ γκάβαλο γιὰ νὰ μοῦ δώσουν οἱ ἄλλοι εἶχα κάπου 5 1)2 δκάδες κρυμένον· μήτε ἕνα τσιγάρο δὲν εἶχα δώσει τοῦ σύντροφου, σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα· κ' αὐτὸς μοῦδινε· ὄσες φορὲς μοῦ ἐζήτησε τύχαινε νὰ τὸν ἔχω σωμένον! μόνον μιὰ μέρα τοῦ εἶπα, νὰ τοῦ πουλήσω ἂν ἤθελε· πόσο μοῦ λέει τὰ 50 ; 5 δραχμὲς τ' ἀπαντάω. Τί ; μοῦ κάνει, 5 δραχμὲς ; 3 1)2 τὸν πουλάει ἢ καντίνα.

— Ἄν σοῦ συμφέρει τοῦ κάνω καὶ μ' ἄρесе νὰ τοῦ φάω τὸ καρίτσαφλο. Τί πόντος; Εἶχε τὴν ἀναίδεια φίλε μου, νὰ μοῦ τὸν πάρει ἀκριβῶς, ὅσο ἄξιζε· ἀπὸ τότες ἐγὼ δὲν τὸν χώνευα· τοῦ λέω λοιπὸν νὰ πάει νὰ μοῦ φέρει τὸ φαί κι' ἐγὼ δὲν ἐπήγαινε· δὲν ἐπήγαινα γὰρ ἤμουν ἀγαναχτισμένος κι' ἔλεγα νὰ βγάλω στὸν ἑαυτό μου τὸ ἄχι μου· δὲν πάω, δὲν πάω, τοῦ ἔλεγα μέσα μου γιὰ νὰ τὸν κάνω νὰ σκάνει.

Ἐπειτα μένα δὲ μ' ἄρесе νὰ τρώω στὸ ἐστιατόριο· κατὰ διαταγὴ τ' ἀφεντικοῦ μοῦφερναν τὸ φαί μου στὸ σταῦλο· μήτε νὰ πλησιάσω ἐκεῖ μέσα δὲν ἤθελα· μαζεύονταν ὄλο τὸ σκυλολόι τοῦ πύργου καὶ τοὺς εἶδοποιοῦσε πότε πεινάγανε μ' ἕνα καμπανέλι ὁ μάγερας· τί κόσμος! νὰ τρώει πεινάει δὲν πεινάει. Ἐπειτα ἐδῶ, ὅσο μοῦ πέρσενε τῶ κρυβὰ· ἐξὸν ἂπ' αὐτὸ συνέβηκε νὰ μοῦχουνε ἀφαιρέσει ἂπ' τὸ φαί μου οἱ ἄλλοι, καὶ νὰ μοῦ λέν πὼς εἶχα ξεχάσει πού τῶφαγα καὶ δὲ μὲ τ' ἀπόσωνε ὁ μάγερας πάντοτες· ἐνῶ αὐτοί, κάτι κοψίδια πού χάνανε, ὀρκίζονταν ὅτι ἐγὼ τοὺς τὰ βούτηξα· (μὲ τρελλαίνουν

τὰ ρόδα.) Μιά μέρα μάλιστα είχε γίνει άφαντη, σύγ-
 ξυλη μιὰ γλώσσα βραστή βοδινή· είπαν λοιπόν νὰ
 ψαχτοῦμε κι' ἐγὼ δὲν εἰμίλαγα· ἅμα ἦρθε ἡ σειρά
 μου ἀγανάχτησα· λοιπὸν τί με πέρασαν; αὐτὴ ἦταν
 προσβολὴ κι' ἐγὼ δὲν τὴν δέχομαι· δὲ θὰ καθό-
 μουν νὰ μ' ἔψαχيان σὰν κἄνον ἀλήτη καὶ μίτη σὰν
 τὰ μοῦτρα τοὺς ἤμουνα νὰ χτυπάω κομίδια· ἐγὼ
 ἤμουνα «κύριος»! Ἔτσι ὁ ἀφέντης σὰν τῶμαθε, κα-
 τάλαβε πὼς εἶχα δίκην καὶ διάταξε νὰ μοῦ φέρουν
 τὸ φαί μου στὸ σταῦλο. Μὰ σήμερον ὁ Κωσταμπᾶς
 δὲν ἐπήγαινε· λοιπὸν πᾶω μονάχος μου· εἶχα τὴ
 καρabiάνα μαζί μου· στὸ δρόμο εἶδα τὸ κοριτσάκι
 τοῦ ποῦ γύριζε μὲ μιὰ γαβάθα στὰ χέρια· αὐτὸς
 εἶχε οἰκογένεια κι' ἔφερε τὸ φαί του στὸ σπίτι·
 κάπου ἐκεῖ τὸ παλιόπαιδο θυμῆθηκε νὰ παίξει κοϊ-
 νάκια· ἀκούμπησε λοιπὸν τὸ φαί σὲ μιὰ πέτρα. Ἐ-
 γὼ τὸ εἶδα ἀλλὰ πέρασα.

Στὴ πόρτα βλέπω τὸ γερογραμματικὸ τὸ Κυρ—
 Μπόρο· διόρθωνε μ' ἓνα σουγιαδάκι τὰ νύχια του·
 ἔχω ἓναν τρόπο δικό μου νὰ θέλω ποδιήματα ἕνα
 κἦπο παρᾶξενο μὲ ἀνθη κακία· Καλημέρα σας κύριε
 τοῦ κἄνω γλυκιά, καὶ χῶνω τὸ δάχτυλό μου στὴ μύ-
 τη μου· φύσαγα γιὰ νὰ τρέξει ἡ μίξα· Καλημέρα μοῦ
 λέει πίσ' ἀπ' τὰ γυαλιά του ὁ ἄνθρωπος· κιντίζει τὴ
 ἔλανα καὶ φάνηκε νὰ τὸν κεντᾷ ἡ ἀηδία· τί ἄνθος!

Ἔπειτα πιάσαμε κοιβέντα γιὰ ἄλλα μαῦλεγε
 πὼς ἂν γίνονταν πόλεμος οἱ Γερμανοὶ θὰ τὴ πάθαι-
 ναν· Μένα μ' ἐρέθιζε ἡ ἀντινομία τῆς φύσης μου·
 ἐγὼ εἶχα τὴν ιδέα πὼς μᾶλλον οἱ Ρωσέζοι θὰ νίκι-
 γαν· ἔλεγα τοὺς Ρώσους Ρωσέζους κι' ἄς ἔκοβε τὸ

σβέροκο του αὐτὸς νὰ καταλάβει ποιους νόγαγα· Αὐτὴ
 ἡ ἐχιδνὰ ἢ Ἐλβέτια, ἔλεγα ἀνατακεύει
 τὰ πρᾶτα γμα· εἶναι τὸ τέρας τοῦ μεγαλύτερου
 κόσμου· Μὰ δὲν μᾶς ἀφήνουν ποῦ κουβεντιάζουμε
 ἦσυχά· πλάϊ μας ὁ Βασίλης ὁ μάγερας σκίζει τὰ ξύλα
 του.

— Τὶ θόρυβος, μοῦ κάνει ὁ Κυρ - Μπάρος,
 ζαλίστηκε δὲν καταλαβαίνω τί λές.

— Ναι λέω ἐγὼ ὁ Βαλίσης ὁ μάγερας
 ξίζει τὰ σκύλα του. Καὶ σκεπτόμουνα πὼς
 θᾶταν ὁ κόσμος, ἂν ἀντίς νὰ πέφτει ἡ πέτρα
 ὑψώνονταν, ἢ ἂν γελούσαμε ὡς πηδᾶμε!

Τὸ μεσημέρι καλόφαγα κι' ἔπεσα καὶ κοιμήθηκα
 ὠραία· ποῦφ φούσαινα καταμουτρίς τούτου κόσμου·
 μονοροῦφι τὸν πῆρα· εἶχε μπεῖ πιὰ ὁ Μίτης κι' ἦταν
 ὁ ὑπνος εὐχάριστος· δίπλα μου ἡ γίδα ἐβέλαζε· μοῦ
 τὴν εἶχε ἐμπιστευτεῖ ἓνας χωριάτης ἀπ' τὰ κάτω με-
 τόχια· εἶχε νὰ πάει σὲ κάποιον χωριὸ καὶ θὰ γύριζε.
 Ἔνα βῆμα καὶ θᾶβγαινε· μὰ ἐγὼ τὸν σταμάτησα.

— Τὶ ἔχουμε σήμερον; πέμπτη; τοῦ λέω καὶ δὲν
 ἤξερα ἀκριβῶς τί ἐζήταγα, ναι δὲν ἤξερα.

— Μὰ μοῦ λέει Κυριακή.

— Κυριακή; λάθος κάνεις, θᾶναι Τρίτη.

— Μπρὲ ἀδερφέ μοῦ λέει Κυριακή.

— Καὶ τί μῆνα;

Ἐχωριάτης μὲ κύταξε· γιατί τάχα; κι' ἐγὼ
 τὸν ἐκύταξα· πρώτη φορὰ γνωρίζομαστε κι' ἦταν
 μπρὸς στὰ μάτια μ' ἀλέκιστος· ἡ σελίδα του ἦταν
 λεία κι' ἄγραφη κι' ἔλεγα νὰ τοῦ τὴν γιομίσω ἀλ-
 φαβῆτες.

Μ' ἔνοχλοῦσε λοιπὸν καὶ δὲν μ' ἄφηνε μήτε μά-
τι νὰ κλείσω ἦταν ὅμως τὰ μαστάρια τῆς τόπι ἦ-
ταν φρεσκοαποκομμένη ἢ δόλια καὶ θὰ τὴν σφίγ-
γαν τὰ γάλατα· κι' ἦταν μαλτέζα. Πέφτω τὸ λοι-
πὸν χάμω ἀνάσκελα καὶ χώνω τὸ κεφάλι στὰ
σκέλια τῆς· βάζω τὶς δυὸ ρόγες στὸ στόμα μου καὶ
μὲ τὰ χέρια τὴν κράταγα· βύζανα βύζανα βύζανα ὡς
ποὺ τὰ δυὸ βυζὰ τῆς πανιάσανε· ἔλεγα : νὰ κάνω τὸ
καλὸ καὶ νὰ τὸ ρίχνω στὴ θάλασσα.

Τ' ἀπόγιομα πέφτει ἓνα παιδί καὶ τσακίζεται·
ἦταν ἀνάγκη γιατροῦ ἦταν ἓνα ὑπερετάκι τοῦ πύρ-
γου· μοῦ λέει λοιπὸν ὁ ἐπιστάτης τρεχάτος πὼς ἂν
τρέξω στὴ Ρούχλιανη καὶ φέρω τὸ γιατρὸ σὲ δυὸ
ὥρες, θάχα ἓνα γενναῖο μπαξίσι· μοῦφερε καὶ τὴ
δική του τὴ μούλα.

Καβαλικεύω λοιπὸν κι' ὅπου φύγει· βιάζομαι
«ἓνα γενναῖο μπαξίσι»; ψυχὴ μου! μὲ πήγαινε λοι-
πὸν ἢ μούλα στὰ τέσσερα· μὰ γιὰ στάσου γιατί ἔ-
τρεχε; τὸ σκυλί τῆς ἀναποδιάς μου μουθούνιζε· πη-
δάω κάτω καὶ τῆς λέω : τρέχεις σύ, ἐνῶ ἐγὼ μόνο
βιάζομαι καὶ κύταξα ἄλλοῦ. Σιγὴ. Εἶχα θυμώσει
καὶ ἔτρεμα· λέω : ἤθελα νὰ ξέρω τί βιάζεσαι, κι'
ἔκανα πὼς ξυνόμουν στὸ σβέροκο. Ἡ ἄλλοπρόσλλη
φύση μου, ἔχασκε σὰν ἴνα βάρανθο μέσα μου ... δὲν
ξέρω ἀκριβῶς τί συνέβηκε· ἢ μούλα ξαφνιάστηκε κι'
ἔγινε καπνὸς ἴπο μπροστά μου· ὅταν σὲ λίγο ἐγύρι-
σα μοῦπαν πὼς εἶχε φτάσει ἐκεῖ. Δὲν μετανιόγω γιὰ
τὶς τρέλλες ποὺ ἔκαμα, μὰ γι' αὐτὲς ποὺ δὲν ἔκαμα...
Ἡ διάλογος τὴν ἔσωσε

Τότε βλέπω τὸν Κίριο καὶ λέω νά τος· νῶρθε

ταὶ νὰ μοῦ ζητήσῃ ἐξηγήσεις ἢ μὴν τάχα σκέφτηκε
νὰ μ' ἀξήσῃ τὸ μιστό; μᾶλλον αὐτό ἴναι, μοῦλεγε
μὰ ἰδέα μου· μᾶλλον τὸ πρῶτο, μοῦγγεφε πάλι κα-
τόπι. Μὴν τῆχει λέω πάλι καὶ θέλει νὰ μὲ κάμει συ-
νέταιρο; ἢ μὴν τάχα ἢ Κυρία τὸν ἔχει φούσκα στὰ
ψέματα κι' ἔρχεται νὰ μοῦ ζητήσῃ συγγνώμη; ποιὸς
ξέρει ἔλεγα πὼς νὰ τᾶχουν οἱ δυὸ τους· πορεῖ καὶ
νὰ τοῦλε πὼς τῆς φέροθηκα ἔσοχα ἢ ὅτι τῆς χά-
ρισα τίποτε γοιματόσημ' ἀρχαῖα! Αὐτὰ σκεφτό-
μουνα καὶ δὲν ἤμουνα βέβαιος, ἐνῶ ἐγὼ ἤθελα, μό-
νο νὰ τὸν γιομίσω ὑποψίες.

Πῆρα μὰ κρισάρα κι' ἔκανα πὼς κρισάριζα
βρώμη καθάριζα λοιπὸν μὲ τὸ χέρι τὰ κότσαλα· τᾶ-
χας πὼς δὲν τὸν κατάλαβα κι' ἔριχνα τὰ χοντροῖδια
ἀπάνω του· τὸ βουκέντρι τῆς μοβοριάς μου μὲ κέν-
τριζε· ἔπειτα πῆγα κοντὰ του· αὐτὸς ἔκανε πὼς ἐ-
πρόσεχε τ' ἄλογα· μὲ κύταζε ὑποπτα κι' ἐγὼ δὲν ἐκύ-
ταξα· ἔπειτα τὸν κύταξα ὑποπτα κι' αὐτὸς δὲν ἐκύταξε.

Λέει, αὐτὸ τὸ ἄλογο ἀχάμνηνε καὶ μοῦ δείχνει
τὴ Λούλα· (ἐξ ἐναντίας δὲν ἦταν ἀχάμνη παρὰ εἶχε
παχύνει) λογάριζα πὼς ζητοῦσε αἰτία· ναὶ ἀχάμνη-
νε τοῦ λέω ἐγὼ καὶ αὐτὸς δὲν ἐμίλησε.

Λέει, πὼς τοῦ Γαλαξίου δὲν ἦταν πετάλωμα αὐ-
τό, τοῦχα καταστρέφει τὰ νύχια· πολὺ τάχα φάει·
λέω, δὲν ἦταν πετάλωμα αὐτὸ καὶ πολὺ τάχω φάει.
μπόρας νὰ τοῦ καταστρέψω τὰ νύχια. Κι' ἄς ἦταν ὁ
Γαλαξίας ἓνα μῆνα ἀπειλῶτος· κι' ἄς εἶχε διπλά-
σιο νύχι.

Ἔκαμε νὰ μὲ κυτᾶξει καλλίτερα μὰ τὸ βλέμμα
του στόμωσε· κόπηκ' ἢ λάμψη του σὰν ὁ ἀθέρας

Ξυραφιού που τραβιέται σε πέτρα! ὥστε πήρε τὰ μάτια του κάτω· ἔκαμε μιὰ βόλτα στὸ σταῦλο καὶ ἦταν ἀνήσυχος· φαίνονταν πολὺ σκεφτιλός.

Ἐπειτα ἔπεσε ἡ ματιά του στὸν τοῖχο. Κιτάζε ἀφορεμένος τὸν πίνακα ποὺ γράφαμε τὶς θροφές τῶν ἀλόγων. Ἀντὶς θροφές, ἄλλα γράφονται. Μὲ τεμπλεσῆρι χοντρογραμμένα ἀραδιάζονταν λάμια ἡλεκτρικά, φλογισμένα.

Αὐτουνοῦ τὰ χεῖλια του διάβραζαν, κι' ἐγὼ νοστροῦ μου ἀπίγγελα :

«.. Κι' ὡς μίλειε ἦταν σὰν νὰ οβοδοσαν
τ' ἀχλά της χεῖλη καὶ σὰν ὄπως
νὰ διβραινταν καὶ νὰ περνοῦσαν
κάθ' ἐποχὴ καὶ κάθε τόπος ..»

Τὸν βλέπω νὰ κυττάζει κατὰπληχτος, νὰ ξαναδιαβάξει ἀπ' τὴν ἀρχὴ αὐτὲς τὶς ρίμες. Τί σίχτοι ! τί σίχτοι ! τὸν ἀκούω ποὺ μουρμουρίζει

— Κωσταμπᾶ, ρωτάει, τ' εἶναι τοῦτα ; καὶ δὲ γύριζε νὰ κυτάξει ἐμένα, δὲ γύριζε. Πάει ὁ Κωσταμπᾶς, πάει πλάι του· πῶς κι' ἐγὼ ἀπ' τὰ ζεοβά του Χάσκαμε κι' οἱ τρεῖς μπρὸς στὸν πίνακα σὰν τρεῖς προτομές τῆς βλακειάς. «Τ' εἶν' αὐτά ;» ἐγὼ ἀπόραγα. Μὴν εἶναι κάμπιες ποὺ πρόκειται νὰ γίνουν ὄλες μαζί πεταλοῦδες ;

— Ποιά ; ρωτάει ὁ Κωσταμπᾶς καὶ δὲν ἤξερε, δὲν ἤξερε μήτ' αὐτὸς τ' εἶν' ἐκεῖνα. Ὅστε λοιπὸν κι' αὐτὸς τὸ ἀπόραε; Ἦταν ἀγοράματος—κουτσοῦρο.

— Μὰ ποιὸς τᾶγραψε; τοῦ λέει πάλι ὁ Κύριος ἐνῶ τώρα μὲ κυτοῦσε στὰ μάτια. Τὸ βλέμμα του ἦταν σὰν νᾶλεγε: "Α-τι-με !..

— .. Νά, τ' ἀπαντάει ὁ Κωσταμπᾶς καὶ μὲ δείχνει, αὐτὸς τᾶγραψε λέγοντάς μου πῶς : ἔρωτα θᾶτρωγαν στὸ ἐξῆς τ' ἄλογά μας. Ἔτσι εἶπε, πῶς ἔρωτα.

.. Ἔεε-ρωτα ; ἔεε-ρωτα ; κάνω γώ, ἔτσι εἶπα ; .. τί λέξη !.., μᾶλλον ἀργολαβία θὰ ἔπρεπε.

Τότες ὁ Κύριος πάει στὰ παχνιά κατ' εὐθειαν.

Σ' αὐτὸ τὸ παχνί, λέει, ἔχεις παραβάει κριθά-φι. Ἔχω παραβάει, τοῦ λέω, ἔχω.

Ὁ Κωσταμπᾶς μᾶς ἐκύταζε ἀναυδος· ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν εἶδα νὰ τρίβει τὰ μάτια του... κατὶ λάθος θὰ γίνεται λέει λοιπὸν σαστισμένος· τὰ παχνιά καὶ τὰ τρία, εἶν' ὀλότελα ἄδεια. Ναὶ ἦσαν ἄδεια· μὰ ἐγὼ τὸν ἀπέπεμψα : κάμε κεῖθες τοῦ λέω, ποιὸς σ' ἀρώ-τησε ;

Τ' ἀφεντικὸ ἔκανε πῶς ἐπρόσεχε τ' ἄλογα· μὲ κύταζε ὑποπτα κι' ἐγὼ δὲν ἐκύταζα ἔπειτα τὸν κύταζα ὑποπτα κι' αὐτὸς δὲν ἐκύταζε ἄξαφνα γυρίζει καὶ μοῦ λέει : ναί· τοῦ λέω ἐγώ : ὄχι· μοῦ λέει : τίμέ-ρα, τοῦ λέω : νύχτα.

Κι' ἐφυγε· δρασκελίσε τὴ πόρτα κι' ἔκαμε πά-νω δρασκελίσα τὴ πόρτα κι' ἔκαμα κάτω· δηλαδὴ τὸ ἀντίθετο· στρίψομε ὁ καθένας μας τὶς γωνίες τοῦ σταύλου καὶ σὲ λίγο προβάλαμε καὶ οἱ δυὸ ἀπ' ἀντίθετα· σὶν μὲ εἶδε σταμάτησε· σὰν τὸν εἶδα στα-μάτησα· ἔκαμε μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ στὴ κολότση-πη ἔκαμα κι' ἐγὼ τὴ κίνηση αὐτὴ στὴν ἐντέλεια· προχωράει κατὰ πάνω μου προχωροῦ καταπάνω του· μεσ' σ' ἡ μέση ἐομίξαμε· μὲ κυτοῦσε καὶ ἔτρεμα· τὸν κυτοῦσα καὶ ἔτρεμα. Θέλεις ἴποτα ; μοῦ λέει

αὐτὸς καὶ μὲ πρόσεχε.

Σύ; τοῦ λέω, καὶ τὸν πρόσεχα.

— Ὅχι.

Κι' ἐγὼ ὄχι!

Τότες χωρίσαμε' πρὶν νὰ στρίψει τὸ πύργο, γύρισε καὶ μὲ κύταξε κάμποσο' πρὶν νὰ στρίψω τὸ σταῦλο γύρισα καὶ τὸν κύταξα ὁμοίως.

Μπαίνω στὸ σταῦλο κι' ὁ Κωσιαμπᾶς μοῦ λέει πὼς αὐτὸ ἦταν μυστήριο' τὸ ποιό; τοῦ κάνω ἐγώ· τότε, μοῦ λέει ἀγαναχτισμένος στὸ ἔπακρο, πὼς τοῦ κλέψαν τὸ φαῖ μὲ τὴ μπόλια.

Δηλαδή;

Νά, καθὼς τὴ φέρνε τὸ κορίτσι μου τ' ἀπίθωσε μιὰ στιγμή σὲ μιὰ πέτρα γιὰ τ' ἔκαιγε· ὅσο νὰ στρίψει τὰ μάτια του ὅλα αὐτὰ γίναν ἄφαντα' τὸ φαῖ καὶ ἡ μπόλια· ἡ γαβάθα μόνο ἄχνιζε, πάνω στὴ θέση τῆς ἄδεια.

— Πιὸ πολὺ ἀπ' τὸ φαῖ κλαίω τὴ μπόλια μου ἔλεγε, ἐπειδὴς εἶχε κεῖνα τὰ δυὸ γαλάζα ζωνάρια. Κι' ἐγὼ δὲν εἶχα ἀντίρρηση γι' αὐτὰ τὰ γαλάζα ζωνάρια...

Μιὰ ἐξήγηση εὕρισκα, καὶ τοῦ τὴν εἶπα: αὐτὸ θάταν μᾶλλον καμμιά διαόλου συνέργεια! ὅμως σκέφτηκα μέσα μου, πὼς μπορεῖ νὰ μ' εἶχε κάμει τόπι στὰ ψέματα καὶ νᾶχε συνεννοηθεῖ μὲ τὸ μάγερα γιὰ νὰ μᾶς κλέβουνε ὅλους· ἔτσι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ τοιμπῆσαν θαυμάσια ἄλλη μιὰ μεριδίτσα. Τότες μοῦ λέει αὐτὸς ὅτι κάτι τέτοιο θὰ σύβαινε, γιὰτι μιὰ μέρα εἶχε χώσει στὸν ντορβά μὲ τὰ πίτυρα τέσσερα αὐγὰ πρῶτο μέγεθος κι' ὅταν τὸ μεσημέρι θὰ τᾶ-

περνε, βρῆκε στὴ θέση τους τέσσερα αὐγὰ σὰν καρύδια· καὶ νὰ πεῖς πὼς τᾶξερε κανεὶς κεῖ ποὺ τᾶχωσε; μπά· ὥστε σταυροκοπήθηκε ὁ ἄνθρωπος: ἄλλωστε ξέρεις τοῦ λέω, πὼς γάλα καὶ αὐγὸ δὲν γλωσσάζω. δὲν ξέρω γιὰτι τ' ἀηδιάζει τὸ αἷμα μου.

Ἐπειτα λέγαμε ἄλλα· ἀρχίσαμε κάτι κουβέντες ἀσήμαντες κι' ἐγὼ ἀπαντοῦσα κουτουροῦ κι' ἄλλα ἀντ' ἄλλων γιὰ νὰ θολώσω τὰ πράγματα· ἤθελα νὰ μπλεχτοῦν τὰ νοήματά μας, οἱ ἰδέες μας καὶ νὰ μὴν ξέθρουμε κι' οἱ δυὸ μας τί γίνεται...

Τ' ἀπογοιματάκι μπαίνει ἕνας ζήτουλας: μπρὲ τοῦ λέω, πὼς σὲ λένε, ποῦθ' ἔρχεσαι; Ἀπὸ πάνω μοῦ κάνει καὶ μοῦ δείχνει ἀόριστα· διακονεύω φωμάκι· ἔτσι ὁ θεὸς νὰ χωροῖαι τοὺς θαμένους σου, δι' κάνεις ἀφεντιχὸ μ' ἕνα ἔλεος;

Τὸν λυπήθηκα· ἄχ πὼς πόνεσε ἡ καρδιά μου· τοῦ δόλιου· σκέφτηκα πὼς ἡ ἴδια μοῖρα μᾶς ἔβανε περιπλανώμενες εἴμαστε δυὸ ψυχούλες κι' οἱ δυὸ μας· σπουργιτάκια τῶν δρόμων· νὰ δυὸ κακόμοιρα πλάσματα. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εἶναι καταγραμμένοι καὶ ἥσυχοι· βρίσκονται καταχωρημένοι κανονικὰ στὰ βιβλία, μὲ αὐξοντες ἀριθμοὺς καὶ ἡμερομηνίες. Ἐχουνε κι' ἕνα ἀμετάβλητο νούμερο: τὸν ἀριθμὸ τοῦ μητρώου τους· εἶναι τ' ὀνόματά τους μακρότατα: Γεώργιος Καντακουζηνὸς τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς Ἐλένης· μὴν ψάχνει ἄδικα καὶ δὲν τοὺς βρίσκει ἡ αἰωνιότη, φτάνουν ἀπ' τὸ χωριὸ ὡς τὸ ἔθνος· νομὸς ἐπαρχία, δῆμος, κοινότης· κι' ἔπειτα οἱ θρησκείες καὶ τ' ἄλλα· σίγουρα πράγματα· ἡ ἀλήθεια ὀλόσωμη μὲ ἀπογραφή καὶ σφραγίδα· ὄχι τρίχες.

Ἐνῶ ἔμεῖς ὅλο ἀπὸ πάνω ἐρχόμαστε καὶ δείχνουμ' ἀόριστα. Εἶναι τὰ πιστοποιητικά μας ἀμφίβολα, εἶναι οἱ δρόμοι μας γρίφοι· ἀγραφή εἶναι ἡ ληξιαρχική μας σελίδα· ἀγραφή ἀφοῦ δὲ μᾶς γνώρισε καὶ μήτε τὴν ξέρουμε. Τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴ τιμὴ, τὸ δικαίωμα, τὰ κάνουμε μεῖς λαθροπόροιο γιατί εἶν' μονοπωλημένα τὰ εἶδη τους· κυκλοφοροῦν, χωρὶς τὰ ἐνσημά τους στὰ χέρια μας τ' ἀπαγορευμένα αὐτὰ πράγματα. Τάχουν αὐτοὶ κάμει φέριμα τους· τὰ βάζουν καὶ στὰ ἐμπορικά τους ταμπέλα. Ὁ Θεός, εἶδος οἰκόσιμο, ἡ ἀρετή: σπесиαιλιτέ - εἰδικότης ... Μὰ ποιὸς θὰ πόρασε νὰ ψήσει ἀντάμα τους κάστανα. Σᾶς λέω μήτ' ὁ διάλογος. Τουλάχιστο ὁ διάλογος—ὁ ἀγαθὸς αὐτὸς ἄφρονος—σοῦ ζητάει μοναχὰ τὴ ψυχὴ σου καὶ σ' ἀφήνει ὅλα τ' ἄλλα: Τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς, τὴν ἀπόλαυση, τὸν ἔρωτα τῆς γυναικας, τὸ γέλιο. Σὲ συντρέχει μάλιστα νὰ τ' ἀποχτήσεις μπρὲ μάτιαμ'. Ποῦ τέτοιος φίλος! μιὰ ψυχούλα στὴν ἔχω χαλάλι του. Ἐνῶ αὐτοὶ—ἄβυσσος αὐτουϊνῶν τὸ ἱμάτιο—αὐτοὶ ὅλα τὰ θέλουν, θέλουν καὶ τὴ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Σοῦ ὑπόσχονται καὶ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μὰ σοῦ χτυπάνε μαέστρικά τὴ βασιλεία τῆς Γῆς μας. Ὁ «περὶ δικαίου των κώδικας» μόνο γιὰ δικαιοσύνη δὲ γράφει. Ὁ «Οἶκος» των προμηθεύει μόνο ἄστεγους, καὶ ἡ φιλανθρωπία τους; «Ἀμαρτωλῶν Σωτηρίες»... Ἀμαρτιῶν μας τὰ πλήθη .. ἔμεῖς ... ἐνῶ αὐτοὶ συγγράφουν Βοκάκιο στὰ γόνατα τῶν κοριτσιῶν τῶν δικῶν μας!. Σᾶς λέω εἶν' ἑξαίσιοι!

Νὰ γιὰ δαῦτο γυρίζουμε. Εἴμαστε τῆς ζωῆς

μεῖς οἱ μοῦργοι κι' εἶν' οἱ ἄλλοι κοροΐδα μας. Ἐμεῖς καλλιεργοῦμε μόνο ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερία τὸ ψέμα—ἓνα ψέμμα ὅλο ποίη·η, μιὰν ἀναποδιὰ ὅλην οἶστρο—ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι αὐτόδουλοὶ του καὶ σκλάβοι του. Ἡ συμφωνία τους εἶναι ν' ἄλληλοκλέβονται ἔντιμα, ἐνῶ ἡ κλεψὰ εἶναι ἄτιμη. Εἶν' ἡ συνθήκη τους τίμια μὲ σῆμα κατατεθέν τῆς τὸ ψέμα. Τὶ μπροῖο! Τὶ μπροῖο! Πῶς διάολο συσχετίζουν τὰ ἄσχετα; Πᾶς μπρὲ μάτιαμ' συμβιβάζουν τὰ ἄκρα; Εἶναι ὅλοι τους «τίμιοι» κατὰ τὸν πῶδ ἄτιμο τρόπο!.. Ποῦ νὰ τοὺς παραβγοῦμε ἔμεῖς οἱ κακόμοιροι σ' αὐτὴ τους τὴν ἀνομία τὴ νόμιμη ... Εἶναι πολὺ μεζεβένηδες ...

Νά, γι' αὐτὸ γυζιζοῦμε. Μήτε σπείρουμε, μήτε θεορίζουμε γιατί γιὰ μᾶς εἶναι τὰ γούματα μπροῦτζινα· γιὰ μᾶς ἡ γῆ δὲ φυτρώνα. Τὰ Ἔθνη, οἱ πολιτείες, οἱ τόποι, δὲν ἔχουνε σύνορα στὸ δικό μας τὸ χάρτη καὶ τὰ δυὸ ἡμισφαίρια μᾶς πέφτουνε λίγα. Ἡ ζωὴ μας δὲν ἀνέχεται ὄρια. Ἐμεῖς ἓνα σύνορο ξέρουμε: τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· μιὰ πατριίδα γνωρίζουμε: τοῦτῃ τὴ νικέλινη Γῆ μας. Εἴμαστε μεῖς οἱ πολῖτες τοῦ ἄπειρου, κι' ἔχουμε κι' ἔμεῖς μιὰ σφραγίδα: τὸν πῶδο μας. Μ' αὐτὴν σφραγίζουμε μεῖς τὰ πιστοποιητικά τῆς τιμῆς των.

Εἶμι λοιπὸν ἓνα ἀσημένιο πεντόσφραγχο· ἔχεις τοῦ λέω ἀδερφέ μου—καὶ δάκρυσσα—ὄρσια ἀπὸ τῆληρο; κατὰ μιὰ δοαγμὴ καὶ δόσημο τὶς τέσσερες· πῆρα τὶς τέσσερες γοὶ καὶ κείνος τὸ τῆληρο· ἄς πᾶγαινε στὴν εὐκὴ τοῦ Κυρίου.

Ὁπου τὴν ἄλλη μέρα μὲ καλεῖ ὁ ἀφέντης. λέει

νά παρουσιαστώ στο γραφείο. Καλά, λέω του γραφιά πέστου θάρθω «πέστου θάρθω» δέν ήταν απάντησή π' άρμοζε και τὸ γραμματικουίδι με κύταζε : ἔσὸν ἀπ' τὸ καράβι, τοῦ κάνω, δέν κατάλαβες; πέστου θάρθω.

Αὐτὸ ἔφυγε κι' ἐγὼ συλλογίζομαι : εἶμαι σίγουρος πὼς δέν εἶναι γιὰ σχόλνασμα ἐτοῦτο, δέν εἶναι, δέν εἶναι· γασουμέραγα λοιπὸν ὅσο μπόραγα και δέν αἰστάνομαι διόλου ἀνησυχία· μόνο ἔνοιωθα νὰ με πλησιάζουν οἱ ὅλοι μου, νὰ με ἠλεκτρίζει τὸ μεγάλο παιχίδι ...

Κίνησα ἀγάλι ἀγάλι και πῆγα· στὸ δρόμο προσπάθαγα νὰ πριξω τὸν ἑαυτὸ μου στὰ ψέματα, νὰ τόνε κάμω τουλουμι· ξέρεις τί θὰ σὲ θέλει ; τοῦ ἔλεγα· νὰ σοῦ ζητήξει συγγνώμη· νὰ σὲ συγκαρεῖ γιὰ τὴ στάση σου· ἂν στ' ἀλήθεια σὲ ζήτησε, ἄντε μὴ κάθεσαι· μὰ τὴν ἀλήθεια μὴ κάθεσαι· πολέμαγα νὰ τόνε κάμω νὰ τῶχαφτε και ν᾿ἀπεφτε μιὰ χαρὰ μεσ' στή λούμπα : μπορεί νὰ σοῦ χαρίσει και χοήματα, τοῦ ἀπόεπα πρὶν ν᾿ἀμπω ...

*Ήταν ἡ δεύτερη φορὰ ποῦμπαινα μεσ' σαῦτὸ τὸ δωμάτιο· ὁ Κύριος κάθονταν πάλι μπρὸς στὸ καρυδένιο γραφείο· ἐγὼ μπῆκα κι' αὐτὸς δέν κινήθηκε, μήτε σήνωσε τὸ κεφάλι καθόλου· γίνηκε τότες μιὰ σιγὴ βαρυσήμαντη, τόσο ἀπαραίτητη σὲ ἀντιπάλους στυγνούς· μήτε οἶκτος μήτ' ἔλεος, ἦταν σὰ νὰ λέγαμε ἔτσι· εἶμαστε στίς κατάλληλες θέσεις· μὰ τὸ θεό, στίς κατάλληλες.

... Μὲ ζητήσατε κύριε ; τοῦ λέω πρῶτος ψυχρά.

... Ναὶ σὲ ἤθελα.

... Εἶμαι στίς διαταγές σας, ὄριστε.

Τότε μόνο σήκωσε πρὸς ἐμένα τὰ μάτια του· ἦσαν γαλανὰ σὰ λουλάκι· εἶχε μιὰ ἀμφιβολία τὸ βλέμμα του, εἶχε ἡ ἔκφρασή του ἓνα πένθος· στὸ ζερβὶ του ματόφρυδο ἔλαμπε τὸ γιालὶ τοῦ μονόκλ του· σηκώθηκε, ἔκαμε μιὰ βολτίτσα τοῦ μάκρους, ἔβγαλε τὸ γιालὶ του, και με κύταξ' ὀλόϊσα. Πέρινα ὄρκο, ὀλόϊσα.

— Ξέρεις μοῦ λέει τί σὲ ἤθελα :

Τί ἔλεγε; Θυμήθηκα τὰ τρία ἀνεπίγραφα γράμματα και τὴν ἐπιγραφή τοῦ διαόλου· πὼς δέν ἤξερα ; ἤξερα· «νὰ ἀπὸ κεῖθες ... τρεῖς ὥρες θὰ βαδεῖστε ἀπὸ δῶ ...»

— Ξέρω τ' ἀπαντάω ξερά, ἐνῶ νοερά μου και ἔνστικτα ἔκανα κάτι γοργούς χειρισμούς, σὴν γιὰ νὰ τ' ἀρπάξω τὴν πρωτοβουλία ἀπ' τὰ χέρια.

— *Ἦθελα μοῦ λέει νὰ μοῦλεγες, τί ἀκριβῶς συνέβηκε χιτὲς με τὴ κυρία και σένα.

*Ανάσανα· ἦταν χαμένος· πρὶν νὰ δώσει τὴ μάχη του ἦταν αἰχμάλωτός μου ὁ ἄνθρωπος· δέν εἶχα παρὰ νὰ τὸν παίξω στὰ δάχτυλα.

Σάπασα· πῆρα ἓνα ὕφος ναζιρίκο, ἔσκυφα και τὰ μάτια μου κάτω· τί πόζα ! ἔβαλα τὸ δαχτυλάκι στὸ στόμα μου κι' ἤμουν ἔτσι ἓνας χαϊδεμένος μπεμπές· τὸ μπρῖο μου ἄγγιζε τῆς μαεστριάς τὰ ὄρια· ἂν δέν ζήλευα θὰ ἤμουν ὑπέροχος· ἂν ὅμως ἂν ὁ ἄνθρωπος χάνονταν.

— Σὲ παρακαλῶ, μοῦ λέει—κι' ἡ φωνὴ του ψιλότρεμε - πές μου και πνίγονταν· λύγιζε· τοῦ ἀφηνε τὸ κουράγιο του ὑγείες.

Πρόβηκα λοιπόν με περίσκεψη· τὸν εἶχα γιομίσαι ὑποψίες· λιγάκι ἀκόμα καὶ τὸ παστόφαρο φίνιξε, ἐνῶ ἐγὼ ἤθελα νὰ τὸ τραινάρω τὸ γοῦστο μου, νὰ τὸ φουμάρω τὸ πρῶμα· τί βιάζομαι; δὲν ἦταν πού μόνο ἡ Ἄσια μ' ἀπώμενε;

— Χμ τοῦ κάνω λοιπόν, σκεδὸν τίποτα ... μὴν κατοβάλνετε ἰζάμπα

— Θὰ μοῦ πείς ... μοῦ ξανακάνει σὰν γιὰ νὰ κυριαρχήσει ἀπάνω μου· μάταιος κόπος· αἰσιάνονταν καλὰ πὼς μόνο γελοῖος γινῶταν· ταλανιεύτηκε λοιπόν στὸ διάμεσο ἢ νὰ προχωρήσει ἢ νὰ πάψει (αὐτὴ ἢ ἀμηχανία του μ' ἄρσσε· εἶναι κάτι τὸ ἔξωχὸ νὰ μὴν ξέρεις τί νὰ κάμεις· εἶναι ἀνθος θεσπέσιου τῆς ἀμφιβολίας ὁ στρύχνος·) τέλος κατάνη τὴ πίκρα του : ἔξω μοῦ λείει γιὰ νὰ τηρήσει ἕνα πρόσημα, ἔχεις τὸ Γαλαξία ἀπετάλωτο· αὐτὸ θάϊαν καὶ στὴ ταραχὴ του λησμονάει πὼς ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο μοῦχε χιῆς εἰπωμένο στὸ σταῦλο.

... Ἄμ βέβαια λέω κι' ἐγώ, γιὰ νὰ τὸν ἀποκάρω περισσότερο κάτι τέτοιο .. πάνω κάτω τὸ βρίκατε... πού σᾶς ξεφεύγει ἐσᾶς ἢ ἀλήθεια;

Φρούξε Ἦταν τόσο μεσ' τὴν ἀσκήμια του ἑξαίσιος ὅσο ποιῆς δὲν εἶχα ἰδεῖ πιδ ὁμορφον ἄλλον... Μπαρᾶβο του ! Ἡ κακία του ἔχεχνε ..

Πήγαιν' ὄξω μοῦ φωνάζει ἀναιδέστατα, καὶ μοῦ δείχνει τὴ πόρτα· ὦ τί ὀκαζιόν ! ἡ χειρονομία του μ' ἄρσσε· ἦταν παρμένη ἀπ' εὐθείας ἀπὸ ρομαντικὸ μυθιστόρημα· ἀνταποκρίθηκα λοιπόν στὴ περίστασιν· κάνω μιὰ πικάντικη ὑπόκλιση, ἀπλώνω σὰν φτεροῦγες τὰ χέρια, καὶ ὑποχωρῶ πτωχόκολα : ταπεινότη-

τος δοῦλος σας κύριε

Κι' ἔφυγα. Στὸ διάδρομο διασταυρώθηκα μ' ἕναν ἑξάισιο ἄγγελο, μιὰ καμαριέρα γλυκεῖα σὰν μαντόνα· κρατοῦσε ἕνα σερβίτσο στὸ χέρι· μόλις προσπέρασε κύταξε τὴν ἄκουσα νὰ μουμουρίζει· δίχως ἄλλο γιὰ μένα κατ' ἔλεγε, μ' ἔβριζε· μὲρὸ τοῦ διαόλου ἦ φιγοῦρα. Δὲν ἔνοιωσα μήτε χαρὰ μήτε λύπη μόνο ἄκουσα ἕνα περίπαθο βέλασμα : μέεεε ...

Ἄχ κυρά μου, τῆς κάνω, ἔτσι νὰ χαρῆς τὰ ματάκια σου δὲ μὲ φτύνεις στὰ μοῦτρα :

Βγαίνοντας στὸ προαύλιο εἶδα μαζωμένους ἀνθρώπους· κάτι κωτοῦσαν καὶ λέγανε· μπαίνω κι' ἐγὼ μεσ' στὴ μέση· τί συμβαίνει παιδιά; νά, μοῦ κάνει ἕνας κολήγας καὶ μοῦδειξε· ὁ καντινιέρης τὴν ἔπαθε· ἕνας διακονιόσης τοῦσκαψε πῆς τοῦτο τάληρο· ψεύτικο εἶναι, μολύβι· τὸ πῆρα λοιπόν κι' ἐγὼ καὶ τὸ κύταξα· μὲρὸ τὸν παληάσαν-θρωπο!

Τότες ἐκεῖ ὡς τοὺς πέτυχα ὄλους τὸν συναγμένους καὶ σοῦμπιτους, ἄρχισα νὰ τοὺς βγάζω ἕνα λόγο, νὰ τοὺς προσφωνῶ κατὰ πρόσωπο. Ἦταν ἡ ἀγόρευσὴ μου σὰν γείμαρος, ἦσαν τὰ διανοήματά μου ρουκέτες. Μήτε ἤξερα τ' ἔλεγα.

«... Οὐχί! οὐχί! (τοὺς ἐγγάριε, δίνοντας κάποτε τέλος στὸ λόγο μου) Ἄπὸ κάποιαν φοιτητὴν ἀντινομίαν τῆς φύσεως, χάρις εἰς κάποιαν μυστηριώδη ἀτέλειαν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ μας συστήματος, ἔξεφυγαμεν ἡμεῖς τὴν νοθερὰν Χαναὰν τῆς γαλήνης· τῶν ὄντων, τὴν χαλάνην μακαριότητα τῶν λοιπῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ζῶων. Ἀδελφοὶ ἡμεῖς καὶ αὐτὰ ἐν τῇ ὕλῃ, ὁμοούσιοι, ὁμοιογενεῖς εἰς τὴν σίστασιν—

σχεδόν πιστά ἀναμεταξύ μας ἀντίγραφα,—ἀπέχομεν οἱ μὲν ἀπ' τὰ δὲ μολαταῦτα, εἰς σημεῖον τραγικόν, πεπωμένον. Ἐρρίφθημεν ἡμεῖς ἔξω ἀπὸ τὴν γραμμὴν τῆς ταυτότητος, ἀπὸ τὴν διελκυστίνδα τῆς ὕλης. Ἄδύνατον νὰ συνεννοηθῶμεν μαζί των, ἀδύνατον ν' ἀνταλλάξωμεν λέξιν.

Ἐπίκοντες εἰς τὰς παρορμήσεις τῆς ἀλλοπρα-
σάλλου ἡμῶν φύσεως, κεντριζόμενοι ἀπὸ τὸν συνδαυ-
λισμὸν ἰδιοσυγκρασίας ἀνίσου—φοβεροὶ ἐν τῷ μέσῳ
τῶν τρώμων μας, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμφιβολιῶν μας
μοιραῖοι—θὰ καταναγάζωμεν μολαταῦτα διὰ τῆς
θριαμβευτικῆς τεθλασμένης μας (: τῆς ἀστραπῆς
τῶν φυγῶν μας) τὴν σκοτεινὴν ταύτην μοῖραν.
Διαγράφωμεν ἡμεῖς ἀντιθέτως τὸν κύκλον μας. Μὲ
ἀκατασίγητον ἐντός μας τὸν σφυριγμὸν τοῦ ἀγνώ-
στου, θὰ ἐξακολουθήσωμεν εἰς τὸ διηνεγὲς τὴν τρο-
μώδη πορείαν μας, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον οἰγηλοὶ
καὶ ἀντίνομοι—ὕψηλοι καὶ χυδαῖοι—μέχρις οὗ ἐπ'
αὐτοφόρῳ συλλύβομεν τὸν παρθένον ἀριθμὸν, τὸ
σημεῖον, τὸ σύμβολον, ποῦ συμβολίζει τὸ σῆμαν!...»

Τελείωσα. Ἄπ' τὸ παραθύρι τοῦ γραφείου του
ὁ Κύριος κύταζε. Τὸν ἔβλεπα νὰ μ' ἀκούει σ' ὄλο
αὐτὸ τὸ διάστημα συγκινημένος καὶ ἀνάστατος. Ἄ-
ψηλά ἀπῶναν φεγγίτη τοῦ πύργου μ' ἀγγαντεῖαν
δυσὸ μάτια. Ἄχ! ποιᾶς νᾶσαν; Τὸ ἀκροατήριό μου
ἠλίθιο, μπουνταλάδικο, χαῦνο, μὲ πρόσβλεπε μὲ ἀ-
νήσυχο βλέμα. Ἄντις νὰ μὲ συγχαροῦν τοὺς συγχαί-
ρομαν. Ἐσφιγγα τοῦ καθένα τὸ χέρι του λέγοντάς
του πὼς «πολὺ εὐχαριστῶ» πὼς «πάρα πολὺ του
καλημέρα» ... Στὴ γλώσσα ποῦ τᾶπες (μοῦ λέει κά-

ποιος ἀπὸ δαύτους) δὲν καταλάβαμε τίποτα.

— Μὰ βρὲ χτήνη, τ' ἀπαντᾶω. Ἐγὼ δὲν τᾶπα
νὰ τὰ καταλάβετε μήτε σεῖς, μήτ' ἐλόγου μου. Ἄν
τὰ νοιώθατε, ξέρετε τ' εἴσατε καλοὶ νὰ μοῦ πῆτε :
: πὼς καὶ σεῖς θὰ τὰ λέγατε .. ἐνῶ τώρα ... ποῦ νὰ
τὸ χωρέσει τὸ μυαλάκι σας τώρα. Ἡ θολούρα σᾶς
ζάλισε. Κι' ἔφυγα. Τοὺς τίναξα τὶς παλάμες μου :
φάσκελα—σὰν δυὸ μπόμπες ποῦ σκᾶν στὸν ἀέρα—
καὶ τράβηξα ... σιχτίρ κουκουβάγες ...

Τώρα ἤμουν καλὰ στὸ στοιχεῖο μου' ἢ «Κυρία»
ὁ «Κύριος» ἢ «ὑπηρεσία» καὶ ὁ «πύργος». Vous
avez compris Monsieur? Ἄχ πὼς τρελλαίνομαι γι'
ἀνθη; Ἄχ τὶ assorti ποῦ μοῦ πάει αὐτὴ ἢ ρομπ
ντὲ βιζίτ!

Καὶ ὁ Κύριος; ὦ ὁ Κύριος δὲ δέχεται πὰ πα-
ρὰ μόνον διαβόλους' ἐξαίσια' ἕνα «ἀκριβῶς» ἐστά-
θη ἢ νεῖλα του' ἀντις νὰ μὲ ρωτήσῃ ὁ παμπόνη-
ρος τί συνέβηκε χτεῖς μὲ τὴ Κυρία καὶ μένα, αὐτὸς
ἔβαλε καὶ ἕνα ἀκριβῶς μεσ' στὴ μέση. Ἄχ πὼς μοῦ
τὸ σφύριξε! πῆγαινε νὰ μὲ ληστέψῃ ὁ ἀνθρώπος'
«ἀκριβῶς»: δηλαδὴ τὸ σακάκι μου, καὶ τὸ σῆμα
ἀπ' τὴ γλώσσα μ' ἀκόμα' ἂν δὲ τῶβαλε, θᾶλεγα :
Ἄ! ἢ κυρία τοῦ τᾶπε. Ἄ! ἢ κυρία δὲ μὲ γνώρισε'
καὶ θᾶπεφτα μὰ χαρὰ μεσ' στὴ λούμπα' ἐνῶ ἐγὼ
εἶπα: Ἄ! ἢ κυρία δὲν τᾶπε. Ἄ! ἢ κυρία μὲ γνώρισε'
τὸ ἀκριβῶς του τὸν πρόδωσε' ὁ σκοπὸς του ἦταν
νὰ μοῦ στήσῃ παγίδα καὶ νὰ πατήσω ὁ κακόμοιρος
πάνω της' νὰ μὲ χαντάκωνε ὁ ἀτιμος' νὰ φορτίσῃ
τὶς ἀνησυχίες του πάνω μου καὶ αὐτὸς νὰ κάθονταν
ἔπειτα ἡσυχος' νὰ μὲ κάμει νὰ ὄνειρεύομαι γὼ τὰ

δικά του φαντάσματα «ἀκριβῶς» νά, τοὺς φύλλους του νά μοῦ βάλει στ' ἄφτιά μου. Καί στὸ φινάλε νά μ' ἔδιωχνε· νά μοῦλεγε : παρ' τὰ μιστά σου παληάνθρωπε καί ξεκουμλήσου ἀπ' τὸ σταῦλο. Ἔτσι νά μοῦλεγε.

Ἐνῶ τώρα — ὦ τώρα — ποὺ νά μιλήσει γιὰ σχολνάσμα· με' χροιάζεται· με' θέλει γιὰ ἀσφαλιστική του δικλειδα· κάθε ποὺ θὰ ξεσπάει ἡ ζήλεια του, θὰ ξερνάει ἰδνομά μου· θὰ με' βλέπει στὸν ἕπνο του· κάθε ποὺ θὰ βρωμάει ἡ κακία του, φάει ἐγὼ τὸ ἔσάν της· σὰ σκατὰ ὠραιότατα θάμα γὼ μεσ' στὴ φούχτα του, ἄριστα γιὰ ξεσφεντόνισμα κατ' τῆς Κυρίας τὰ μοῦτρα. Ὡ ναί τοῦ εἶμαι πιά ἀπαραίτητος, γὰ τὴ συζυγική του φαγούρα· ἀπ' τὴν ψόρα, ἀπ' τὴν λέπρα μπορεῖ νά γαιτρεύονταν, ἀπὸ μενι ποιδὸς θὰ τὸν σώσει ;

Δ'

Κι' ἔτσι περνοῦσαν οἱ μέρες μου.

Καταλάβαινα πὼς οἱ ἄνθρωποι ζαίγουνταν· ἀπὸ κάτι ψιψὶ καὶ μοιμοῦ τῶν ἀνθρώπων τοῦ πύργου—κάτι ἄκρες καὶ μέσες τοῦ Κωσταμπᾶ καὶ τῶν ἄλλων—ἐννόησα, πὼς τὰ πράγματα ζόντριαναν· τὸ ἀντρογόνο τρώγονταν· τί διάλογο εἶχαν λοιπὸν καὶ λυσάγαν ; διάφορες διάδοσες κυκλοφοροῦσαν μουρμουριστὰ καὶ σιγούλια· τάχατες πὼς ὁ κύριος ζήλευε, πὼς γινῶσαν σκηνὲς μεσ' στὸ πύργο· πὼς βρι-

ζόντουσαν ἄσκημα· μάλιστα πὼς ἓνα βράδου ὁ κύριος σήκωσε κατ' τῆς Κυρίας τὸ χέρι· μπῆκε λείει τότες στὴ μέση ἢ καμαριέρα της—αὐτὴ ἢ ὁμορφη ποῦναι γλυκειὰ σὰ μαντόνα—κι' ἔπεσε στοῦ Κυρίου τὰ γόνατα· φτοῦ σου τῆς ἔλεγε ποὺ μοῦ λέρωσες τ' ὄνομα· ἐγὼ ; ἔκανε αὐτὴ, ὁ θεὸς νά μὴ σοῦ συγχωρήσει τὸ κρῖμα· δὲν ντρέπεσαι τοῦ κάνει δὲν ντρέπεσαι, ποὺ περνᾷς καὶ γιὰ κύριος· μοῦχεις κάμει τὴ ζωὴ μου μαρτύριο· μ' ἔχεις ξευτελίσει στοὺς δούλους σου· ἓναν ἀλήτη ἐραστή μοῦχεις βγάλει.

— Ἄ ἔτσι ; ἂν δὲν ἦταν ἀλήτης τὸ πράγμα διάφερε ; καλὰ τότε λοιπὸν γιὰτι δὲ μοῦ τόπες πὼς σοῦ φέρθηκε ἄσκημα ; γιὰτι μοῦ τῶκρυφες πὼς τὸν χτύπησες με' τὸ καμπτοῖ σου στὰ μοῦτρα ; ποὺ βρῆκε τὸ θάρος—αὐτὸς ἓνας δούλος σου—νά σὲ κυτάξει ὡς σὲ κύταξε ; πὼς ξεφύτρωσε ἐδῶ πέρα στὸ πύργο ;

Εἶναι ἀλήθεια πὼς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, πάντα ἢ Κυρία τὰ σάσιζε. Ἔλεγε πὼς δὲν ξέρει τὸ πὼς καὶ τὸ ποῦ, παρὰ μόνο πὼς ἔπρεπε νά με' σχολνάσει ἀμέσως· νά, νά μοῦδινε κατιτίς καὶ νά με' διώχνε.

— Πῶς ; ἔκαν' αὐτὸς, νά με' διώξει ; κι' ἔπειτα ; ἔπειτα αὐτὴ τί θὰ γίνονταν ; νά νοσταλγεῖ τὴ μουτσούνα μου κι' ἐγὼ νά λείπω μακρὰ της ; νά μαραίνονται οἱ γαρδένιες στὶς γλάστρες της ἀπ' τοὺς καῦμούς τῆς σιγῆς της, ν' ἀφιερώνει στὴ ρώμη μου τίς μελαγχολικὲς σερενάτες της ποῦπαιζε αὐτὲς τίς μέρες στὸ πιάνο ; Μπά ; Κι' ἔπειτα—ἄς σκεφτόταν χρυσῆ του—τὸ σταῦλο· δίχως τὸ ἀποτρόπαιο μοῦτρο μου με' τί καρδιὰ θὰ τὸν ἔβλεπε ; δίχως τὴν ἐξαίσια ἄσκημα μου πὼς θὰ ζοῦσε κοντὰ

του ; "Α ὄχι, τῆς σφύριζε σάν ὀχιά, δὲν τὸν διώχνω, θὰ μείνει· εἶναι νέος ἀκόμα κι' ἔχει κάψες ὁ δόλιος· πρέπει ν' ἀνακουφίζεται πάνω σου· ἡ τρυφερότητά σου τ' ἀνήκει· τὸ ἀλήτικο γοῦστο του ποιὸς ξέρει τὴ τσαλιμάκια ποῦ θ'ἄχει!

"Ἐπειτα ἔκανε βόλτες στὶς κάμαρες καὶ παραμιλοῦσε μονάχος «... Κι' ὡς μίλειες ἦταν σάν νὰ σβοῦσαν ...» "Ἐλεγε λόγια ἠλεκτρικά, φλογισμένα .. «τ' ἀχνά σου χεῖλη, καὶ σάν ὅπως ...» Παραμιλοῦσε, ἐκαίονταν ! «Τὶ στίχοι ! τὶ στίχοι !» τὸν ἄκουσαν νὰ φωνάζει στὸν ὕπνο του ..

Τέτοια κι' ἄλλα διαδίνονταν γύρω μου καὶ μένα δὲν μ' ἔμελε· γιατί θὰ ἀναμιγνύομαι γὼ στὰ οἰκογενειακά τ' ἄλλωνων ; εἶναι πολὺ λεπτὰ πράγματα ἐτοῦτα· ὅπως στὸ μάτι, ἔτσι καὶ στ' ἀντρογόνο δὲ χωραεὶ μῆτε τρίχα. "Α ὅλα κι' ὅλα δὲν εἶμαι κοιτομπόλης ἐγὼ, συκοφάντης· γιατί μπορεῖ νῶσαν καὶ συκοφαντίες τῶν ἄλλων καὶ νὰ τᾶλεγε ἡ Κυρία αὐτὰ γιὰ τὸν Κύριο ἢ μπορεῖ νὰ στέναν ἀναμεταξύ τους παγίδες γιὰ νὰ πιάνει ὁ καθένας τοὺς ἄλλους σάν τοὺς λύκους στὰ δόκανα ... Πανάθεμα τοὺς γονεοὺς τους.

Τ' ἄκουγα λοιπὸν ποῦ τὰ λέγανε κι' ἔφηνεγα μίλια μακριὰ τους· μόνο τοὺς ἔλεγα πὼς ἐγὼ δὲν τὸ πιστεῦνα δὲν ἦταν δυνατὸ ἄνθρωπος φαμελίτης φτωχός, νᾶναι τόσο πολὺ πουτανιάρης, ν' ἀψηφάει τὰ παιδάκια του καὶ νὰ τρέχει σὲ ξένη γυναῖκα. .. Στὴ Κυρία—ποῦ λένε. Κι' ἔπειτα—καλὰ τὰ λεφτὰ—μὰ δὲ συλλογιζότουν τῆ γειά του ; καταπῶς ἔχουν κατάντησει οἱ γυναῖκες τὸ σήμερο, μπορεῖ νὰ·

πάρει μιὰ ἀστένεια· νά, μαντζαφλίρες, λελούδια· καὶ τότες—τοὺς περικαλοῦσα—τὶ γίνονταν ; ποιὸς θὰ τὸν γιατρεύει δῶ πέρα ; τὸ σωστὸ λέου γὼ ὁ κακόμοιρος· ἄ ὅλα κι' ὅλα, ἐγὼ δὲν τὸ πιστεῦνα γιὰ τὸ Κωσταμπᾶ τέτοιο πράμμα· συκοφαντίες θὰ ἦσαν.

Οἱ ἄνθρωποι ἀπόμεναν ἀναυδοί· καθὼς τοὺς τᾶλεγα, ἔβλεπα νὰ χάνουν τὸ χρῶμα τους· σίγουρα πὼς κι' αὐτοὶ δὲν τὸ πιστεῦαν γιὰ τὸ Κωσταμπᾶ τέτοιο πράμμα· Σίγουρα, σίγουρα.

... Μᾶλλον μπορεῖ κατιτίς ἄλλο νὰ ἔτρεχε· νᾶχε κάποιο λάκο ἢ φάβα· βέβαια μένα δὲ μούπεφε λέξη, ἀλλὰ ἔτσι καταπῶς ἀναμεταξύ μας τὰ λέγαμε καὶ χωρὶς—περικαλοῦσα—νὰ γίνονταν λόγος· δὲν ἔξρω, μπορεῖ καὶ σάν σκύλοι νὰ κόλλαγαν (ὁ Κωσταμπᾶς κι' ἡ Κυρία !) ἢ ταχτικά νὰ τοὺς τσάκωναν σκαστοὺς σὰ σουπιές ! μπορεῖ ὅμως ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ κάναν ἐπίτηδες γιὰ νὰ χωρήσουν οἱ δύο τους καὶ νὰ πάρει ὁ Κύριος τὴ καμαριέρα γυναῖκα του καὶ τὸ Κωσταμπᾶ ἢ Κυρία ! γυρεύεις τὶ γίνεται ; ἢ μπορεῖ αὐτὸς νὰ μὴ μπόρας (γιατὶ περικαλοῦσα δὲν κάνουν παιδιά ;) κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ νᾶναι πολὺ μανιακὴ ἢ Κυρία· γιατί ; τοὺς φαινόταν παράξενο ; αὐτὰ εἶναι πράγματα πολὺ λογικά κι' ἢ ἐπιστήμη τὰ λέει. "Ἐπειτα τόσοι ἄντρες δῶ πέρα—κολῆγοι, ὑπερέτες, σεῖζηδες, μάγερτοι, γραμματικός, ἐπιστήτης—ποῦ περικαλῶ οἰκονομιώντουσαν ; μῆτε γιὰ τὸν ἕνα δὲ θᾶφταναν ἢ καμαριέρα ἢ Κωσταμπᾶ ἢ Κυρία κι' ἄλλες πεντέξη ἀκόμα καὶ κᾶνα δυὸ ἄλλες γρηές· νὰ γιὰ δαῦτο βλέπουμε σημεῖα καὶ τέρατα· γὰ ἰδοῦρες νὰ γεννᾶνε πουλάρια μὲ κεφάλι ἀνθρώ-

πινο, γίδες νά γεννᾶνε κατσίκια μ' ἀνθρωπίσα πο-
δάρια· γυναῖκες νά γεννᾶνε κουτόβια· εἶμαι περίεο-
γος γιά 'να πράμμα· τούτη δῶ ἡ φοράδα ἡ Στέλα,
θὰ γεννήσει σωστά; θὰ γεννήσει;

Κι' ἔφευγα· καὶ κύραζα ἐγὼ τῆ δουλίτσα μου·
ὡς βγάζαν τὰ μάτια τους· τί θές, τί γυρεύεις ἔλεγα
μέσα μου ξένος ἀνθρώπος σὺ, μὲ τίς πονηρίες τῶν
ντόπιων· καλὰ ποὺ ἔκαμες φίλε μου καὶ ἐξ ἀρχῆς
δὲν μερδεύτηκες, τί γαλὰ· γιατί μὲ τὴν ἀθωότητά
σου θὰ μπλέκωσαν· αὐτοὶ μπορεῖ νά'ναι μαθημένοι
σ' αὐτά, καὶ δὲν τοὺς κάναν ἐντύπωση· ἢ νά τᾶχουν
ὄλα μαζί ἄρτις-βούρτις, τίς γυναῖκες τῶν, τὰ ζων-
τανὰ τους τίς γάτες κι' ἀπὸ κοντὰ νά τρώγονται
ἀναμεταξύ τους σὰ σκύλοι· ἢ μπορεῖ νά στένουν
τρικλοποδιές μεταξύ τους καὶ νά θέλουν νά μὲ μερ-
δέψουν καὶ μένα...ποὺ κακὸς τους χρόνος καὶ μαῦρος.

Γι' αὐτὸ φυλαγόμευνα· κι' ὅσο πάγαινε αὐτὸ
τὸ πράμμα ἐφούσκωνε· τοὺς ἔβλεπα νά γίνονται
ὄλοι μαζί, ἓνας σωρὸς ἄνω κάτω, σὲ σημεῖο, ποὺ
μῆτε ὁ σκύλος τὸν ἀφέντη του νά μὴ γνωρίζει κεῖ
μέσα· τὸ ἀνακατεμένος ὁ ἐρχόμενος γίνονταν· ὁ ἕ-
νας νά μὴ χωνεύει τὸν ἄλλον· νά βγάξουν ἀναμε-
ταξύ τους τὰ μάτια· μαλλιά κουβύρια σᾶς λέω· τὸ
μάλλι βράσι νά γίνεται ἀπ' τὰ συνδέματα, τὸ κο-
τσομπολιὸ καὶ τὸ ψέμα· μῆτε ὁ διάλογος δὲ θὰ τοὺς
ξεμπέρδευε αὐτούς· σὰν σκύλοι ἐβρίζονταν· σὰ λῦκοι
τρωγῶσαν· κι' ὄλα αὐτὰ στὰ μουγκά, στὰ μυστικά,
δίχως ἄχνα· μίτι κι' ἀφτί μόνο δούλευε κι' ὄλοι ἤ-
σαν ἔτοιμοι νά γίνουν μπλὲ μαρὲ ἀπ' τὸ ξύλο· ὄλοι
τους μουλωχοί, κρυφοδάγκωτοι, μὲ τὸ νερὸ κατ'

ἀπ' τῆ ψίθια βαλμένο· ἀπὸ κάτω. Ὅποιος πάταε
μπελὸν καὶ δὲ πάτωνε. Ἐκάνες ἔτσι ν' ἀνοίξεις
ἓνα σεντούκι κι' εὐρισκες ἄξαφνα ἓναν ἀνθρώπο μέ-
σα· ὅποιος θές μπορεῖ νά'ταν· ὁ ἀνηψὸς σου, ὁ ἀ-
δερφὸς σου, ὁ ἀντρας σου, καὶ νά'χε κρυφτεῖ γιά νά
σὲ μαγκώσει στὰ πράσα.

Παρπατούσες ἀνύποπτος καὶ δέχουσαν ἄξαφνα
μιὰ μαγκουριά στὸ κεφάλι· ποῦ, ποιός, τί, μῆτε
ποτέ σου θὰ μάθαινες· μόνο σὺ ἔπεφτες μπρούμου-
τα μὲ τὸ καύκαλό σου σπασμένο· μπρούμουτα. Κίνα-
γες νά πᾶς βράδυ σίτι σου κι' ἐνωθες μεσ' στὸ
σκοτάδι φαντάσματα· ἀνθρώπους νά παραφυλᾶν
καὶ νά κρύβονται, ἴσκιους πίσω ἀπὸ ντουβάρια καὶ
δέντρος· παρατόνευε ὁ καθένας τοὺς ἄλλους κι' ὄλοι
μαζί τὸν καθ' ἓναν· π' ἀνάθεμὴ τοὺς γονέους τους
σὲ τί λυκοφουλὴ εἶχα πέσει· ὁ Κωσταμπᾶς ὑποπτεύ-
ονταν τὸν Κύριο καὶ πέντ' ἔξ ἄλλους ἀκόμα κι' εἶχε
κάμει τῆ γυναῖκα του σάπια· κάθε τόσο καὶ τῆς
χρονοῦς τῆς τῆς ἔροινε, ἐνῶ ἐκείνη διαμαρτύρονταν
πὼς αὐτὸς τᾶχε ψῆσει μὲ τῆ Κυρία καὶ τὸ ἄλλες
καὶ κελιώντουσαν ὄλοι μαζί σὲ μιὰ κάμαρη. Τοῦ ἐ-
πιστάτη ἓνα βράδυ τοῦχ' ἔρθει ἄξαφνα μιὰ κοιῶ-
να στὸ σβέρο καὶ πιάστη· ἢ ἀναπνοή του μιὰ ὄ-
ρα· ὑποπτεύονταν λοιπὸν πὼς ὁ γραμματικὸς τοῦ
τὴν ἔσκαψε, ἐπειδὴς νόμιζε πὼς αὐτὸς (ὁ γραμματι-
κὸς) ἔφαχε στὰ σκοτεινὰ τὴν Κυρία, ἐνῶ ὁ γραμ-
ματικὸς ὀρκίζονταν πὼς μῆτε ποῦ εἶχε ἰδέα, παρὸ
ἴσα ἴσα αὐτὸς (ὁ ἐπιστάτης) τὴν ἔξυνε—καταπὼς λέ-
νε—στὰ μπουτία· μπορεῖ ὅμως νά ὀρκίζονταν ψέ-
ματα καὶ τὸ πλήρωσε, γιατί ἓνα βράδυ ἔπεσε κι' αὐ-

τὸς μπρὸς στὴ καντίνα μὲ τὰ μοῦτρα σπασμένα· κάποιος φαίνεται παραφύλαε στὸ σκοτάδι καὶ τοῦσκασε δυὸ μαγκουριές μεσ' στὴ μόστρα· τέσσερα δόντια τοῦ φύγανε.

Ἄχ τί κακὸ ποὺ γινῶταν· ὅλοι εἶχαν μαζέψει τὰ ζᾶ τους στουὺς σταύλους ὅλοι εἶχαν τὸ μάτι γαρίδα· μήτε γάτα δὲν κυκλοφόραε ἐλεύθερη!

Καὶ ψι-ψι μοῦ τὰ λέγανε· τ' ἤξερα γώ; μήτε ν' ἀκούσω δὲν ἤθελα· μόνο ἀγανάχταγα, ἔλεγα: πῶς ἦταν δυνατὸ μιὰ νέα Κυρία νὰ τὴν ψάχνει ἓνας γερογεαματικὸς βδομηντάρης; ἢ πῶς γίνονταν τὴ Κωσταμπίνα, μιὰ γυναῖκα σαραντάρα, ἀσκημομούρα χωριάτα, νὰ τὴν παντρευόταν ὁ Κύριος; πῶς; πῶς; ντροπῆς καὶ νὰ λέγονται· νὰ μοῦλεγον πῶς ὁ μάγερος τὴ κύταζε αὐτὴ κι' ὅλες τὸ ἄλλες καταγραμμὴ κάθε βράδυ ἂν τῶχαν τ' αὐγὸ, θάλεγα κι' ἐγὼ πῶς μπορεῖ, μὰ καὶ δὲν ἐκολάζομαν, ἢ ὅτι ἡ Κυρία ἔκανε κάθε βράδυ ἓνα μπάνιο στὸ μέλι κι' ἔπειτα ἔβανε καὶ τὴν καθορίζαν μὲ τὶς γλώσσες οἱ δοῦλοι της, θάλεγα κι' ἐγὼ πῶς δὲ ξέρω· ἀμ' αὐτὰ; ἀμ' αὐτὰ; αὐτὰ ἦσαν πράγματα ἄτιμα καὶ μήτε τὰ σκυλιὰ δὲν τὰ τρῶγαν.

Ε'

Κι' ὁ καιρὸς ἐπέραε· ὅλοι αὐτοὶ μαλλιοτραβιῶντουσαν κι' ἐμένα δὲ μ' ἔμελε· τὴ Κυρία δὲν τὴν ξανάδα, μήτε τὸ Κύριο· δηλαδὴ δὲν ξανάχα μαζί

Ἦ ὅτι ἡ Κυρία ἔκανε κάθε βράδυ ἓνα μπάνιο στὸ μέλι

τους μιὰ ἄλλη συνάντηση· ὁ Κωσταμπᾶς ὅσο πά-
γαινε κι' ἔρεβε καὶ γινόταν ἀμίλητος· φαίνονταν
πὼς κάποιο σαράκι τὸν ἔτρωγε· εἶχε γίνει σπιτίσος
κι' ὁ σταῦλος πὰ δὲν τὸν χῶραε· εἶχε τὸ νοῦ του
στὸ σπῆτι· πᾶλευα κι' ἐγὼ ὅλη μέρα μονάχος μου,
καὶ μήτε μ' ἄκουγε πιά· μήτε τὸ φαί νὰ μοῦ φέρει
δὲν πάγαινε· τοῦλα λοιπὸν πῶς· θὰ τὸν ἀναφέρω
στὸν Κύριο· τώρα τελευταία γιὰ ψύλου πήδημα τοῦ-
λεγα πὼς θὰ τὸν ἀναφέρω στὸν Κύριο. Αὐτὸ τὸ «θὰ
τὸν ἀναφέρω στὸν κύριο» τόλεγα μ' ἓνα τρόπο δι-
κό μου· μ' ἄρεσε νὰ παίζω μὲ τὸ δαχτυλάκι μου τὴν
ἀσφαλιστικὴ του δικλείδα καὶ—πάφ πιφ ποῦφ—ὁ
ἀτμὸς νὰ πετάγεται. Ἐπὶ τέλους αὐτὸς μοῦ ἀπάν-
τησε πὼς μᾶς ἔχει καὶ τοὺς δυὸ μας χεσμένους. "Ἄχ
πὼς δὲν τὸν φίλησα ; ἄκουσα τὴ φωνὴ κι' ἐνόησα·
βεβαιώθηκα ὑπολογίζοντάς του τὴ ζέχλα· ἂν ἤθελε
καὶ γίνονταν ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ μεροῦσε νὰ μ'
ἔσωνε· μὰ ποῦ ! ὅταν τὸν κακομεταχειρίζομαν αὐτὸς
μὲ φοβῶτανε, καταπίνοντας τὴν κακία του μόνος
του· ὅταν τὸν περιποιόμουνα πάλι αὐτὸς μὲ σκαλό-
βοιζε, λέγοντάς με καλὸν ἢ δείχνοντάς μου ἀγάτη·
ποτὲς δὲ μπόρεσε νὰ μὲ κοπλιμαντάρει καὶ μένα, ἐνῶ
ἐγὼ μόνο ζητοῦσα τίς τιμὲς ποῦ μοῦ ἄνηκαν· ὡς
καὶ στὸ ξέσπασμά του αὐτὸ δὲ μπόρεσε νὰ μοῦ κά-
μει τὴν ἐξείρεση ποῦπρεπε· μιὰ τέτοια μεγάλη τι-
μὴ κι' ἄφηνε τὴ μισή γιὰ τὸν Κύριο...

Δὲν ἤξερα λοιπὸν τί νὰ κάμω· ἄρχισα νὰ γίνο-
μαι ἀνήσυχος νευρικός, ἀκατάστατος· ὅσο αἰσθάνο-
μαν τίς προσβολὰρες ποῦ δέχομαν τόσο στενοχωροῦ-
μαν καὶ ἔσκανα· τόσα καὶ τόσα τοὺς ἔκαμα καὶ μήτε

ένα ξύλο δὲ μουριζάν' ἀντίς νά ρέβω ἐπάχαινα, ἀσ-
πριζα ἀντίς νά μαυρίζω· στὸ τέλος ἔτσι πού πάγαι-
νε, μπορεῖ καὶ τὴ ψυχὴ μου νά ἔχανα· νά μου τὴν
διεκδικοῦσαν οἱ ἀγγέλοι ...

Ἔκανα λοιπὸν τὶς προσευχὲς μου στὸ διάβολο:
"Ἄχ διάολέ μου ἔλεγα, γιατί μ' ἀπαρνήθηκες; γιατί
μ' ἀπαράτησες ἄρφανὸν κι' ἀπροστάτευτο, μεσ' σ'
ἀνθρώπους τόσο καλοὺς πού κοντεύουν νά με δια-
φθεῖρουν καὶ μένα; ἐγὼ νά τοὺς ποιάζω χολή καὶ
νά με ταΐζουνε μάνα; ἐγὼ νά τοὺς σκάβω τὸ λάκο
τους· κι' αὐτοὶ νά μου λένε καλημέρα; ἐγὼ νά τοὺς
φουσκώνω στὰ ψέματα καὶ νά με βρίζουνε τίμιο;
κι' ἔκλαιγα· θά με χάσεις διάολέ μου, τοῦ ἔλεγα, θά
με χάσεις καὶ θά με πάρουν οἱ ἀγγελοι.

Μὰ τί κακοτυχιά πού στὴν εἶχα ὅλες τὶς νύχτες
τρογύραγα γύρω ἀπὸ σπύτια καὶ μάντρες καὶ μήτε
μιᾶς μαγκουριάς ἀξιώθηκα. Ἐντυχισμένοι σεῖς ὅσοι
ξημερωνόσατε (ἔλεγα) με τὰ πλευρά σας σπασμένα
κι' ἐγὼ σουλατσάριζα κατ' ἀπ' τὰ παραθύρια τοῦ
πύργου στέκομαν ἐκεῖ μεσ' στὴ νύχτα μυστηριώδι-
κος ἀμφίβολος πρᾶος· αὐτὸ τὸ χεῖριο φαίνονταν σὰν
παραδομένο στίς θλίψεις του, σὰν νά περίμενε ἔτσι
ἀκίνητο τὴ συντέλεια τῶν καιρῶν καὶ τῶν τόπων.
Ἔβλεπα ἓνα φωτισμένο παράθυρο κι' ἀκουγα γλυκὲς
νότες τοῦ πιάνου· ἦσαν τόσο γλυκὲς, σὰν γασεμιὰ
πού ξέρουν μονάχα τους πῶς νά μαραινοῦνται. Ἐλεγα
πῶς θά μελαγχολεῖ ἡ Κυρία· τὸ σῶμα μου ἔφρισε·
ἡ ζωὴ μου ἔριχνε χουσὲς λάμπεις στὸ χάος. Ἄχ
νά μου ὄρχονταν ἄξαφνα μιὰ δικανιά ἀπ' τὸ πύργο!
Ἡ αἴτηση τοῦ σπασμένου με κέντριζε, τοῦ ἀπωλε-

σμένου, τοῦ ἄπατου ... Μοῦ φεροναν φρίκη οἱ ἀδυσό-
πητοι νόμοι τῆς ὕλης, ἔτσι πού—στὰ τυφλά—προ-
χωροῦσε ὁ χρόνος, ἀλ τῆς ζωῆς μου ἡ ρόδα ἔτσι
πού γύριζ' ἀμείλιχτα. Λοιπὸν ἔβριχα καὶ κανεῖς δὲν
ἐφαίνονταν. Ἔνα ντάγκ! μόνο χτύπασε τὸ ρολοῖ τοῦ
πύργου: μιὰ ἢ ὄρα. Ἦταν σὰν ἄνα σπαθὶ πού τρα-
βιέται ἀπ' τὴ θήκη του—ἀπ' τῆς σιγῆς τὸ θηκάρι·
σὰν ἄνας λίθος ποῦ πεσ' ἄξαφνα μεσ' στὴν ἰδέα τοῦ
χρόνου· τί ἀκριβῶς εἶχε γίνει, δὲν ἔνοιωθα· γεννή-
θηκε κάτι ἢ πέθανε; ἔλεγα: Ἄν δὲ ὑπάρχε ἀτμός και-
ρα, πῶς θάταν τῶν ἤχων τὸ πρόσωπο; δὲ θάταν ὁ
κόσμος βουβός; Ἄν δὲν ὑπάρχε διάστημα, πού θά
πατοῦσε ὁ χρόνος;

Ἡ ψυχὴ μου ἀντίστατο. Σὰν ἀνώμαλα ρήματα,
αἰστάνομαν ν' ἀλλάζουν ὕφος καὶ ὄψεις οἱ σκέψεις!
Δὲν μου ἦταν ἀνεχτὴ ἡ ὑπόθεση, πῶς μεσ' στὸ
διάστημα μλόραε νάταν φυσικὸ ἓνα στοιχεῖο κι' ὁ
χρόνος. Τὸν ἔννοοῦσα σὰν ἄρνηση.

Αὐτὰ σκεφτόμαν καὶ ἔσκανα. Ὑποψιάζομαν
πῶς ὁ χρόνος δὲν ὑπάρχει στὸ χῶρο. Τὴν ἀντίληψη
τοῦ διαφορισμοῦ τῶν πραγμάτων, τὴν ἐναλλασσόμε-
νη τάξη τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐμεῖς τὴ μετα-
φράζομε—χρόνο. Αὐτὸ θάναί, διαβεβαίωνα τὸν
Θεοῦ—ἐαυτό μου. Μὰ αὐτὸς δὲν με πίστευε!

— Βρὲ καθήκη, τοῦ λέω, καὶ μου ὄρχονταν νά
τοῦ βγάλω τὸ μάτι, ἂν ἡ Γῆ ἔδειχνε μόνο τῶνα τῆς
ἡμισφαίριου—σὰν ἄλλοι πλανῆτες—στὸν ἥλιο, ἂν δὲν
εἶχε στὸν ἄξονά της μήτε τὴν παραμικρότερη κλίση
θάχε γιὰ μᾶς κἄνα νόημα ὁ χρόνος; ὄχι. Ὁ ἥλιος
καρφωμένος στὴ θέση του, μήτε ἀνοτολὴ μήτε δύ-

ση. Ἀδιανόητη, πετρωμένη, ἀκίνητη—Σιρίγγα φορηγὴ, σιγηλὴ—θὰ ὑψώνονταν μεσ' στὸ κενὸ μιὰ ἀβυσσίου ἡμέρα. (Οἱ ὠροδείχτες, τὰ ἡμερομήνια, οἱ ὄρες, θάταν ἓνα ἐξώφρενο, ἓνα δαιμονικὸ παρὰ μύθι).

Στῆς συνείδησής σου τὴ πλάνα—ἀδυσώπητος, ματαῖος—ὁ κοσμοδείχτης τῆς ὕλης θάδειχνε ΧΡΟΝΟΣ : ΜΗΑΕΝ!

— Κι' ἐσύ ; κι' ἐσύ ; μὲ ρωτάει.

Ἦ ! Ἐγὼ θάμουν ὁ παρθένος ἀριθμὸς—τὸ σημεῖο, τὸ σύμβολο—ποῦ συμβολίζει τὸ Σύμπαν ... ἄμουν ΑΘΑΝΑΤΟΣ !

Ὅστε μιὰ νύχτα δὲ βάσταξα· ἔριξα γοργὸ βλέμμα στὶς λεύκες· τὸ παράθυρο ἦταν τοῦ μεσαίου πελάματος· τὰ δέντρα εἶχαν κλαδευτεῖ πρὸς τὸ μέρος του σὲ τρόπο πού νὰ μὴν τοῦ σφαλνᾶνε τὴ θέα· τὰ κομμένα μπράτσα του ὅμως, ἀκουμποῦσαν ἀπένω του Σιλιτάρισα λοιπὸν πρὸς τὸ ὕψος καθὼς μὴ φορὰ στὴ Σουμιάτρα ὅταν κυνηγοῦσα μαῖμοθδει, καὶ σὲ λιγὰκι ἤμουν δυὸ μέτρα ἀλλόργα της. Κίθονταν μπρὸς στὸ πιάνο της κι' ἔβλεπα τὸ προαίλ της νὰ λάμπει· ἔπαιζε μιὰ σερανάτα τοῦ Σοῦμπερ : (*) λέιζε φλέχεν μάινε λίιντεο ντοῦρχ ντί νόχτ τοῦδ ντίρ ιν ντέν στίλλεν ἀϊν ερνίϊντεο ... «Τὶ σοῦ

(*) Leise flehen meine Lieder durch die Nacht zu dir In den stillen Hain hernieder=

Μεσ' στὴ νύχτα ἡ φωνὴ μου σιωπηλὴ (χαμηλὴ) ἀνέρχεται καὶ πηγαινεὶ πρὸς ἐσένα. Ποιὸς φόβος ἀλλοίμονο σὲ σπαιματά ; (σ' ἐμποδίζει ;)

εἶναι ὁ ἔρωτας—μοῦχε εἰπωμένο ὁ ἐπιστάτης· ἔρεις ἀπὸ τὴν ἀγάπησε ; ἀπ' τὰ δάχτυλα· ἀπ' τὰ δάχτυλά της τὰ ὠραῖα. Καθὼς τὸ πιάνο ἐβούριζε· αὐτὰ φτερακάγαν στὰ κόκαλα· οἱ βούρες τῶν κόμπων τους, τῶν νυχλιῶν ἢ σιλιπνότη, ἐκεῖνο τους τὸ πικάντικο πέταγμα πίνω στὰ πλήχτρα τοῦ πιάνου τὸν ξετρολλᾶναν τὸν Κύριο.

Δρασκελίσα τὸ ζωνάρι τοῦ τοίχου καὶ πιάστηκα στὴν ἀχτινοσιδεροστία τοῦ παρόθυρου. Αὐτὴ σιγοτραγουδοῦσε καὶ τῶπαιζε· σ' αὐτὸ τὸ δύσκολο ἔργο μου μὲ σιγοντάριζε φίνα· τὸ γλυκοκελαδητάκι τοῦ πιάνου της μὲ κείνο τὸ μουρμουρητὸ τῶν χειλιῶν της, μοῦδιναν ἓνα τέμπο στὶς σκέφαις μου· σὰν νὰ μοῦ διηγῶσαν τὰ τρίστηρατα—τὸ γύρι γύρι τῶν κόσμων—τὰ ντίγκι ντίγκι της διάβαιναν. Κι' ἐγὼ δὲν εἶχα παρὰ νὰ δρασκελίσω καὶ νάμπω !

... Μόλις μὲ εἶδε ἀναστέναξε· ἔκαμε σὰν πεαλούδα πιασμένη. Ἄχ ! καὶ μοῦ δείχνει τὸ στῆθος της· ἐκεῖ τὴ πονοῦσε, πὰ τὸ τσαμένο μου ! Ἄχ ξανακάνει καὶ ἔτρεψε· ἔλεγε πὼς μόνο τὰ ἄχ της κοιτοκοῦσαν στὸ σῶμα της. Τὸ βλέμμα της εἶχε τὴ λάμψη τῆς τρέλλας. Εἶχε σφιφογοῦσει τὸ κάθισμα μὲ τὶς πλάτες στὸ πιάνο κι' ἦταν ἔτσι—ὡς ἔφρασε—σὰν νὰ ὠμορφο ζῶο στομογμένο στὴ κοίτη του.

— Μὰ τί διάολο τῆς κάνω, δὲν ὑπάρχουν μπυλντάδες δῶ μέσα ; Αὐτὴ ἔχασκε σὰν πετρωμένη στὴ θέση της· ἦταν τὸ βλέμμα της χαῦνο. Σχεδὸν ἄκουα τῆς συνείδησής της τοὺς χτύπους !

— Δὲν ἀκοῦς, τῆς ξανακάνω ἐγὼ· χίθκε μιὰ καρμπινιά μὲ λυκόσκαγα ; κυταζώμαστε μόνο· σὰς

λέω, τίποτ' ἄλλο ...

— "Αμποτες τῆς λέω νὰ φώναζες; μὰ ἔλα ποῦ μ' ἔχει ἀπαρηθηεῖ μένα ὁ διάβολος καὶ μὲ διεκδικοῦν οἱ ἀγγέλοι νάχα ριχτεῖ καμμιάς δούλης σου, τόσα θάϊαν ὁ πύργος στὸ πόδι καὶ δὲ σοῦ λέω πολὺ, τὸ λιγώτερο θὰ μὲ κάνανε σάπισο· ἐνῶ ἐδῶ πάλι ἡ τύχη μου σάλωσε, μὲ τὸ νὰ φοβᾶσαι τὸ σκάνταλο, τὸ κοιτομπολιό, τὸν ἀφέντη.

Τῆς ἔρριξα ἓνα βλέμμα τράγου καὶ τὰ ρουθούνια μου μίληγαν· βαρβατίλας ἐβρώμαγα· ἦιουν τὸ θεῖο τραγί! μέεεε ... δὲ μὲ βρίζεις τουλάχιστο; καὶ μ' ἓνα τῆς μύτης μου φύσημα σβένω τὴ λάμπα. Τότε τὴν ἔπιασα. Εἶχε κατιτίς τὸ μοιραῖο ἢ σμίξη μας· ἔνοιωθι νὰ σπαράζει τὸ σῶμα της κ' ἐγὼ στάθικα γοργὸς καὶ χτηνώδης· πέρασε μέσαθὲ της ὁ πόθος μου σὰν σφοδρὸς ἄνεμος μεσ' σὲ θεοσκοτεινὴ νύχτα· μόνο κάτι λυγμοὶ τὴν εἰτίναζαν· ἔταν τὸν ἄφησα — χάμω ἐκεῖ πὰν στὸ πάτωμα— ἦταν βαρειά σὰν ἄνα πτώμα

ΣΤ'

Κάθουμαι καὶ συχάζω· λέω: δὲν εἶναι ταύτη ζωὴ· αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι μὲ βρίζουνε· μ' ἔχουνε ὅπου κλωτσοὺς καὶ μπάτσο· μὲ νομίζουν γιὰ κίσι· γιὰ τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ μὲ περνανε· γιατί μπρέ; μυστήριο! καὶ θυμώνω καὶ σκάνω νάχω

"Ὅταν τὴν ἄφησα—χάμω ἐκεῖ πὰν στὸ πάτωμα— ἦταν βαρειά σὰν ἄνα πτώμα

τέτοια προσόντα, νὰ τοὺς φέρουμαι ἔξοχα καὶ νὰ μὲ παραξηγοῦν αἰωνίως! ἔ λοιπόν; ζωὴ ἦταν αὐτή; Μήτε ποῦθε κρατάει ἡ σκούφια μου ξέρουνε καὶ μοῦ πιστεύτηκαν τ' ἄλογα· καὶ τὶ ἄλογα! Χά-
νουν μπρῶς στὸ φῶς τοὺς τὰ πράγματα καὶ ὑπο-
τεύονται ἄλλους. Ἐνα πρωτὶ ξημερώθηκαν ὅλοι οἱ
σκύλοι τοὺς ψόφιοι καὶ τ' ἀποδῶσαν στὸ διάολο.
Ἐγινε καὶ αὐτὸς ἀπὸ συνεργάτης μου ἀντίζηλος!
Ἄντις νὰ μὲ συντρέχει μὲ κλέβει· μοῦ βουτάει μαέσ-
τρικα κάθε τὶ πού μ' ἀνήκει: τίς τιμές μου, τὴν
ἀξιοπρέπείά μου, τίς δόξες μου· «φτοῦ σου διάολε»
κάνουνε, καὶ ὅπ εἰσπράζει αὐτὸς τὴ φτυσιά τους·
«ὁ διάολος τῶραυφε» λένε καὶ ἄς τῶχω κλέψει ἐγώ·
μαλλιά κουβάρια τοὺς ἔκαμα καὶ λένε: «μᾶς ἀνα-
κάτει» ὁ διάολος» μοῦχει γίνε κουνουπι· τὰ θέλει
οὐλὶ δικά του· ἀνοικονόμητος ἔγινε· «νὰ σὲ χέσω
διάολε» κάνουνε καὶ ἄς εἶμαι γὼ καταμπρός τους· προ-
τιμᾶνε αὐτόνε καὶ προφτάνει ἐλόγου του! Φώτιζα
μιὰ μέρα—τᾶνοιγα τὰ γκαβὰ του—ἔναν κολήγα, ὅτι
ὁ παραμάγκερας μπορεῖ νὰ τᾶχε καὶ μὲ τὴ γρηά του
ψημένα, καὶ τὶ μ' ἀπάντησε, ξέρετε; ἀκοῦστε λοι-
πόν: «Ἄχ τσὲ νὰ μὲ φώταε ὁ δαίμονας νὰ τζοῦ
κιακώσω στὰ πράσσα». Βρὲ κύριε τοῦ κάνω—τὶ με-
γαλύτερη βρισὰ νὰ τοῦ πῶ;—βρὲ κύριε, ποιὸς σὲ
φώτισε; αὐτὸς ἢ ἐγώ; Ἀγανάκτησα: ἄντε κατὰ
διαβλου λοιπόν· ἄντε μὲ δαύτονε κέρατο καὶ ἐγὼ θὰ
πάω μὲ τὸ ἄγγέλους. Τῶπα ναί· τῶπα γιὰ νὰ τ'
ἀκούσει καὶ ὁ ἄλλος (ὁ διάολος) καὶ νὰ λάβει τὰ μέ-
τρα του· ἔ τὶ θὰ κάναμε δῶ! ὅποιος θὰ πρωτοβού-
ταιε πρῶτος; τέτοιο βιολὶ γὼ δὲν τῶπαιζα· δὲ μπό-

ραε να ξακλουθάει αυτό το πράμμα· να μ' ἀπαρατάει ἀπροστάτετο μεσ' σ' ἀγίους ἀνθρώπους και να μου κλέβει ἀπὸ κοντὰ τὸν ἰδρωῖτα μου· να με ληστεύει με τέμπο· ἂ ὄλα κι' ὄλα, θὰ τοῦφευγα· θᾶχα· να ἐγὼ τῆ ψυχούλα μου μὰ κι' αὐτὸν θὰ τὸν ἔσκανα· ἂν δὲ κάθονταν καλά, ἂν δὲ σύχαζε, τότε μὰ τὴν ἀχαριστία μου δὲ θὰ τοῦ χάριζα κάστανα· μὰ τὴν ἀχαριστία μου δὲ θὰ τοῦ χάριζα τότε· θὰ τοῦ τὴν ἔφερνα ἐξᾶρες· να τῶξερε· θὰ τοὺς ἔκανα ὄλους να ποῦν «δόξα σοι ὁ θεός, ἐπὶ τέλους ἔσкас ὁ διάολος». Λοιπὸν τῶχα δίπορτο.

Ἄπάνω σ' αὐτὰ μᾶς γεννάει κι' ἡ Στέλα· μᾶς ἔκαμε ἓνα πουλαράκι ὑπέροχο, ἓνα πλασματάκι παιχνιδιάρικο, σβέλτο· ὄλο σκεδὸν τὸ προσωπικὸ τοῦ πύργου ἔρχονταν ἓνας ἓνας και τῶβλεπε και μόνο πού δὲ φαινόταν ὁ κύριος. Μπρὲ μπρὲ ἔκανα γώ, ἴδιο κι' ἀπαράλλαχτο νᾶναι; τίποτα να μὴν τῶξει ἀφήσει τὸ ἄτιμο; τὶ μάτι, τὶ φρύδι, τὶ στόμα! ὡς και τὰ δοντάκια του ἀντίσκαστα ἦσαν. Μὲ ποιανού; μὲ ρώτησε κάποιος: Ἐ, τώρα να τὰ λέμε; τ' ἀπάντησα και πῆρα ἓνα ὕφος μουρλό· ἄρχισα και κάτι κορακίστικα ποῦξερα: τιριρόμ, τσιλιμπίρ... Ἐτσι και τὸ νερὸ τοῦτο, μπῆκε στ' αὐλάκι· ἄρχισαν οἱ ρετινιὲς στὰ μουγγά· ὅπου τοὺς ἔπερνε. Στὴν ἀρχὴ μουρμουρίζονταν τὰ ὀνόματα τοῦ Κωσταμπᾶ, τοῦ ἐπιστάτη, τοῦ μάγερα· ἔπειτα ἄκουσα τὰ ὀνόματα τοῦ γραμματικῶν και τοῦ Κυρίου· γιὰ τοῦτον τελευταῖο εἶχανε και μιὰ πρόχερη ἀπόδειξη: ὅτι δὲν εἶχε πᾶσι καθόλου να τῶβλεπε. Στὰ κάτω χωριὰ τοῦ κάμπου κυκλοφόραε ἡ εἶδηση ὅτι στὸ πύργο τοῦ Μάλωση

εἶχε γεννηθεῖ ἓνα τέρας.

Τελευταῖος φαίνεσαι πὼς πῆρε χαμπάρι κι' ὁ Κύριος· τὸν βλέπω ἓνα βράδυ και μοῦρχεται· φαίνονταν ἀλαφιασμένος κι' ἀνήσυχος· εἶχε τὸ δίχως ἄλλο τὴ μυῖγα.

— Δὲ μοῦ λὲς μοῦ λέει ὥστε γέννησ' ἡ Στέλα;

— Βοῦ μεσιέ, τ' ἀπαντᾶω ξερά. Χαχὰ ἔτσι εἶπα; μεσιέ; Δὲν ἐννοοῦσα περιφρημα· χέλι—ἡ διανόησή μου, θεότυφλο—ψαχουλοῦσε στὸ σκότος.

Μοῦ ἔριξ' ἓνα βλέμμα ἀμφίβολο· ἔβγαλε και τὸ γαλι ἀπ' τὸ μάτι: Ἄκουσε δῶ παιδί μου, μοῦ λέει κι' ἦταν μακρόθυμος, ἅμα θὰ πάω στὴ Γαλλία θὰ σὲ πάρω μαζί δραγουμᾶνο μου· τώρα πέ μου σὲ παρακαλῶ Ἑλληνικά, τὶ λένε; τὶ γίνεται; γέννησε λέει ἓνα τέρας;

— Ἄχ ποιὸς σᾶς τῶπε αὐτὸ Κύριε; ἄχ τ' εἶν' αὐτὸ πού μοῦ λέτε; τέεεερα; τέεεερα; δὲν λέτε ἓναν ἄγγελο Κύριε; δὲν λέτε ἓνα γαλανομάτη σερτσόζο; ἓνα ἀριστοκράτη ἐξ αἵματος; τὶ τέρας; εἶναι ἴδιο κι' ἀπαράλλαχτο Κύριε· τσινιάρικο, ἐρωτικό, ζουμπουρολόδικο· σοῦ λέω ἀφεντικᾶκι μου ἀντισκαστο· τὶ φρύδι, τὶ μάτι, τὶ στόμα· ἄχ πὼς μοιάζει. πὼς μοιάζει!...

Τὸν ἔβλεπα ποῦτρεμε. Τὸ λοιπὸν δὲ θὰ νόγαγε:

.. Μοιά—ααζει!... Ποιανού; Μοῦ λέει κι' ὁ θυμὸς τὸν ἐχόρευε. Αἰστάνομαν ἄβυσσο· κρύωνα· ἓνα ζαγάρι τουρτούριζε μέσα μου ... Ὡς πότε λοιπὸν θὰ παιδεύομαι;

.. Ἐ τώρα να τὰ λέμε; τοῦ κόνω και πῆρα ἓνα ὕφος μουρλό. Ἄχ πὼς ἐννοοῦσα! Ἐφωτίζομαι, ἔφρισα. Ἄρχισα και κάτι κορακίστικα ποῦξερα: τιρι-

θόμ, τσίλιμπιρ... Τὸ κορμί μου, τὸ κορμί μου που-
ποιάζει ἀπὸ τρομώδικους πόθους.. Ἐλεγα πὼς θὰ
γίτονταν ἄνθρωπος! Ὡ; τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου
ριγοῦσα. Τραβάω ἓνα μπαλτά ἀπ' τὴ πρύκα του· λέω
νά, ἓνας μπαλτάς! Ἄχ πὼς κόβει!... καὶ τὸν ἀφήνω
στὰ πόδια του. Πῶς; Ἡ φωνή μου ἐπάλλονταν λι-
ποθυμοῦσε ἀπὸ μαῦρο οἶστρο ἢ ψυχὴ μου...

Αὐτὸς μὲ κύταζε ἀναυδος. Ἐβλεπε μιὰ τὸ μπα-
λτά καὶ μιὰ μένα. Τὰ μάτια του, ἀφηναν ἀπὸ λάμπειες
χρυσῆς κι' ἐγὼ ἀνάσαινα μὲ πνοὴ τρομολαίτα. Ἐνοιωθα
λιποθυμιᾶς νὰ μὲ τρέχουνε· κάποιοι σκοτεινὲς προα-
πόλαισες νὰ χύνονται—κῆμα πικρὸ—στὴ καρδιά
μου. Ἄχ λοιπὸν τί περιμένε;

— Νὰ μὲ πῶρε ὁ διάολος—τὸν ἀκούω νὰ λέει,
— ἂν καταλαβαίνω τί γυροῦναι ἀπόψε.

Ἄχ τί ἔλεγε; Νὰ τὸν πῶρε; Ἐὶ γύου ρενα! λόγι-
σα. Γνώμισε ἢ ψυχὴ μου ἀθυμία. Τὸ παιχνίδι τὸ ἔ-
χανε καὶ πρόσφερονε καὶ τὸν ἑαυτὸ του ἀντίς μένα.
Αὐτὸς προτιμοῦσε τὸ διάολο, κι' ὁ διάολος αὐτόνε,
Κι' ἐγὼ; Ὡ ἐγὼ πάλι σῶτος. Ἄς ἔκοβε ὁ μπαλτάς
ὅσο ἤθελε, ἄς ἔστλιβε—ἢ φλογισμένη κοψά του.. —
λοιπὸν; λοιπὸν; Μὰ τί ἔφταιγε; ἢ κλίση τοῦ ἄξου; ;
Πῶς;

Τότες ὑψώθηκα. Τίναξα τὸ κορμί μου δλόρθη
καὶ πῆρα τὴ μεγάλη ἀπόφραση. Ἔτσι ἔ; Ἄχαρίστο
πλάσμα! Ἡμουν ὠχρός. Τὰ χέρια μου, τὰ χέρια
μου ἦσαν γλωμὰ σὰν τὸ θειάφι.

— Ἄκουσε Κύριε, τοῦ λέω γλυκά, ἐγὼ εἶμαι ἓνας
τίμιος ἄνθρωπος. Τὸ «τίμιος» τῶπα μ' ἓνα στόμαφο
ὑπέροχο καὶ καμώθηκα ἀμέσως.

— Χμ.. ἀμφιβάλλω μοῦ κάνει.

— Μὴν ἀμφιβάλλεις καθολοῦ τὸ πουλάρι μοιάζει
τοῦ Γυλαξία σας Κύριε; τί; δὲν ἔπρεπε λοιπὸν νὰ τοῦ
μοιάζει; ἔπειτα σὰς ζητώ συγχώρεση γιατί ἢ Κυρία
μ' ἀδίκησε, μὲ παραξήγησε τζάμπια· εἶχα ἓνα κοψίμο ἀ-
βάσταχτο,—καίτι σουβλιές στὸ στομάχι, πονοῦσα φρι-
χτὰ τὴ στιγμή πού μὲ κύταζε· εἶται ἢ Κυρία ἐνόμισε
πὼς ἐγὼ τὴν περίπαιζα· δὲν δοκίζομαι Κύριε γιατί τὸ
θεωρῶ ἁμαρτία (ἄ! ἄ! ἔκανα μέσα μου κι' εὐχαρισ-
τιώμουνα κι' ὄλας) ὅμως σὰς βεβαιώνω ὅτι τζάμπια
μοῦ κινώχει ἢ εὐγενεία της· δὲν εἶμ' ἀχαρίστος γὰ
(ἄσα!) κι' εὐγνωμονῶ τοὺς ἀφέντες μου γιατί μοῦ
δῶσαν φωμίαι· τὴ χλιοπαρκακάλεσα κλαίοντας νὰ μὴ
σὰς τῶκανε λόγο καὶ μὲ σχολοῦζατε Κύριε, μὰ ἢ
Κυρία σὰς ἴδπε.

Καθὼς μιλοῦσα μὲ τίναζε κάπου κάπου ἓνας
λόξιγκκας. Ἦσαν καίτι λυγμοὶ (τοῦ ἐφορίζονταν) τῆς
ἀπολεσμένης χαρᾶς μου. Τῆς ὀμιχλώδους ἐκείνης
λαχτιάς νὰ πέθαινα, καίτι λυπηρὰ ἀπομεινάδια.
Ἄχ ναί, πικρὰ πουλιά μαύρων τόπων.. θὰ ζοῦσα!

Τώρα, εἴχετε πεῖ κάποτε νὰ μοῦ κανονίστε μι-
στό· ἂν κι' ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τίποτα δὲν προσφέρνω
στὸν Κύριο, παρὰ μόνο τρώω τὸ φουμί του χιράμι,
ὅμως ἂν ἐπιμένει ἢ εὐγενεία σας παρακαλώ ἓνα
πράγμα: ἀπὸ τὴν ἡμερομηνίαν πού θὰ θέλετε, νὰ
προσθέστε τὸ δικό μου μιστὸ σὶὰ μιστὸ τοῦ συντρό-
φου μου· κάμετέ το σὰν αὔξηση ἢ ἂν προτιμᾶτε σὰ
δῶρο, γιατί ἐμένα δὲ μοῦ χρειάζεται τίποτα κύριε,
ἐνῶ ὁ κατῆμένος ὁ Κωσταμπᾶς ἔχει παιδιὰ καὶ γυ-
ναῖκα· μήτε θέλω νὰ τοῦ κάμετε λόγο ἀπὸ τοῦτο.

Κι' ἕνα ἄλλο ἀνίμα' παρακαλῶ νὰ μὲ πέρνετε εἰς τὸ ἕξῃς γιὰ τὸν πιστότερο (ἅαα!) δοῦλο σα: καὶ δὲ βάσταξα νὰ μὴν τοῦ φιλήσω τὰ πόδια, δὲ βίσι παῖσι.

Ἔφυγε λοιπόν, σαστισμένος ἀπορημένος, ἀμφίροπος.

Z'

Ἐκείνη τῇ νύχτα κοιμήθηκα ἤσυχα· ἤμουν μπρὸς στὰ πράγματα ἀθῶος· μοῦφρασε οἶχη ἢ τρυφερότητά μου, ἢ ἀμαλαξία μου, ἢ ἀβρότη μου· ξόραξα μὲ τὸν ἀπῆγανο, σταύρωσα μὲ τὸ ἄλατι· ἔλεγα: «ἔξορκίζω σε τὸν ἀρχέκακον τῆς βλασφημίας, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀνταγίας καὶ αὐτουργὸν τῆς πονηρίας» καὶ λιβάνιζα· «ἔξορκίζω σε τὸν ἐκριφθέντα ἐκ τῆς ἀνω φωτοφορίας καὶ σκότει βυθοῦ κατενεχθέντα διὰ τὴν ἔπαρσιν» κι' ἔφτυνα· «ορκίζω σε πνεῦμα ἀκίθαρον κατὰ θεοῦ Σαβαώθ καὶ πίσῃ; στρατιῶς ἀγγέλων θεοῦ, Ἄδωναί, Ἐλωί, ἔξελθε καὶ ἀποχώρησον ἀπὸ τοῦ σταύλου μίς τοῦτου» καὶ τράβαγα τὴ μίξα μου ἀπῆνω του· «φοβήθητι, φύγε, δραπέτευσον, ἀναχώρησον, διαμίντων ἀκίθαρον καὶ ἐναγές, καταχθόνιον, βύθιον, ἀπατηλόν, ἀμάρφον» καὶ γύριζα καὶ τὸν ἔκλανα.

Ἐπειτα ἔκανα κάτι βόλτες στὸ σταῦλο· σήκωνα τοῦ ὕψους τὰ χέρια μου, ἀναποδογύριζα τὰ μάτια μου σ' ἔκσταση . . . ὁ Θεός, ἔκανα ὁ Ἅγιος Συμεών, ὁ προσφητᾶναξ Ἡλίας.

Καὶ σὲ λιγάνι ἐσιέρομαι: ὦ! ἡ ἀλήθεια, ἔλεγα, ἡ εὐγνωμοσύνη, ἡ ἀγάπη. ὦ! ἡ τιμιότη, ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ ἐγκοίτητα· μάτε μοῦτε ἔκανα καὶ γλυκοφιλοῦσα ἀγγέλου; ὅσοι καὶ σὺ γιμπαρὸ κουφέτα, ἀπώλεγα καὶ τοῦσταίλα τὰ φάσκελά μου ἀπ' τὸ σβέροκο . . . ἡ μὲν' εὐ στὸν γόλο μ'.

Τὸ προῖ ἤρθε ὁ Κωστιαμῶς καὶ μοῦ λέει μιὰ ξεσῆ καλημέρα. Καλημέρα σὺς κίριε τ' ἀπαντίω γλυκά. Ἦταν ἡ εὐγένειά μου κινέζικη. Ὁ ἄνθρωπος γύρισε καὶ μὲ κύταξε ὑποπτικ' ἐγὼ ἐπροσβλήθηκα· τί μὲ περνοῦσε λοιπόν; γιὰ κανένα ἀγαθὴ ἢ τραμπούκο; εἶχα μιὰ εὐαισθησία μιμόζικη. Ὅμως ὁ θυμὸς ἀπαγορεύονταν «μακίριοι εἰ προῖ ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται», σέφτηκα κι' ἔκαμα εὐτὺς τὸ σταυρό μου.

— Ἐξέρεις σύντροφε τοῦ λέω, μένα ὁ καπνὸς μοῦ περσοῦει, ἀν θέλεις σοῦ δίνω καμιὰ δοῦ ἀπὸ δαῦτον. Τὸν εἶδα νὰ κουμπάνεται ὁ ἄνθρωπος: εὐχαριστῶ ἡ καλωσύνη σου σύντροφε μοῦ κάνει, δὲν ἔχω σκοπὸ νὰ μοῦ πάρεις γιὰ λίγο καπνὸ τὸ σικάνι!

Ἄχ τὴ ντροπή! ἰδεορέ μου! τοῦ κάνω, ἀδεορέ μου! καὶ δάκρυσαι—παραλίγο τὴν παρθενιά μου νὰ μοῦκαβε—πῶς σοῦ πέρασε αὐτὴ ἡ ἀδίαση ἰδέα; Μὲ δίχως λεφτά ἐγὼ πᾶν χαρίζω κι' αὐτὸν κι' ὅσον θέλεις· καὶ τράβηξα μισὴ μτάλα ἀπ' τὴ κίμαρη; νά, τοῦ κάνω δικὸς σου. Ἦ λαχίρα τοῦ κοροῦδου μὲ τράβαε· ἔλεγα: δὲ μοῦ ζηταίε τὸ βρακί. Ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε· δὲν ἤθελε νὰ πιστέψι στὸ φῶς του. —Καλὰ μοῦ λέει, καὶ δὲν τὸν πουλᾶς;

—“Οχι είναι «ἀπὸ τὸ περίσπυμα τῆς καρδίας μου».

... Σ’ εὐχαριστῶ μοῦ λέει κύριε.

...Κύσυριε; Κύσυριε; με εἶπε λοιπὸν Κύριο;

“Ενας εἶναι Κύριος τοῦ ἀπάντησα συγνηθμένος καὶ τοῦδειξα τὸν οὐρανὸ μετὰ τὸ δάχτυλο: «εἷς ἅγιος ἅγιος Κύριος: Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης του».

“Ἐπειτα κύταγα χίμου καὶ ρώταγα: τ’ εἶν’ ὁ ἥλιος; στρογγυλὸς ἢ τετράγωνος; Στρογγυλὸς ἔλεγα καὶ δὲν ἀπαντοῦσα τετράγωνος κι’ ἔπειτα ν’ ἀμφιβάλλω μονάχος. “Ἦθελα νὰ εἶμαι πολὺ βέβαιος.

“Όταν ἦτανε μέρα, ἔλεγα: μέρα εἶναι, καὶ δὲν ἀναβα σπύρο νὰ ἰδῶ κι’ ἄς ἔκοβε τὸ σβέρο του ὁ ἄλλος (ὁ διάολος). Μισοῦσα τὴν ἀμφιβολία, τὸ ψέμα! «ἡ πίστις μου, σεσωκέ με»!..

Καὶ τὴν Κυριακὴ ἦρθε ὁ παπᾶς ἀπ’ τὴ Ζάμπλιανη καὶ λειτούργησε στὸ παρεκλήσι τοῦ πύργου. Μόλις τὸν εἶδα ἔτρεξα σὲ προῦπάντησή του χαρούμενος, κουνῶντας καὶ τὴν οὐρά μου ἀπ’ ἀγάπη.

Στὴ λειτουργία εἴμαστε ὅλοι κι’ ἐγώ. Κι’ ἡ Κυρία κι’ ὁ Κύριος. Μιὰ κατανυκτικὴ σιωπὴ μᾶς ἐτύλιγε σούμπιτους, ὄντας μετὰ τὰ μάτια στὴ γῆ καὶ τὴ ψυχὴ βαρυσμένη.

“Ἡ Κυρία ἦταν ἀχνὴ μετὰ τὸ πρόσωπο ἀνάερο σὰν πρωτόβγαλτο καὶ τρυφερὸ φυλαράκι. Φαίνονταν σὰν νὰ σηκώθηκε ἀπ’ ἀρώστια. Μ’ ὅλα ταῦτα ἦταν γλυκεῖα καὶ ὠραία κι’ ἐννοοῦσες καλὰ πὼς μεσ’ στὸ σῶμα της, ἡ ψυχὴ της ριγοῦσε. Τὴν ἐνοιωθα νὰ με κινεῖται μετὰ μιὰ βαθύτατη ἀπέχθεια.

Γιατὶ τάχα; μὴν εἶχε κνηγήσει κι’ αὐτὴ στὴ

Σουμάτρα μαῖμοῦδες; Μοῦ φαίνονταν πὼς ὁ λεπτοδείχτης κινώτανα. ΜΗΔΕΝ ΧΡΟΝΟΣ ἢ ΧΩΡΟΣ; “Ἐγὼ ὅμως τὴν προσφωνοῦσα νοερά, σὰν νὰ μὴ μίλαγα ἀπὸ τοῦτου τοῦ κόσμου: «ἐκκολλήθη τῷ ἐδίφει ἡ ψυχὴ μου: ζήσομαι κατὰ τὸ λόγιόν σου: τὰς ὁδοὺς σου ἐξήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου» μουμοῦριζα κι’ ἔκανα ἀπ’ ὅλους τοὺς πιὸ μεγάλους σταυρούς. Στὸ ἄκουσμα κάθε ἀγίου ὀνόματος προσκυνοῦσα ἕως χίμου στὸ ἔδαφος κι’ ὅταν ὁ παπᾶς ἄρχισε νὰ ψάλλει τὸ «ἄλλα τὰ χεῖλη τῶν ἁσεβῶν, τῶν μὴ ὑμνοῦντων τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον» ἐγὼ διάγκωσα τὸ μανί μου κι’ ἀναναχτισμένος ἐφώνησα: τοὺς κεκαταδέξαστες! ἔλατε εὐχαριστιώμενον πολὺ: “Ασσο! ἔκανα μέσα μου καλὰ στὸν μαλαλοῦκωσα! ἔκανα κατὰ τοιοῦτόντις ἔξτρα.

Εἶπα καὶ τὸν “Απόστολὸν τραγοῦδησα μ’ ἕνα τέμπο περὶ γλυκο τὴν «εἰς τὸν Κύριον»: ἐπιστολὴν Πάσκαριου τοῦ “Αγίου μαρτυροῦ καὶ καθὼς ἐγὼ ἀναλογωμένησεν στὴς γλύκες μου, ὁ παπᾶς μοῦ ἀπάντησε μ’ ἕνα μπιχλιαλίδι: προσοσοχομεν! σεβτὰς καὶ μανιζόρε..

“Ἦξεσα καλὰ πὼς ἐσεὶ τὸν “ἄγιον» αὐτὸ τὸ κομμάτι μοῦ ἄρεσε ἦταν μεγαλὸ νὰ με βλέπει θεοσεβοῦντο, τιμωκακάτο, ἄμωμο σὲ σχέσεις ἀγιασῆς με ἐλλοπὸς τοῦ ἀγγέλου: γαντζομεν πύση θῶ τοῦ κανα ἐκπέλοση, μετὰ τὸ μὴ τοῦ ἄνω σημασία καθόλου νὰ ἔχω με «οὐσίους» νὰ κάρνω καὶ νὰ εὐλογῶ «τὸν πλησίον μου»! νὰ τιμωφάνεται ἡ ψυχὴ μου στὸ Κύριο βῆ σὺ καὶ σκεῖσσο μετὰ τὰ κρεμυδάκια στὸν ἔμωχα. Τώρα θὰ συλλογίζονταν τὴ ἔ-

χασε καὶ θὰ χτυποῦσε τὸ ξεροκέφαλό του σιὸ τοῖχο· αὐτὸς θὰ μασοῦσε τὰ νύχια του κι' ἐγὼ ἔιχα βα ἄπ' τῆ χαρὰ μου τὰ χέρια: Ἄμην ἔλεγα σὲ κάθε γροῦλισμὸ τοῦ παπᾶ ἄλληλούϊα, ἄσωμεν. Ἄχ τί τσακίσματα ποῦχαινα! τί τσαλιμένια! τὸν γαιγαλοῦσα, τὸν κάψωνα!

Καὶ ὅταν μετὰ τὴν ἀπόλυση συνάντησα σιὸ προαυλὶ ἕνα γύφτο μὲ μόνο τὸ σῶβρακο, ἔβγαλα τὸ παντελόνι μου ἀμέσως· πάρε ἀδερφέ μου τοῦ λέω, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε: «ὁ ἔχων δύο χιτῶνας δότω τὸν ἕτερον τῷ μὴ ἔχοντι», κι' ἐγὼ ἔχω κι' ἄλλο· κι' ἦταν ἡ φωνὴ μου ψιλοῦτσικη· ἄχ γιατί;

Ἔτσι καὶ κίνησα γιὰ τὸ σταῦλο μὲ μόνο τὸ σῶβρακο. Τὸ προσωπικὸ ἀπὸ πίσω μου, μ' ἄρχισαν μὲ λεμονιές καὶ σφυρίγματα ἐνῶ ἐγὼ ἀπάγγεινα τὸ «μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ὅμως ὁ ἀφέντης προστά σιὴ Κυρία τοὺς φώναξε γύρω του καὶ τοὺς ἔκαμε πικρὲς παρατηρήσεις «φαίνεται πὼς εἶναι ἕνας ἅγιος ἄνθρωπος» μοῦβαν, πὼς τοὺς εἶπε σιὸ τέλος.

Ἄγιος . . . ! νὰ λοιπὸν πού ἔκρουα τοῦ παραδείσου τὴ πόρτα· ἡ μακαριότη μὲ ἄγγιξε· δόξα καὶ τιμὴ μοῦ ἀνῆκε· δὲν εἶχα πιά παρὰ νὰ πρεφβεύω σιὸν Κύριο, γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου! Καλὰ σιὸν παλούκωσα.

Κι' ἦμουν ὅλος κουνηματαίικη καὶ σκέρισο.

Η'

Ἦστε ἔτσι περνοῦσαν οἱ μέρες μου, «ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ». Ὁ πύργος ἠσύχασε κι' ἄρχισαν ξανά νὰ καλημεριῶντε οἱ ἀνθρώποι· δὲν πεταγῶσαν σιὸν ὕπνο τους, δὲν ἔβλεπες πιά μεσ' σιὴ νύχτα φαντάσματα. Ὁ Κύριος κι' ἡ Κυρία τὰ φιάξανε, κι' ἴσα πού δὲ φιλιῶσαν μπροστά μας· ὁ διάολος ἔσκασε κι' ἡ Κυρία ἐφουσκῶσε· ὁστά, ἦγουν κόκαλα, εἶχε γιομίσει ἡ κοιλιὰ της· λείζε φλέχεν μάινε λίιντερ ;.. Βέβαια· εἶχε γαστρωθεῖ ἡ καϊμένη. Κάτι μοῦ μοῦ καὶ ψιψὶ σιὴν ἀρχὴ ὅλλα πεσάσαν καὶ διβρηκαν σὰν πουλιὰ ξένων τόπων: «εὐλογημένος ὁ κερπὸς τῆς κοιλίας της». Φαίνεται πὼς δὲν εἶχαν πάει χαμένα σιὴ Βιέννη τὰ ἔξοδα! τί σοῦναι τέλος πάντων ἡ Εὐρώπη! Ὁ πύργος ἀγάλλονταν, ὁ κάμπος ἐγέλα· χαίρονταν λοιπὸν κι' ὁ ἀφέντης μας καὶ βρῆκε ὁ Κωσταμπᾶς τὴ πετσέτα.

— Μυστήριο πρόμμα μοῦ λέει μιὰ μέρα, θυμᾶσαι τὴ μπόλια μου ποῦχασα; νὰ ἐκείνη μὲ τὰ γαλάζια ζωνάρια; μάλιστα τέκνον μου τοῦ λέω ἐγὼ—κι' ἦταν πάλι ἡ φωνὴ μου ψιλοῦτσικη—very good τὸ θυμᾶμαι.

— Ἔ λοιπὸν, βρέθηκε σήμερα τὸ πρωτὶ μπρὸς σιὴ πόρτα μου. Δὲ μίλησα, μόνο ὕψωσα τὸ δεξί μου κι' εὐλόησα: ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου εἶχε ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς.

— Ἀμήν, μοῦ κάνει αὐτὸς κι' ἐγὼ ἡμουν σύμφωνος.

Τώρα κιὰ εἶχε τελειώσει τὸ ἔργο μου· δὲν εἶχα παρὰ ν' ἀποχαιρετήσω τὸ Κύριο· τσάβηξα λοιπὸν στὸ γραφεῖο· περνώντας ἀπ' τὴ καντίνα σταμάτησα: δόσε μου 4 δραχμὲς τσιγαρόχαρτο λέω στὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ δίνω δυὸ δίφραγκα· ἦσαν καὶ τὰ δυὸ ἀσημένια: Μὲ τὸ συμπάθειο μοῦ κάνει ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο τὸ ἓνα μοῦ φαίνεται κίβδηλο. Κίμι βδηλο; λέω ἐγὼ ἀπορημένος καὶ τὸ ξετάζω καλλίτερα· πραγματικῶς ἦσαν κίβδηλο· ὅλα πῆγε στὸ διακονιάρι ὁ νοῦς μου: μαρὲ τὸ ποληρίασάνθρωπο!

Στὸ γραφεῖο δὲ μπόραγα νὰ τὸν καταφέρω τὸν Κύριο· δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο νὰ φύγω· ὅμως ἐγὼ δὲν ἐδέχουσα: εἶναι ἀνάγκη τοῦ λέω νὰ πιάω νὰ κάμω ἐγχείρηση.

Ἐγχείρηση; μοῦ λέει, τί ἐγχείρηση;

Γιατὶ ρώτας; Μὴν ἦρθε ἀπ' τὸ τεξὰς τῆς Ἀμερικής;

Ἀναγκάστηκε λοιπὸν νὰ τοῦ ξομολογηθῶ τὰ καθέκαστα: νά, ἡμουν ἀρεβωνισμένος μὲ μιὰ κοπέλλα κι' ἀγάπαγα καὶ εἶμιστε τραλλὰ ἐρωτευμένοι κι' οἱ δυὸ μας· ἐγὼ ὅμως ἔχοντας ἓνα σφάλμα στὸ γενετήσια μου ὄργανο, δὲν μπόραγα νὰ κάμω τὸ γάμο! ἡ ψυχὴ μου τῶξερε τοῦ καϊμένου πῶς καίγοσαν κι' ἔκλαιγα· ἔστειζαν κόμπους κόμπους τὰ μάτια μου... πῶς νὰ τὴν παντρευτῶ ἀφεντικῶς μου τοῦλεγα, πῶς νὰ τὴν παντρευτῶ καὶ νὰ μὴ τὴν χαρῶ γιὰ γυναῖκα; κι' αὐτὴ πῶς θὰ μοῦ τὸ σχόρναε ἓνα τέτοιο ἐλάττωμα;

Ἄχ! πῶς δὲ μὲ φίλησε!! Καθὼς τοῦ παρίστανα τὸν ἔβλεπα νὰ λάμπει σὰν ἄστρο. «Τὶ στίχοι! Τὶ στίχοι!» μουμουούριζε· γιατί τάχα: Ἦταν ποὺ ἡ ἀρετὴ μου τὸν σκλάβωνε ἢ μὴν εἶχε βελάξει κι' αὐτὸς σὰν τραγί; Ἔτσι ἢ ἄλλιῶς, ἡμουν ἐγὼ «ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου»· «ἔχωμεν πρὸς τὸν Κύριον»· αὐτὸς «ὁ ἐτάζων νεφροὺς καὶ καρδίας» ἄς μὴ μᾶς παραξηγοῦσε δυὸ πράγματα: τὴ χαρὰ τὴ δική του καὶ τὸ δικό μου τὸ ψέμα.

Μοῦβαλε ἓνα ποσὸ μεσ' στὴ τσέπη μου, μοῦ σφίξε συγκινημένος τὸ χέρι. Μακαρία ἡ ὁδὸς ἦν πορεύσω...

Στὴν ὁξώπορτα ἔβγαλα τὴν ὀκαρίνα ἀπ' τὴν τσέπη κι' ἄρχισα νὰ σφυρῶ ἓνα τραγοῦδι· ἔφρυγα! Οἱ ὑπερέτες, οἱ κολῆγοι, ὁ μάγερσ, — ὅλες οἱ ψυχὲς τούτου τόπου, — μὲ κατευοδῶσαν περίλυποι.

Ὁ Κωσταμπᾶς ἔβγαλε τὸν Γαλαξία ἀπ' τὸ σταῦλο· τὸ πουλαράκι ἐσκίρταε σὰ χελιδόνι κατόπι μου, κι' ἀπ' ἀψηλὰ ἐκεῖ—ἀπόνα παρεθυσάκι τοῦ πύργου—μ' ἀγναντεῖναν τὰ μάτια της. Ἄχ και χωριζόμαστε! Γεννήθηκε κάτι ἢ πέθανε; Σφύριζα καὶ ὁ κάμπος ἐβουίξε. Σκῆλες σκῆλες ἀντροκατεβαίναν τὰ μπᾶσα μου. Οἱ σιδηροδρομινὲς γραμμὲς, οἱ δημοσίοι δρόμοι, τὰ τοῦνελ, λὲς περνοῦσαν καὶ διάβαιναν. Ὁ κόσμος ἀγογᾷ. Τὰ πράγματα ἀφιμένα στὸ πᾶσι τους. Νὰ δημιουργοῦνται οἱ ὀρίζοντες, νὰ γεννιέται ὁ χρόνος· οἱ τόποι, οἱ ἐποχὲς νὰ πηγαίνουν.

ΤΟ ΚΡΑΣΙ
ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Τὸ Κρασί τῆς Ἀγάπης

Ἀφιερωμένο στὴ νεοελληνίδα—μὰ
ἄβγαλτη ἀκόμα—ποιήτρια Λίδα
Ρέναν Πάνου Προποκαπά.

Ἐνα βράδυ ὄνειρεύτηκα. Ξύπνησα κι' ἔκλαψα
πικρὰ μπρὸς στὸν ἥλιο.

Ἦταν τ' ὄνειρό μου ἓνα ὄνειρο, ὅπως ὄνειρο
εἶναι ἡ ζωὴ μας καὶ πλάνη.

Βρέθηκα κατσοφιασμένος κι' ἀκάλεστος στῆς
πρώτης μ' ἀγάπης τὸ γάμο. Δὲν εἶχα μπεῖ ἐγὼ ἀπ'
τὴν εἴσοδο, δὲν βγῆκα κατόπι ὄθες μπῆκα.

Στὸν ψεύτη κόσμο ποὺ βρέκθαμε, ψεύτικα
εἶναι τὰ δέντρα κι' οἱ θάλασσες, ψέματα τὰ καρᾶβια,
οἱ ἄνεμοι, ψεύτρα ἡ ἀγάπη.

Νὰ πῶς γινῆκαν τὰ πράγματα :

Μιά εἰκόνα γλυκειά—ἓνα κάδρο—ἦταν πάντα
στὸν νοῦ μου τὸ σπίτι της, μιὰ λαχτάρα κρυφὴ ὁ δρο-
μάκος της, ποὺ σὰν φειδάκι ἐσέρνονταν ταπεινὰ ὡς
τὴ πόρτα της. Τὰ κεραμίδια της ἔγερναν κι' ἔσταζαν
σιωπηλὰ τὸ βροχόνερο, ἔσταζαν τὸν γλυκότετο ἔρω-
τα καὶ τὰ κατάμαυρα μάτια της.

Κι' ἐγὼ τὴν ἀγάπαγα.

Τὴν μπερδεύα σταδὲς διαλογισμοῦς μου, στὸ λόγια μου, μὲ τὴ θύμησή της γλυκολερνοῦσα τὶς ὄρες. "Ὡωω! ἔλεγα, νάμουνα ἀεροπόρος νὰ πέρναγα—χαντὸ κοιλὶ—ἀπὸ πλάι της. "Ὡωω!.. νάκουγε τοῦ μοῦκου μου τὸν θόρυβο καὶ νάβγαине στὸ παρεθύρι νὰ κεδίδει.

Μὰ μέγας βρόδεια στὸ σπῆτι της. Βαφτίζανε τὸ μαρὶ της ἀδ' οφρ. Κόσμο ἦταν γιομάτη ἡ σάλα της, ἀρσὰ καὶ χίση ἦταν γιομάτη κι' αὐτὴ της τ' ἀνάστημά της μὲ τὸλλαινε. "Ἀπὸ δῶδες κι' ἀπὸ κείθες χαϊρέτας. ἔδινε ξερβὰ δεξιά της τὸ χέρι. Εὐχαριστοῖσε, καλωσῶριζε, κέφνας, γέροντας λίγο μπρὸς τὸ κομῶ τη.. Μεροῖ κι' ἀντίο συλλάβιζε μὲ κείνο της τὸ γλυκότατο στόμα. Νὰ ὠριζαν (περικαλοῦσε) νὰ πέρναγα. νάπερναν ἓνα ρεβανί, μιὰ μαστίχα. Καὶ κείνοι ἐλέοναγα. "Ἔτσουξαν μετ'—νὰ τοὺς ἔζηγε Δάγκωναν ἄλλη μιὰ—τὶς χιφές της (...τὶς χιφές της, μὰ ἔμένα τὶς λῦπες μου...)

Παρατηροῦσα κι' ἐγὼ ἀπ' τὴν ἄψη μου, ἔχοντας στὴ καρδίᾳ μου μιὰ λύπη. Ἡ ὁμορφιά της μὲ ζάλιζε, μὲ βέραινε ἡ ἀσκημότητά μου τὸν δόλιο. Τ' ἤθελα γώ, τὶ ἐγύρενα μὲ τὴ κουτὴ μου ἀγάπη; Μένα μέσα στὴ λάμπη τῆς δόξης της, αὐτὴ μήτε κἄν μ' ὑποπιεύονταν.

Μόνον πρόσχα στὴ φλογίτσα τῆς γλώσσας της, στῆ; φωνῆ; της τοὺς ἀγοριστικούς τόνους. "Ἐπερνα τὶς ἴδιες ἐκφράσεις τῆς ὄψης της, τὶς ἀπιαστες ἐναλλαγές τῆς ὁμορφιάς της. "Ἀχ (ἔλεγα μέσα μου) "Ἀχ κι' ἄλλο δὲν ἔλεγα. Δὲν μπόραε νάπιανε φωμιὰ τὸ

σπιτάια της καὶ νὰ τὴν σώσω ἀπ' τὶς φλόγας; "Ὡ εἶσαι ὁ σωτήρας μου κύριε! Καὶ θὰ ἤμου, θὰ ἤμου!

Σκέφτομαν κι' ἐγὼ μιὰ κουβέντα ποὺ νάξιζε δυὸ λέξεις πολὺ σοβαρὲς καὶ ὠραῖες: "Ὡ! Κυρία, ἀν τῆς ἔλεγα, χαίρω πολὺ κι' εἶμαι δοῦλος σου!

Πᾶω λοιπὸν πλάι της, κίνω νὰ τῆς δώσω τὸ χέρι: Τῶδες, τῆς λέω τὸ τραγῶδι; Τῶδες στὴ χάση; "Ὁχι (μετ' λέει) εἶναι χάση;

"Ὁ βέβαια, ἔχουμε λευκοφραγιά καὶ τραμπουτάνα ...

Ψυχὴ μου! Τὶ ὁμορφη κουβέντα ποὺ εἶπα, τὸ δίχως ἄλλο, τῆς ἔκαμα ἐντύπωση.

Καὶ τράβηξα κατ' τὸ γιολὸ εὐτυχημένος. "Ἀς πάω λέω, ὡς τὸ λιμάνι: ἄς πάω νὰ ἰδῶ αὐτὴ τὴ βάρκα. Εἶχα εἰπωμένο: ἄς ἔπερνα μιὰ βάρκα τὴν πῆρα. Δὲν εἶν' ἀνάγκη ἐγὼ τὸ ξέρω, μήτε τὸ λέω πολλές φορές ...

Πάγαμα κι' ἦσαν ζήταση οἱ γνώμες μου, λογάριαζα, τὶ καιρὸς νάναί τάχα ὁ μπάτης.

"Ἀχ τὶ ὠραῖα ποὺ αἰστανόμαν, πόσο γλυκαῖα ποὺ ἦταν ἡ ζωὴ μου! λυπώμουνα ἐς πέρας ποῦνοι ἄψυχες ... Θὰ τῆς τὴν χαίριζα, ἀν ἤθελε, σκεφτόμουν ... πάτηνε σὺ καὶ πέρνω γὼ μιὰ ἄλλη ... ἔτσι κι' ἔτσι ἐγὼ θὰ τὴν χαρίσω ...»

Σαίδηγα μτρὸς στὸν γιολὸ καὶ τὸν κύταζα, ἄκουγα τὶς βοῆς τοῦ ἀγέλα. Σκαμπανεβαῖναν πλάι στὸ μουρῶγιο τὰ κόττερα, ἄφριζαν οἱ κίβαι στὸ βάθος: ἔτσι ἀφροῦς καὶ ἀφροῦλα σκέφτομαν. «Μαριέβαλ-Αίβαρπουλ» ἔγραφε μιᾶς κορβέτας ἡ προμή; ἔτσι Μαριέβαλ-Αίβαρπουλ ἔργιο κι' ὁ ἔρωτάς μου

καράβι, ὡς ἐκεῖ πὺν ἐνώνεται ὁ οὐρανὸς μὲ τὴ θάλασσα θάπλεε, πρὸς (μὲ ἄνισα σκέλη) ἓνα ἀστέρι ...

Κι ἡ χαρὰ μου σπυρτάρει. Βλέπω καὶ ἀπορῶ γιὰ τὰ σύγνεφα, ἀμφιβάλω ἂν ἐννοοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἄχ φεγγάρι μου (λέω), κι ἄς μὴ φαίνεσαι, ποῦ φωτᾶς; Φειδοσέρενεται ὁ δρομάκος τῆς μέσα μου, τὸ τριξίμο μιᾶς πορτούλας π' ἀνοίγεται περπατάει στὴ καρδιά μου: ὦωω!.. προσφωνάω νοερά μου καὶ στέκομαι, ὦωω!.. καὶ δὲν βρίσκω τὶς κατάλληλες λέξεις. Ὅμως καλὰ ἐννοῶ. Ἐννοῶ ὅτι ἔχουμε σήμερα Σάββατο, ὅτι φωτᾶει ὁ ἥλιος, ὅτι κάθονται ἄνθρωποι μεσ' στὰ σπίτια ἐννοῶ. Ναι, αὐτὸ ἐννοῶ ὦ Ἀγγέλα!

... Καπετάνιε θὰ κόψει; ἄρωτάω ἓναν δίπλα μου. Ἦθελα νὰ βεβαιωθῶ ἂν ἀνάπνεε ἢθελα νὰ βεβαιωθῶ ἂν μιλάει.

... Τὶ νὰ κόψει; μοῦ λέει κι' ἀπόραε. Ὡστε λοιπὸν κι' αὐτὸς τὸ ἀπόραε; Ἄν ἐννοοῦν; ἂν τὰ σύγνεφα; «... ἂν ἐννοοῦν; ἂν τὰ σύγνεφα;» ἔκαμα λοιπὸν νὰ ρωτήσω. Ἄντις γι' αὐτὸ τοῦ ἀπάντησα:

— Ὁ καιρὸς, ὁ γαρμπῆς. Ἄχ, τὶ καλὰ! Θὰ τὸν ἔπιανα σκαστὸν θὰ τὸν ἔπιανα.

— Γαρμπῆς, ὄχι. Μόνον θὰ μπουκάρει μπουνέντες.

Πραγματικὰ ἐρωτικώτατος μπουνέντες θὰ μπουκέρνε. Σκέφτηκα πὼς θάταν λογικὸ νὰ τὸ μάθαινε νὰ τὴν προειδοποιοῦσα κατάλληλα: «Ἦ εἶμαι βέβαιος Ἄγγέλικα, πὼς θὰ μπουκάρει μπουνέντες!...»

Καὶ σκέφτομαν γιὰ τὴ βάρκα ἓνα χρῶμα ἔλεγα νὰ τὴν ἔβαφα κόκκινη μὲ μπλε-μαρὲ ἓνα ζωνάρι. «Μαρίμβαλ-Λίβερπουλ» θάγραφα μὲ γράμματα κε-

Στὸν Ψεύτη κόσμο ποὺ βρέθκαμε, ψεύτικα εἶναι τὰ δέντρα κι' οἱ θάλασσοε, ψέμματα τὰ καράβια, οἱ ἀνέμοι, ψεύτρα ἢ ἀγάπη...

φαλαῖτα στή πρύμη της. Μαρίεμβάλ-Δίβεροπουλ» θᾶ-
γραφα καὶ στὰ μπιλιέτα πλάϊ σ' ὄνομά μου. Δὲ
θᾶταν ὅμως σωστὸ νὰ τὴ ρώταγα ; Ἄπα-πα κάνω
κροτῶντας τὰ δάχτυλα . . ἀπαπὰ ξέχασα τὰ κλειδιά
τοῦ μπαούλου. Λοιπὸν ; λοιπὸν, τί θὰ γίνομαι ;

Δὲν πία-ω λέω καλλίτερα, νὰ τῆς τὸ πῶ νὰ τὸ
ξέρει ; Πῶ ; εἶμαι γενναῖος ; κι' ἀμείλιχτος ... πῶς
μιλάω πολὺ λίγο ; πῶς σφυράω δυνατὰ μὲ τὰ δά-
χτυλα δὲν πάω νὰ τῆς δώσω νὰ νοιώσει !

Πάω λοιπὸν πρὸς τὰ πίσω. Πέρνω ξανά τὸ
δρομάκι της, σκέφτομαι πῶς εἶμαι εὐγενῆς καὶ ἐ-
πίμων. Πῶς εἶμαι πολὺ χειροδύναμος σκέφτομαι, καὶ
κυτᾶω τίς γροθιές μου : «ἄτι λεπτότατες φλεβίτσες
ποὺ μπλέκονταν γαλανῆς μεσ' στὸ δέρμα.

Ἄχ (συλλογιέμαι) καὶ νᾶτανε νὰ τῆς τὸ πῶ δί-
χως λόγια. Ἄχ καὶ νᾶξερα ἐγγλέζικα. Γιοῦ σπιτ
ἴγγλ ; ὦ βουί !

Πάταγα κι' ἡ καρδιά μου χτυποῦσε. Μῆτε λέξη
δὲν ἤθελα ν' ἀκούσω ρωμέϊκα ; μῆτε γοῦ ἄλλη γλῶσ-
σα. Μόνο σκέφτομαι τὴν Ἀγγλία στὸ χάρτη. Ὁ
ἀτλαντικός ! Τὸ Λονδίνο ! Βαρσιὰ μυρουδιά τσι-
μπουκιού μου κεντάει τὸ ρουθούνι. Στραβώνει τὸ
στόμα μου, δαγκώνω σφιχτὰ : ἀουίί ... ο-ο-οὐί ...

Ἔχεις ὥρα ; με ρωτάει ἓνας ἄνθρωπος ; τὸν κυ-
τάω ἀπορῶντας Ἄχ τί λέει ; «Νὸ Καπίτ» τ' ἀπαντᾶ
καὶ τραβᾶ.

Ὁ οἱ Ἐγγλέζοι. Οἱ Ἐγγλέζοι ! Τὶ λαός ! «Θ'
ἀργήσεις πολὺ νὰ τοὺς μάθεις Ἀγγέλικα ...» Καὶ
γίνομαι ὀλος ψυχραιμία καὶ φλέγμα, γίνομαι πολὺ
θετικὸς καὶ ψυχρὸς.

Κι' ἔφτασα. Στάθηκα μὲς στὸ δρόμο μετέωρος, κύταξα τὰ παραθύρια τῆς χαῦνος.

"Ἄν τῆς τῶχα πεῖ ἀπ' ἀρχῆς, θάμουν ἤσυχος, σκέφτομαν' ἐγὼ φταίω. "Ἄς μὴν ἤμουνα (λέω) τόσο βαρὺς καὶ λιγόλογος, ἄς μὴν ἤμουνα (λέω) μέχρι μισογυνισμοῦ ἐκκεντρικός! Θάμπαινα ;

"Ἄταμ ; ρώτησα τὸν ἑαυτὸ μου γριφώδικα. "Ἄταμ μάταταμ; κι' ἐννοοῦσα τὴν πόρτα.

"Ἐσπρωξα σιγαλὰ τὴν αὐλόπορτα, ἔχωσα τὸ κεφάλι μου μέσα. "Ὅπ βάζω μιὰ τῶνα πόδι μου, "Ὅπ ἄλλη μία καὶ τᾶλλο: τσιλιμπίρ, τί καλά ! Καὶ-ὦ θάμα-νὰ ἢ Ἄγγελα. "Ἐρχεταί κατ' εὐθειαν ἀπάνω μου· μὲ ρωτάει τί θέλω ..

... Ἰωάννης Σκαρίμπας τῆς λέω καὶ τῆς δίνω τὸ χέρι μου. Μαρίεμβάλ·Λίβερπουλ τῆς προσθέτω ἀμέσως.

— "Ὁχ ... σᾶς ξέρω (μοῦ λέει) ὄχ τὸ χέρι μου.

— Ναί, ἔχω χέρι βαρὺ, ἐξηγάω ..

— Καὶ λοιπόν ;... θέλεις τίποτα ;

— ... Νὰ σοῦ ζήσει ὁ ἀδερφοῦλης σου Ἄγγε-
λικά ...

— Ναί, μερσί, τιποτᾶλλο ;

— Τίποτ' ἄλλο Ἄγγελικά ... μὰ τὸ θεό ... τίποτ' ἄλλο. Καὶ δὲν ἔφευγα, ὄχι δὲν ἔφευγα.

Μὲ κύταξε κι' ἦταν ἡ ματιὰ τῆς ἀνήσυχη· ἔκα-
με σὰν φοβισμένο πουλάκι. Σὰν νὰ ἐννόησε φάνηκε.

— ... "Ὡστε ... ἀντίο, μοῦ λέει.

— "Ὡ βέβαια .. ἀντίο ..

Καὶ στρίβει τὴν βλέπω νὰ φεύγει. Τραβάω
πὺδ βαθεῖα τὴ τραγιάσκα μου, χώνω τὰ χέρια στὶς

τσέπες. Καλὸ ἔτανε νὰ τῆς τὸ πῶ νὰ τὸ μάθαινε: πὼς ἔχω μιὰ βάρκα γιὰ πέταμα· πὼς ἔχω μπαούλο δικό μου. Ἄντις γι' αὐτὸ, τῆς ἐφώνασα: Δὲν θὰ κάνω τίποτα, ἀν δὲν σὲ ρωτᾶω Ἄγγελα ...

* *

"Ἐνα βραδάκι ψιχάλιζε. Κάθομαν καὶ συλλογιό-
μαν τὰ βάζα τῆς, τοῦ κρεβατιοῦ τῆς τοὺς γύρους. Κεῖνο τὸ σοβαρό τῆς, τ' ἀμίλητο, μὲ ξετρολλαίνει, μὲ λειώνει.

"Ἄκουα τοῦ κυμάτου τὸν λόξιγκα, τὸ θρόϊσμα τῶν ἀνέμων στὰ δέντρα. Κι' ἤξερα. ἤξερα ἐγὼ—
καὶ τ' ὀρκίζομαν—πὼς ἢ Ἄγγελικά βροσκοταν μεσ' στὸ σπίτι τῆς ἤσυχη, μαυρομάτα κι' ὠραία. Πὼς ἀνάσαινε ἀπαλὰ μεσ' στὶς κάμαρες, κι' ἢ καρδιά τῆς χτυποῦσε. Ἄν δὲν χτυποῦσε θὰ πέθαινε. Πὼς δούλευε πάντα στὸ μπράτσο τῆς κείνη ἢ γαλάζια φλεβί-
τσα. Ἐβλεπε, ἐννοοῦσε, αἰστάνονταν, εἶτε (μὲ τὸ στόμα χρυσό) ὅταν μίλαε, εἶτε (μὲ τὰ μάτια γλαρὰ) ὅταν θώρει.

"Ἦμουν βέβαιος κι' ἤσυχος. Ἄν τὸ δρόμο τῆς ἔπερνα, ἐγὼ μπόραγα νὰ πάω μπρὸς στὸ σπίτι τῆς. Ἄν τὴν πόρτα τῆς ἔκρουα, θᾶκουγα μὲ τ' ἀφτιά μου τοὺς χτύπους. Κι' ἀν ἔρχονταν αὐτὴ καὶ μοῦ ἄνοιγε, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια θὰ τὴν ἔβλεπα μπρὸς μου

Τότε θὰ σᾶς προσκαλοῦσα νὰ ρχώσασταν νὰ βεβαιωθεῖτε κι' ἀτοί σας : Μίλα Ἄγγελα ν' ἀκού-
σουνε τὴ φωνή σου, θὰ τσ' ἔλεγα. Φέρε βόλτα στὴ θέση σου, νὰ σὲ ἰδοῦν νὰ πιστέψουν· τὰ χερᾶκια

σου κροῦσε μας ποῦνε ἄσπρα σὰν χιόνι. Ἄμὰν Ἀγγέλικα γγίξε μας.

Καὶ δὲν πάα-ω λέω καλλίτερα, δὲν πάω νὰ ξετάσω ; Μὴν ἦσαν γαλανὰ τὰ ματάκια της κι' ἐγὼ τᾶλεγα μαῦρα ! Μὴν ἦσαν καταξανθὰ τὰ μαλλιάκια της κι' ἐγὼ σγουρὰ τὰ θωροῦσα. Ἡ μὴν ἦταν ἀγόρι πεντάμορφο κι' ἐγὼ τὴν περνοῦσα γιὰ κόρη !

Ἔγειρα πρὸς τὰ πίσω τὸ σῶμα μου, ἔκλεισα— νὰ τὴν συλλογιστῶ— καὶ τὰ μάτια.

Σὰν πορτραῖτο ὀλοζώντανο ἔφτανε πάντα στὸ νοῦ μου ἡ ὄψη της· ἓνα κάδρο γλυκότατο ἔρχονταν καὶ τὸ σπιτάκι της μπρὸς μου. Ὁ ἔρωτας ζωγράφος ἐμάθαινε. Πρωτόπειρος, μαθητευόμενος, ἄσκεπτος, αὐτὸς τὸ ζωγράφισε. Βούταιε στὶς μογιές ὅπως ἔφτανε κι' ἔκαμε παρδαλὴ τὴ ζωὴ μου. Κόκκινο τὸ σικιτάκι τὸ ἔβαψε, ἔβαψε τὰ παραθύρια του γκρίζα. Δυὸ πινελιές ὀλοπράσινες ἔσυρε γιὰ νὰ παρίσα μπροστά του. Φύσαε !

Πῆρα ξανὰ τὸ δρομάκο της, φιγκράζομαν τὴ βουὴ τοῦ ἀγέρα. Ἐπερνα ἀπ' τὴν ὁμορφιά της καὶ σκέφτομαν. Βρέχομαν. Μὲ μοῦσκευε σιγανὴ μιὰ βροχοῦλα.

Ἐλεγα : Νᾶμουν ὁ Ὅσμὰν ποὺ ἐκίνησε γιὰ νὰ πάει ἓνα βράδυ ! Τούτη ἡ ψιλὴ βροχοῦλα π' ἀρχίτησε νὰ μ' εἶχε πιάσει στὸ δρόμο. Θᾶχε τάχα ρουχάκια νὰ μ' ἀλλάξει ; Θᾶχε γιὰ ν' ἀγκαλιάσω κορμάκι ;

Ἐρριξα τὴ ματιὰ μου τοῦ μάκρους. Ἀόρατη μεσ' στὰ σκότεινα ἡ θάλασσα φώναζε· μάκραινε στὸ κενὸ ἢ ἰαχὴ της. Κάπου (εἶπα) θὰ στέκονταν τὰ λουλούδια κρυμμένα, κάπου ἄλλοῦ τὸ φεγγάρι θὰ

φώταε. Φοῦπ ! ἀνάβει κυανὰ τὸ διάστημα. Χά-ου ! σκάει μιὰ βροντὴ μεσ' στὸ χάος. Διαγράφει· ξηαῖ-σια ἡ νευρώδικοι μιᾶς ἀστραπῆς τεθλασμένη. « Ἀγγέλικα (φωνάζω) Ἀγγέλικα, νὰ οἱ γραμμὲς τοῦ προφίλ σου ! ἡ ἀστραπή του μὲ φώτισε !

Κι' εἶμαι μπρὸς στὸ σπιτάκι της.

Τὰ παρεθύρια της ἔφεγγαν, τὰ μπερνετεδάκια τους λάμπαν. Σὰν προτομὴ κατασκότεινη, ὁ ἴσκιος της γλύστραε φευγαλέα στὰ τζάμια. Μοῦρχονταν σὰν νύχτα ἡ ὄψη της. « Ναὶ Γιάννη καὶ ὡς σχῆμα γεωμετρικὸ θὰ τὴν γνώριζες ! »

Πάω κοντὰ κι' ἀφιγκράζομαι, στήνω στὶς χαμαμάδες τὸ μάτι : τικιτίκ.. κρούω ἀθόρυβα, γκρίτσι-γκρίτσι .. μὲ τὰ νύχια.

Ἔτσι σιγὰ, ἀπαλά, δίχως τριξίμο καὶ τὸ παρεθύρι ἀνοίγει. Ἡ Ἀγγέλα, ἡ Ἀγγελικὴ μου, ὁ Ἀγγελος, εἶνε μπροστά καὶ μὲ βλέπει.

Ἀκούω τὴ φωνὴ της, τοὺς τόνους της, νοιώθω τὴν ἀνασασμὰ της στὰ μοῦτρα.

Κᾶτι μοῦ λέει σὰν σὲ ὄνειρο. Πράγματα μαγεμένα, ὄνειρώδικοι, λόγια ζαλιστικά, ἠλεκτρισμένα.

... Δὲν ὄνειρεύομαι (σκέφτομαι) παρὰ ἡ ζωὴ μου εἶναι σὰν ὄνειρο ὥραϊα. Εἶν' ἡ Ἀγγέλα ποὺ μοῦ μιλάει σιγανὰ, ποὺ μεσ' στ' ἀφτί μου σφυρίζει. Μὰ τί λέει ; « Ντάγκ ! μεσ' στὶς δυὸ ! » Δυὸ φορές μοῦ τὸ λέει. Τί λοιπόν ; Μάθημα ἀριθμητικῆς θὰ μοῦ ἔκανε, ἢ ὅτι ρωλογὰ προτιμάει ; Μὰ ὄχι μπρέ, μοῦ δρίζει « ... Ντάγκ, στὶς δυὸ ἀκριβῶς νὰ ἐπῆγαινα ! Κρατῶντας καὶ τὴν ἀναπνοή μου νὰ ἔσπρωχνα τὸ πλατῆνο μου πορτακι. Αὐτὸ θάνειγ' ἀθόρυβα, κι' ἐγὼ

θάμπαινα μέσα. (τὸ πρῶτὴν τὴν παντρούανε). Νὰ μὴ μιλοῦσα, νὰ μὴ κινιόμουν, νὰ μὴν ἀνάσαινα, μόνο δίχως πνοὴ νὰ στεκόμουν (αὐτὴ ἔχε στείλει νὰ μ' εὔρουνε). Ἐκεῖ θὰ περίμενα.

Τότε θαρχώτανε. Εἶχε αὐτὴ λεφτὰ γιὰ νὰ φύγουμε, εἶχε γιὰ νὰ μ' ἀλλάξει ρουχάκια. Ἡ ζωὴ της, ἡ ζωὴ της, μοῦ ἄνηκε ...»

— Σύμφωνοι ;

— Σύμφωνοι.

Κι' ἔφυγα. Κίνησα πατώντας πέτρες καὶ χούματα, κι' ὅμως μεσ' στὰ οὐράνια πετοῦσα. Ἡ ψυχὴ μου πουπούλιζε, μεσουρανοῦσε μου τ' ἄστρο. Τὶ ἀεροπόρος νὰ γίνομαν (σκέφτομαν) ἀφοῦ φτερουγάω μοναχός μου ; Τ' ἤθελα τ' Ἀγγλικά νὰ τὰ μάθαινα ἀφοῦ ξέρω τὴ γλῶσσα τσ' ἀγάπης; τὸ μοτέρ τι χρειάζονταν ;

Μὴ δὲν ἤξερα ; Μὴν δὲ αἰστανόμουν ὥραϊα ; Νά, ντάγκ στίς δυὸ γὰ θὰ πήγαινα. Κρατῶντας τὴν ἀναπνοὴ μου στὸ στήθος μου, θάσπρωгна ἀπαλὰ τὸ πορτάκι. Θάιολιγ' αὐτό, κι' ἐγὼ θάμπαινα. Δὲν θὰ μιλοῦσα, δὲν θὰ κινιόμουν, μήτε θ' ἀνάσαινα, παρὰ μόνο δίχως πνοὴ θὰ στεκόμουν τότε ... ὦ τότε ... ζαλίζομαν ! μοῦρχονταν λοξὰ οἱ ἰδέες ... Ἐβλεπα ἓνα κλονούμενο φάντασμα, νάρχεται νὰ μὲ μαγέψει ὀλόρθον ἀνατρίχιαζα ... ἔφρισα ...

Μόνο ἤθελα νάπινα. Μόνο νὰ δροσιζόμαν λιγάκι. Δίψαγα, ἔκαιγα ..

Μπαίνω σ' ἓνα μαγαζάκι ἀπόμερο, κάθομαι σὲ μιὰ καρέκλα στὴν ἄκρη. Μιὰ τρυφερὴ συγκατάβαση ἔχω μεσ' στὴν καρδιά μου γιὰ ὅλα. Γιὰ τὰ σερπετά,

γιὰ τὰ ἔντομα ποὺ περπατᾶν μὲ τὸ στήθος' τὰ καυμένα! Λυπᾶμαι τοὺς φτωχοὺς ποὺ δὲν ἔχουνε, τοὺς πεθαμένους στὸ χούμα ! Ποῦσαι κύριε, φωνάζω τὸν κάπηλα. Μὴν ἔχεις νεράκι κρουστάλινο ; ἀρωματώδικες λεμονάδες μὴν ἔχεις ;

— Λεμονάαδες ! νεράακι ! Ἐμεῖς (μοῦ λέει) σερβίρουμε κρασάκι καὶ ἔρωτα ! Ἐμεῖς πουλάμε (μοῦ λέει) μεζὲ καὶ ἀγάπη ! Τὸ νερὸ κάνει ψεῖρες ...

Ἄχ τι ἔλεγε ! Μηδὰ τῆς ἀγάπης δὲν ἤμουνα κι' ἐγὼ ἓνα δεντράκι ; Μηδὰ δὲν ἦταν ποὺ μ' ἔκαιγε ἔρωτικώτατη δίψα ; ἄς ἔφερνε λοιπόν, τί περίμενε ; Ἄς κάθονταν νὰ τὸ πιούμε κι' ἀντάμα. Ἐγὼ θὲ νὰ πλήρωνα, ἐγὼ.

Ψυχὴ μου τι ἀνθρώπος ! τι ξαφνικός, τι ἀνεπάντεχος φίλος ! Ἐβίβα λοιπόν κι' ἄς μὴν ἔφεγγε. Ἐβίβα ἄπ' τὸ κρασί τῆς ἀγάπης !

Περασμένα μεσάνυχνα γέρθηκα καὶ πήδησα—σὰν στὸ κενὸ—μεσ' στὴ νύχτα. Ἄχ τι σκοτάδι ! τι ἀνεμος ! Περπατοῦσα καὶ στρέκλαγα. Παραμιλοῦσα, στεκόμαν. Εἶχα μιὰ διανόηση ἀνάστατη.

... Δὲν εἶμαι μεθυσμένος ἐσκέφτομαν, παρὰ ὁ ἀγέρας—πανάθεμά τον—μὲ σπρώχνει. Μεθυσμένος ; Γιατί ; Μὴ δὲν ἤξερα ; Μὴ δὲν αἰσθανόμαν ὥραϊα ; **Νά, δυὸ ἀκριβῶς μεσ' στὸ ντάγκ καὶ θὰ πάγαινα** (τὸ πῶρ-ι τὴν παρ-νεύσανε).

... **Σιηθίζοντας τὴν ἀναπνοὴ μεσ' στὸ κράτει μου, θὰ πόρριζα ἄλλαπὰ τὸ σπρωχτάκι. Θάμπαινε αὐτὸ κι' ἐγὼ θάνοιγα ... Δε δὲ θὰ ... μήτε νὰ ...**

παρὰ πρᾶ ... παρρη-ἄπ'

Κι' ἔφτασα. Φαίνεται πὼς ἐγίνοι ὅπως ἔπροπλε
πὼς στᾶθκα δίχως πνοή στὸ σκοτάδι. Μὰ τι πλήξη!
τι κούραση! Πρόσμενα.

Τότιες ἐκεῖ ποὺ ἐστέκομαν, ἄρχισα βουβή κά-
ποια μάχη· θυμᾶμαι πὼς μὲ τοὺς ἴσκιους μου τᾶβα-
λα, μὲ τὸν Δράκο τῆς νύχτας : τὸν ὕπνο!

Στὰ χέρια εἶχαμε ρθεῖ καὶ χτυπιώμασταν, πα-
λεύαμε σῶμα μὲ σῶμα. "Ἄχ ποιὸς μας θὰ νίκαε ;
Ποιὸς θὰ ξάπλωνε τὸν ἄλλονε κάτω ; ἐγὼ ἢ ὁ Δρά-
κοντιας ;

"Ἐπεσα. Σύρθηκα μὲ τις πλάτες στὸν τοῖχο μου
καὶ κάθισα μὲ τὸν κόλο στὶς τᾶβλες.

"Ἀνασκελώθκα ἀγάλι στὸ πάτωμα ...

Κατάστηθα εἶχα φάει τὸ μαχαῖρι του, κατὰκαρ-
δα τὴν ναρκωτικὴ στυλετιά του ... Παραδόθκα ξε-
ράθθηκα ...

Δὲν ἐκοιμώμουν ... (νειρευόμαν) παρὰ ἡ ζωή
μου ἦταν σὸν ὄνειρο ὄραία! Ἦταν ποὺ μὲ κουνου-
σαν τὰ χέρια της, ποὺ τὰ δάκρυά της μὲ βρέχαν. Ἦ
φωγή της ἦταν ποὺ σφύριζε σπαραχτικὰ μεσ' στ'
ἄφτι μου : Σήκω Γιάννη νὰ φύγουμε ... Ἐύπνα
Γιάννη ... Ἄχ Γιάννη

Χαλκίδα 1982

Η ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ Ζ'

Ἡ Περίπολος Ζ'

(Τὸ πρῶτο κατὰ σειρά διήγημα,
ἀπὸ τ' ἀνέκδοτο Πολεμικὸ
βιβλίο τοῦ συγγραφέα)

Ἐκ τὸ πρῶτὸ τῆς μέρας ἐκείνης δὲν ἤμουνα στὰ καλά μου, δὲν ἤμουνα. Κύταξα τ' ἀντικείμενα κι' ἔπερνα μιὰ στάση μουλουχτή, κρουφοδάγκωτη. Παρατήρησα ὑποπτα. Ἐστρεφά ξαφνικά καὶ κυτοῦσα ξωπίσω μου, σὰν γιὰ νὰ συλλάβω ἐπ' αὐτοφῶρῳ τὰ πράγματα σὲ καμμιά ἀκατάλληλη στάση. ἘΟχι δὲν ἤμουνα ...

ἘΟλη τὴ νύχτα εἶχα σεργιανῆσει περίπολο. ἘΕγὼ κι' οἱ συντρόφοι μου—κάπου δεκαπέντε φαντᾶροι—εἶχαμε κινήσει στὴ νύχτα. ἘΟλοι μαζί πρὶν κινήσουμε, σὲ μιὰ σύναξη ριγηλή, δίχως νόημα, αἰνιγματικοὶ καὶ σκληροί, εἶχαμε κοινωνῆσει τὸ σύνθημα ... «Σκρὰ ντὶ Λέγκεν» τοὺς σφύριξα μὲ μιὰ λύπη στὸ πνέμα.—Σκρὰ ντὶ Λέγκεν ...

ἘΑκόμα πρὶν ἄπ' αὐτό, μπρὸς σ' ἕνα τσιμπλοκέρι στ' ἄμπρι μου, ξετύλιξα ἕνα χαρτάκι καὶ διάβασα : «Δρομολόγιον πρωῖνῆς περιπόλου. ἘΕκκίνησης ὥρα 12η μ. μ. ἘἘξοδος ἀπὸ φυλάκιον Ράχης. Γωνία βάθους δένδρον Πλοῦμερ. ἘἘρσυνα ἀκατοκήτου Νεοχωρίου. ἘἘνέδρα εἰς χαλασμένον Πύργον.

Ἐντικειμενικός σκοπός : Σύλληψις τοῦλάχιστον ἐνόου αἰχμαλώτου. Ὡρα 4η πρωϊνή, εἴσοδος ἀπὸ φυλάκιον Δράμας».

«Εἴσοδος ἀπὸ φυλάκιον Δράμας». Εἴσοδος! Ἄχ τοῦ τῶξερε ; ἦτανε βέβαιος ; με πείραξε τούτη ἡ αὐθεντικότητα τοῦ ὕφους του. Ὅποιο νᾶτανε, σκέφτηκα, αὐτὸ τὸ πρόστυχο μοῦτρο πὸν τᾶγραφε, θ' ἀρέσκονταν νὰ καλλιεργῆ καὶ τὸ χιοῦμορ. Τὸ κρυμένο πνεῦμα τοῦ σαρκασμοῦ του με ρέδιζε ... Σιχτιρ κερρατᾶ, μουρμούρισα μόνο.

Καὶ φύγαμε.

Κινήσαμε σκυθρωποὶ πρὸς τὴν ἔξοδο με τὶς ψυχὲς βαρημένες. Πρόσωπα μεσ' στὸ σκοτάδι γριφώδικα, ἀναστήμιτ' ἀμφίβολα, πηγαίναμ' ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου. Μιὰ ἀθυμία μᾶς τύλιγε. Πηγαίναμε καὶ δὲ βγάζαμε λέξη, δὲ βγάζαμε. Δὲ προσέχαμε τίποτα· ἀδιαφορούσαμε ὁ καθεὶς γιὰ τὸν ἄλλον. Ὑπονοοῦντουσαν μόνο μεσ' στὴ σιγή μας οἱ σκέψεις μας, ἡ διάθεσή μας ἡ μαύρη. Ἴσκιοι μᾶλλον, πάρα ὑπάρξεις, σωπαίναμε. Καὶ μῶλο ποῦτανε τὸ σκοτάδι θεότυφλο, διαισθάνομαν καλὰ αὐτὲς τὶς σκιὲς νᾶν' ὄραϊες, ν' ἀποπνέουν μιὰ κορμίλα παιδιᾶτικὴ τὰ βεργολυγερὰ σώματά τους.

Διαβήκαμε γοργὰ αὐτὴ τὴν τάφρο, πὸν μᾶς κάλυπτε σοῦμπιτους καὶ σὲ λίγο σταθήκαμε μπρὸς στὸ φυλάκιο τῆς Ράχης.

Μπήκα μεσ' στ' ἀμπρὶ τοῦ φυλάκιου νὰ ὑπογράψω τὴν ὄρι. Ὁ ὑπαξιωματικὸς ἀρχιφύλακας— ἕνας ἔως δυὸ μέτρα λοχίας— μὲ πρὸσπερε εὐτὺς τὸ μολῶβι του ... Ὡρα 12 μ.μ. σημειῶνω κα' ὑπέγραψα.

— Καλὴ τύχη συνάδελφε, μοῦ εὐχίεται ὁ ἀνθρώπος.

Τὸν κύταξα. Σᾶς λέω τὸν κύταξα μ' ἕνα βλέμμα κατάπληχτο. Εἶχα μιὰ διανόηση ἐξαίσια μὰ δὲν ἐννοοῦσα καλὰ ... Δηλαδή ; τὸν ρωτῶ.

... Καλὴ τύχη, μοῦ ξαναλέει ἀπορώντας.

Κάνω ἕνα βῆμα στὴν ἔξοδο· στέκομαι συλλογισμένος, λιγάκι. Μαῦρα σχήματα περνοῦν ἀπ' τὶς σκέψεις μου. Στρέφω εὐτὺς καὶ προχωρῶ κατ' ἐπάνω του ... Ἄκω, τοῦ λέω συνάδελφε, κι' εἶμαι μακρόθυμος. Βγάζω τὸ χαρτί ἀπ' τὴ τσέπη μου : Αὐτός ... λέω καὶ τοῦ τὸ βάζω στὰ μοῦτρα του, αὐτὸς λέει «εἴσοδος»· «εἴσοδος ἀπ' τὸ φυλάκιο; Δράμας». Σὲ ρωτῶ εἶναι βέβαιος ;

Ὁ συνάδελφος στέκεται. Κυτᾶει με ἀνήσυχο μάτι μιὰ τὸ χαρτί καὶ μιὰ μένα. Στὸ τρεμάμενο φῶς τοῦ ξυγκόκερου ἐννοῶ καλὰ ὅτι γίνεται κίτρινος. Γιατὶ τάχα ;

... Τὶ σχέση ἔχει, μουρμουρίζει, τὶ σχέση ...

— Σὺ τοῦλάχιστο ;

— Τί ; Κι' ἄλλο δὲ λέει παρὰ χάσκει. Μὲ τηροῦν σασιτισμένος καὶ ἀναυδος. Εἶναι ἀνέκφραστη ἡ μορφή του σὰν μάσκα. Αὐτὴ του ἡ ἀποβλακωμάρα μ' ὀργίζει.

— Νᾶσαι προσεχτικὸς στὸ ἐξῆς (τοῦ φωνάζω) τ' ἀκοῦς ;

Κι' ἔφυγα. Δρασκέλισα— σὰ στὸ κενὸ— μεσ' στὴ νύχτα. Καθὼς πῆγαίνα κοντὰ στὸν φαντάρου μου, σκέφτομαν ὄξω φρενῶν ἀπ' τὸ πείσμα : «... Ὅποιος νᾶτανε τὸ δικαίωμα αὐτὸ δὲν τοῦ τῶδινα· εἶ

.. Δέν εἶν' αὐτὸ (ἀκούω) ποιὸς εἶσαι ;

Αὐτὴ ἢ φωνὴ ἢ ἀόρατη εἶχε μιὰ δίχως ὄρια τραχύτη ... Πῶς ;.. Τί ; Δέν εἶν' αὐτόοο ; ἄχ τί ἔλεγε ; ἔνοιωσα νὰ μοῦ παγώνει τὸ αἷμα. Ὁ σαρκασμὸς αὐτουνοῦ ποῦχε γράψει τὸ «εἴσοδος» διάβηκε σὰν ἀστραπὴ μεσ' στὸ νοῦ μου. Γύριζ' ἀμείλιχτα τῆς ζωῆς μου ἢ ῥόδα.

Ἔστριψα ἀσυναίσθητά μου καὶ ἔριξα γοργῆ ματιὰ στοὺς φαντάρους. Διαγράφονταν μονητερὸς μεσ' στ' ἀχνόφωτο, οἱ νευρώδικες καὶ συσπασμένες μορφές των.

.. Δέν μπορεῖ ... Κάποιο λάθος θὰ γίνεται .. Θὰ τὸ ξέχασες τὸ παρὰσύνθημα, κάνω.

Τρομώδικη σιωπὴ ἀκολούθησε. Τὴν ἔνοιωθα θανατερὴ μεσ' τὶς φλέβες μου, κάτ' ἀπ' τῆς συνειδησῆς μου τοὺς χτύπους. Τὸ τοπεῖο, τὸ τοπεῖο, εἶχε καταπιεῖ αὐτὴ τὴ φράση μου, σά' νὰ λιμασμένο θερίο. Φιλύποπτο, λακωνικό, ἐπικίντυνο, σκυθρῶπαζε σὰν καμμιά σφίγγα τοῦ φόντου. Τὸ λοιπόν ; τὸ λοιπόν ; καὶ πνίγομαν, κρῦος ἰδρωτὰς μὲ βρέχει. .

Μιὰ ἀστραπὴ κι' ἓνα μπάμ ἀκολούθησε. Πέσαμε οὔλοι μὲ τὰ μοῦτρα στὸ χοῦμα. Ὁ σκοπὸς πυροβόλησε !

.. Γιὰ τὸ θεὸ (φωνίζω τώρα) καλοῖ. Εἴμαστε ἡ περίπολος Ζῆτα.

Τότε ἓνα ἀστέρι ὑψώθηκε. Διάγραψε μιὰ εὐθεῖα ὑποκόκκινη κι' ἄρχισε λαμπερὸ νὰ φουσκώνει. Ἄστραφτε μπρὸς στὰ μοῦτρα μας τὸ ἔδαφος. Ἄπλετο, νωχελώδικο, ἐξαισιο, ἔπλεε σὰν φωτεινὸ μπαλόνι ἀψηλά μας.

- Ποιανού τάγματος ; αρωτάει μιὰ φωνή.
- "Αχ τοῦ πρώτου.
- Ταγματάρχης ;
- Ὁ Τάδε.
- Λοχαγός σας ;
- Ὁ τάδε.
- Μπρός, ἐμπᾶτε.

Τιναχτήκαμ' ὀλόρθοι. Τὸ φῶς τῆς μέρας δὲν ἔπαιζε· δὲν ἀστειεύονταν τὸ φῶς τῆς μέρας κεῖ πάνω. "Ανοιξε ἡ συρματοπλεχτή εἴσοδος καὶ μεῖς ὠρμήσαμε μέσα. "Απ' τὸ σβέροκο σὰν τραγὶ καὶ ἀνίστατον, σέρναμε ἕναν ἄνθρωπο ἀντάμα. Στὸ φρενήρικο ποδοβολητό μας τὸν σπρώχναμε—δαίμονα τραγικὸ—πρὸς τ' ἀμπριά μας. «Σιχτιρ γουρνομύτη, τὸν βρίζαμε· σιχτιρ μ' αὐτὴ τῆ γρουσουζιά σου ἀπόψε». "Ἦταν ἕνας αἰχμάλωτος Βούλγαρος. "Ἐτρεμε. «Κριστιάν,» μόνο ἤξερε νᾶλεγε, κριστιάν καὶ δὲν ἤξερε ἄλλο...

* *

Λοιπὸν δὲν ἤμουνα στὰ καλά μου, δὲν ἤμουνα. Εἶχα μιὰ ἀνησυχία ἀόριστη. "Ανατρίχιαζα, τρώμαζα. Κατέχομαν ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς κάποιος—δὲν ξέρω ποιοὺς—κάπου ἐκεῖ, μὲ περιμένε.

"Απ' ἀψηλὰ στὸ βουνό μας, ἔβλεπα τὸ ποτάμι νὰ σέρνεται. Τὸν Στρυμῶνα, αὐτόν. Σὰ μακρὸν πλατσουκουλὸ ἐρπετὸ πὸν σβαρνιέται καταγῆς μὲ τὸ στῆθος. Τὸ παρατήραγα ὑποπτα. "Ἐπερνα ἄθελά μου στῆ θέα του μιὰ στάση μουλουχτή, κρυφοδάγκωτη,

Εἶναι πολὺ επικίνδυνο σήμερα, σκέφτομαν' σήμερα εἶναι πολὺ επικίνδυνο ...

Γυάλιζ' ἡ ράχη του σὰν ἀτλάζι στὸν ἥλιο, βούταε τὴ μούρη του στὴ θάλασσα τοῦ Τσάγεζι, ἐνῶ ἡ νουρά του κουδελωτὴ, φειδολύγερη, χάνονταν μεσ' στὶς ἄλνες τοῦ κάμπου. Τὶ θερίο ! τὶ δράκοντας ! Πιὸ πάνω ἐκεῖ πὸν σχηματίζει μὲ τὰ νερά του μιὰ λίμνη—τὴ λίμνη τοῦ Ταχινού—φούσκωνε σὰν κοιλιὰ ἐνὸς δαιμόνιου μοβώρικου, ξαπλωμένου γιὰ νὰ χωνέψει στὸν ἥλιο.

"Ἦξερα τὴ θροφή του καὶ ἔφρισσα. "Ἦταν αὐτὴ θραφερή, ἀπὸ κορμιὰ ντυμένα καὶ ἄψυχα, ἀπὸ ἄνθρωπους ματωμένους καὶ ἄφωνους, ἀπὸ φαντάρους ὠχρούς καὶ νεκρούς. Μὰ νεκρούς, σᾶς τ' ὀρκίζομαι.

Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς νόμιζες πὼς θὰ σοῦ μιλήσουν, πὼς ὑποκρίνονται ἀπλῶς τὸν σοβαρό, τίποτ' ἄλλο. Τοὺς δίνεις δυὸ μπατσάκια χαϊδευτικὰ, χαχανίζεις στὰ μουτρα τους· θές σι' ἀστεῖα, θές σι' ἀλήθεια τοὺς κοντογελαῖς, γλυκοκραίνεις—σιγὴ ! Τοὺς ψάχνεις, καλὰ τοὺς παρατηρεῖς, τοὺς προσέχεις, τίποτα τίποτα· μήτε πληγὴ, μήτε αἷμα· μόνο τοὺς κουνεῖς κι' αὐτοὶ σειῶνται μονόταροι· σὲ κυτᾶζουν μὲ ἀδιανόητο βλέμα· οἱ σβυσμένες κόρες τῶν ματιῶν τους λές πὼς κάτι φριχτὸ διηγῶνται. "Οπου ἐκεῖ πὸν σκέφτεσαι πὼς μπορεῖ (τί τ' ἀφύσικο ;) καὶ γεννητάτοι νὰ ἦσαν ἔτσι, ὅπως ἦσαν τώρα πεθαμμένοι κι' ἀμούστακοι—ὅπως γεννιῶνται καστανοὶ καὶ ξανθοὶ—διακρίνεις ἄξαφνὰ μιὰ τρουπίτσα τυφλὴ στὸ μελίγγι ἢ ριζὰ στὸ βυζὶ μιὰ κόκκινη κλωστίτσα ἀπὸ αἷμα. Τότε κάθε-

σαι και κρίνεις μονάχος σου, ἀπορείς τ' εἶν' ὁ ἄνθρωπος : τίποτα ...

Καθὼς σκέφτομαι τοῦτα τὰ πράγματα, μὲ δο-
νοῦν ἀθυμίες· ριπές ἀπὸ πένθιμες ἰδέες μὲ τρέ-
χουνε.

Σηκώνουμαι, περπατῶ κατὰ μέγρος. Τὸ συγκρό-
τημα ὑψώνεται κοῦο. Βαρεῖες τεθλασμένες τὸ χαρα-
κάνουν στὴ ράχη του. Ὑπόνομοι μυστικοὶ καὶ ἀό-
ρατοι τὸ διασταυρώνουν βαθειά του. Εἶναι αὐτὴ
μιὰ συγκοινωνία πολύπλοκη, μυστηριακὴ, ἀνοικτή-
μονη. Χάσκω. Μπρὲ μπρὲ, λέω, καὶ ξεπλήσομαι σὰν
νὰ γιὰ πρώτη φορά μου τὰ βλέπω. Κυτᾶζω μιὰ
ταμπέλα κολλημένη στὸ τοῖχο μιᾶς μεγάλης ὑπόνο-
μος. Ἐνα 2 κ' ἕνα Κ κεφαλαῖο εἶναι σημειωμένα
ἀπάνω της. «Κάπα Κάπα» μουρμουρίζω ἀπορῶν-
τας. Δηλαδή ; «Κάτσε Κάτω» αὐτὸ ἐξηγάω θὰ ση-
μαίνει. Ἐξ ἐναντίας δὲν ἐσήμαιν' αὐτό. Ἦξερα κα-
λὰ πὼς ἦταν τὸ διακριτικὸ τῆς ὑπόνομος· νὰ ποῦμε
ἢ ὀνομασία τοῦ δρόμου. Ἄλλὰ μένα τί μ' ἐνοιαζε.
Μ' ἄρεσε πὶο καλά αὐτὴ ἢ ἐξήγηση μένα· κ' ἄς ἦ-
ταν ἐξωφρενικὴ καὶ βλακώδικη· κ' ἄς μὴν ἦταν γιὰ
κόσμο. Μῆτε τὰ σκυλιὰ δὲ τὴ τρώγανε.

Κάθομαι μπρὸς στ' ἀμπρὶ μου καὶ βλέπω.

Ὅμπρὸς τὰ βουνάκια τοῦ Κούρναβου, ὄγκοι
σκοτεινοὶ δίχως χάρη. Σκέφτομαι πὼς κάπου κεῖ
πάνω εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ Στρατηγεῖο. Τὸ φαντάζο-
μαι σὰν ἕνα μηχανισμὸ καταχθένιο, σὰν μιὰ ἱεραρ-
χία τοῦ τρόμου ! Βλέπω αὐτὰ τὰ βουνὰ καὶ πικραί-
νομαι. Λυπᾶμαι, λυπᾶμαι. Μοῦ φαίνεται πὼς βυσο-
δομοῦνε ἐνάντια μου, πὼς καταστρώνουνε κάποιο

μοβώρικο σχέδιο. Τὸ αἶσθημα τῆς μόνωσής μου μὲ
θλίβει. Πίσω ἀπ' αὐτὰ τὰ βουνὰ καὶ τις θάλασσες,
σκέφτομαι, σὲ μιὰ γωνιά σ' ἕνα σπῖτι ... Ἄχ ναί, ἢ
καλὴ μου. Συλλογίζομαι τὰ κατάγλαρα μάτια της,
τὴ μύχια τῆς μιλιᾶς της ἀβρότη. Τὰ κόκκινα κουμ-
πάκια τοῦ μπούστου της, ποῦ θ' ἀνεβοκατεβάζει ἢ
πνοή της. Ἄχ ναί, τὴ μαρμάρινη λευκότη τῶν ὤμων
της, σκέφτομαι, κ' ἐνοιῶθα νὰ μοῦ λύνουντ' οἱ
κόμποι. Ντάγκ! κάπου κάπου πεταγόνταν οἱ λέξεις
της, σὰν οἱ ἐντονότερες νότες ἐνὸς κοπανιαμένου
ὄραϊου Μάρω ! Ἄχ Μάρω !

Δὲν ἤθελα πιά νὰ πολεμήσω δὲν ἤθελα. Μ' ἄ-
ρεσε νὰ μ' ἀφήνανε νᾶφευγα, ποῦ ἤμουνε πολὺ λυ-
πημένος· ἀντίστατο ἢ ψυχὴ μου στὸ θάνατο. Αἰστά-
νομαι ὅτι ἐπιθυμοῦσα νὰ ζήσω.

Οἱ ἄλλοι .. τί μένοιαζε ... Αὐτοὶ πεθαίνουνε εὔ-
κολα, πονᾶν δίχως κόπο. Ἄφοῦ ξεψυχοῦν κ' ὁ κό-
σμος δὲ χάνεται, παρὰ τραβάει τὴ δουλειά του· ἀφοῦ
παύουν νὰ μιλοῦν, ν' ἀνασαίνουνε χωρὶς ὁ ἥλιος νὰ
σβύσει ... ἐνῶ ἐγώ ... ὦ ἐγώ .. τὸ δαχτυλάκι νὰ μὲ
πενέσει τρελαίνομαι· μοῦ φέρνει φρίκη ὁ τάφος.

Προχτὲς ἀκόμα τὸ πρόσεξα. Δεχτήκαμε μιὰ ἀ-
ναγνωριστικὴ ἐπίθεση ἀπὸ τὰ τάγμα Βουλγάρους.
Βάρας τὸ πυροβολικὸ στὸ-χαράκωμα, ἄστραφταν
μεσ' στὴν νύχτα οἱ λάμπεις.

Σιωπηλοὶ καὶ τραχεῖς—ὄλοι μας παιδιὰ μουχ-
τερὰ καὶ ἀμούστακα—παραταχτήκαμε γοργὰ γοργὰ
στὰ ζικ ζάκ μας. Οἱ μετάλλινες κάσκες μας γκλάγγι-
ζαν. Σὲ μιὰ λάμπη εἶδα τοὺς πλαϊνοῦς μου ἀράδα,
δ' οὖς ὠχρούς σὰν τὸ θαῖφι. Τουφέκαγαν μηχανικὰ

σάν αυτόματα, με τὰ πρόσωπα συσπασμένα, μοιραῖα. Κάθε τους κίνηση νόμιζες πὼς εἶχε κάτι τὸ ἄφευκτο. Δὲν φαίνονταν καθόλου νὰ νοιάζονταν, ἐπειδὴς μένα με περιμένῃ ἡ Μάρω.

Μόνο ἔπεφταν με τὰ μούτρα ἢ ἀνάσκελα. Σωριάζονταν μ' ἓναν ὑπόκωφο γκντοῦπο .. Ἐναν γριφώδιο θόρυβο ἄφηναν τὰ σιδερικά τους στὴν πτώση. Τὶ καλόπιστοι ἄνθρωποι! Δέχονταν φίλε μου, πείθονταν, νὰ κυλιστοῦν μ' ἓναν γκντοῦπο, ν' ἀφήσουν νὰ τοὺς χυθεῖ ἅπ' τὸν κρόταφο λίγο μυαλὸ ματωμένο ...

Νόμιζες πὼς ἦσαν βέβαιοι κι' ἤσυχoi, ἐπειδὴς τὸ πρῶτ' θὰ βολεύονταν μιὰ χαρὰ σὲ μιὰ λέξη: «ἀπώλεια»... Δηλαδή τὰ σπασμένα! Ἄχ! τί ἄλλο; «Χαράκωμα Ἐψιλον. Κατάστασις ἀπωλειῶν 24ώρου. Ὀπλίται 11 Ἀνθυπασπιστῆς ἓνας».

Ἀπώλεια! Μήτε φωνή, μήτε πόνος· ὅπως λέμε ἐγγείρηση καὶ δὲν ἐξηγοῦμαι τὰ ἄλλα. Ἡ ἔννοια τῶν ἀντικειμένων ὀλόσωμη. Ἄν δὲν σαλτάριζα, ἂν δὲν πήδαγα ἅπ' τὸ χαράκωμα ὄξω, θὰ ἤμουν τώρα κι' ἐγὼ ἓνας «ἥρωας». (Μὰ ὅταν ὅλοι σιγὰ σιγὰ θὰ γινώμασταν ἥρωες, κοινοὶ ἄνθρωποι ποιοὶ θῆσαν; Θὰ ψάχναμε τότε νὰ βροῦμε ἓναν ἄνθρωπο, ποὺ νὰ-ναι μόνο «κοινός», με τοὺς λύχνους). Μὰ ἐγὼ—τῶπα—πήδησα! Μιὰ ὄπλομβοβίδα φυσφύσιζε κοντοπηδοῦσα, στὰ πόδια μου. Σάν τελώνιο ἔσκασε πίσω μου, ἀκριβῶς μόλις πήδησα.

Τώρα, σκεδὸν ἤμουν βέβαιος. Δὲν ἦταν δυνατὸ οἱ ἄλλοι νάχαν ψυχοραγήσει τρομώδικα, γιὰ νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ τους, (νὰ σπάρραξε τόπους τόπους ἢ

σάρκα τους, ἀπὸ τὸ ριγος τοῦ τάφου, νὰ τοὺς ἐτίναξ' ὁ λόγικιας, ὁ κρουερὸς τοῦ θανάτου) περιχοῦ αὐτὴ ἢ λέξη τοὺς πιάσει: Χράπ! σάν μιὰ φάκα. Αὐτὴ ἢ λέξη «ἀπώλεια» θὰ τοὺς εὕρισκε ἔτοιμους παρασκευασμένους γιὰ θάνατο ... Θὰ τοὺς ἔλκυζε: χράπ! σάν μιὰ φάκα!

*
**

Ἄχι, δὲν ἤμουνα.

Ἐστρεφα γύρω μου νὰ προσέξω καλλίτερα, ἔστηνα ἄφτι ν' ἀκουρμασιῶ τοὺς σφυγμούς μου.

Τ' εἶν' αὐτὰ; ἀναρωτιέμαι καὶ σκιαζομαι.

Σκύφτω χάμω καὶ χουφτώνω μιὰ πέτρα «Πῦρταχὺ» λέω γιὰ ν' ἀκοῦσω τὰ λόγια μου. Τούτη εἶναι πέτρα, (λέω,) καὶ ὀρκίζομαι· τοῦτο εἶναι φτύμα καὶ φτύνω: Χαπα-φτοῦ! Καὶ ξαναμπαίνω στ' ἀμπρί μου.

Δὲν ἐννοῶ καὶ περίφημα. Μόνο τώρα ἀρχίζω νὰ βιάζομαι. Βιάζομαι νοερὰ σάν κατιτίς νὰ προφτάσω. Μὰ γιατί; γιὰ ποιὸ πρᾶμμα; «Μὰ γιατί; Γιὰ ποιὸ πρᾶμμα; «στρίβω ξάφνου κι' ἀρωτάω στὸ κενό, καὶ δὲ μετατοπῶ, δὲ κουνιέμαι, παρὰ κρατῶ αὐτὴ τὴ στάση τὴν ἄξαφνη.

Τότες ἀκούω ἅπ' ὄξω τὰ βήματα ... Νάτος, ἔρχεται, λέω. Ἐνας φαντᾶρος προβαίνει. Βάζει τὴ παλάμη στὴ κάσκα του, στέκεται «προσοχὴ» καὶ ἀρχίζει: Εὐπειθῶς ἀναφέρω ὑμῖν κύρ Λοχία. Ἀπλώνω τὸ χέρι μου· πατῶ ἓνα ἠλίθιο βῆμα· ἐντατικά ἐννοῶ, ἔκτεταμένα.

— Σιωπή—του λέω και κορδιώνομαι—είμαι σὲ θέση νὰ ξέρω.

Κάνει μιὰ μεταβολὴ κανονικὴ, χράπ κατεβάζει τὸ χέρι· ἓνα βῆμα και θάβγαινε.

Στάσου στρατιώτη, τοῦ λέω. Εὐπειθῶς; Εἶπες πρὸ ὀλίγου, εὐπειθῶς. Ἔτσι εἶπες;

.. Εὐπειθῶς ν' ἀναφέρω ...

.. Ὅτι μὲ ζητάει ὁ Λοχαγός. Ἔτσι; (καὶ δὲ ξεπλήσομαι, δὲν ἀπορῶ: πῶς τὸ ξέρω;)

— Μάλιστα.

— Ἔφτασα.

Καὶ πηγαίνω. Στὸ δρόμο αἰστάνομαι πὸς κάτι κρατῶ στὸ ξερβί μου κυτάζω—μιὰ πέτρα: Σιχτίρ, λέω, καὶ τὴ πέταξα· τὴ κρατοῦσα ἀκόμα στὸ χέρι. Περνώντας μπρὸς στὸ χειρουργεῖο τοῦ Τάγματος στέκομαι. Βαρειὰ μυρουδιά χλωροφόρμου μου κεντάει τὸ ρουθοῦνι. Παραμερῶ νὰ περάσουν. Δυὸ νοσοκόμοι κρατοῦν τὸ φορεῖο τους κ' ἓνας φαντάρος εἶναι ξαπλωμένος ἀπάνω: Ὁ Σαρδανάπαλος, λέω μὲ τοὺς σκλάβους του. Κάνει τὸ αὐτοκρατορικὸ του σουλάτσο. Τὸν κυτάω. Ἔχει τὴν ὄψη κατάπληκτη, κυτάει μὲ ναυγιτισμένο τὸ βλέμμα. Τὰ μάτια του, τὰ μάτια του ἀπλανῆ, ἀδιανόητα, θωροῦν—χωρὶς νὰ τὰ πειράζει—τὸν ἥλιο!

Προσπερνῶ. Παραμιούλια διασταυρώνομαι μὲ τὸν χθεβραδυσινό μου συνάδελφο, τὸν ἀρχιφύλακα τοῦ φυλάκιου τῆς Δράμας: Ἄκω, τοῦ λέω, 2-Κ ὁδός! Ἔχει κάτι τ' ἀσυνήθιστο τοῦτο· νοστιμούταικο εἶναι. Σκέψου δυὸ ἀπανωτὲς καπακιές, κ' εἶναι ἡ ὁδὸς Κάπα Κίπυ. Τώρα, οἱ κάτοικοι. Θὰ μι-

λάνε ὅπως πηδᾶμε μεῖς ἢ ξυνόμαστε θὰ σκέφτονται ὅπως εἰμεῖς μπουσουλᾶμε. Ἄχαχά ... δὲ θᾶνε οἱ ἦχοι ἀόρατοι, παρὰ θὰ πηδᾶνε στὸ χοῦμα ... Καὶ τραβάω.

Ἐκεῖ στ' ἀμπροί, ὁ Λοχαγὸς μὲ περιμένει· μὲ καλοδέχτη·ε, μοῦδωσε νὰ καπνίσω τσιγάρο. Κάτσε, λέει. Λέω: κάθομαι. Λέει, εἶναι ὑπερήφανος γιὰ ὑπαξιωματικούς σὰν κι' ἐμένα.

Λέω: εἶστε περήφανος.

Λέει, «ἡ διαταγὴ τοῦ συντάγματος σήμερα «ἐξαίρει» ἀκριβῶς τὴν ἀνδρεία μου, κατὰ τὴν προχθεσινὴ ἐπίθεση τοῦ Βουλγάρικου τάγματος· στὴ πιὸ κρίσιμη στιγμή (λέει) εἶχα μιὰ πρωτοβουλία ἐξαίρετη· πήδησα ἀκράτητος ἀπ' τὸ χ'ράκιωμα ὄξω. Συμπαράσυρα ἔτσι ὀλόκληρη τὴ φρουρὰ τοῦ τομέα σὲ μιὰ θεμητικὴ ἀντεπίθεση. Μπράβο μου! Ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρησε μὲ μεγάλες ἀπώλειες».

«Ἀπώλειες—λέω—ὑπεχώρησε»!..

.. Ἐμεῖς μικροπράγματα. Μόνο ἔντεκα ἄντρες· Ἄνθυλασπιστής, μόνο ἓνας.

Ἄχ τὶ εὐτυχία, τὶ διάνα!.. Τίποτα (λέω).. Σκεδὸν τζίμπα.. Σκεδὸν καὶ τὴ χάρη ποὺ τοὺς κάμαμε νὰ μὴ γίνεταί ζητήμα γι' αὐτοὺς τοὺς μόνο ἔντεκα ἄντρες, γι' αὐτὸν τὸν Ἄνθυλασπιστή, μόνο ἓναν ...

Κι' ἔφυγα. Κίνησα βιαστικὸς γιὰ τ' ἀμπροί μου. Τὰ μάτια του, τὰ μάτια του σκέφτομαι. Οἱ δυὸ μαῦροι κρῖκοι: οἱ κόρες τους, μοιάζανε σὰν δυὸ μισοβουλιαγμένα φεγγάρια. Μὰ γιὰ στάσου. Γιατὶ δὲν τᾶχε κλείσει στὸν ἥλιο; Αὐτὴ ναι (λέω) μιὰ παράληψη ... Κλείνω ἐγὼ τὰ δικά μου. Δὲν πειράζει

ἄς τὸν διορθώσω, στοχάζομαι. Ἄς ἀποδώσω ἐγὼ
ὅ,τι κατακρατάει ἀπ' τῆ φύσης...

Καὶ φτάνω στ' ἀμπρί μου. Πέφτω νὰ κοιμη-
θῶ, μὰ ποῦ ὕπνος. Κεῖνο τὸ τραγικὸ μοῦτρο τοῦ
αἰχμάλωτου μ' ἔδερε. Τὸν αἰστάνομαν διαχυμένον
στὴ γέυση μου, ἔνοιωθα τὸν παλμό του βαθειά μου.
Πῶς τὸν ἄρπαξα! Οἱ ἄντρες μου μπρουμουτισμένοι
κι' ἀκίνητοι, παραμόνευαν μὲ μάτι στυλινὸ στὸ σκο-
τάδι... Κι' ἐγὼ ἤμουν δέντρο. Φυλωσσοὺς εἶχα περι-
τυλιχτεῖ καὶ σπαθόχορτα καὶ φάνταζα σὰν ἵνα δεν-
τράκι κεῖ χάμου! Ἡ Βουλγάρικη περίπολος πέρασε.
Διάβηκε ἀκροποδητὰ ἀπὸ πλάϊ μας, φρικώδικη μὲς
στὶς ὑποψίες της, μαύρη! Οἱ μπουῦκες τῶν ὄπλων
της ἔψαχναν.

Τὸν τελευταῖο τὸν γράπωσα. Βρέθηκε—ἄψε σβῆ-
σε—ἀνάσκελα κάτω ἀπ' τὸ βαρὸ γόνατό μου Σπάρρα-
ξε μιὰ στιγμή σὰν τραγόπουλο' μουθούνηζε, πνίγον-
ταν. Πνίγονταν ἀπὼνα μαντήλι ποῦ μώλωνε βαθειὰ
βαθειὰ τὸ λαιμό του. Ἔνοιωθε καὶ τὸ παγερὸ δαχ-
τυλίδι τῆς κάνης ἐνὸς μάνιχου, καλὰ στηριγμένο στ'
ἄφτί του. Τσιμουδιά!

Θυμοῦμαι τώρα καὶ καίομαι, τὸ ἔξαλλο βλέμα
του' μὲ δέρνει ἀλύπητα· σήμερα, ἡ μαρτυρικὴ ζω-
γραφία του. Καθὼς κατάπληχτος—κατ' ἀπ' τῆ λόγ-
χη μου ἔχασκε—πικρὰ στυλέτα—τὰ μάτια του, εἶ-
χαν μπηχτεῖ στὸ μυαλό μου...

Ἔπειτα, ἔπειτα, κείνο τὸ τραγικὸ παρασύνθη-
μα. Τὶ νύχτα! Τὶ νύχτα! Τὸ σκέφτομαι καὶ μοῦ πα-
γώνουν τὰ αἵματα, θροῖζουν μέσα μου οἱ τρόμοι.
Τὸ φῶς τῆς μέρας δὲν ἔπαιζε. Λιγάκι ἀκόμη, χανό-

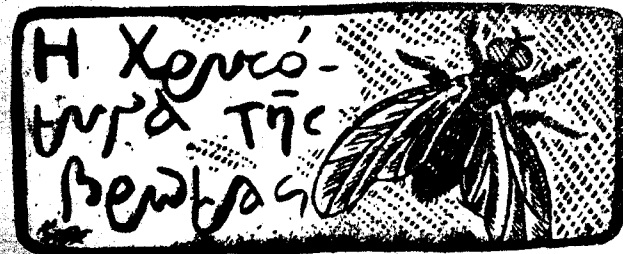
μασταν. Θὰ φώτιζε καλὰ σὲ λιγάκι. Τότε ἀπ' τὰ
ἐχθρικά παρατηρητήρια θὰ φαινόμεσταν σὰν οἱ
μυῖγες στὸ γάλα. ὦ! εἴμασταν βέβαιοι, ξέραμε:
Κάτι σὰν σβύγκισμα ἐντόμου ἀόρατου, καὶ εὐτὺς
ἕνα τράνταγμα τῆς γῆς καὶ τ' ἀγέρα... ζβιζζζ... ε
ζμπάμ!... γράφεμ' ἐνίοτε! μὴτ' οἷχος μὴτ' ἔλεος'
εἴμασταν καταδικασμένοι σὲ θάνατο. Μὲ ψυχρὴ
σκέψη, ἀδυσώπητη, τὸ ἐπιτελεῖο, μᾶς ἔσβυσε. Τὰ χα-
ρακόματά μας—ἡ καταφυγὴ τῶν σωμάτων μας—
δὲν ἄκουγαν πιά ἀπὸ φωνὴ ἰκεσίας. Ἀνάληγτα,
στιγερὰ μὲς' στοὺς τρόμους των, θὰ μᾶς κύταζαν
μὲ μιὰ σιγὴ πεπρωμένη. Τὸ παρασύνθημα, τὸ παρα-
σύνθημα ἔλλαξε καὶ ὑποπτοι—πιὰ τοὺς εἴμασταν,
ξένοι! Εἶχε προδοθεῖ στοὺς ἀντίπαλους καὶ τ' ἄλλα-
ξε τὸ ἐπιτελεῖο μὲ βία. Ἄχ γοργὰ κοινοποιήθηκε στὶς
εἰσοδους Ὅχι «Γραβάνης» πιά, παρὰ «Φίλιππος».

... Καλὰ, κ' οἱ περίπολοι;

Ὁ κ. Συνταγματάρχης δὲν δίστασε. Δὲν δί-
στασε ὁ κ. συνταγματάρχης καθόλου. Μπρὸς στήν
ἀσφάλεια τοῦ Μέτωπου, ἄς θυσιασθοῦν οἱ περίπο-
λοι... «Λυπηρὸν πλὴν ἀνατόφρευκτον» εἶπε. Ἔτσι
εἶπε...

Χαλκίδα 1932

Η ΧΡΥΣΟΜΥΓΑ
ΤΗΣ ΒΡΩΜΑΣ

Ἡ Χρυσόμυιγα τῆς Βρώμας

Κεῖνο τὸ βράδυ εἶχα κάτι παράξενες ἰδέες· μ' εἶχαν δυὸ τρεῖς ρούφιανοι τραπέζι κι' ἓνα γενναριάτικο φεγγάρι μὲ συντροφικὴ παραίτησι. Ἄχνό, γλυκό, θλιμένο ἔφεγγε ἔτσι πάνωθ' μου κι' ἦταν καθὼς μὲ φώτιζε μὴν πέσω, σὰν νάχε κάτι νὰ μοῦ πεῖ τὸ δόλιο. Πάγαινα κ' ἡ νύχτα ἄσπριζε· ἄσπριζε μάτια μου ὁ δρόμος, ἄσπριζαν τὰ σπίτια. Ἄχι! τί γλυκὰ ποὺ εἶναι στὴ Χαλκίδα μὲ φεγγάρι. Καθὼς πηγαίνεις φέγγει ὁ τόπος· λάμπουν τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ· τὰ κύματα τῆς θάλασσας. Κυτὰς τὰ σπίτια καὶ ξέρεις πὼς κοιμῶνται μεσ' στίς κάμαρες τῶν οἱ ἀνθρώποι. Κάθεσαι καὶ σκέπτεσαι μὲ ἡσυχία τὴ ζωὴ σου. Ἄ! εἶναι πολὺ ὄραϊα στὴ Χαλκίδα μὲ φεγγάρι.

Καὶ πρόβαινα ἐγὼ ἀγάλι ἀγάλι· συλλογιζόμουνα κεῖνα τὰ πρόστυχα μοῦτρα τους· Καθὼς στὸ νοῦ μου διάβαιναν οἱ ὄψεις τῶν, εἶχα νὰ κάμω μὲ τίς τεθλασμένες τῶν προφίλ τους. Τί μασκαρένια πρό-

σωπα πού είναι, έλεγα και διαβεβαίωνα—όσο μου ήταν δυνατό—τόν έαυτό μου... πώς ήσαν πολύ ρουφιάνοι... μπεζεβένηδες.

Κι' όμως κάτι με τράβασε σέ δαύτους. Πάταγα άργά-άργά και θάμαζα τό άσημένιο φώς τοῦ φεγγαριού, τίς σιωπηλές φιγουρές τῶν σπιτιῶνε. Ἡ ιδέα μου ήταν νά πάγαινα' μά μ' άρεσε πιό καλά, νά τό σκεφτόμουνα τό πρόγραμμα' έλα λοιπόν ας άποφάσιζα με φρόνηση. Γιατί με κάνανε τραπέζι; μήν με περάσανε για όμοιό τους; ή μήν με θέλουν για τενόρο; μάλλον μπορεί—σκεφτόμουνα—νάχουν λεφτά και θέν νά μου τά δείξουνε ή νάχουν κάμει κι' αὐτοί τίποτα ποιήματα και θέλουν νά μου πάρουνε τή γνώμη' σίγουρα τοῦτο θάναί, κ' ήμουν βέβαιος!

Ξέρεις τί θάναί; πάλι έλεγα' θάχουν με τόν εισαγγελέα καμμιά νέα παρτίδα άνοιξει και είχαν στό νοῦ νά με παρακαλοῦσαν νά τοῦς έσωνα: μπρὲ μπρὲ τοῦς άτιμοῦς... Ἡ μήν τόχει—διαλογίζομιν—κι' έχουν διαφωνήσει σέ κάποιο ζήτημα άρχαίο και θέλουνε ν' άκούσω τίς άπόψεις των;

"Α-μπά... Τενόρος γώ! λεφτά αὐτοί! ποιη-ήματα, ιδέες! αδύνητο (έλεγα) κι' άμφίβουλο όσο πληροφοῦσα πιό πολύ και μόνο τήν αλήθεια δέν σκεφτόμουν. Κι' ας ήξερα και τί μ' έχουσιζονταν' κι' ας ήταν ολοφάνερο τό πρόγραμμα' γιατί; μηδέν ξέρω κι' έγώ; έχω καμμιά φορὰ παραξένες έμπνεύσεις.

Αὐτοί με θέλουν νά με κόφουνε ξέρω' έχουνε μιὰ κατοίκα εκεί μέσα. Θεέ μου τί όνομα γλυκό σέ τέτοιο σπίτι. Τήν λέν Μισρή.

Τήν βλέπω όλη μέρα νά γυρίζει' μ' όλον τό κόσμο έχει νά κάμει, με παιδαρέλια, μ' άντρες και με γέρους' μυλάει' χαμογελάει δεξά ζερβά, κουνάει τήν ουρά της για κορόιδα' δείχνει τόν άσπρο τῶν δοντιῶν της' τί γυρεύει; τί ζητάει; νά κόψει' τσαχπίνα, πεταχτή, χαριτωμένη ζητάει νά βάλει στό χέρι, νά σουφρώσει' μά ό,τι νάναί: λεφτιά, ένα φουστάνι, ένα γλεντάκι' στήν ανάγκη ένα ζευγάρι κάλτσες' ένα κουτί τσιγάρα στήν ανάγκη' ζούλα και στή σακούλα.

"Ήξερα κι' άλλα' πώς οι άλλοι τής κάναν τό ρουφιάνο πώς ήσαν κι' οι δύο τους χιουσόμερηδες, πώς ήσαν κι' οι δύο άβανταδῶροι' Μισρή... Αχ Μισρή.

Κι' όμως πηγαίνω' κάτι από κρυφή λαχτάρα έχει τό βήμα μου, έχει μιὰ άμφιβολία ή ψυχή μου' πατάω άργά-άργά και σκέφτομαι τό άσημένιο φώς τοῦ φεγγαριού, τοῦς χαύνους όγκους τῶν σπιτιῶνε' καθώς πέρνω βαθειές-βαθειές αναπνοές, πινώ κάτι πολύ κρυφές μωσκοβολιές τῶν κήπων: άχ (λέω) σγουρέμ' βασιλικέ, άχ (λέω) χυσόμε' καλοκαιράκι.

Κόσμος άόρατος με κύλωνε' νά μουτρα τους, ή άνοιξη, ή ψυχή μου' πώς μ' άρεσ', πῶς μάγεσει! Κι' ήταν πού με τράβασε σέ δαύτους! Μά τό θεό ήμουν βέβαιος πώς στέκονταν όπως έπιάχθη τό σπιτάκι τους' όργο έπιερνα πώς ή Μισρή δέν είναι ψέμα' όταν τήν άρωτήσεις σ' άπαντεί, όταν διψάει πίνει νεράκι' έχει φωνή, έχει ψυχή, μιὰ τό θεό...

Νά εκεί δεξά στρίβεις τό δρόμο' ξέρω' άμα κάνεις ζερβά και μπεις στό καλντερίμι βλέπεις άμέσως τό σπιτάκι της' αν θές περνάς' αν θές όμως—κι' άμφιβάλλεις—βρόντα και βάζω στοίχημα' ρώτια τήν

ἄν τὴν λὲν Μαρή καὶ θά στο πει' ἰδὲς τὴν, ἀγγιξέ τὴν νὰ πιστέψεις· ἀκουριάσου ὅσο θέλεις τὴ φωνούλα της· γλυκειά, ξανθή, χαρούμενη, κάνει σὰν νᾶν ἀπὸ πολὺ καιρὸ καταδικιά σου· λέει : Πά !... ὁ Γιαγκος καὶ σὲ πιάνει, σοῦ σφίγγει στὶς δυὸ φοῦχτες της τὸ χέρι : Ποιὸς ἄνεμος καλὸς—σοῦ λέει—σ' ἔφερε ; καὶ σὲ κυτᾶει· τηρᾶς σὺ τ' ἄσπρο τῶν δοντιῶν της· κλείνει ἓνα ἄστέρι μεσ' στὰ μάτια της. "Ἀχ ναὶ Μαρή ...

"Ἡ ἰδέα μου ἦτανε νὰ πάγαινα· ἔλπιστα νὰ μὴ τὸ στρίψω πικρακάτω· ἔλα ὅμως ποὺ ντρέπομαν τὸ-ἑαυτό μου. Πῶς νὰ τοῦ τῶφερα ; πῶς νὰ τοῦ τῶν λεγα ; Τὸν ἀποκοίμιζα λοιπὸν μ' ἔλπιδες. "Ἄλλα ἄντ' ἄλλων ἔσκεφτόμουνα· ἔλεγα κουτουροῦ κᾶτι κουβέντες : "Γαίληρ τιλρ ἔλεγα ἐνοῶντας (τάχα) τὴν "Ἀγγλία. "Ἄτᾶμ τατάμ ;

Μὰ ποῦ πηγαίνουμ' ἀπὸ δῶ ; μ' ἀρώτησε, πιὸ κάτω ἐγὼ τοῦ ἔδειξα τίς μυγδαλιές : εἶδες (τοῦ λέω) πῶς πᾶν ν' ἀνθίσουνε ; νοιώθεις μιὰ μύχια εὐωδία ἀπὸ κιτρολεμονιές καὶ ἀγριομέγνα : χρυσέ μ' τί ὄμορφη ποῦν' ἡ ζωή !

Κεῖδὰ στὴ πόρτα της σταμάτησα· ἔσγουψα κι' ἀφιγκράστηκα λιγάκι· κι—κι ἔκανε ἡ κουβέντα της· βούτζε σὰν λιανὴ χορδὴ ἢ φωνὴ της· Μαρή !

Γιὰ ἰδὲς μπρὲ—λέω—τί ὄμορφα· γιὰ ἰδὲς καιρὸς γι' ἀγάπη· νᾶταν σ' αὐτὴ μιὰ φεγγαριά νᾶ-μουν καὶ γὼ περάτης· νὰ μουφεγγε νὰ διάβαινα, νὰ φῶτα μου μὴν πέσω· νᾶχω μιὰ ἀγάπη γιὰ φιλιὰ, νᾶ-χω κλειδὶ στὴ τσέπη. "Ἀχ ναὶ ... τᾶχας δὲν εἶμαι νειὸς κι' ἐγὼ ;...

"Ἐτσι λοιπὸν ἐρωτευμένος δίχως ἐρωμένη, ἔτσι

μὲ χῶρις εὐτυχία εὐτυχισμένος, λεπτός, ἀχνός, παρα-
πονιάρης, βρόντηξα τὴ πόρτα.

"Ἡ Μαρή—αὐτὴ ἢ Μαρή μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά της, ἢ Μαρή, ἢ ἀμάραντη, ἢ γελοῦσα—ἄνοιξε κι' εἶδα τὸ πορτραῖτο της· δέχτηκα τὸ χρυσὸ της χάχα-
νο στὰ μούτρα. Γλυκειά, ξανθή, χαρούμενη, κάνει σὰ νᾶν ἀπὸ καιρὸ καταδικιά μου. Λέει : πά... ὁ Γιαγκος ! καὶ μὲ πιάνει· μοῦ σφίγγει στὶς δυὸ φοῦχτες της τὸ χέρι· κλείνει ἓνα ἄστέρι μεσ' στὰ μάτια της· Ποιὸς ἄνεμος καλὸς—μοῦ λέει—σ' ἔφερε ;

Λέει ἄνεμος κι' ὁ νοῦς μου πάει ἀλάργα : "Ἡ-
ταν μιὰ νύχτα χειμωνιάτικη κι' ἤμουν ἐγὼ κοιμισμέ-
νος στὸ σπῖτι. "Ἡμουν μὲ τὰ μάτια κλειστὰ στὸ σκο-
τάδι καὶ μὲ κουνούσε ἀνάλαφρα ὁ ἀγέρας ποὺ τὴ κάμαρη ἔσειγε· τόσα καὶ τόσα ἐγίνοντιάν κι' ἐγὼ ἤμουν ἀκίνητος· τὰ παραθυρόφυλλα ἔτριζαν κι' ἐγὼ δὲν μιλοῦσα· τὰ δέντρα ἐβούτζαν καὶ μένα δὲν μ' ἔμελλε· δὲν σκεφτόμουνα, δὲν ὑπαρχα. Πάει τόσοσ καιρὸς ἀπὸ τότε κι' ἐγὼ ἀκόμα θυμοῦμαι. Σκέφτου-
μαι πῶς τὰ δέντρα βούτζαν, πῶς τὰ παραθυρόφυλλα τρίζαν, πῶς ἤμουν ἐγὼ στὸ σκοτάδι κοιμισμένος, ἀκίνητος, ἀψυχος ...

Μηδὰ ξέρω τί ζήτηγα ; εἶχα μιὰ διάνοηση ἀλ-
λόκοτη· τὴ κυτοῦσα μονάχα. Σᾶς λέω τίποτ' ἄλλο...

— "Ἐ, μοῦ λέει.

— "Ὅριστε ...

Τὶ σβελτάδα ψυχὴ μου—τί χάρη ! "Ἐτρεξε σεφ-
πετὴ στὴ ντουλάπα, μουφερε γλυκὸ καὶ κονιάκ· εἶχε
κάτι τ' ἄερικὸ στὸ περπάτημα. Τήραγα τὰ δλοφώ-
τεινα χέρια της.

Καθώς στάθη μπροστά μου, ὁ κόρφος της πάλλοντιαν, ἀχτινοβολοῦσε ὁ λαιμός της.

Κι' ὅμως δὲ μοῦ φαίνονταν ὡμορφη : ἄχ κόφτρα—συλλογίζομαν μέσα μου—ἄχ σείστρα.

— Μὰ ποῦ εἶσαι σύ, μοῦ λέει, τί γίνεσαι ; δὲν σὲ τραβῖν οἱ ἀγάπες ;

... Οἱ ἀγάπες ; Πειράχτηκα. Τί ἐννοοῦσε λοιπὸν ; ποιὲς ἀγάπες ;

— Μὰ τί ; μοῦ λέει, δὲν εἶσαι νειὸς ἐσύ ; δὲν εἶσαι παληκᾶρι ;

Τί ἔλεγε ; Ἄχ πῶς δὲν ἦμον νά, ἴσα-ἴσα τώρα κύταζα τὸ στρογγυλὸ φεγγάρι. Ἦθελα νὰ τὴν ἀρώταγα ἂν κι' αὐτὴ βρέθηκε ἀνάσκελα σὰν κούκλα καμμιὰ νύχτα· ἂν μὲ τὰ μάτια κλειστὰ στὸ σκοτάδι, ἔγινε νὰ σταθεῖ, κοιμισμένη, ἀκίνητη, ἄψυχη ...

Αὐτὴ ἔλεγε κι' ἐγὼ τὴν κυτοῦσα. Δὲν μοῦ φαίνονταν ὡμορφη· δὲν μοῦ γιόμιζε τὸ μάτι γιὰ νᾶχε ἀγαπήσει ποτέσ σὰν ἴνας ἄγγελος, νᾶχε ξυπνήσει μιὰ νυχτιὰ ποὺ φυσοῦσε. Τὴν ἔβλεπα, τὴν ἐννοοῦσα, τὴν ἀκουγα κι' ἡ φαντασία μου δούλευε.

Παρατηροῦσα ἐπίμονα ἓνα μπρῖκι κρεμασμένο στὸν τοῖχο· τὸ φῶς τῆς λάμπας τὸ χτύπαιε πλάγια· ἐκεῖ στὸ βάθος βυθισμένο στὸ ἡμίφωτο, ἀφηνε τὸ χάλκωμά του ἓνα στίλβο.

Μοῦ ζήτησε τοιγάρο καὶ κάπνισε· ἔβαλε τῶνα πόδι πᾶν στ' ἄλλο. Σὲ ὠραιότατο γάρμπος χύθηκαν ὡς ἦταν καθισμένη τὰ μπούτια της· ὡς τὸ βάθος τῶν φαρδιῶν μανικιῶν της, τὰ μπράτσα της ἔλαμπαν σὰν νὰ τὰ φώτιζε κάποιος ἀπόκρυφα φῶς. Τῆς εἶχα δώσει τοιγάρο μὲ μιὰ εὐγένεια τζέντλεμαν ... ὁ-

ρίστε πορακαλῶ. Κι' αὐτὴ μ' εὐχαρίστησε, μοῦπε : Μερσί. Τῶπε μ' ἓνα τρόπο Κυρίας· ὥστε λοιπὸν θὰ κοβόμουν μὲ γάντι ;

Καθὼς μιλάει καθὼς γελᾷ, κυτάω τὰ τόξα τῶν δοντιῶν της. Εἶν' ἔτσι ἡ χύση τους γαμφώδικη, ἔτσι ὕγρα καὶ στραφτερῆ ἢ σειρά τους, ποὺ λὲς πὼς εἶναι ὡμορφου ἀγριμοῦ· ἐξαίσιος μιᾶς δαγκω-ματιᾶς ἔχεις ἓνα ἀμυδρὸ συναίσθημα, ὡς τὰ βλέ-πεις.

Ἄχ πῶς ἤθελα νᾶταν μιὰ δύσκολη νέα ! Πῶς μ' ἄρεσε νᾶταν καλὴ νὰ μὲ παίδευε : Νὰ μὴ θέλει, νὰ θέλω· νὰ τὴν ἀγαπῶ σὰν ἴνας ἄγγελος, νὰ νυχτοπερπατῶ στὴν αὐλὴ της. Τότες μιὰ νύχτα ἐγὼ ἤξε-ρα ... Αὐτὴ θᾶσκυβε στὸ χαμηλὸ παρεθύρι της, θὰ μοῦδινε τὰ κατάσπρα της μπράτσα. Κι' ἐγὼ ; Ὡ ἐγὼ πάλι ἤξερα νά, θὰ τὰ φίληγα. Εὐτυχισμένος, ἐρω-τευμένος, ἀνήσυχος, μὲ τὴ θύμησή της θὰ ζοῦσα. Θὰ ἦταν μεσ' στὰ ὄνειρά μου σὰν πνεῦμα· θὰ ἦταν, θὰ ἦταν.

Τῆς ἔριξα ἓνα βλέμμα ἀμφίβολο. Εἶχε κάτι πολὺ τὸ χυδαῖο στὴν ἔκφραση· εἶχε μιὰ πολὺ ἀναίδικη πόζα. Ἐκεῖνα τὰ χεῖλια της τὰ χοντρά, τὰ φιλήδο-να, τάχα μὲ τί τρόπο νὰ φίληγαν ;

Ἦθελα νὰ κλείσω τὰ μάτια μου καὶ νὰ τὴν φαντάζομαν κάπως. Ἐχῶ δικό μου ἓνα τρόπο νὰ σκέφτομαι. Θὰ τὴν ἀναπαράστενα στὸ ἐρωτικὸ της ξετσιπίωμα, θὰ τὴν ὀρθώστενα ἀνάγλυφη στὴ γυ-μνικὴ ὡμορφιά της ! Σκέφτομαν τὰ δλόχυτα μπού-τια της, τὸ κορμί της τὸ γαῦρο· καθὼς περιεργά-ζουν νοερά μου τὴ σάρκα της, ὅλα της ἦσαν μου

φανερά στην ιδέα. Κύταξα να ιδώ τη στράψη στο μπρίκι· είχε αλλάξει τόπο ή λάμπα, κι' η λάμψη του έλειπε : ποῦ νῆχε πάει ; έσκέφτηκα.

Δέν ξέρω ακριβῶς τι έζήταγα· αυτό τὸ πρόστυχο πλάσμα, ήταν ὄλο ἡδονή κι' ὄλο λαύρα· τὰ φτερούγια τῆς μύτης της πάλλονταν, λές ἀπὸ ἐρωτικές προσπάλαισες.

Μιά παράξενη ιδέα μου ἤρθε : ἂν τῆς μιλοῦσα γιὰ ἄνθη ! ἂν τῆς ἔκανα ἔρωτα ! τάχα θὰ κρεμιώταν μιὰ νύχτα στο χαμηλό παρεθύρι της ; τάχα θὰ μοῦ δινε ντροπαλά, τὰ κατάσπρα της χέρια ;

— ὦ Κυρία ! τῆς κάνω.

Ἐκείνη μὲ κύταξε· εἶχε κάτι τὸ πολὺ διεισδυτικὸ ἢ ματιά της. Μοῦ ἐφάνη πὼς κύταξε, νὰ ἰδεῖ στή ψυχὴ μου, ἀδιάκριτα. Σᾶς λέω φοβήθηκα μὴν ἤμουνα ἕνα γυαλί μπρὸς στὸν ἥλιο.

Ξέρεις τῆς λέω, δέν ξέρω γιὰτ' εἰμ' ἔτσι ἀπόψε ἀνάστατος· αὐτὸ τὸ φεγγάρι....

— Ἄχ ναί, μοῦ λέει, αὐτὸ τὸ φεγγάρι ..

— Σοῦτυχε ποτέ σου ν' ἀγαπήσεις Μαρή ;

— Σὺ ;

— Ἐγὼ ὄχι.

— Μήτε γώ.

*
* *

Θὰ τὴν ρώταγα κι' ἄλλα· μὰ δὲ πρόφτασα· μᾶς διάκοψ' ἡ μάνα της, μπῆκαν καὶ σὲ λιγάκι οἱ ἄντρες· ὁ μπατζανάκης, «ὁ σῆζυγος». Ἄχ τί μοῦ-

Καθὼς περνοῦσα τὸ παρεθύρι της ἄνοιξε. Ἄμφιβολη, λυγερὴ μεσ' στο κάδρο του, ἔμοιαζε ἢ Μαρή σὰν πορτραῖτο!

τρα! Τρίβαν κι' οἱ δύο τους τὰ χέρια τους· κατά-
λαβα πῶς ἐννοοῦσαν τσιγάρο· τὸς πρόσφερα σιτὴ
στιγμὴ τὸ πακέτο μου· τὸ μάθημί μου τὸ ἤξερα· ἔ-
δωσα νὰ ψωνίσουν κρασί, ψωμί, πορτοκάλια· ῥέστα
δὲ μοῦφεραν· ξανάδωσα γιὰ τυρί, γιὰ πετρέλαιο, γιὰ
λάδι· ἄχ πῶς μᾶρσε! ἤμουν ἓνα ἐξαίσιο κοροῖδο!
ἔλεγα: δὲν θὰ μοῦ ζητήσουν, λοιπὸν δανεικά; βιά-
ζομαν· γιατί ἀργοποροῦσαν λοιπὸν; δὲν μπορούσα
νὰ οἰκονομίσω τὴ μαρτυρική μου διάθεση· εἶχα τὴν
ἀδημονία τῶν καταδίκων σὲ θάνατο!

Αὐτὸς ὁ κόσμος μοῦ ἄρσε. Τρώγαμε καὶ αἰσ-
τάνομαν μιὰ παράξενη χαρά, μιὰ λαχτάρα. Μηδὲ
ξέρω τί ζήταγα; ἤθελα νὰ μὲ κόψουν μαέστρικά,
νὰ μοῦ καπνίσουν τὰ τσιγάρα μου, νὰ μοῦ ξαφρί-
σουν τὰ λεφτά μου· αὐτὸ τὸ σακάκι μου, ἂν ἦταν
δυνατὸ νὰ μοῦ παίρναν· σχεδὸν ὑπόφερα πού δὲ
βιαζόνταν κι' αὐτοί. Ἔλα λοιπὸν, δὲ θὰ γίνονταν
ἄνθρωποι;

Τρώγαμε· τρώγαμε; μὰ ἔτσι τρῶν οἱ ἀνθρώ-
ποι; Ἦταν μιὰ κότα μάκαρόνια πού μασάγαμε· ἔ-
τρωγα μὲ μιὰ ἡδονὴ ἀπίστευτῆ· ρεύομαν καὶ φυ-
σοῦσα σὰν χαμᾶλης· ὅσο παρατηροῦσα τὶς φάτσες
των τὶς πρόστυχες, ἔνοιωθα καὶ τὴ δική μου προ-
στυχιά ν' ἀνθίζει σὰν ἓνας ἐξαίσιος στρύχνος στὴ
καρδιά μου. Λέγαμε λόγια ὑποπτα ὑποννοούμενα· πῶς
ἔφρισα ἐγὼ ὑπὸ χαρὰ καθὼς σκεφτόμουνα πόσο αἰ-
σχρὴ ἦταν ἡ σημασία κάθε λέξης! καίτω ἄπ' τὸ
μπλὲ κοστοῦμι μου, αἰστάνομαν καλὰ πῶς ἤμουν
ἓνας τέλειος παληάνθρωπος.

— Τσίπμα Κυρ Γιάννη λίγο πόδι, μοῦ λέει κά-

ποτε ὁ «σύζυγος» καὶ μοῦ προσφέρει ἓνα μεζέ.
Πῶς, δὲν σοῦ γουστάρουνε τὰ πόδια ;

Τὶ ἀλγορική! τὶ ὑπονοητικὴ μαέστρικὴ τοῦ λόγου! Ἄν μοῦ γουστάραν ; Ἄχ γὼ τρελλαίνουμαι γιὰμποῦτι, ἄχ γὼ ψωφάω γιὰ μερί. «Χαχὰ τὶ ὠραία, τὶ ξεαίσι!» καὶ σκάω μιὰ γερὴ τοιμπιὰ πλαῖ μου στῆς Μαρῆς τὸμποῦτι: «Ἄχ! πῶς μ' ἀρέσουν τὰ ψαχνά».

— Ἐχω λεφτά, τῆς λέω ἄξαφνα.

— Καλὲ τὶ λόγος! μ' ἀπντᾶει, κι' εἶχε κᾶτι τὸ ἀσύληπτο ἢ ματιὰ τῆς. Χῶνω τὸ χέρι μου στὰμποῦτια τῆς, μπλέκω τῶνα μου πόδι στὰ δικά τῆς. Μαρή, τῆς κάτω, ἄχ Μαρή καὶ : τὶ καλὰ (διαλογοζόμεν) νὰ μοῦ τὴ σκάζανε ξέαρες! Νὰ μοῦ μασάγαν τοὺς παρᾶδες μου καὶ νὰ μ' ἀφίνανε στὶς κάψες. Ἄνησυχοῦσα μὴ μοῦ φέρονταν τίμια καὶ δὲ μ' ἀφίνανε στὰ κρῦα!

— Ἐχεις λιανὰ ; μοῦ λέει ὁ «σύζυγος» ἐπῆρε τέλος τὸ κρασί... Τὸν κύτταξα ποὺ παραμόνευε σὰν φεῖδι· αὐτὸ τὸ κόλπο του μὲ τρέλλαινε.

— Λιανὰ ; λιανὰ ; Ἄχ πῶς δὲν εἶχα ἄμ δὰ λοιπόν, δίχως λεφτά ; καὶ βγάζω ἓνα πεντακοσάρικο ἀπ' τὴ τσέπη : Πλερώνω γὼ, γυρίζω καὶ τῆς λέω. Πάρε χρυσέ μου τοῦ κάνω κι' ἄντε· τὸ ἄντε δὲν ἦταν γιὰ κρασί· ἦταν νὰ πάει καὶ νὰ μὴν νᾶρθει (εἶν' κᾶτι πράγματα ποὺ ἐνῶ ὑπονοοῦνται ὑπέροχα, καθόλου δὲ λέγονται) : ἐσὺ τοῦ λέω τοῦ ἄλλουνοῦ, ἐσὺ δὲ θὲς λεφτά ; Μ' ἄρεσε ποὺ τοῦ τῶπι νέτα σκέτα· καὶ βγάζω ἄλλο πεντακοσάρικο ἀπ' τὴ τσέπη. Δὲν ξέρω ἀκριβῶς τὶ ἐνόγαγα· ἀνησυχοῦσα μὴ δὲν ἦταν πολὺ βέβαιος πῶς εἶναι ρουφιάνος· αἰσθάνθηκα μιὰ

ἀγρία χαρὰ ποὺ καλὰ ἐννοοῦμαστε· καὶ γυρίζοντας σ' αὐτὴ : Βλέπεις πόσο σὲ διατιμᾶω ; τῆς λέω κατὰμουτρα.

Ἐπόφερα γιὰ δεύτερη φορὰ τὸ βλέμα τῆς ἦτανε πάλι ἔτσι παράξενη ἢ ματιὰ τῆς. Γιατί ;... Μὴν τύχει κι' εἶχε ἀπλέρωτα τὰ νοίκια τῆς ; μὴν λάχει καὶ χρωστοῦσε στὸ μπακάλη ; Ἐχω λεφτά. τῆς ξαναλέω... μὰ τὸ θεό· κι' ἤθελα νὰ κάμω μιὰ προστυχιὰ μπροστά τῆς· νά, ὅποια νᾶτανε· μᾶρεσε νὰ σταθῶ στὰ μάτια τῆς ἓνα χτήνος· νὰ τῆς δείξω πόσο ἀξιὸς ἦμουν γιὰ ἓνα πρᾶμμα χυδαῖο· ἢ χουσόμυγα τῆς βρώμας μου σβύγκιζε· ἔλεγα : κλεμένη νᾶν' ἢ κότα ; βήχω λοιπόν· σκάζω μιὰ ροχαλιὰ χᾶπφροῦ καὶ φτύνω ὀημαδεύοντας τὸν τοῖχο· αὐτὸ μοῦ ἄρεσε πολὺ· οἶστρος ρεζήλικος μὲ ἔμπνεε· ὥστε τραβάω μὲ τὸ χέρι μου τὴ μίξια, σκουπίζουμαι μὲ τὸ μανίκι μου.. λοιπόν ; λοιπόν ; καὶ δίσταζα νὰ ξαναἰδῶ τὸ πρόσωπό τῆς· φοβώμουνα μὴν ἰδῶ τὸ ἴδιο φῶς μέσα στὰ μάτια τῆς.

— Ἐέρεις μοῦ λέει τὶ σκέφτουμαι ; μοῦ φάνηκε πῶς ἔτρεμ' ἢ φωνὴ τῆς.

— Ἄχ τὶ Μαρή ; ποὺ νᾶχει πάει ἢ λάμψη ἀπ' τὸ μπροῖμι ; ὥστε λοιπόν καὶ σὺ τὸ ἀπόραγες ;

— Ὅχι, τὶ κότα μου· καὶ δὲ ξέρεις πῶς λυπᾶμαι.

— Τὴν κόσο-τα σου ; τὴν κόσο-τα σου ; τὶ λὲς Μαρή ; καὶ σὲ λιγάκι : ὥστε δὲν ἦτανε κλεμένη ;

Γύρισε καὶ μὲ κύταξε· ποτὲ δὲ θὰ ξεγᾶσω αὐτὸ τὸ βλέμμα· ἦταν σὰν μιὰ ἐγκαρτέρηση στὴ χάρη μου, ἦταν σὰν μιὰ θυσία στὴ ζωὴ μου : ὄχι, μοῦ λέει κι' ἢ φωνὴ τῆς σῶνονταν,· εἶχε τὸ χρώμα τῶν μα-

τιῶν σου!

Πῶς; τί;... Κύταξα γύρω μου με φόβο· εἶμαστε καταμόναχοι οἱ δύο μας, ὄχροι μεσ' στη σιωπή μας, ἀνοιχτοὶ ἀδιανόητοι. Μαρή! καὶ τὴν πιάνω ἀπ' τὸ μπράτσο· ἤμουν ἔτσι σὰν νὰ ζητοῦσα βοήθεια. (ἡ κότα ἢ ἡ λάμψη;) Ἡ καρδιά μου χιυποῦσε. Κάτι παληάνθρωποι τουρτουρίζαν μέσα μου!

Τότε ξανακούω τὴ φωνή της· ἦταν συρτή, θλιβερή· ἀντηχοῦσε περίεργα· Μαρή! λέγε Μαρή, σὲ ἀκούω.

...Τὴν ἔσφαξα μετὰ τὰ ἴδια μου χέρια.

Εἶχε κρεμάσει τὸ κεφάλι στὸ στήθος της· ἄκουα καλὰ τὸ σιγανὸ φουσητὸ πᾶφινε ἀπ' τὸ τραπέζι ἢ λάμπα. Σκύβω ἀπάνω της καὶ τῆς λέω φωναχτά: «Θέλω νὰ μοῦ πεῖς, ἀκριβῶς πῶς ἐγίνηκε». Ἐγὼ ποῦ ἤμουνα αὐτόπτης μάρτυρας τοῦ μπροικιοῦ καὶ τῆς λάμπης του, ἐγὼ ναί, ἤθελα νὰ μοῦ τῶλεγε. Σὰς λέω ἤθελα, ἤθελα.

— Ἄντε ντε!

Εἶχε κάτι τὸ προσταχτικὸ ἢ φωνὴ μου· ἐνοιωθα τὴ ζωὴ μου ἀλέκιστη κι' ἔλεγα νὰ τὴ λερώσω με βοῦρκο: Δὲν ἀκούς; τῆς ξαναλέω κι' ἐρεθίζομαν, θέλω μετὰ τὴ παρχμικρὴ λεπτομέρεια νὰ μοῦ παραστήσεις τὸ πράγμα· λοιπὸν πῶς τὴν ἔσφαξες;

— Τρόχισα τὸ λεπίδι στὴ σκάρα.

— Ψυχὴ μου! Ἡ κότα θᾶφινε μικροὺς λυγμοὺς μεσ' στὰ χέρια σου.

— Ἦτανε ζεστὸ τὸ κορμί της.

Λέγε γρήγορα... θὰ τὴν πῆγες παράμερα.. ἔτσι ὅπως κάνουμε ἕνα ἀνάξιο πράγμα.

— Ἄκου σιτὴ φράχτη τὴν ἔσφαξα.

— Μὴν ἀργεῖς μόνο λέγε... Δοκίμασες τοὺς τιναγμοὺς τῆς σφαγῆς της;

— Ναί..

— Εἶδες ν' ἀνοίγονται τὰ βλέφαρα ὡς ποὺ νὰ ὑποστῆ τὸ μαρτύριο;

— Ναί ...

Ἡ ψυχὴ μου πουπούλιζε. Μὰ γιατί δὲ με κύτα; Ἔτρεμα. Ἐνοιωθα μιὰ φοιχτὴ ἡδονὴ νὰ τῆς λέω· σχεδὸν μιὰ ἀκατανόμαστη ζήλεια με τρύπησε ποὺ δὲν ἤμουν νὰ βλέπω..

— Τώρα πές μου Μαρή (καὶ καταλάβαινα χάος) ἔτσι γιὰ νὰ ἐξαγνίσω τὰ μύχια μου, ἔτσι γιὰ νὰ ἀπολύψω ἕνα αἴσχος... δὲν αἰστάνοσαν μιὰ σκοτεινὴ εὐχαιρίστηση; καθὼς ὁ καρίτσαφλὸς της γουργούριζε, δὲν ἐνοιωθες σὺ ἕναν καθαροὸ στὴ ψυχῆσου;...

Δὲν τόλμησε νὰ μοῦ τὸ πῆ μετὰ τὸ στόμα· γιατί τῆξε! μόνο κούνησε τὸ κεφάλι πῶς ναί· ἔκλαιγε...

— Μαρή... ἄχ Μαρή· καὶ τινάχτηκα.

Σήκωσε τὸ κορμί της καὶ μ' εἶδε.

— Ποῦ πᾶς; μοῦ λέει. Ἄχ γιατί ρώτας; μὴν εἶχε βαρεθεῖ τὴ ζωὴ της;

— Λέω φεύγω.. καληνύχτα. Τὸ καληνύχτα εἶναι μιὰ λέξη ἀσήμαντη.. ποῦ νὰ μπορέσει ἢ κακόμοιρη νὰ δώση ἰδέα τῆ; ἄβυσσος;

Τὴ βλέπω νὰ χύνεται πάνω μου· νὰ χυμᾶει μπροστά μου σὰ λαφίνα. Ἐανθὴ, ἀλαφιασμένη, μετέωρη, ἦταν ἔτσι καὶ φοβερὴ καὶ ὄραία.

Μὰ τί ἤθελε; Μὰ τί θέλεις; κάνω νὰ τῆς πῶ, καὶ δὲν πρόφτασα μ' ἀρπάξει καὶ μετὰ δαγκώνει στὸ

μπράτσο· ὦχ Μαρή! Καθὼς μηχανῶσαν στὸ κρέας μου, ἐγὼ ἕνα ἕνα τὰ δόντια της νοερά μου μετροῦσα· ἐννοῦσα μὲ μιὰ διανόηση σύντομη, ἀλλὰ ἐννοῦσα καλά

Ἐπειτα μὲ κυτᾶει κατάματα· εἶμαι βέβαιος κατὰματα!

— Ναί, μοῦ λέει· τὴν ἔσφαξα· σὺ τί θέλεις;

— Ὦχ Μαρή· καὶ κρατοῦσα τὸ μπράτσο μου. Νοερά μας ἐκλείναμε μιὰ σκοτεινὴ συμφωνία· γλυτσάννας μεσ' στὸ μανίκι τὸ αἷμα μου.

— Ἄναντρε... μοῦ ξανακάνει καὶ μ' ἔφτυσε· πλιατσάνισε στὸ πρόσωπό μου ἢ φτυσά της.

Μεῦ βαρυφάνη τὸ κόλλο της· ἡ πληγὴ μὲ πο-
νοῦσε· εἶμαστε συνεννοημένοι ἐξίσια ...

Ἀρπάζω ἀπ' τὸ τριπέζι ἕνα μαχαῖρι.

— Ἄ! ξεφωνίζει, ἐδῶ, καὶ μοῦ φέρνει τὸ κα-
ρίτεροφλό της μπροστά μου· τὰ ρουθούνια της, τὰ
ρουθούνια της μίλαγιν! Ἐννοῦσα καλά δει λιπο-
θυμοῦσε ἀπὸ μαῦρο πόθο ἢ ψυχὴ της, ἀπὸ μιὰ
φριχτὴ προαιδέλωση ...

— Ἐδῶ, ἐδῶ, παρακάλας... ὦχ τί λέω; ἰκέτευε!

Δίστασα! Τί λοιπόν; νὰ τῆς κάνω τὰ γαῦστα;
τὰ γοῦστα; ὀρίστε;

Ἄφησα τὸ μαχαῖρι νὰ πέσει ἕνα μόνο ἤθελα,
νὰ φύγω· Θεέ μου μόνο νὰ φύγω. Καὶ σαλιτάρω
στὴν πόρτα· ὁ διάβολος τὴν ἔσωσε ...

Ἐκεῖ μόλις βγῆκα ἀνάπνευσα λαίμαργα τὸν ἄ-
έρα τῆς νύχτας. Εἶδα τ' ἀστέρια νὰ λάμπουνε, εἶδα
τὸ φεγγάρι νὰ γέρνει. Ἄχ φεγγάρι μου, κάνω καὶ
ὕψωνω τὰ χέρια μου. Ἄχ ζωὴ μου καὶ πέφτω καὶ

φιλάω τὸ χοῦμα. Τὸ μπράτσο μου πόνει. Εἶχα ἀ-
κόμα τὴν αἰσθησὴ τῆς ὀδοντοστοιχίας της πάνω
μου· ἔλεγα: ποῦ νᾶχει πάει ἡ λάμψη;

Καθὼς περνοῦσα τὸ παραθύρι της ἀνοιξε. Ἄμ-
φιβολη, λυγερή, μεσ' στὸ κάρδο του, ἔμοιαζε ἡ Μα-
ρὴ σὰ πορτραῖτο! Ἡ φωνὴ της, ἡ φωνὴ της, ἔσφύ-
ριζε... ἔλα λοιπόν... σ' ἀγαπῶ!

Ἔστησα ἀφτι καὶ τὴν ἄκουγα. Σφύριζε!

Γυμνὰ ὅπως στ' ἀρχαῖα ἀγάλματα, οἱ φοῦσκες
τῶν μπράτσων της ἔλαμπαν. Κάτω ἐκεῖ, στὰ βουνά,
τὸ φεγγάρι ἐβούλιαζε. Καθὼς τὸ φῶς του ἐχλώμαζε
νόμιζες πὼς μετατοποῦσε τὸ σπιτί της, πὼς ἔλλαζε
τόπο κ' αὐτή.

Δὲν ἐβιάζομαν. Ἦξερα. Πατώντας στὰ νύχια—
μὲ τὴν πνοὴ κρατημένη—θὰ σίμωνα. Τὰ μπράτσα
της, αὐτὰ ποῦσαν λευκὰ καὶ γυμνὰ—ὅπως τῶν ἄ-
γαλμάτων στοὺς κήπους τῶν πλούσιων—θὰ μοῦκα-
ναν σκαλοπάτια νὰ πάταγα.

Τότε ἐγὼ πάλι ἤξερα. Περνώνας στὸ λαιμό
της (ἕνα περιδέρι) τὰ χέρια μου, θὰ πατοῦσα καὶ
θᾶμπαινα. Σᾶς λέω θὰ πατοῦσα, θ' ἀνέβαινα ...

Σημείωση: Τὸ διήγημα τοῦτο, μαζί μὲ τᾶλλα δύο ποῦ
ἀκολουθοῦν: «Ἐνας Ἀρχάγγελος στὸ Περικιτάλι» καὶ
«Ἡ Ἱστορία ἐνὸς Ἀσήμαντου» ἀν καὶ αὐτοτελῆ, ἀποτελοῦν
ὅμως κάπως (τὰ τρία μαζί) καὶ ἕνα ἐνιαῖο σύνολο.

ΕΝΑΣ
ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ
ΣΤΟ ΠΕΡΙΓΙΑΛΙ

Ἕνας Ἀρχάγγελος στὸ Περιγιάλι

Ὄταν μιὰ μέρα τὴ θυμήθηκα, ἔκλεισα—νὰ τὴν συλλογιστῶ καλλίτερα—τὰ μάτια. Τότες παρουσιάστηκε μπροστά μου ὀλόκληρη ἢ χρυσὴ πολιτεία, ἢ πολιτεία ἢ ἄσπρη. ἢ ὀλόρθη, ἢ ἀπανωτή, πὺν στέκει σὰν ἀρχάγγελος—στὸ περιγιάλι—μὲ ρομφαία.

Αἴγιο ! λέω Αἴγιο ! καὶ ὕψωσα τὰ χέρια μου, Αἴγιο ! φώναξα σὰν γιὰ τὸ ὑποτάξω στὴ φωνή μου.

Νὰ ἐκεῖ, καὶ κίνησα κατὰ τὸ μέρος ποῦχα δείξει.

Σὰν ἔφτασα—μιὰ νύχτα μὲ τὸ τραῖνο—στάθκα καὶ ἀκουρμάστηκα· βρόνταιε μεσ' στὸ στήθος μου ἢ καρδιά μου, φύσαε ἕνας βορηᾶς, κροῦ ἔκανε.

Αἴγιο ; λέω σὰν νὰ ἀρώταγα. Δὲν ἦτανε λοιπὸν πᾶν σὲ καμβᾶ μὸν κεντημένο ;

Πῆρα σιγὰ σιγὰ ἕνα δρόμο πρὸς τ' ἀπάνω.

Δὲν ξέρω γιὰτ' εἶν' τυφλὸ τὸ σκοτάδι, γιὰτ' εἶναι ὁ χρόνος ἀμείλιχος· τῆς ὑπαρξῆς μου ἢ ρόδα, γιὰτὶ γυρίζει μοιραῖα. Ἀνησυχοῦσα, ἀπόραγα, δίστα-

ζα. Αὐτὴ ἡ Χρυσία τί νὰ γίνονταν; κάθονταν ἄνθρωποι στὰ σπίτια;

Μετάνοιωσα· μ' ἄρρεσε πὺδ καλὰ νὰ πάω ἄπ' τῆ παραλία· γυρίζω πίσω τὸ λοιπὸν· πέρνω ἄκρη ἄκρη τὸ λιμάνι. Δὲν ἦταν ποῦταν ἡ θάλασσα πλατειά, δὲν ἦταν ποῦταν κούφια ἡ ζωὴ μου, παρὰ ἦταν ἡ λύπη μ' ἀριστούργημα.

Πλάφ! σπάζανε τὰ κύματα, βού-ου! βούιζε ὁ βορῆς μεσ' στὸ σκοτάδι· τότε—μονάχο, βουβό, σιωπηλὸ—σκέφτηκα ἓνα καράβι νὰ πηγαίνει· μὸν νὰ πηγαίνει τίποτ' ἄλλο· νὰ γέρνει ἄργά σιῶνα πλευρὸ καὶ νὰ λικνίζεται ὅξ' ἄπ' τὰ ὄρια τοῦ κόσμου· καὶ κύταζα τὰ χαῦνα χτίρια ζερβά μου. «Χειμῶνας» λέω.

Ψηλὰ ἐκεῖ ἄσπριζαν οἱ πρῶτες συνοικίες. Πατάω ἄργά προσεχτικά, περνῶ μεσ' ἄπ' τὰ πράγματα σὰν πνεῦμα.

Κάποια κρυφὴ ἀμφιβολία ἔχει τὸ βῆμα μου, ἔχει ἡ ζωὴ μου κάποιον τρόμο· δὲν ψάχνουμαι (λέω) καλλίτερα; δὲ βεβαιώνουμαι ὅσο εἶναι; ὦωω! βάζω μιὰ μικρὴ φωνή, τσιμπάω γιὰ νὰ πονέσει μου τὸ κρέας.

Κυτάω καλὰ· θάμπος κι' ὄργη ἔχω στὴ γνώμη· αὐτὴ ἡ γυναῖκα τί θὰ ἔλεγε; τί ζήτηγα ἄπ' αὐτήνα μεσ' στὴ νύχτα;

Γιὰ ἰδὲς μπρὲ λέω, τί γκάφα ποῦκαμα· γιὰ ἰδὲς μπρὲ λέω, ἰδέα ποῦ στὴν εἶχα! καὶ χαίρομαν· γιατί; ἔχω πολὺ ἓνα δικό μου τρόπο νὰ καυχιέμαι. Δοιπὸν; λοιπὸν; Καὶ συλλογίζομαν, μὴν μ' ἀπατούσε ἡ ἰδέα μου, μὴν δὲν εἶχα καλὰ λογαριάσει. Ἄν ἀντίς νὰ μὲ φτύσει μὲ δέχονταν; ἔν ἀντίς νὰ μὲ

μπατσίσει μ' ἐφίλει; ἀνησυχοῦσα, ἀπόραγα, δισταζα, ἐνῶ ἐγὼ μόνον τὴ συχασά της ἐζήτηγα, μόνον τὸ κλείσιμο καταμουτρά μου τῆς πόρτας!

Ἄρχισα λοιπὸν νὰ προβαίνω μὲ φρόνηση· ἔτρεξε ὁ νοῦς μου στὰ παληὰ τὰ περασμένα· νά, ἀπὸ κεῖθες θ' ἄβγαζα συμπέρασμα· πῶς γίνθηκε; πῶς γίνθηκε;

... Ἦμουν τότε μαθητὴς στὸ γυμνάσιο κι' ἦμουν μπρὸς στὰ πράγματα ἀθῶως. Μιὰ νύχτα εἶδα ἓνα ὄνειρο ἐξαίσιο· ξύπνησα τὸ πρωτὶ καὶ ριγοῦσα· τὰ ρουθούνια μου μίλαγαν· ἔν ἦμουν γάϊδαρος τὸ κάτω χεῖλος μου θάτρεμε· ἔν ἦμουν τράγος θὰ ὤσφραινόμουν τὴ σφαῖρα. Μὰ ἐγὼ ἦμουν ἐκλεπτισμένος κι' εὐαίσθητος, μ' ἔφταναν κατὶ ἀλαργυνότατοι ἦχοι· μέεεεε ἄκουγα μέσα μου ἓνα περίπαθο βέλσσμα! Τὸ λοιπὸν τί θὰ γίνομαν;

Ἔτρεξα. Στὸ δρόμο ἦταν ἡ πρώτη ποῦ εἶδα· ἔρχονταν αὐτὴ κι' ἐγὼ πάγαινα. Μῆτε πῶς τὴ λέγαν δὲν ἤξερα, δὲν ἤξερα μῆτε ποιά ἦταν. Μὴν δίνει ὀνόματα τ' ἀηδόνι στοὺς τόνους του; μὴν δὲν ἔχει τὴν μουσικὴ στὴν καρδιά του; Μεσ' στίς ἀγωνιώδικες νύχτες μου ἐγὼ εἶχα ἀφιγκραστεῖ της τὸ ἔρχει, τὸ καρδιοχτύπι της ἄκουγα ἀπὸ μίλια μακρὰ μου.

— Ἄχ—λέω—τί καλὰ! νὰ λοιπὸν ποῦ θὰ σώνομαν.

— Καλημέρα, τῆς κάνω· μύριζε στάνη καὶ κυπρί τὸ καλημέρα μου μὰ διάβηκε σὰν βροχὴ μεσ' στὴ νύχτα.

— Καλημέρα.

— Ἄχ! τῆς κάνω καὶ κόμπιασα.

— Μὰ τί θές ;

Δὲ μίλησα μόνο ἄρχισα νὰ κλαίω μπροστά της· γιατί ; ἄχ γιατί δὲν τῆς τῶλεγα ; μὲ τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου τὴ κύταξα. "Ἐλα λοιπὸν δὲν θὰ γίνονταν ἄνθρωπος ; Δὲ βαστάω τῆς ἔλεγα, δὲ βαστάω !

— Μὰ τί θέλεις ; ποιὸς εἶσαι ; εἶσαι μήπως ἐρωτευμένος μαζί μου ;

— "Ακριβῶς ὄχι αὐτό· καὶ τῆς ξήγησα· ἤμουν εὐτυχῆς ποὺ θὰ πείθονταν· νά, ἔβλεπα κάτι ξεαίσια ὄνειρα, ξύπναγα κάθε πρωὶ καὶ ριγοῦσα. "Ἐλεγα καὶ τὰ ρουθούνια μου μίλαγαν· κάτι λεπτότατες μυρουδιές κάτι μακρυνότατοι ἦχοι μὲ φτάναν· μέσα μου, μέσα μου, ἄκουγα ἓνα περίπαθο βέλασμα· τὸ λοιπὸν τὴ θὰ γίνομαι ;

— "Αχ μοῦ κάνει παληόπαιδο καὶ ἀρπάζει μιὰ πέτρα ! μὰ γιατί ; δὲν ἐπείστηκε ; ἐγὼ πρὶν τὴ ἰδῶ, τὴν εἶχα διαισθανθεῖ μεσ' στὸ βῆμα μου· καθὼς κινουῖσα κινουῖσε, καθὼς ἐστεκόμαν στέκονταν, κι' αὐτὴ ἔταν ἀνύποπτη ; ἀνύποπτη ;

Τραβῶ τὸ δρόμο τῆς πιάτσας· ἀπ' τὸ πείσμα μου δέρνομαν ἤμουν ἓνα κυνηγημένο ἀγρίμι· ποῦν' ἢ ἀλληλεγγύη μας ; (ἔλεγα) ποῦν' ὁ οἶκος ; Πέρνω τὰ ξενοδοχεῖα ἀράδα· σὲ καθένα ἀρώταγα· σᾶς παρακαλῶ μήπως ἔχετε ὄρα ; καὶ σὲ λιγάκι σιγὰ ἐμπιστευτικά, «κᾶνα κορίτσι ὑπάρχει ;» Γιατί ; ἄχ γιατί δὲν τοὺς τῶλεγα ; δὲν ζητοῦσα παρὰ ἔλεος.

"Ὄξω μόρτη μοῦ κάνει ὁ πρῶτος· ὄξω ὁ δεῦτερος ὁ τρίτος, πέρα πέρα οὔλοι ὄξω!

**

Πᾶνε δώδεκα χρόνια ἀπὸ τότες· νὰ λοιπὸν ποὺ τὸ πέτυχα· ἄξαφνα, ἀνεπάντεχα, ἀπίστευτα, θὰ μ' ἔβλεπε πάλι μπροστά της· τὸ φυσικώτερο πράγμα θάταν νὰ μὲ φτύσει στὰ μοῦτρα· εἶχα αὐτὴν τὴν ἐλπίδα στὸν Κύριο· σκεδὸν ἀπολάμβανα προκαταβολικὰ τὴν ἐπιτυχία μου τούτη· μὰ ἄν—ὄ μὴ γένοιτο—διαψευδόμενον στὰ πράγματα ; τί θᾶκανα ἄν βγαίνανε οἱ ἐλπίδες μου κούφιεσ ; "Αχ θεέ μου τί θᾶκανα ;

"Ἐριξα τὴ ματιὰ μου τοῦ μακρὸς· ἀόρατη μεσ' στὴ νύχτα ἢ θάλασσα φώναζε· λὲς πᾶλλονταν νὰ ραγίσει τὸ χάος· ἐκεῖ στὸ βάθος χοντροὺς ἀκανόνιστος—μὲ δυὸ σκέλη ἀνόμοια—ἓνας ἄστερας ἔσφυζε.

Τὸ καράβι—φώναξα ἔνστικτα—τὸ καράβι, καὶ σκιάζομαν· αὐτὸ τ' ἄστέρι τί κύταζε ; ἀνησυχούσα γιὰ τὰ πανιά του τὰ γιάλινα. Πῶς μπορεῖ ἢ σιωπὴ νᾶχει μάρτυρα ; ἢ βουὴ τοῦ πελάγου δὲν τῶφτανε ἀλλὰ μένα μὲ ταράζει ἔμένα—μοναχό του—ἓνα μάτι !

... Λέω, Μαρή! ἄχ Μαρή! καὶ τῆς ἔστειλα ἓνα φιλὶ στὴν ἀπόστασι· τὴν εἶχα πιροθυμηθεῖ μεσ' στὴ γέυση μου, τὴν εἶχα δσφρανθεῖ νοερά μου· ὄπ ! ἔστρεφαν οἱ καιροὶ καὶ οἱ τόποι· καθὼς ἢ βουὴ τῶν γραμμῶν καὶ τοῦ τραίνου ἢ ταχύτητα διάβηκαν· σὰν ἀστραπὴ στὴ ζωὴ μου, ἐγὼ αἰσθάνθηκα ν' ἀλαργεύω στὸ χάος· εἶχα σκύψει—καὶ κύταξα—στὸν

τάφο τῆς πρώτης μ' ἀγάπης· εἶχα κόψει ἓνα ἀερένιο
ἀσφοδέλι ...

* *

Νὰ λοιπὸν ποῦ θὰ ἔκρουα· στέκομαν μπρὸς
στὴ θύρα της χαῦνος.

Τὸκ τὸκ !.

"Ἐχετε ἀκούσει μεσ' στὴ νύχτα χτυπήματα ;
Κᾶς ἔχει συμβεῖ νὰ σᾶς δαγκώσουν στὸ μπράτσο ;
— Ποιός ; λέει μιὰ φωνή.

"Ἀπαντάω : ἐγὼ· τῶπ' αὐτό, τῶπα! ἀναγάλιαζα
ἔφρισα...

— Ποιός εἶσαι σύ ;

"Ἀχ μὲ μπέρδευσ' γιατί ρώταε ; μούρχωνταν λο-
ξὰ οἱ ιδέες.

— Ἐγὼ τῆς λέω ὁ Γιάννης.

— Ὁ Γιά-ια-ια-ννης ; μὰ ποιός Γιάννης ;

Πάλι ρώταε ; Ἀπόραε! ὥστε λοιπὸν κι' αὐτὴ τὸ
ἀπόραε ; ἤθελα νὰ τὴ ρώταγα ἂν εἶχε ἰδεῖ ἓναν ἀρ-
χαγγελο—στὸ περιγιάλι—μὲ ρομφαία, ἂν εἶχε ποτέ
της κεντήσει σὲ καμβὰ ἔν' ἀσφοδέλι ἢ ἓναν τράγο·
ἀντὶς γι' αὐτὸ ἐγὼ κατάπινα· συλλογίζομαν μιὰ
λίμνη—νυχτωμένη—σὲ δάσος, μιὰ λίμνη ποὺ νὰ
σκέφτεται σιωπηλὴ τὸ βυθὸ της ! Δὲν ψάχνουμαι
λέω καλλίτερα ; δὲ βεβαιώνουμαι ὅσο εἶναι ; Ὡσωω
βάζω μιὰ μικρὴ φωνή, τσιμπᾶω γιὰ νὰ πονέσει μου
τὸ κρέας.

Κράκ! κάνει ὁ σύρτης στὸ σκοτάδι· ἀνοιξ' ἢ
πύρτα της ἀθόρυβα.

— Μαρή !

— Μὰ ποιά Μαρή ;

— Μπὰ (λέω) Χρυσία, μὲ θυμάσαι ;

— Πέρασε μέσα μου κάνει σιγαλά, στάσου μιὰ
στιγμούλα ν' ἀνάψω τὴ λάμπα. Στάθκα στὴ σιγή
στὸ σκοτάδι σιωπηλὸς καὶ τραχύς.

... Δὲν εἶμαι τρελλὸς (τῆς λέω) μὰ τὸ θεό· ἔξ
ἐναντίας αἰσθάνομαι ὥραϊα.

Καλὰ-καλὰ μου λέει, μίλα σιγά σὲ εἶδε κανεὶς
ποὺ βρόντηξες τὴ πόρτα ;

Τί ἔλεγε; «ἄχ πῶς δὲ μ' εἶδε, (ἀπαντᾶω καὶ ψάχ-
νομαν,) ἢ σιωπῆ. Ἡ σιωπῆ ποὺ μὲ κυτοῦσε ἐπιμό-
νος· καθὼς ἐράγισε ἀπ' τὰ τὸκ τὸκ ἢ σιγή, σωρεῦ-
τηκε πιὸ πυκνὸ στὶς ραῖσες τὸ σκοτάδι!»

Πῶς εἶπες ; μου λέει, ἢ σιγή ; καὶ δὲν ἀναβε-
μόνο ἄκουγα τὸ κουτὶ μὲ τὰ σπύρτα.

— Χαχὰ (κάνω) ἔτσι εἶπα ; ἢ σιγή ; βρὲ ἀ-
δερφε δὲν ἀνάβεις τὴ λάμπα ; Μ' ἐρέθιζε αὐτὴ ἢ δι-
ανόησή μου ἢ ἀνώμαλη· μούρχωνταν λοξὰ οἱ ιδέες.

— Λεφτὰ μου λέει ἔχεις λεφτά ;

Πῶς τῶπε ! πῶς τῶπε ! Δὲν εἶχε κάτι ἀπ' τὸ
τραχειὸ ἢ φωνὴ της μὰ τὴν τραχύτη δλόσωμη! Μαν-
τεύοντας τὴν ἔκφρασή της στ' ἀχνόφωτο, ἔκλεισα
ἀπὸ βαρὺ αἶσχος τὰ μάτια—ἄχ πόνναγα, εἶχα.

... Τσάφ! ἀκούω κι' ἢ φλόγα ἀναδόθηκε.

— Τσάα-αρ! ποιὸς Τσάφ ; ἀρωτάω κι' ἀλάφια-
σα· ἀπλώνω νὰ δώσω τὸ χέρι χαιρῶ πολὺ
ἐγὼ Γιάννης.

Τότε τὴ κύταξα.

— Ἀχ ! τὸ μάτι σου ! (κάνω).

— Σκα-σμός.

— Χρυσία τῆς λέω ποῦν' τὸ μάτι σου ;

Τώωωρα μ' ἀπαντάει, μοῦ τὸ χῦσαν.

— Σοῦ τὸ χῦνυ-σαν ; Χρυσία τί λές ;

Στάσου μοῦ λέει νὰ σὲ ψάξω !

Ἄχ πῶς δὲν τὴν φίλησα ! Δὲν ἤξερα ἀκριβῶς τί εἰχάταγα, μὰ μόλις μοῦ τῶπε ἐννόησα ἀμέσως: μὰ σύ 'σαι θεὸς —τῆς ψυθίρισα—ἔλεγα κι' ἐγώ : τί μοῦ λείπει ; δὲ βαστάω τῆς λέω δὲ βαστάω, ἄντε γογγύρα. Ψάξε με ...

Τὰ δάχτυλά της σερπετά, ἐπιτήδεια, ἄρχισαν νὰ μοῦ πασπατεύουν τὶς τσέπες. ὦωω ! πόση δυστυχία στοὺς ψάξιμο ! θᾶχε πολλὴν ἰδέα τῆς ἀδικίας τοῦ κόσμου γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ μ' ἀδικεῖ δίχως τύψη. Μαρή !

Ἐνοιωθα ἓνα γλυκύτατο σβύσιμο. Σώπαινα σὰν 'να θλιμένο τοπεῖο. Τῆ κύταζα μόνο. Μὲ ἔλκυζε ἡ ἐξαισία ἀσκήμια της, μὲ τράβαε τὸ πεπρωμένο της μάτι.

Ἄχ (ἔλεγα μέσα μου) ψάξε με, ψάξε με ὅσο μπορεῖς ἄγγελέ μου' καὶ ἔφρισα ... ἔκλαιγα.

Στὶς τσέπες μου εἶχα λεφτά, μὰ τὰ πιὸ πολλὰ τᾶχα ραμμένα στὴ φόδρα.

Ἄχ τί καλὰ (διαλογιζόμαν) ἂν τᾶβρισκε, ἂν ξύλωνε τὶς ραφὲς τοῦ γελέκου' δὲν ἤθελα νὰ τῆς τὰ μαρτυρήσω μονάχος μου, μὰ ὅταν τυχαῖα τὸ χέρι της μάλαξε καὶ πασπατοῦσε τὸν κόμπο, ἔσφιγγα γιὰ νὰ μὴ ξεφωνήσω τὰ δόντια μου, ἀπὸ φοριχτὴ προαπόλαυση!..

Τὶ ὄραϊα—στοχαζόμαν—τὶ ὄραϊα νὰ ξημερω-

θῶ δίχως φράγκο! τί ὑπέροχα ἔλεγα, νὰ μὴν ἔχω τὰ ναῦλα! μὴδὰ ξέρω τί ζήταγα ; ἤμουν ἓνας πεπειραμένος καὶ ἀθλιός, ἤμουν ἓνας «ἐν δυστυχία» ἀδελφός της.

Ὅταν τελείωσε στάθηκε. Δὲν μοῦχ' ἀφήσει οὔτε γρόσι.

— Δὲ μοῦ λές μοῦ λέει, ποῦθ' ἔρχεσαι ;

— Ἄπ' τὴ Χαλκίδα ἀπαντάω ἀπ' τὴ Χαλκίδα—, κι' ἄλλο δὲν ἔλεγα, ὅχι δὲν ἔλεγα.

— Καὶ τί γυρεύεις στὴ Πάτρα; Ἡ κακεντρέχεια της μίλαε.

— Στὴ Πάααα-τρα ; Χρυσία τί λές ; ποιά Πάααα-τρα ;... σιὸ Αἴγιο εἶμαι.

— Ἄχ τέρας μοῦ κάνει, ἄχ βλάκα. Δὲ μὲ λένε Χρυσία, δὲν εἶν' τὸ Αἴγιο δῶ ... μόνο φύγε.

— Χρυσία ! τῆς κάνω Χρυσία ! καὶ νοερά : τὰ λεφτά ; Ἀπλώνω τὰ χέρια μου, πατάω ἓνα ἠλίθιο βῆμα ἤμουν εἶσι σὰ νὰ ζητοῦσα βοήθεια: ποῦ νὰ πάω (ἔλεγα μέσα μου) ἀπένταρος ; ποῦ ν' ἀκουμπήσω νησιτικὸς μεσ' στὴ νύχτα ;

— Δὲν ἀκοῦς μοῦ ξαναλέει, ἐδῶ 'ναι Πάτρα μὸν φύγε τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω ... Δὲ μὲ λένε Χρυσία ἐμπρὸς καὶ μοῦ δείχνει τὴ πόρτα.

— Δὲν ἦταν τὸ Αἴγιο κεῖ ;... δὲ τὴ λέγαν Χρυσία ; μὰ ποιά ἦταν ; ποιός ἦμαν ;

— Ἄ σιχτῖο κερατᾶ καὶ μὲ πιάνει ἀπ' τὸ σβέροκ' τὸ μάτι της, τὸ μάτι της, ἔλαμπε μοιραῖο, στυγερό, ἀδυσώπητο, μπήχτηκε σὰν στυλῆτο στοὺς νοῦ μου' ἢ βουὴ τοῦ πελάγου δὲ τῶφτανε ἀλλὰ μένα μὲ ταρατίζει ἐμένα ἓνα μάτι ... Ἄχ, δὲ μοῦ δείχνεις τὰ δόντια σου ;

λέω, ἄχ δὲ μὲ δαγκώνεις στὸ μπράτσο ; καὶ σὲ λιγάκι σιγὰ : χάθηκε μιὰ κότα ἔκλειμένη ;

Μπρὲ αὐτὸς εἶν' θεότρολλος, λέει καὶ μὲ σπρώχνει, μὲ δέρνει ὄξω τρελλέ, καὶ μὲ πετάει στὸ δρόμο. Ὁ βορηᾶς μὲ τριγύρισε μούχε πάρει τὸ ρολοῖ μου μούχε ἀφαιρέσει κι' ἓνα χρυσὸ δαχτυλίδι.

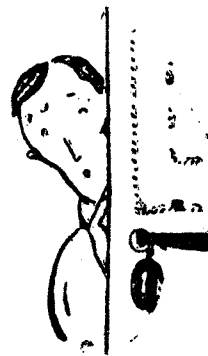
Ὡραῖα ! τώρα, ἤμουν βέβαιος, ἤσυχος. Σιωπή, τὸ καράβι Βιόλες βαθύφωνες, νοσταλγικές, τὸ τραγουδοῦσαν οἱ ἀνέμοι. Μόνο τὸ χρῶμα τῶν ματιῶν τῆς λησιμόναγα, τῶν φιλιῶν τῆς τῆ γλύκα. Στὴ πλάκα τῆς ἀγάπης μου τῆς πρώτης, ἄς ἔκλαιγα. Φύσαε.

Τὸ καράβι—φώναξα ἔνστικτα—τὸ καράβι! Ἄχ, ναί, θὰ μπαρκάριζα. Τότε τὸ καράβι θὰ φούσκωνε θάπλωνε τὰ φτερά του σὰν ὄρνις.

Συλλογισμένο, βουβό, βαθυστόχαστο—μὲ τὸ τσιμποῦκι του φρεῖδι—θάγγερνε στῶνα πλευρὸ καὶ θὰ μ' ἔπερνε περ' ἀπ' τῆς ζωῆς μου τὰ ὄρια ὄξω ἀπ' τὴ τρικυμία τοῦ κόσμου ...

Χαλκίδα 1932

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΣΗΜΑΝΤΟΥ

Ἡ ἱστορία ἐνὸς Ἀσήμαντου

Σὲ μιὰ «Κυρία μὲ τὰ μαύρα».

Κεῖνο τὸ βράδυ κρύο ἔκανε. Ἕνας βορηᾶς βαρῶς καὶ δυνατός, φούσκωνε τὸν Εὐβοϊκὸ κι' ἔκανε νὰ σειέται ἀνάλαφρα ἡ ζωὴ μου.

Αὐτὸ τὸ βράδυ τὸ θυμᾶμαι. Θυμᾶμαι καὶ μιὰ ἄλλη νύχτα ποὺ κοιμήθηκα καὶ κουνοῦσε ἀνάλαφρα ἕνας ἀγέρας τὶς κάμαρες. Σκέφτομαι πὼς τὰ δέντρα ἐθρόϊζαν, πὼς τὰ παραθυρόφυλλα τρίζαν κι' ἐγὼ ἤμουν μὲ τὰ μάτια κλειστά, στὸ σκοτάδι ἀκίνητος, ἄψυχος ...

Σᾶς ἔχει συμβεῖ νὰ κλάψετε ποτέ σας ; Ἔχετε φιγκραστεῖ γοργὴ βροχὴ σὲ κρύα νύχτα ;

Μένα ἐν' ἄλλο βράδυ ἔτσι μὲ δέχτηκ' ἡ Μαρῆ μου : ἄνοιξε τὸ πορτάκι τῆς σιγὰ καὶ δέχτηκα τὸ χρυσὸ τῆς χάχανο στὰ μουτρα. Χαχὰ ὁ Γιάγκος καὶ μὲ πιάνει μού σφίγγει στίς δυὸ φοῦχτες τῆς τὸ χέρι. Εἶχε ἕνα ἀστέρι μεσ' στὰ μάτια τῆς : Ποιὸς ἀνεμος καλὸς (μου λέει) σ' ἔφερε ; Αὐτὴ εἶπε ἀνεμος κι' ἐμένα ὁ νοῦς μου πῆγε ἀλάργα. Πῆγε σὲ τότε ποὺ ἐφύσαγε κι' ἔκανε ν' ἀνασηκῶνουνται τῆς νύ-

χτας τὰ φουστάνια. Πῆγε σὲ κάτι δάκρυα μου ἀρ-
μυρά, πού διάβηκαν σὰ σιγανὴ βροχὴ μεσ' στὸ σκο-
τάδι ... Τότε.

Τώρα τί πόλη! Τί σκληρὴ πού εἶναι ἀπόψε ἡ
Χαλκίδα. Ἐνας βορηᾶς βαρὺς καὶ δυνατὸς φούσκω-
νε τὸν Εὐβοϊκὸ κι' ἔκανε νὰ θροῖζουν μέσα μου οἱ
τρομοί. Σπασμένοι δρόμοι, ψώφια σπίτια. Νόμιζες
πὼς ἔνα ἄξαφνο κουνούνισμα θὰ σήμαινε τὸ τέλος
τῶν πραγμάτων. Νόμιζες πὼς—σπαραχτικοὶ πιε-
ρότοι—οἱ ἄνθρωποι της, εἶχαν μετατοπίσει (κού-
φιοι) μεσ' στὸ χρόνο.

Εἶναι μοιραία αὐτὴ ἡ πόλη. Ὅταν νυχτώνει
ἀνάβουνε τὰ φῶτα της, ὅταν φυσάει τὰ δέντρα της
θροῖζουν πέφτει ἡ πέτρα ὅταν ἀφήνεται, κάθονται
ἄνθρωποι στὰ σπίτια.

Ἐκανε κρύο αὐτὸ τὸ βράδυ. Πῆρα ἕνα δρο-
μάκι σιωπηλὸ μὰ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ σιωπηλὸ κι' ἀπὸ
δρομάκι. Θὰ πάγαινα. Ἦμουν προσκαλεσμένος στὸ
τραπέζι.

Κύταξα τὰ πανιά τῶν καραβιῶν, τὰ κύματα
ποὺ σπάζανε. Βαρὺ ἕνα βαπόρι (ἀκίνητο στὴ θά-
λασσα) διασταύρωνε στὸν οὐρανὸ τοὺς καπνοὺς
του. Σκυθρόπαζε (ὄσο βράδυναζε) καὶ φούσκωνε,
ἀνέβαινε (ὄσο σουρούπωνε) πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ἡ
θωριά του. Στὴν ἴδια θέσῃ πρὸς βράδυ, κύταξα ἕνα
καράβι σιωπηλὸ μὲ τὰ πανιά του ὀρθὰ—σὰν δυὸ
φτερά—ἀνοιγμένα στὸν ἄερα. Καθὼς θωροῦσε ἔτσι
ἀσάλευτο μὲ τὰ δῆλα γλαρά, στὸ λιμάνι, ἔμοιαζε σὰν
ἕνα κούφιο πουλί, ἀφιμένο μονάχο.

Δοιπὸν θὰ πῆγαινα. Θὰ τοὺς ἄγγιξα μὲ τὸ

δάχτυλό μου καὶ θὰ σύχαζα, θὰ μίληγα γιὰ ν' ἀ-
κουριέμαι τῆ φωνή μου.

Δὲν σκιαζομαν, δὲν δίσταζα, δὲν εἶχα καμμιά
ἀμφιβολία στὴν καρδιά μου·μόνο αἰσθάνομαν νὰ μὲ
τραβᾶει ἡ ἀδεξιότη μου, κάθε μου ἀποτυχημένο ἔρ-
γο τῆς ζωῆς μου.

Ἐχω ἕναν πολὺ δικό μου τρόπο νὰ καυχέμαι.
Γιατὶ ἐνῶ στίς ἐπιτυχίες μου ὑπαρξα πάντα μέτριος,
στίς γκάφες μου κανέναν δὲ μὲ φτάνει.

Ἄς πρόσεχαν' ἄς ὑποκρίνονταν ὄσο θέλανε
μπροστά μου. Ἐγὼ ὅπως νᾶταν, θὰ φालτσάριζα,
θὰ στέκομαν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπροσδόκητος, μοι-
ραῖος!

Νά, ἀκόμη χτές, τᾶκαμα θάλασσα. Κάθομαν
πλαίι της στὸ θέατρο, χωρὶς τίποτα νὰ προμηναίει
μου τῆ γκάφα. Φοροῦσε ἕνα ζακετάκι χνουδομέταξο
κι' ἀπόπνεε μιὰ μύχια ἄβρόγη ἢ μιλιὰ της. Τί τζέν-
τλεμαν! Τί διακριτικὴ πλοκὴ τοῦ διαλόγου. Οἱστρος
ὑπονοούμενων μὲ ἔμπνεε.

Καὶ ἡ παράσταση ἀρχίνισε. Παίζονταν μιὰ κω-
μωδία ἐξαισία ἐνὸς συζύγου ἀπατημένου. Κατάπινε
τὴν πίκρα του ὁ ἄνθρωπος, ἔσερνε τὴ ντροπὴ του
λυπημένος. Ζωὴ γλυκειά, γυναίκα ποὺ μᾶς σέρνει
ἀπ' τὴ μύτη. Τί μέτριος ποὺ ἦτανε, τί τύπος ἀσή-
μαντος διόλου. Τὸ δέχτηκε! Ὑπόμεινε σιγὰ σιγὰ
στὰ κέρατά του.

Ἐρώτησα. Εἶπα στὸν ἄντρα της] ἀπίστευτα,
γέροντας λίγο μπρὸς γιὰ νὰ τὸν βλέπω: «Σεῖς, τί
θὰ κάνατε στὴ θέσῃ του ;»

Εαφνιασθηκαν. Τοὺς εἶδα νὰ μὲ κυτᾶν κι' οἱ

δυο απορημένοι. Τι ερώτηση!

Μά μένα με τράβαε τὸ φάλτισο μου. Μ' ἔσπρωχνε τὸ κρυμένο πνεῦμα τοῦ γελοίου ... «Τι ὑπέροχος τύπος πού εἶναι (πρόσθεσα) πόσο με θέλγει ἡ μετριότη». Μηδὰ ξέρω τί ζήταγα; Με τάραζε μυστικά ἢ ἀδεξιότη μου...

Αὐτό τ'ανε! Τὴν εἶδα ν' ἀλλάζει θέση με τὸν ἄντρα της, νὰ με περιχάει με περιφρόνηση ἢ ματιά της.

Δυπήθηκα. Ἐσκυψα τὸ κεφάλι μου θλιμένος.

Τὶ γκάφα πού στὴν ἔκαμα, στοχάζομαν, τ' ἤθελα ἐγὼ ὁ βλάκας νὰ μιλήσω ...

Καὶ ἡ παράσταση προχώραε. Κύταξα τὸν «ἀπατημένο σύζυγο» κι' αἰστάνομαν ἕνα μῖσος ἀντικρῦ του. Τὸ κτῆνος! Ἦταν αὐτὸς ὁ αἴτιος τῆς νείλας μου, αὐτὸς ὁ κερατᾶς σὰν πιερότος. Ἀκοῦς νὰ τὸν κερατώνει ἡ γυναῖκα του κι' αὐτὸς νὰ μὴν κάνει τραγωδία. Τί τέρας! Νὰ μὴν προτιμάει τὴ φυλακὴ ἀπ' τὴν ἀτίμωση, τὸν τάφο ἀπὸ ζωὴ στιγματισμένη!

Μὰ ὅταν σὲ λίγο συναπαντιέται με τὸν «ἐραστή» κι' ἀντὶς νὰ τὸν μπατοῖσει τὸν φοβᾶται (τοῦ φέρονται μάλιστα μ' εὐγένεια) ἐγὼ ἀναγάλιασα βαθειά μου. Κάτ' ἀπ' τὸ μπλε κουστοῦμι μου σεμνύομαν. Μὴ ὄντας μπορετὸ νὰ τὸν συχαίρομαν, ἔσφιξα τῶνα χέρι μου μεσ' στ' ἄλλο: «Θερμὰ συχαρητήρια!» Αἰστάνομαν πὼς θᾶμουν ἀπαράλλαχτος. Ἐνοιωθα νὰ ξυπνάει μου τὸ ταλέντο ...

Αὐτὸ λοιπὸν σολλογιζόμουνα. Ἐλεγα: Γιατί με προσκαλέσανε; Μήπως γιὰ νὰ με περιεργασθοῦν

καὶ καθισμένον; ἢ μὴν ἦσαν περιεργοὶ νὰ ἰδοῦν πὼς ἀντηχοῦν τὰ λόγια μου στὴ σάλα; τὸ ξέχασαν τὸ θέατρο; Πάταγ' ἀργὰ στοχαστικά καὶ κύταξα τὴ θάλασσα. Σκέφτομαν μιὰ καμέλια κι' ἕνα ἄστρο· σκέφτομαν τὴ Μαρή μου μωραμένη. (Ἄς ἀνθίξει ...) Ὅλα τ' ἀποτυχημένα ἔργα μου ... Τὴν ἱστορία ἐνὸς ἀσήμαντου. Ἄχ καὶ μιὰ μέρα πού φτερνίστηκα. Καθὼς τῆς μίληγα με λόγια ἄσημα γιὰ πράγμα μέγα—γιὰ τὸ λύκο μου ἔρωτα, με λόγια πρόβατα—πὼς μουῖρθε τοῦ βλάκα καὶ φτερνίστηκα. Φτερνίστηκα σιὰ μοῦτρα της. Τὴν πήρανε τὰ σάλια μου κι' οἱ μίξες! Λοιπὸν κι' αὐτὸ τὸ ξέχασαν; Τί ὑπέροχος πού εἶν' ὁ ρόλος ἐνὸς ἄθλιου, ἐνὸς ὅλως διόλου ἀσήμαντου ἀνθρώπου!..

Ἄναθυμιῶντας ἔτσι καὶ παγαίνοντας, γιῶμιζα τὴν ψυχὴ μου ἀθυμία. Σὰν ἦσυχον νεράκι ἐκύλα ἡ θλίψη μου. Πόσο ἡ ζωὴ μου ἐστάθη ἀσήμαντη, πόσο ἀποτυχημένοι μου οἱ κόποι. Οἱ πόθοι μου ὄλοι, οἱ ἀγῶνες μου, ἄσημοι, ἀναγλυφτοὶ σὲ ξύλο πρόστυχο, παραστημένοι ὡς δέντρα, ὡς ψάρια, ὡς θερία...

Ὅλα τὰ πράγματα—οἱ καιροί, οἱ τόποι, οἱ ἐποχῆς—ἕνας ἐξαίσιος θίασος μπροστά μου, ἔπαιξε ἀπαράμιλλα τὰ ἀριστουργήματά μου, τέτοια πού ἦσαν ὅλα τὰ ἀποτυχημένα ἔργα μου, οἱ τρόμοι τῆς ζωῆς μου, οἱ ἀηδίες, ὅπου ἐγὼ (πρωταγωνιστῆς μερακωμένος) ἔκανα διάνες ἀπαράμιλλες, στέκομαν μαέστρος ἀληθινὸς τ' ἀποτυχίας. Τί μπρῖο!

Νὰ ἡ ἀγάπη μου ἡ πρώτη. Παίξει ἡ ὁμορφία της στὴν ἀπόσταση, σὰν ἄστρο πού λὲς τὸ φῶς του

πολεμάει με τὸν ἀγέρα.

Ἐγὼ τὴν κρυφολαχταροῦσα καὶ τὴ λάτραινα κι' αὐτὴ με μεταχειριζόταν γιὰ «διαμέσο». Με ραβασάκια μ' ἔστελνε στοὺς φίλους της. Μοῦ ὑπαγόρευε ἀκόμα νὰ τὰ γράφω. Τᾶγραφα κι' ἐγὼ σὲ τριανταφυλλὶ χαρτί, τᾶκαιγε ἀπὸ κοντὰ κι' αὐτὴ σιτὶς ἄκρες. «Ἄχ-βᾶχ Νικάκη μου μπουμπούκι μου». «Τὸ ζῆν θὰ παραιτήσω ἄστρο λαμπρό μου, Σπύρο». «Ἐσαι ἰδική σου Μιστοκλάκι μου». «Εἰς μάτην σὲ καρτερῶ ἄγγελε Τιτὴ μου»...

«Εἰς μάτην» ἐπερίμενα κι' ἐγὼ σειρά, «εἰς μάτην» ὁ ἔρμος κι' ἐγὼ νὰ πάρω ἄράδα. Σὰν τὰ πουκάμισά της ἄλλαξε τοὺς ἀγαπητηκοὺς μὰ μένα μήτε τὰ δόντια της δὲ μοῦδειξε ποτέ της.

Γιατί; ἦμουν λοιπὸν τόσο ἀδέξιος ἢ ἦμουν ἕνας παληάτσος ἄθλιος, στὸν κόσμο; Μᾶλλον τὸ πρῶτο μοῦλεγε μιὰ ἰδέα μου, μᾶλλον τὸ δεύτερο, κατόπι. Πῶς καὶ τὰ δυό, ἐγὼ συμπέρανα. Γέλα λοιπὸν παληάτσο. Ἐκλαψα...

Τότες ἀναθυμήθηκα τὴ Μαρή, σιέφτηκα τὸ βαπόρι ν' ἀνεβαίνει. Λογάριαζα πὼς τᾶστρα θὰ κρυώνουνε. Ἄχ πὼς ἡ ὁμορφολάγγονη γελάστηκε; Πὼς μπόρεσε νὰ μ' ἐρωτευτεῖ ἢ μακρουλομάτα; Φτεροκοποῦσε πλάϊ μου ἢ ἀγάπη της, κελάριζε σὰ ρυάκι μέσα μου ἢ μιλιὰ της. Ἡ Μαρή!.. Τί μοῦ-οὔλεγε, τί μοῦλεγε! Πὼς (ἄχ της) πόσο λυπώτανε τ' ἄψυχα πράγματα—τὴ θάλασσα, τὰ δέντρα, τὰ λιθάκια—ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ αἰσθανθοῦν τὸ τί αὐτὴ αἰσάνονταν!

Τὴν κτάξα. Δὲ μοῦ γιῶμιζε τὸ μάτι νᾶχε κι'

Ἐνας ῥορηὰς βαρὺς καὶ δυνατός, φούσκωνε, τὸν Εὐβοϊκό, κι' ἔκανε νὰ θροῖζουν μέσα μου οἱ τρόμοι...

αὐτὴ κοιμηθεῖ καὶ νὰ σειῶνταν οἱ κάμαρες. Μὲ τὰ μάτια κλειστὰ στὸ σκοτάδι—δὲν ἐπίστευα—νᾶχε βρεθεῖ ἀκίνητη κι' ἄψυχη. Εἶμαι ἓνα σπασμένον βιολὶ πού τὸ βουίzzουν ἀλαφρότατοι ἤχοι. Εἶναι αὐτὴ πεθαμένη. Ἔ λοιπόν ἄς μὴν πέθαινε ...

Τώρα ἀκουριέμαι τὸ βαρὺ ἀρμόνιο τοῦ ἀγέ-
ρα. Βιόλα βαθύφωνη ἢ ἀνάμνηση, παίζει στὰ χα-
μηλά της μπάσα τις ντροπές μου. Τοὺς ὄρκους μου
πὼς μήτε ὁ τάφος θὰ μᾶς χώριζε. Τί αἴσχος! Νὰ
σκιάζομαι τὸ θάνατο, ἄλλη γυναῖκα ἀπόψε νὰ μ' ἔλκυζει. Ζωὴ γλυκειά, γυναῖκα πού μᾶς σέρνεις ἀπ' τὴ μύτη. Νά, ἔρχομαι κι' εἶμαι παιδί, κι' εἶμαι ἓνας θλιμένος πιερότος. Δὲν μ' ἔχουν προσκαλεσμένον στὸ τραπέζι ; Σῶπα Μαρή. Μαρή σῶπα σοῦ λέω.

Αὐτὸ τὸ βαπόρι ἀντίκρουά μου ἔχει ὑψωθεῖ ὡς τὰ οὐράνια. Ἀνεβαίνει ὅσο πάει καὶ πιδ ψηλά, σὰν γιὰ νὰ ξεχειλίσει ἀπὸ τὸν κόσμον. Θὰ κάνω (λέω) ἓνα ταξεῖδι ἐξωτικὸ σὲ ἄλλη χώρα. Θὰ πάω (λέω) σὲ μιὰ πόλη στάχτινη νὰ ζήσω. Ἐνα ζαγάρι μέσα μου κρυώνει. Σκέφτομαι μιὰ κουκουβάγια στὸ φεγγάρι, κι' ἓνα πουλάκι ψώφιο στὸ κλαρί του. Ἐνα πουλάκι ὀλόρθο καὶ νεκρό, μὲ τὰ φτερά σφιχτά καὶ τὰ ματάκια του γυαλένια στὸ σκοτάδι. Ἀνάβουν μονομιᾶς τὰ ἠλεκτρικὰ τῶν δρόμων· μοῦ φαίνεται πὼς θὰ πῆξουν τους τὰ φῶτα. Τὶ τζάμι λέω. Τὶ ἄξαφνος ἓνας χτύπος σὲ μιὰ πόρτα! Πατάω καλά. Ἄχ σὺ ἐξαίσιε κύκλε (πού εἶσαι νύχτα). Κλείνω τὰ μάτια μου—γέρνω γιὰ νὰ τὴν θυμηθῶ,—ξωπίσω τὸ κορμί μου.

Φοροῦσε ἓνα ζακετάκι χγουδομέταξο καὶ πάλ-

λονταν ἀπὸ μιὰ μύχια θηλυκότη ἢ μιλιὰ της. Μὰ γιατί εἶχε ἀλλάξει θέση μὲ τὸν ἄντρα της; Γιατί μὲ κύταξε μὲ περιφρόνηση ἢ ματιά της; Ποιὸς ξέρει.. Ἴσως γὰρ κεῖνο τ' ἄξαφνο κουδούνισμα, ἴσως νὰ τουρτουρίζαν τ' ἄστρα στὴ ψυχὴ της ... Ποῦσαι (ρωτάω) κούφιο πουλί;

Στέκομαι μπρὸς στὸ σπῖτι της καὶ θλίβομαι. Χάσκω μὲ τὰ πανιά μου ὀρθὰ—σὰν δυὸ φτερά—ἀνοιγμένα στὸν ἀέρα! Εἶναι ἡ ὥρα 8 κι' εἶμαι προσκαλεσμένος στὶς 11. Θ' ἀνέβαινα ἢ θὰ γύριζα ἀργότερα; Μὴν ἔχει πῆξει (ἀνησυχοῦσα) ἢ ματιά της; Μεσ' στὸ λαμπρὸ φόντο τῆς σάλας της, τὴ τεθλασμένη ἀναζητῶ τοῦ προφίλ της—τὴν ἀστραπὴ ποὺ μὲ φώτισε. Μιὰ ἐρώτηση, μιὰ ἀμφιβολία μου δίνει. Τὶ θᾶταν ὁ κόσμος (ἀπορῶ) ἂν ἀντίς νὰ πέφτει ἢ πέτρα ὑψώνονταν ἢ ἂν σκεφτόμαστε ὡς πηδᾶμε; Οὐμῆθκα ποὺ ἀπορούσανε κι' αὐτοί. Ἐννοοῦσα καλὰ πῶς ὅποιος φτερνίζεται μαδάει. Ὡστε λοιπὸν κι' αὐτοὶ τ' ἀπορούσανε;

Κύταξα ἕνα φωτισμένο παρτίθυρο κι' ἀκουγα γλυκειὲς νότες τοῦ πιάνου. Ἦσαν τόσο ἔγλυκειές, σὰν λουλούδια ἀργυρὰ ζωγραφισμένα σ' ἀτλάζι. Φτερούγιζαν ἔτσι τρεκλά, σὰν πεταλοῦδες τεφρές ποὺ πᾶν ἐνάντια σ' ἀνέμους. Ἐπαιξε.

Σκέφτηκα κι' ἐγὼ μιὰ μελωδία στὴ δόξα μου, μιὰ συμφωνία συνθεμένη σὲ μένα. Μὰ ποιὸς θὰ σύνθεται στὴ δαιλία ἕνα ἀνάκρουσμα; Ποῦ ἀκούστηκε στὴν ἐπιτορκία ἕνας ὕμνος!

Προσπάθησα λοιπὸν νὰ τὸν τονίσω μονάχος μου, νὰ τὸν φανταστῶ μεσ' στὴ νύχτα πῶς θᾶταν.

Μὰ ἡ ἀρμονία μου ξέφευγε, μὲ ἐμπαίζαν οἱ ἤχοι. Μόνο ἄρχισε νὰ φτεροκοπάει ἐντὸς μου ὁ ρυθμὸς της. Καθὼς—τριαντάφυλλο—μαῦρο ἀνθοῦσε τῆς σιγῆς της τὸ ρόδο, ἄρχισε ἢ θύμησή της νὰ παίζει. Μαρή! Ἦμουν λοιπὸν τόσο ἀξιολύπητος—σὰν τὴ θάλασσα, τὰ κοιτῶνια, τὰ δέντρα—καὶ δὲ μπορούσα νὰ αἰσθανθῶ κι' ἐγὼ τὸ τι αὐτὴ αἰστάνονταν; μούρχονταν σὰν νύχτα ἢ ὄψη της! Τὰ δέντρα ἐβούιζαν τὰ παραθυρόφυλλα τρίζαν, κι' ἦταν αὐτὴ μεσ' στὴ νύχτα ἀκίνητη ... Πέθανε!

Τὶ ἀνάκρουσμα! Πίς' ἀπ' τὰ πράγματα—ἀπ' τὴ σιωπὴ καὶ κατόπι—ἄρχισε μιὰ ἡρωϊκὴ συμφωνία. Ἡρωϊ-κῆγη; ὡς τὴ χαίρονταν. Εἶχε πεδάσσει; Καλύτερα! Μόνο ἐπιθυμοῦσα νὰ ξέρω ἢ θελα πολὺ, καὶ θὰ μάθαινα. Νά, θ' ἀνέβαινα. Ἐμπρὸς της, κατὰ πρόσωπο, ἀντίκρου της, θὰ τὴ ρωτοῦσα ἕνα πράγμα. Ἄς ἀκούγέ μου τὴ φωνὴ κατακόρυφα. Ἄς ἔρχονταν πολὺ λοξὰ νὰ μ' ἀγγίξει!

Χώθηκα γοργὸς μεσ' στὸ σπῖτι της. Σύρθηκα σὰν ἴσκιος στὴ σκάλα. Μιὰ ἐρημία μ' ἐπέβρε, ἕνα γλυκύτατο τῶν πραγμάτων ξεψύχισμα. Μόνο οἱ νότες τοῦ πιάνου της πέταγαν σὰν ἄξαφνα πουλιὰ στὸ σκοτάδι.

Στάθηκα. Ἀντίκρουά μου ἐκεῖ μιὰ κλειδονότραπα ἔφευγε. Ἦταν σὰ μάτι διεισδυτικὸ, δίχως βλέφαρο, σὰν χερσὸ βόλι ποὺ θὰ μού τρυποῦσε τὸ σκότι. Φορᾷ ἢ νύχτα φουστάνι; Μιὰ ἐπιθυμία μὲ κέντρισε, μιὰ πρόστυχη ἐπιθυμία νὰ πάω νὰ κυτάξω. Μηδὰ ξέρω τί ζήτηγα! Τὸ βαπόρι θᾶχε πιά γλυτορήσει στὸ ἄπειρο κι' εἶχε χαθεῖ τῆς ζωῆς μου ἢ

ἐλπίδα. Δὲν θὰ ἔτρεχα (λέω) πίσ' ἀπ' τὴ πέτρα πού ὑψώνονταν· δὲν θὰ πήδαγα ἄξαφνα γιὰ νὰ σκεφτῶ ἓνα πράγμα!..

Μόνο βρόντηξα : Τάκ !

Τάκ ! κάνει μέσα μου κι' ἔσπασε τῆς ψυχῆς μου τὸ τζάμι. Τάκ ! τὸ βιολί.

— Ἔ .. μπρός.

Ἄνοιξα. Πρόβαλα τὸ κεφάλι μου μέσα. Κάθονταν μπρὸς στὸ πιάνο τῆς ἔξω μῆ, μὲ τὶς πλάτες σ' ἑμένα. Τὰ δάχτυλά τῆς φτερούγιζαν. Μόλις μὲ εἶδε ἀνασηκώθηκε. Ἐκφραξε μιὰ ἀπορία ἢ ματιὰ τῆς.

— ὦ Κύριε ... κι' ἔνστικτὰ τῆς ἔκανε μιὰ κίνηση ἀλόκοτη. Γιὰ νὰ φωνάξει ἢ νὰ πήδαε ; Ἐννοοῦσε ὀριζόντια. Δὲν ἐννοοῦσα καθόλου.

Βάζω τὸ δάχτυλο στὰ χεῖλη μου, ἀπλώνω τᾶλλο μου χέρι ἀψηλά τῆς. Ἐνα ἠλίθιο βῆμα πάλι κάνω ἔμπρός.

— Ὅχι (τῆς κάνω) μιὰ ἐρώτηση· μιὰ μόνο ἐρώτηση καὶ φεύγω.

— Πῶς ;... Τί ; ...

Πάω σιμά, τῆς λέω κοφτὰ : Ἄν (ἄξαφνα) τότε δὲν φτερνίζομαν .. τότε μαθές .. (κι' ἤθελα νὰ τῆς διηγηθῶ γιὰ ψάφια σπίτια). Τὶ λὲς θὰ ἤμουν σήμε-
ρα ὁ ἄντρας σου ;

— Γιατί ρωτᾶς ;

— Γιατ' ἔτσι.

Ἐμεινε μιὰ στιγμή μετέωρη. Σκέφτονταν τὸ σκυλί πού μάργωνε στὸ κρῦο! Νά, τώρα ἐννόησα τὴ κίνηση : Θᾶχε σκεφτεῖ νὰ φώναζε «Βοήθεια».

— Ἄκω μοῦ κάνει, θὰ στὸ πῶ. Ὁξω στὸ δρόμο

—κάτ' ἀπ' τὸ παρεθύρι—σιάσου νὰ τ' ἀκούσεις.

Κάνω μιὰ ἠλεκτρικὴ μεταβολή, τραβάω ὀλοῖσα πρὸς τὴ σκάλα.

— Θὰ μοῦ τὸ πεις ; γυρίζω καὶ τῆς λέω.

—Στὸ ὑποσχέθηκα μοῦ κάνει. Ἄχ τί καλά! Θε μάθαινα ...

Γοργὸς ἐγλύστρισα στὸ δρόμο. Στάθκα στὴ θέση πού μοῦ ᾤρισε, σπασμοδικός, τρομώδικος, φλογώδης. Πρόσεχα στὸ φωτισμένο παράθυρο κι' ἔχασκα σὰν πράσινη σάφρα. Τὰ τζιτζίκια ἐβουίζαν! κάρᾶξενων σταυρῶν ἀποτυπώματα ἄφηναν τὰ δάχτυλά μου στὸ χοῦμα. Θᾶβγαينه! Θᾶκουγα τὸ σφυριχτό τῆς στὴ λόχη μου : σβίτζζζ .. Θᾶβγαζα ἐγὼ τὴ γλώσσα μου—φλόγα. Φρίστ! θᾶλλαζα θέση στὸ ἔδαφος, σὰν ἀστραπῆς τεθλασμένη ...

Τότε ἀκούω δυὸ ντάγκ! ντάγκ! τοῦ πιάνου βαρειά, σὰν δυὸ πηδαματιές στὸν ἄερα. Πῶς ; τί λοιπὸν θὰ μὲ σκότωναν ; Θᾶκαναν τὸ σταυρὸ τους μπροστά μου ; καὶ τὸ χοῦμα ; τὰ δάχτυλα ; Τὰ μάτια μου χρύσειζαν. Πάλλονταν φολιδωτὴ ἢ κοιλιὰ μου!

Ἐνα γοργὸ μουρμουρητάκι ἀκολούθησε—μιὰ μουσικὴ σκαλίτσα πετάμενη—σὰν πουλιά πού ὄλα μαζί ὑψωθῆκαν.

Ἄρχισε ἓνα κομμάτι ἀπ' τοὺς παληάτσους. Ἐπαιξε καὶ ἡ ζωὴ μου γυρνοῦσε : Ὅλα τὰ πράγματα ὄσα στὸ βίο μου ἐγνώρισα—κι' ἡ ἀστραπή, καὶ τὸ βαπόρι, κι' ἡ καμέλια—ὅ,τι ἄγγιξα μὲ τὸ χέρι ἢ μὲ τὴ σκέψη μου, ὄλα μαζί μιὰ ἀστεία μπάντα φασουλιστικὴ (μὲ μύτες σπαραχτικὲς μουζικάντες μεθυσμέ-
νοι) διάβαιναν μεσ' στὴ νύχτα, ἀνακρούοντας τὰ

αΐσχη μου, κάθε μου ἀηδία ἢ ρεξιλήκι ... Ἄχ και
 μιὰ μέρα πὸ φτερνίστηκα ...

Ὁ ὕμνος μου! λέω σιγὰ και δὲν πήδησα· ὁ
 ὕμνος σου, μου ψιθυρίσαν κ' οἱ πέτρες ...

Χαλκίδα 1932

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας

Περίληψη τοῦ διηγήματος

(Ἀπὸ τοὺς δύο καραγκιοζοπαίχτες καὶ συνεταίρους ἑνὸς ἐπαρχιακοῦ καραγκιοζοθεάτρου, ὁ ἕνας (αὐτὸς ποὺ παίζει μόνου τοῦ Καραγκιόζη τὴν κούκλα) ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν ἦτανε στὰ καλά του, δὲν ἦτανε. Κρύωνε, ἔτρεμε. Ἦταν κι' ἐρωτευμένος μαζί, μὲ τὴ δούλα τοῦ ἀντικρυνοῦ πρὸς τὸ θέατρό τους σπιτιοῦ, ποὺ κάθε βράδυ κρεμαστὴ στὸ παράθυρο, παρακολουθοῦσε ἀπὸ κεῖθε. Ἡ παράσταση ἄρχισε, μὰ αὐτὸς παραλόγιζε. Ἀνάλογα μὲ τὴ ψυχικὴ του διάθεση πῆρε σιγὰ σιγὰ κι' ἡ παράσταση ἕνα παράδοξο δρόμο. Ὁ ἄλλος—ὁ συνάδελφός του καὶ σύντροφος—ἀγαναχτισμένος τὸν ἔβριζε. Προσπάθαγε νὰ ξαναφέρει στὴ σειρά τους τὰ πράγματα. Γιὰ μιὰ στιγμή τὸ κατὰφερε. Στὸ διάλειμμα τῆς πρώτης πράξης βρῆκε καιρὸ καὶ τοῦ τᾶψαλε : « Ἄν δὲν ἔλλαζε ταχτικὴ, ἂν δὲν ἔστρωνε, θὰ τοῦ σποῦσε τὴ γκλάβρα .. Μὰ ὅταν ἄρχισ' ἡ δευτέρη πράξη κι' ὁ Σινιὸρ Νιόνιος ἐπρόβηκε, ὁ πρῶτος ἄρχισε πάλι τὰ ἴδια. Καὶ χειρότερα μάλιστα. Ἀνώμαλος ὅπως ἦταν, ἐρωτευμένος καὶ ἄρρωστος, ἔπαθε κεῖνο τὸ βράδυ σχεδὸν μιὰ παράκρουση. « Ἄλλ' ἂντ' ἄλλων τσαμπούναε : « Κούκου-Νιάου καὶ γάβ-γάβ ! ». Ὁξω φρενῶν ὁ σύντροφός του ἐξέσπασε. Ὑψώσε ἀγαναχτισμένος τὸ χέρι του καὶ τοῦ κατάφερε μιὰ μεσ'στὰ μοῦτρα. Ἄρχισε τότε μιὰ γρονθομπαιτούνα ἀπίστευτη. Τὰ φῶτα τῆς πάνας ἐσβύσανε, ἀναποδογυριστῆκαν οἱ λύχνοι.)

Κείνο τὸ βράδυ ὁ Καραγκιόζης δὲν εἶχε κέφι.
Ἦταν στίς μαῦρες του.

Ἀπὸ τὸ πρωτὶ ἡ ἡμέρα ἦταν βροχερὴ καὶ θο-
λὴ καὶ τώρα τῆ νύχτα ποὺ θ' ἄβγαينه αὐτὸς στὸ
πανί, ὄλα τοῦ φταῖγαν.

Καθὼς πρόβαλε στὸ φῶς τὸν ὑποδέχτηκαν γέ-
λια. Προχώρησε. Οἱ σκιὲς τῶν ξύλων του στὸ φῶς
ἀλλοῦνταν σὰν δυὸ μαῦρες κεραίες, ποὺ λὲς ἐρευ-
νοῦσαν τὴ σφαῖρα.

Ὁ Καραγκιόζης ἀκόμα προχώρησε. Ὅλα τοῦ
ἦσαν στὰ νεῦρα. Τὰ φῶτα, ἡ ὑγρασία, ὁ κόσμος,
ἡ ἀδημονία «τοῦ κοινοῦ» (ποὺ τὴ μάντευε μέσα
του) νὰ τὸν ἀκούσει γιὰ νὰ σκάσει τὰ γέλια. Σι-
χτίρι....

Ἡ μούρη του ἐκείνη ἡ παράξενη, εἶχε μιὰ πλα-
τύτατη κακεντρέχεια ἀπόψε. Ἡ καμπούρα του τοῦ-
φταιγε. Ἐκείνη ἡ κομπότρουπα στὸ κούτελο—ποὺ
δάγκωνε μιὰ χάντρα, στὸ μέγεθος δίλεπτου—καὶ
παρίστανε ... τὸ μάτι του. Τὸ χέρι του τῶνα, ποῦ-
ταν τόσο μακρὸ καὶ σὰν ξεκλειδωτο, καὶ τ' ἄλλο
(αὐτὸ κ' ἄλλο!) ποῦταν λὲς κομμένο στὸν καρπὸ
καὶ κολλημένο στὸ στῆθος του. Ὅμως ἐστάθη.

Ριγηλὸς μεσ' στὰ σύγκρια του, κύτταξε μὲ μάτι
ἀδιανόητο ἀντίκρουα τὸ Σεράϊ. Εἶδε τοὺς μιχλιμ-
πιδωτοὺς τρουλλοὺς του ὡς τὰ σύγνεφα, τὰ πυκνὰ
μπαλκονάκια του, εἶδε τὰ χρωματιστά του παρεθύ-
ρια. Ἀχ ναί, παρὰ λίγο νὰ ξέχανε.... Εἶχε ἀπόψε
νὰ σκοτώσει τὸ θερίο, νὰ κάμει ἔρωτα στῆ Φατμέ

Χανοῦμ τὴν Πασοπούλα, νά .. κελαδήσει (αὐτὸς!)
γλυκότατο ἓνα τραγοῦδι κατ' ἀπ' τὰ παρέθυρά της
μὲ φεγγάρι.... Ὡ ξύσυλο!

Τίμιο; Εὐλό;... Αὐτὸ θὰ τὸ βλέπαμε. Ἄ! ὄλα
κι' ὄλα. Ἦταν καλὸς νὰ φάει ἄνθρωπο ἀπόψε. Ἄς
πρόσεχαν καλὰ, ἄς ἐνοιωθάν, ἄς βλέπαν. Αὐτὸς
ποῦτρεμε σύγξυλος ἀπόψε ἀπ' τὸ κρῦο, θὰ προτι-
μοῦσε νὰ νὸν ἄφιναν ἦσυχο στὸ χάλι του.

Ἔτσι νὰ ξάπλωνε λιγάκι στὸ πατάρι κι' ἡ νύ-
στα—φίλη του σπλαχνικὰ στὸν ψεύτη κόσμου—μ' ἓνα
χνουδάτο πανωφόρι ν' ἄρχονταν νὰ τὸν σκέπαζε
ἀγάλι. Ψυχὴ μου! Τότες θὰ βυθιζόταν μεσ' στίς
γλύκες του.

Ὁρنيο γλυκύτατο ὁ ὕπνος του, θὰ τοῦ τιμ-
ποῦσε λισασμένα τὴν καρδιά του. Ψαχουλεντὰ ὡς
τὰ βαθύτατα τῶν σπλάχνων του θὰ χύνονταν οἱ
νοστιμάδες τούτου κόσμου. Εἶναι φαρδὸν ρα-
χάτι ὁ ὕπνος, ὅταν βρέχει. Θὰ φούσκωνε, θὰ σοῦ-
ρωνε, θὰ μέλωνε. Καὶ νά, δικλείδα ἀσφαλιστικὴ τὸ
στόμα του—θ' ἄφινε νὰ ξεατιμίζεται στὸ ἄπειρο (σὰν
μιὰ γλυκειὰ προαπόλαυση τοῦ θανάτου) ἡ μακαρι-
ότη τῆς ψυχῆς του.

Μὰ τί!

Ἀπὸ μακρὰ—σὰν κόρδα ποῦσπασ' ἄξαφνα
—ἀντήχησε φιλή-φιλή καὶ γλυκύτατη ἡ φῶνὴ ἐκει-
νοῦ τοῦ μασκαρᾶ τοῦ Χαντζηβᾶτη.

Γλυκότατό 'να τραγοῦδάκι γαργαλοῦσε. Λὲς
σκάλιζε σὲ λεῖο μάρμαρο ὁ ἄτιμος. Λὲς ζωγραφοῦσε
φιλε μου κι' ἐκέννα. Μέλι καὶ ἔσβανι 'ταν τὸ τρα-
γοῦδι του. Ζάχαρι ἦταν ἡ μιλιὰ του καὶ ἄσπλο.

Πρόβαλε μάτια μου γαλίφικος, χορευταράς, μερακωμένος. Σάν τζίντζικας ἐπάλλοντον κι' ἐβούτζε. Σάν μπέμπης ξερενότουν στο χαβά του. Σφίγγοντας μὲ τὶς χουφτες του τὸ γέμι του, ἔσγουπτε ἕως χάμο κελαδῶντας. Κι' ἀπὸ κοντὰ βροντώντας μιὰ στο ἔδαφος τὰ πόδια του, ὑψώνονταν σάν νᾶχε σουστες στὸν ἄερα. Τί ἔφταιγε ;

Αὐτὸς τὴν ἀπόφασή του διηγότανε. Τὶς γλύκες τῆς καρδιάς του ξεχειλοῦσε :

... Στὴν Ἁγία Σοφιά νὰ γίνει
εἶχ' ἀπόφαση κουμπές
νᾶρχονται νὰ προσκυνᾶνε
Τουρκοπούλες καὶ Ρωμηές.
Ἄχ γιαρέρεμ, γιαρέρεμ
Τουρκοπούλες καὶ Γωμηές

Αὐτὸς. Naί, μὰ ὁ ἄλλος εἶχε ξεραθεῖ στὴ θέση του. Ἐχασκε κούφιος καὶ κατάπληχτος. Χαῦνος, σιγηλός, ἀδιανόητος ἦταν σάν τὸ κουφάρι του νὰ ξέχασε δῶ κάτω. Ἐφεγγαν οἱ ραφές τῶν ρούχων του στο κάδρο του. Ἐλαμπε στο κούτελό του ἡ ψαλλιδιὰ πὺ δάγκωνε τὴ χάντρα.

Μὰ νά, κινήθηκε.

Σπασμωδικὰ σάν νὰ δεχότουν δόσεις-δόσεις τῆ ζωῆ, διαμορφώθη τέλος ἡ φιγούρα του, σάν κάτι μεταξὺ κούτσουρου κι' ἀνθρώπου.

Ψιλή ψιλή, σάν ἔξανθήματα ὀστρακιᾶς, σπιθούρισε μιὰ μουχτερὴ χαρὰ στὴ μούρη του ἐκείνη τὴ σκυλίσα.

Ἐκαμε δυὸ βηματάκια ἔμπρός—δυὸ βηματάκια πηδηχτὰ μικροῦ πουλιοῦ—κι' εὐτὺς λὲς σάν φτε-

ροῦγες ἀνεμόμυλου, διάγραψαν γοργὴ στροφὴ οἱ ραβδωτὲς σκιὲς τῶν ξύλων του στο φόντο.

Λὲς ἔτρεμε ὁ οὐρανὸς νὰ πέσει πάνω του, πάλλονταν μονοκόματες οἱ ἀνταύγειες τῶν φώτων. Ἀχνὲς ψυχούλες οἱ φλογίτσες τῶν φτυλιῶν, φούντωναν πλαῖ του καὶ γλώσσιζαν σάν—οὔλες μαζί—νὰ ξεφτουρίσουν ἀπ' τὸν κόσμο.

Ὁ Καραγκιόζης ἔσγουψε. Ἐτήραξε καλὰ κι' ἐφάνη πὺς ἐννόησε ... Μπὰ πὺ κακὸς του χροόνοσ ! Τὶ εἶχε πάθει αὐτὸς ὁ σκύλος ;

Βουρλίζονταν σάν λυσασμένος μπρὸς στὴ μύτη του. Ἀναγάλιαζεν ὁ κιαρατᾶς σάν νᾶταν μοναχὸς του. Μὰ τί ; Δὲν ἔβλεπε, δὲν ἔνοιωθε ; Ὡ στραβομάρα ὁ χαλεεές ; Ὁχου μπουνιὰ πὺ θᾶτρωγε στὰ μοῦουτρα!

Καὶ νά, τινάχτηκε. Σάν χοῖρος ἄφησ' ἕνα γροιλισμό. Σάν πεινασμένος μολωσὸς ἐπρόβαλε τὸ ρῦχος. Ὑψωσε κεῖνο τὸ πάτερο—τὸ χέρι του. Στάσου νὰ δεῖς σιχτιρ πιλάφ ...

Ὁμως σταμάτησε. Ἄφησε νᾶρθεῖ στὴ θέση του τὸ χέρι. Πῆγε κοντὰ στον Χαντζασηβάτη. Τοῦ μίλησε. Παράξενο πράγμα. Ἀπιαστη μιὰ σκιὰ μελαγχολίας χύθηκε στὴ μιλιὰ του. Τοῦ μίλησε σχεδὸν φιλικὰ, σχεδὸν γκαρδιακά, εἰλαβικάτα σχεδόν!

Ἡ φωνὴ του πεσμένη σ' ἕναν τόνον βαρὺ μὰ γλυκύτατο, εἶχε κάτι τὸ πολὺ ἀνθρωπινὸ, τὸ πολὺ πονετικὸ καὶ ὄραιο.

— Ποῦθ' ἔρχονταν ; Ποῦ πήγαινε ; Ἄχ τί γλυκὰ πὺ τραγουδοῦσε ! Στὴν Ἁγία Σοφιά κουμπές ἔ :..... Ψυχὴ του ! Ἄμ τ' ἄλλο ; Ἐ-

κείνο τ' ἄλλο τὸ περίγλυκο τραγοῦδι τῆς καρδιάς του, πού τῶπλεκε σὰν γαϊτανάκι καὶ σὰν μπουκλα, πού τῶκανε δαχτυλιδάκια μεσ' στή νύχτα ;

Νὰ αὐτὸ πού ἀρώταε τὴ βρῦση—«βρῦση του μαλαματένια, πῶς βαστάει στὸ κρῦο νερό»—πού μοίρονταν κι' αὐτὸς ὁ δόλιος, «στῆς ἀγάπης (χρυσέ του Χαντζαντζάρη), στῆς ἀγάπης πῶς βαστοῦσε τὸν καῦμό ;» Ὅρίστε ;

—Τέλειωσεσ Καραγκιόζη ; τὸν ἀρώτησε ὁ Τσελεπῆς ὁ Χαντζαβηάτης. Καὶ χωρὶς νὰ προσμένει ἀπόκριση, ἔσγουψε κ' ἔσκασε στὰ γέλια. Χααά ... χα χα χα κακάρισε σὰν κότα) χααά ... χα χα χα (πιάνονταν ἡ πνοή του) ... βρε τρελλάθης !

Κι' ἓνα κῦμα—κι' ἀφρὸς σὰν μιὰ στήλη—τὰ γέλια τοῦ κόσμου, ἔξεσπασαν μονομιᾶς μεσ' στὸ χῶρο.

Ὁ Καραγκιόζης ξεράθηκε.

Μεσ' σὲ μιὰ σκοτεινὴ διανόηση ἔνοιωθε μὲ λύσα νὰ τοῦ ξεφεύγει ὁ οἶστρος Τοὺς τραγοὺς !

Ἄφησε νὰ καλμάρει ἡ βουή, περίμενε καὶ τὸν Τσελεπῆ νὰ σωπάσει. Σκληρὸς σκέψεις ἄρχισαν πάλι νὰ παιρνοῦν—σὰν μαῦρα πουλιά—στὸ μυαλό του. Ἐκείνη ἡ ἐπαγγελματικὴ κακεντρέχεια τῆς γλώσσας του, φούσκωνε—δηλητήριο—στὴν καρδιά του σὰν πόταμος, ἄρχισε—ἴδια ὀχιά—ν' ἀνεβαίνει στὸ στόμα. Αὐτὸς ὁ Χαντζαβηάτης ὁ κλέφτης ἤθελε ξύλο. Ἦθελε ροχαλιὰ καὶ σκαμπίλι ὁ ἄτιμος. Ἦθελε ὁ κιαρατᾶς μὰ γιὰ στάσου ποῦ πήγαινε ; ποιὸν ζήτησε ;

—Ποῦ πήγη-γαινε; ποιὸν ζήτη-ταε; Τὸν βλάκα!

Νὰ γιὰ τ' αὐτόνε. Γυρεῦοντάς του ἐβγήκε ὁ καῦμένος. Γυρεῦοντάς του μανούλα του ἔρχωταν. Μιὰ δουλειὰ χρυσῆ Καραγκιοζάκι του. Σεριπέτι μιὰ δουλειὰ—πού νὰ τοῦ ζήσει. Κάνοντας κατὰ δῶθεσ νὰ—καλή του ὦρα—ὁ Ναζήμ ἐφέντης. Ἄνθρωπος μάλαμα ὁ καῦμένος. Ψυχὴ καλωσυνότατη—χρυσέ του. Προζύμι μάτια του—προζύμι. Πού φιοῦ του νὰ μὴν ἐβασκάνονταν. Πού φιοῦ του νὰ μὴν τὸν ἐμάτιζε ὁ κόσμος. Χοῦμα νὰ πιάνει μάλαμα νὰ γίνεται. Μὰ κόσοο-βει ὁ Θεὸς χρόνια ἔπο πάνω του καὶ μέρες αὐτουνοῦ νὰ τοῦ τὰ δίνει.

Τὸν καῦ-μέμον, τὸν καῦ-μέμον σὰν τὸν εἶδε ἀπὸ μακρυνά, νᾶρχεται τραγουδῶντας τὸν καῦμό του. Ἐστάθη καὶ τὸν φιγκράστηκε.

«Μασαλά μπρέ, μασαλά μπρέ» τὸν καμαρώνει ἀπὸ καρδιά του. «Μπρέ μπρέ, τὸν κάνει, Χαντζαβηάτη, μπρέ μπρέ παιδί του, τί τὸν γίνεται ;, Τὸν ἦταν καλὰ μπρέ τσελεπῆ του ; Καὶ διὲς μπρέ κάλισμα. Ἰβαλά μπρέ ντερντιλῆ του. Ἰβαλά καλὸς του δρόμος. Τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους ἔτσι τοὺς ἀπαντένει ὁ Γεραμπῆς. Στὸν οὐρανὸ τὸν γύρευε μπρέ τζάνετ',—στὸν οὐρανὸ μὰ τὸ Ἄλάχ,—καὶ διὲς μπρέ πού μεσ' στὸ δρόμο τὸν ἀντένει. Τὶ νὰ τὸν πεῖ,τὶ νὰ τὸν πεῖ.Μιὰ χάρη μπρέ παιδί του νὰ τὸν κάνει.»

—Μιὰ χάρη λείει ; μιὰ χάρη ; Ἄχ τ' εἶν' αὐτὰ πού λὲς Ναζήμ, ἐφέντημ ; Τ' εἶν' τοῦτο πού ἀκοῦνε τ' ἀφτάκια μου, ἐμένα ; Καὶ δυὸ καὶ τρεῖς ντελή μου καὶ μιὰ μὲ τὸ ζόρι. Ἄκου, ἄκου ! Χοῦμα νὰ γίνω ἔγὼ ὁ καῦμένος νὰ πατήσεις. Γιοφύρι, Ἐφέντη μου, γιοφύρι. Σὺ νὰ περνᾶς κι' ἐγὼ τὸν τόπο

νά φυσάω. Σὺ νά...

— "Αφερίμ μπρὲ Τσελεπῆ μου. "Ακουσε τὸ λοιπόν :

ἝΟ πολυχρονεμένος μας Βεζύρης ...

— Πολ-λάαααα τὰ ἔτη του ἝΕφέντημ. Νά κόοοοοοβει ...

— ἝΟ πολυχρο-νεμένος μας Βεζύρης τὸ λοιπόν

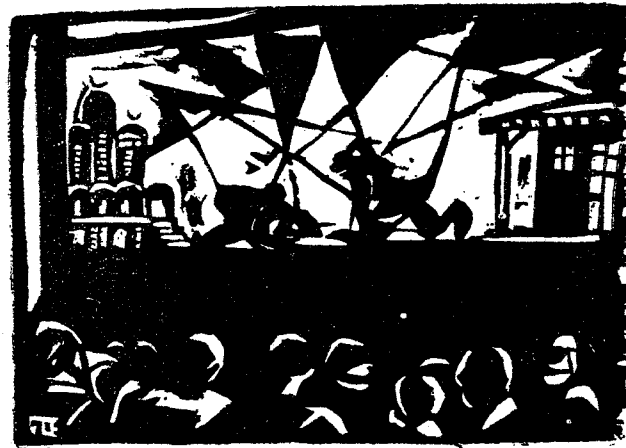
Ψυχὴ του Καραγκιόζη πῶς διάβαινε ὁ κόσμος, πῶς γύριζε ἢ σφαῖρα ! Τ' ἄστρα πῶς λάμπανε κι' ἢ πούλια! Γοργός, γοητευτικός, μερακωμένος, ἔσταζε μέλι καὶ σερμπέτι. Λεβάντα πέντοβόλαε κι' εὐώδα.

Πάσκιζε κι' ὁ Χατζαβηγάτης νά τὸν πλάθει· τὸν τόρνευε, τὸν ἔγλυφε, τὸν πλούμιζε. Τοῦ διηγότανε κι' ἔγέλα.

ἝΟλον φουσκοβελονιά καὶ πανωγάζι τὸν ἔσκάλιζε. ἝΟλον ξόμπλιο καὶ πλουμίδι τὸν κεντοῦσε. Εὐδσπλαχνική, φιλάνθρωπη ἢ φωνούλα του πάλλονταν σὰν μπαλένα καὶ σὰν κόρδα.

«...ἝΟποιος ἔσκότωνε τὸ ἔφι...» ἝΑχι τί παραμυθάκι καλανάρχιζε. Τὶ ψεύτικος—σὰν ζουγραφιά—ποῦταν ὁ κόσμος πού τοῦ ἱστόρει ; Καλέμ' νά γλέπεις καὶ νά μὴν πεινάς,μάτιαμ'ν' ἀκοῦς καὶ νά ὁμορφάινεις." ἝΑς ἔβγαζε μόνο ὁ Χαντζαντζάρης τὸ σκασμό, νά τοῦ τὰ πει αὐτὸς ὁ Καραγκιόζης : Πῶς τοῦτο, πῶς ἐκείνο Πῶς ὁμορφη εἶναι ἢ Λεβαδειά πού κέττειται στὸ ρέμα. Πῶς εἶν' γλυκειὰ γλυκειὰ ἢ ζωὴ μεσ' τὸ τσαρσι τοῦ κόσμου ! ἝΑς κύταε Ἕμπρός του.

Νά, τὸ σαράϊ ἀντίκρυα τους, με τὰ πολλὰ καφάσα. Χαντζατζαράκι του μουρλό !

Κεῖνο τὸ βράδυ ὁ Καραγκιόζης δὲν εἶχε κέφι ... ἦταν στὶς μάυρες του.

Πάνωθι του—δς κύταζε—σιτὸ κοντάρι, χρυσὸ μισοφέγγαρο δαγκώνει ἓνα ἄστρο. Καὶ στοὺς ὀντάδες του μέσα, οἱ ἀγάδες πέφτουν καὶ φιλοῦν τὰ πατώματα, σὰν μιλεῖ ὁ Πασσᾶς. Μὲ τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν των, εὐγνωμονοῦν τὸν Ἐφέντη τους. Ὁποῖος ἐσκότωνε τὸ ὄφι ... νὰ τὸ Σαράϊ προῖκα του, νὰ τὸ χρυσάφι στέρνες. Ἐμάλαγη, μεταξωτή, γαλαζοαίματη ἄχ, νὰ κι' ἡ Φατιμέ-Χανοῦμ ἢ Πασσοπούλα. Κουζοῦμ θωριά, κουζοῦμ λαλιά. Γιαβροῦμ γλυκά της μάτια. Ἐντὰμ Ἐμὰν γλυκὸ πιοτὶ πούν' τῆς ζωῆς τὸ ποτήρι.

Μιά τεθλασμένη ἀστραπῆς εἶν' ἡ γραμμὲς τοῦ προσφίλ της. Καὶ σὰν σφῆκα ἡ μέση της τήνε χωρίζει σιὰ δύο.

Μόνο τῶνα της μάτι φαίνεται. Μόνο τῶνα της χέρι βλέπεις. Πρῶτα κουνιέται γιὰ νὰ πῆ κι' ἀπὸ κοντὰ ἢ φωνὴ της βγαίνει. Σὰν θὲ νὰ πάει μπρός, κοντοπηδαίει. Πισωπατάει γιὰ νὰ γυρίσει. Μιλᾷει καὶ μιλιὰ δὲν φαίνεται. Γελάει, πρὶν τὸ γέλιο φτάσει. Κι' ὅταν θὲ νὰ κυτᾷξει πίσω της δὲν στρίβει μόνο γέρνει. Ἐμὰν Χαντζαντζαράκι !

Μήτ' ἀνασαινεῖ, μήτε τρώει. Μήτε—ἐξὸν προσφίλ—ἀλλοιῶς κανεῖς τὴν εἶδε. Τὴν ἀρωτᾶς καὶ σ' ἀπαντεῖ. Τῆς κραίνεις καὶ σοῦ κραίνει. Σοῦ λέει «μάλιστα» τὸ ναί. Ψιλὸ ἔν' «ἀντίο» ἀντὶς γιὰ γειὰ σου. «Πολὺ καλὰ» σοῦ λέει σὰν τῆς πεῖς αἰνίγματα πὼς λύνεις. Σὲ διπλοτριπλοχαιρετᾷ, σοῦ γλυκοπικραίνει, καὶ σὲ γλυκοτριανταφυλλοφιλεῖ, σὰν λύσεις τὸ αἰνιγμὰ της «... λησταὶ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν». Ἐμὲν πόλις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ παράθυρα, οἱ

δὲ κάτοικοι συνελήφθησαν». Τί εἶναι ;

— "Αχ ἀλήθεια τί ἦταν ; ρωτάει ὁ Χατζηαβάνης.

— Τί ἦηη-ταν ; .. Τὸν μάπα !..

Τί κάνει στὰ κεραμίδια νιόου νιάου ; "Η Γάτα. "Ο ἔρωτας ἦταν λοιπόν, ἡ νύχτα καὶ τ' ἄστρα· τὸ φεγγαράκι κι' ἡ πούλια μαζί, τὰ λουλουδάκια τοῦ κάμπου.

Τί ἄλλο ἀπ' τὰ μαῦρα της μάτια ; "Απ' τὰ γκυκῦτάτα της χειλάκια τί ἄλλο, ποῦσαν σὰ ψαλιδιὰ στὸ προφίλ της ; "Απ' τὴ χασοφεγγαριὰ τοῦ ἀφτιοῦ της—ἀφτουνοῦ ποῦλαμπε σὰν λατινικὸ ἐρωτηματικὸ στὸν μπερντέ ;

— Χα-χὰ Καραγκιοζάκη του. καὶ ὅμως, δὲν ἦ-ταν μητ' αὐτὸ μητ' ἐκεῖνο. Χὰ-χὰ μπουνταλά του, νὰ τ' ἦταν : ὁ ταραμάς—τὰ κρεμύδια. Τὸ ψωμο-τύρι βρὲ ἦταν πού τρώεις ξαπλωμένος στὸν ἥλιο. Χασαὰ ... χὰχ ... μὰ γιὰ στάσου.

"Εδῶ τοὺς ἔλειπε ὁ πιότερος κόσμος. "Ο μισὸς οὐρανὸς κι' οὐλα τ' ἄστρα. Οὐλα τὰ μιμιπελὸ τῆς προστυχιᾶς των τοὺς λείπαν. "Ο Τσελεπῆς ἐρεθίστηκε.

— Μπᾶ πού κακὸς του χρόοο-νος ! Τί σκασμὸς ἦταν τοῦτος ; Τί λοιπόν ; Τὸ μετεωρολόγο θὰ τοὺς ἔκανε ἀπόψε ὁ μαγκούφης αὐτός ; Αὐτὸς ὁ ἀσκη-μάνθρωπος, ὁ γκαβός, ὁ τρικάμπουρος, τ' εἶχε νὰ κάμη μὲ τὴ βοτανικὴ καὶ τίς γλάστρες ; Οὐλο γι' ἄστρα τοῦ μιλοῦσε καὶ γι' ἄνθη, οὐλο γιὰ μαργιο-λιές καὶ γιὰ μάτια. Βρὲ τὸ χτῆνος !

Σὺ νὰ βιάζεσαι νὰ φᾶς ροχαλιὰ καὶ σκαμπίλι κι' ἀντίς γι' αὐτό, νὰ σ' εὐωδιάζουν λεβάντα. "Αν-

μπουνιὰ καὶ κλωτσὰ στὸ στομάχι, μὲ λόγια ἠλεκτρι-κὰ νὰ σοῦ ταράζουν τίς σκέψεις. «Τοὺς παλμούς τῆς καρδίας του» νάχεις. Γιὰ ψαλιδιές καὶ προφίλια νὰ σοῦ δηγᾶται, ἀντίς κεφτέδες νὰ νείρεται καὶ νὰ πε-τιέται στὰ ὕπνα. "Οχι ἀρμαθιές τὰ κρεμύδια, μὰ ἀρμαθιές δαχτυλιδιῶν τὰ μαλλιά της. Μῆτε ψωμο-τύρι στὸν ἥλιο, μὰ «σελήνη καὶ ἔρωτος» μὰ ψυχὴ μου, μὰ μάτιαμ' μὰ φῶς μου !

"Ακου, ἀκου ! Μιὰ τελεία τὸ στόμα της ! Ρε-βανὶ τὸ φιλί της ! Κι' ἡ μιλιὰ της ; "Αχ ἡ μιλιὰ της σὰν μέντα. Δυὸ τριγόνες σταυρωτές—ἓνα κάδρο—στὴ «κλίνη» τους, μιὰ καρδιά, ἓνας σταυρὸς καὶ μιὰ ἄγκουρα,—σύμπλεγμα—στὸν κάμβὰ κεντημένα : Πίστις, "Ελπίς κι' "Αγάπη, ὦ ψυχὴ τῆς ψυχῆς του !

Καὶ οἱ ἄλλοι ; "Ο Σιδρ Νιόνιος, ὁ Μορφονεῖος, ὁ Σταυράκης ; "Ο Μέγας "Αλέξανδρος ὁ Μακεδόνας μὲ τὸ σταυρὸ καὶ τὸ κοντάρι ; Τόσοι καὶ τόσοι χάρ-τινοι ἱππότες ἐρωτικοὶ καὶ τραγουδάριοι ;

"Ο καραγκιοζῆς πῆρε ἓνα ὕφος μιμόζικο :

— "Ω ! αὐτοὶ ἄς προσμέναν.

Αὐτὸς πού τόσο τὸν ἐπείραζε στὰ νεῦρα—σὰν κοιμώταν—τῆς βροχῆς τὸ νανάρισμα. Αὐτὸς πού τὸ στομάχι του δὲν ἀνεχόταν τίποτ' ἄλλο ἐξὸν ἀπ' ἀ-στακὸ καὶ κοτόπουλο. Μωρὲ αὐτὸς ναί, πού πάσχον-τας ἀπὸ ... ἀριστοκρατικὴ μυωπία, εἶχε πιεῖ κατὰ λάθος (!) τίς ἀλυσίβες τῆς λάντζας γιὰ «ζωμὸ» νο-στιμώτατο, ἦταν κι' ἀπόψε πολὺ ντελικάτος. Αὐτὸς μιά, κι' ἄλλη μιὰ ὁ καιρὸς «μιχαλώδης». "Ας σα-βρακοποιοῦταν λοιπόν ὁ πᾶσ' ἓνας.

Καί—ὦ θάμα—μιὰ ἀστραπή (καὶ βροντὴ) ἔνα σκαμπίλι, ἀστραψ' ἄξαφνα στοῦ Χαντζαντζάρη τὰ μοῦτρα ... «Γρουσοῦζη ...!» Ἡ παράσταση ἄρχιζε ... «Ἄς ἀκουγαν οἱ Αὐγάδες, οἱ Πρασσάδες, οἱ Μπέηδες. Οἱ Ὀθωμανοὶ κι' οἱ Χριστιανοὶ ἄς ἀκούγαν. Οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ρῶσοι. Κι' ὅσοι δὲν ἀκουγαν, ποτές τους, ἄς μὴν ἀκουγαν! Ὁ-ὀ-ὀποιος ἐσκότωνε τὸν ὄφι, θάπερνε τὴ Φατιμέ Χανούμ γυναῖκα του, θάπερνε λίρα μὲ νουρά, θάπερνε καὶ τὸ Σαράϊ προικάαα...»

II

Εἶχε τάχαμ' κουρασσιεὶ καὶ κοιμώταν.

Ἡ δευτέρα πράξη θὰ τὸν εὕρισκε ἔτσι, ἀνάσκελα, ἐκεῖ μεσ' στὴ μέση τοῦ δρόμου ποὺ ὀδηγεῖ ἀπ' τὴ παράγκα στοῦ Σαράϊ.

Στὸ μερὸντὲ εἶχε πέσει τὸ σκότος κι' ἔνα μόνο λυχνάρι τοῦ καταύγαζε—σὰν πυρκαϊὰ μεσ' στὴ νύχτα—ἕναν ὕλνο ἀνήσυχο. Χρρρρ ... Χρρρρ ... Χρρρρ ...

Ἐκοιμώτουν. Ἐκοιμώτουν καὶ νείρονταν.

Ἐβλεπε ὄνειρα κωμικά, φασονλίστικα, ἔλεγε λόγια σπαρακτικά, μερδεμένα ... Ὁ ταραμάας ; Οἱ κεφτέεεδες ; Τὸ ξύ-υλο ; χρρρρ ... χρρρρ ... Ἄχ πέταξέ μου μιὰ βελόνα σ' ἕνα ψωμί καρφωμένη ... Πῶς ; κρεμιδασιόν ; Βουῖ βουῖ. Φασουλιασιὸν σκορδαλιέν, μπακαλιαράμπλ μὸν ἀμί, μπακαλιαράμπλ !..

Παραμιλοῦσε ! Τὰ πνεύματα—οἱ ψυχές—τῶν κρεμυδιῶν καὶ τῶν πράσπων τὸν τάραιζαν. Ἐκείνο τὸ ἀκαθόριστο φάντασμα τοῦ πατροπαράδοτου ξύ-

λου, τοῦριχνε τὴ μαύρη σκιά του.

Πίσ' ὅμως, ἀπ' τὴ πάντα, ὁ ἄλλος ὁ ἑαυτός του, ὁ δεύτερος,—τὸ κουκὶ ποῦταν κι' ἔσκασε, νά, αὐτὴ ἢ ἀντανάκλασή του ἐδῶ στὸν κόσμο τὸν ψεύτη—δὲν νειρευόταν, μὴτ' ὕπνωνε. Ἰσα ἴσα. Εἶχε τὸ πικρὺ στὴ καρδιά του καὶ στὸ νοῦ του ἔν' ἀστρί : μιὰ ψυχοῦλα.

Ἐκεῖ καρσί του στοῦ δρόμο, ἀπ' τὸ παραθύρι τ' ἀντικρυνοῦ του σπιτιοῦ, σὰν γοῦρνο σταφύλι κρεμώταν μιὰ δούλα.

Κι' ἐδῶ κάτω στοῦ σανιδένιο πατάρι, ὁ σύντροφός του τὸν γκρίνιαζε. Καθὼς αὐτὸς ἔκανε—τάχας πῶς ὄνειρευόταν—τὴν κούκλα, ὁ συνεταῖρός του τοῦ σφύριζε :

— Τ' εἶν' ἐτοῦτα ; Εἶσαι καλὰ στὰ μυαλά σου ; Μὴν τρελλάθης βρὲ βλάκα ; Τὶ θεὸ νὰ μοῦ κάμεις ἀπόψε ; Τὸν καραγκιόζη Ἀμλέτο, ἢ τὴ σκηνή μου μελόδραμα ; Ποὺ κακοχρονονάχεις χαλντοῦπη, ἕνας ἔρωτας σοῦλειπε ...

— Κὲς κεξὲ βουά ; Τσαρούχια ; Ἄχ τί φρικασὲ ποῦν' ἢ ζωὴ μας δῶ κάτω ! χρρρρ ... χρρρρ ...

— Ὁ συνεταῖρός του δὲν σώπαινε τοῦλεγε : Ἐχεις τὸν νοῦ σου στὴ δούλα. Τριάντα κοῦκλες τίς παίζω μονάχος καὶ σὺ μιὰ—αὐτὴν ποῦσαι ὁμοιος κι' ἀντίσκαστος, λὲς καὶ σὲ φίλησε στοῦ στόμα ... Χαραμοφάη δουλεύω γιὰ σένα. Ἐχεις μιὰ ὥρα ποὺ μοῦχεις ψήσει τὰ τζέρια, μὲ τὴν ἀστρονομικὴ σου ἀπόψε. Καλέμ ὁ Πασσᾶς, σὺ ... τ' ἀστέρια. Ἄργυρέμ' τὸ τυρί, σὺ ... ὁ ἔρωας.

Ὁ ὄφης μάτιαμ' ὁ ὄφης, ἐσὺ τὸ γουδι τὸ γου-

δοχέρι : ἡ Ἐλπίς, ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ πούλια !. Ποῦ
κακοχρονονάχεις, πάει ἡ ὥρα μεσάνυχτα κι' εἵμαστε
ἀκόμα στὸ ἄλφα. Ἄχ τέρας, ἄχ βλάκα. Ἡ στρώνεις
νὰ βγάλω τὴ παράσταση πέρα ἀπόψε ἢ σοῦ σπάζω
τὴ γκλάβα, αὐτὴν ποῦναι σὰν τριπολιτσιώτικη τσί-
τσα ... Χαμάλη ... Γρουσουζή ... Χαλέ ...

Οἱ θεατῆς ἀπ' αὐτὰ δὲν ἄκουγαν τίποτα. Κύτα-
ζαν μόνον τὸν Καραγκιόζη ἀνάσκελα. Ἄς γκρίνιαζε
ὅσο θέλει ὁ σύντροφος, αὐτὸς ὄνειρευόνταν· κάτι
σπασμοὶ τὸν ἐτίναζαν : «Χρρε ... χρρε ... Ἡ ἢ νύξ
ἢ ὁ Μπλύχερ ... MOI, ON-LAVE ποὺ λέει κι' ἡ Γαλ-
λικιά παροιμία ...»

Ἡ σάλα τοῦ καφενείου ἐσεῖονταν. Κύματα
κύματα—σὰν μπουλούκια ὄρνια σκιαγμένα—τὰ γέ-
λια τοῦ κόσμου, ὑψωνόνταν καὶ χάνονταν ὅς' ἀπ'
τὸν τετράγωνο χῶρο, πρὸς τὸν κύκλο τῆς νύχτας.

III

Τέλος φάνηκε πὼς ἡ δευτέρη πράξη θὲ ν' ἀρχιζ
γιατὶ ξανακάψαν ὅλοι στὴν ἀράδα οἱ λύχνοι. Ὁ
Καραγκιόζης ἀκόμα νειρευόνταν.

Σὰν ὀρθωγώνιο σέλας ἔλαμπε τώρα ἡ πάνα, κι'
ἕνα οὔτι γλυκύτατο τοῦ νανουροῦσε τὸν ὕπνο.

.. ντί-γκι ντίγκ ντίγκ ντίγκ
ντί-γκι ντίγκ ντίγκ ντίγκ ...

Ἄχ... Ποῖος δαί-ε-μῶων
ποία τύ-υχήηηη

σ' ἔφε-ε-ρεεὲ νὰ σὲ γνωρί-ι-σω...
ντί-γκι ντίγκ ντίγκ ντίγκ ...

Ψυχὴ μου ! Ἦταν σὰν τὸ λυκόφωτο ποὺ προ-

αγγέλλει τὸν ἥλιο. Ἦταν σὰν προσκυνήματα
ἀπ' τὰ μακρυνὰ καὶ τὰ ξένα. Σὰν γκαρδιακὰ χαιρε-
τίσματα (ἦταν) μὲ τὶς πνοοῦλες τοῦ μπᾶτη.

Ὁ Νιόνιος ! Ὁ Διόνυσος Ἄντζουλος τοῦ ἀγα-
θοῦ ποτὲ Ἄγγελο ...

Τὸ γκαλντερίμι τὸν ἔκρυβε, μὰ ἡ φωνὴ του φτε-
ροούγιζε. Καὶ ἡ ψυχὴ του—ἡ ψυχὴ του—ἐχαιρέτα.
Ἐπάλλονταν, ἡ καρδιά του, ἡ ἐρωτικὴ ἡ γενναία.....
Καὶ νὰ τον! Νά, μάτια ἀνεχόρταγα, νά, κόσμε ψεύτη.
Νά τον σὰν φῶς τοῦ χρυσαφιοῦ σὰ φιόρο τοῦ λε-
βάντε. Ἀγέρι ποὺ διάβη ἀπὸ σμυριές, ἀστρὶ ποὺ
νύφτηκε στοὺς μόνους.

Ἡλιος μας καὶ τρισήλιος μας ποὺ λούστηκε κι'
ἐπερόβη.

Διερωτότουν μονάχος του, περικαλιώταν κι'
ἀπόρει.... Τύχη ποία... Δαίμων ποιός... τῆς «καρ-
δίας του» τὴν ἀπορία ποιός θὰ τοῦλυνε;

Ἔτσι μάλιστα ποὺ τοῦ τὴν τόνιζε σὶ οὔτι,
ἔτσι—καλὲ θεὲ—ποὺ τοῦ τὴν γλύκαινε τὸ κόντρα
μπάσο τοῦ μαντζόρε; Ἄχ γιατί νὰ σὲ γνωρίσει; Σὲ
Κεφαλωνιτοπούλα του, Ζακυνθιανὴ Κυρά του. Καὶ
διὲς μπρὲ σύμπτωσι!

...Καὶ μετὰ τὴν γνωριμίαν
παρευθὺς νὰ σ' ἐρασθεῖ
νέϊ τεενεεῖ νεενεεῖ νεενεαῖνα...

πααα—ρευθὺς, παρευθὺς νὰ σ' ἐρασθεῖ!...

Πουλιὰ τοῦ κάμπου! Πάπιες τοῦ γιαλοῦ! Μπου-
κλες μαλλιὰ καὶ μαῦρα μάτια. Σὺ γιορτινὸ του ξύπνη-
μα ποὺ ἡ γλύκα σου τρελλαίνει, ν' ἀλάζουνε οἱ κο-
πελλιὲς κι' ὁ ἅγιος νὰ σημαίνει, κι' ὁ ἅγιος νὰ ση-

μαίνει

ὁ Καραγκιόζης ἐφρούαξε. Τινάχτην' ὀλόρθος κι' ἦταν σὰν τέρας! Ἐκτρωμα λιμασμένο τὸ ῥυγχος του ἦταν σὰν νὰ ὠσφραινότου τὴ σφαῖρα... Μῆτε ἢ νύξ μῆτε ὁ Μπλύχερ... Μῆτε ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Πείνας.. Μόνο κρακ τσίου—τσίου!... Ποιὸς ἦταν λοιπὸν αὐτὸς μὲ τὸ σιλέτο στὸ χέρι;

— Ποῖος ἤηταν; Οὐ! Οὐ! Δὲν ἀκοῦγα—άν Τὶ ἀρωτοῦσε αὐτὸς ὁ σκύλος ὁ δίμυτος; Δὲν ἀκοῦ—γαάν; Ὁ Νιόνιος ἦταν, ὁ Νιόνιος. Ὁ Διονύσιος Ἄντζουλος, τοῦ ἀγαθοῦ ποιῆ Ἀγγέλου.

— Τρεῖς σκασμός. Καὶ ποῦ πήγαινε; Ἰγκξ;

— Μωρέ! τί λέ—εἰ; Ὡ ποὺ νᾶθελ' ἔμπει ὁ διάβολος μέσα του, δὲν ἀβιζαρίστηκε ἀκό—ομα; Γιὰ τὸ φιδόπουλο πήγαινε, γιὰ τὸ φειδάκι...

Ὁ Καραγκιόζης τὸν κύταξε. Τὸ μάτι του λαμπερό, ἠλεκτρικό, ὑπέρφιαλο, λές γιὰ νὰ τὸν κεραινοβόλησει τὸν θῶρει. Καὶ τοῦπε. Τοῦπε ἀφίνοντας ἔτσι νὰ ξεσπάση ἡ Αὐτοκρατορική του ἀγανάχτηση, καθὼς διάγραφε γοργὰ στὸ διάστημα ἐκεῖνες τὶς σπασμωδικὲς τεθλασμένες τῆς χέρας του.

— Τί; τὸ φειδάκι; Κουκουνίσου καὶ γὰβ γὰβ. Πιπι—πιρι πῶν κουκοῦ καὶ πῶν νιάου!..

— Ὡ! ὦ! ὦ! Τ' εἶν' ἀφτιοῦνο; Καραγκιόζο, ἀφτιοῦνο εἶνε κάζο ἀτσιδέντε, δὲν εἶναι κάζο πεσέντο.

— Κίκι Κόι;... Κάλλιο τσιὲν παρὰ τσιάου. Τσιτσιμάρο σὰν μιμάρο στὸ πατάρο!..

Ἦταν σὰν ψέμα! Σὰν θάμα καὶ σ' ἀντίταμα ἦταν. Μέσ' σ' ἓνα καταγισμό Χριστοπαναγιῶν,

σκαμπιλιῶν καὶ σανίδων ποὺ σπάζαν τὰ φῶτα τῆς πάντας ἐσβύσανε. Ἀναποδογυριστῆκαν οἱ λύχνοι! Μιὰ τοικνὴ μυρουδιὰ τῶν φυτιλιῶν ποὺ τσιτσιρίζαν βρωμολόγησε τὴν ἀτμοσφαῖρα εὐθύς. Ἐνα σύγγεφο σκόνης ὑψώθηκε, ἓνα σύγγεφο τρόμου. Καὶ «τὸ κοινόν» ὅπου φύγει. «Σωσάτω, τὸν ἑαυτὸν του ὁ σώζων!» Ἀχ τὶ ἦταν; Ἡ νύξ ἢ ὁ Μπλύχερ; Καὶ οἱ δύο!

Κι' Αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας μαζί, ποὺ τσιμάρο καὶ μιμάρο στό... πατάρο..

Χαλκίδα 1931

ΤΡΑΤΑ
ΚΟΥΛΟΥΡΙΩΤΙΚΗ

Τράτα

Κουλουριώτικη

(ἀναδημοσιεύεται ἀπ' τὸ πρῶτο βιβλίο τοῦ συγγραφέα «Καῦμοὶ στὸ Γριπονῆσι») ποὺ κυκλοφορεῖ σὲ λίγο σὲ Δεύτερη πολυτελῆ ἔκδοση).

Πάντα πικραμένοι συλλογιόταν στὸ κατῶφλι καὶ πάντ' ἀποσταμένος ὁ δόλιος : Σκυλοζωὴ ἢ μαγκούφα.

Δούλευε μεροδοῦλι στὴν τράτα· μεροδοῦλι λέει ; μερτικό κι' ἂν σ' ἀρέσει. Καὶ νᾶναι σὰν ψές, σὰν πᾶσα μέρα. Κάθε πέρσι καὶ καλλίτερα. Ἐφτά καλάδες ἀπ' τὴ νύχτα, τριάντα δυὸ δκάδες μαρίδα κι' ἄλλες ἑξήμισυ καθαρά, αὐτὰ οὔλα - οὔλα. Ἀναψαριά καὶ τῶν γονέων ἔννη ἀ νομάτοι αὐτοὶ ἕνα μερτικό κι' ἕνα ὁ καπετάνιος μὲ τὴν τράτα, μιάμισυ δκά· μαρίδα ὁ πᾶσα ἕνας κι' ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

"Ἄντε τώρα βρὲς νὰ τὴν πουλήσης· πέντ' ἑξ δραμὲς ἢ δκά κι' ὁ κόσμος οὔλος· πέντ' ἑξ δραμὲς καὶ μιὰ τηγανιά γιὰ τὸ κονάκι· οὔτε τὸν καπνὸ καὶ τὸ καρβέλι.

"Ἄντε ζῆσε. Λουλεύεις τὰ παραγάδια σου, τ' ἄ

ἴδια· οὔτε τὸ δόλωμα δὲ βγαίνει. Ρίχτα οὔλη νύχτα κι' ἄμε μπωνάρα νὰ τὰ σηκώσης γιὰ νὰ πάρης τὰ σαράκια· οὔλο χάνοι και σαλιάρες· ποῦ και ποῦ κάνα καθερὸ κάνα λιθρίνι.

Θὲς και δυὸ δικάδες καλαμάρι νὰ δολώσης τρακόσα ἀγκίστρια· και ποῦ νὰ τᾶβρης· πᾶς στὴν τράτα περικαλῶντας. Χασομερᾶς μισὴ μέρα· ἂν βγάλουνε κανένα κι' ἂν στὸ δώσουν. Τὰ καπαρώνουν γλέπεις οἱ δασκάλοι γιὰ ἐλόγου τους· πρὸ πάντων κείνος ὁ κύρ-Βίκος· τρελλαίνεται λέει γιὰ δαῦτα· σοῦ λέει ἂν θὲς και πῶς γινόνται. Θὲς τηγανητά, θὲς με σπανάκι, θὲς πιλάφι· ὅπως θὲς, ὅπως ἀγαπάει ἡ ψυχὴ σου. Μηδὰ κυττάει κανεὶς τὴ φτώχεια σου· "Ἄς εἶν' καλὰ ὁ καπτ' Ἀλέκος ὁ πλεονέχτης· προτιμάει νὰ τὰ δίνει στοὺς δασκάλους γιὰ τὴ γούλη πέρι σ' ἐμένα γιὰ δουλειά, γιὰ τὸ ψωμάκι. "Ἄς εἶν' καλὰ πῶχει τὴν τράτα μου και τὴ χαιρεταί· και τί τράτα! Κουλουριώτικη! "Ἄχ! τέτοιο σκαρὶ, τέτοια τράτα...

Σὰ νᾶχει τὴ γυναῖκα σου στὴν ἀγκαλιά του ἄλλος...

*
**

Βαθειὰ πικραμένος τὰ σκεφτόταν.

Εἶχε και δίκιο ὁ δόλιος.

Φουκαρᾶς, φτωχαδάκι, τὸν εἶχε πάρ' ἢ κάτω βόλτα.

Ψαρᾶς, χταποδᾶς και τρατάρης, κι' ἀργάτης ἀκόμα κι' δεξωμάχος· ὅπως λάχαινε, ὅπως ἐρχόταν.

Κυνηγὸς τοῦ καρβελιοῦ και τοῦ μπακέτου, ὅπου

νᾶταν βρισκόμενος· στὸ γιολό, στὴ στεριά και στ' ἀστέρια.

Μὲ μιὰ σαπόβαρκα παιδεύονταν γιὰ τὸ ψωμί, γιὰ τὸ καρβέλι. Δύσκολο πρᾶμα ὁμως. Τὸ χειμῶνα λιτρουβιάρης οὔλη νύχτα και τὴ μέρα δούλευε τὸ παραγάδι· και σὰν ἔπιανε ὁ Ἀπρίλης πάγαινε στὴν τράτα. Στὴν ἴδια κείνη ποῦταν αὐτὸς νοικοκύρης και καπτάνιος τῆς, ποῦταν αὐτὸς ψυχὴ και καύχημά τῆς και ποῦ τώρα τοῦ τὴ χείρονταν ὁ ὄχτρος του.

Πεντάμορφη σκλάβα χριστιανὴ αὐτὴ σ' ἀφέντη Τοῦρκο Σκλάβος κι' αὐτὸς ὁ ἔρμος... ἀδελφός τῆς.

"Ἄχ! τύχη κακιὰ, μαγκούφα...

*
**

Πικρὰ τὰ συλλογιόταν οὔλα.

Τὸν κατάλυσαν τὰ βάσανα και τὸ μεράκι, τσάκισε και τὸ κορμάκι του τὸ δόλιο και τὰ πόδια του ἀρχίσαν νὰ σβαρνᾶνε.

Κακομοίρη, ταπεινὸ, τὸν εἶχε κάμει ἡ φτώχεια. Χρόνια ᾗχε νὰ κοιμηθεῖ μὲ κατοστάρικο στὴ τσέπη, ψωμί και δάχτυλο κι' αὐτὸς κι' ἡ δόλια ἡ γρηά του.

Μ' ὄλα ταῦτα δὲν ἦταν ἔτσι.

"Ὅταν παντρεύτηκε, δᾶ και εἰκοσιπέντε χρόνια,—σὰν ψὲς τοῦ φαίνονταν—ἦταν οὔλος λεβαντιὰ και οὔλος νειάτα· εἶχε τὴ μέση δαχτυλίδι και τὴν πορπατησιὰ περήφανη και κορδωμένη. Πολύτιμη ἀντίκα—κειμήλιο τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα του—ἀστραφτε στὸ μικρὸ δαχτυλάκι τοῦ ζερβοῦ χεριοῦ

του κι' δλόχρυσο ρολοί δούλευε πάντα στο ισεπάκι του γελέκου του. Μίλαγαν τὰ κοστούμια του και τὰ παπούτσια του ἐτροίξαν πάντα.

Τέτοιοι, γιομάτοι λεβεντιά κι' ἀρχοντικό ἀέρα, τὸν δέχτηκε γαμπρὸ στοὺς πλάϊ της—κούκλα κι' αὐτὴ και καλόμοιρη—ἡ Βιελέττα, ἡ γυναικούλα του.

Νὰ ἐκεῖ μέσα—στὴν κρεβατοκάμαρη—πάνω ἀπ' τὸ κρεβάτι τους, μεσ' σὲ κάρυνη κορνίζα, ἦταν τὸ κάδρο τους. Δέκα μερῶν γαμπρὸς με τὴν κυρά του.

Ἄχ, τί χρόνια χρυσᾶ κι' εὐτυχημένα.

Πόσες φορές βουβὸς και κρύος δὲ στήλωνε ἀπάνω της ἐπίμονη τὴ ματιά του ὁ δόλιος τὴ ματιά του!.

Ἐνα τραπεζάκι με γλάστρα ἦταν στοὺς πλάϊ κι' αὐτὸς καθισμένος στὴν πολυθρόνα με λευκὸ λαιμοδέτη γαμπριάτικο, με μαῦρο κοστούμι, με μυτερὰ χρωματιστὰ—λαδιὰ—παπούτσια.

Ἀστραφτε ἡ νηόφορη βέρα στο χέρι του—ἀπὸ ἐγγλέζικη λίρα—και τὰ χρυσᾶ μιχλιμπίδια τῆς καδένας στο γελέκο του.

Ὅμοια κι' αὐτὴ, ἡ Βιελέττα του, γοργὸνα παχουλὴ και πασίχαρη,—στέκονταν δλόρθη στο πλευρὸ του, τὸ παχουλὸ χεράκι της ποῦχε ἀκουμπισμένο στὸν ὦμο του τοῦ φαίνονταν πὼς ἀκόμα τὸ αἰσθάνονταν ἀπάνω του—κάτισπρο περιστεράκι τῆς καρδιάς του.

Ἄχ! τί χρόνια χρυσᾶ κι' εὐτυχημένα!

Μοσκοβόλαε τὸ σπιτάκι τους ἀπ' τὸ μαγέρεμα κι' ἀστραφταν τὰ μάτια τῆς Βιελέττας του σὰν ἀπομειναν οἱ δυὸ τους. Φίλοι, μουσαφίραῖοι ποτεὺς δὲν τοῦ ἀπόλειπαν ἀπ' τὸ τραπέζι· πότε ὁ κουνιάδος

του, πότε ὁ πεθερὸς του, πότε τὰ ξαδέρφια. Καλόκαρδη και προκομμένη τοὺς ἔφερνε ὄλους βόλτα ἡ Βιελέττα. Καμάρωνε κι' αὐτὸς μέσα του και ἡ καρδιά του φούσκωνε ἀπὸ ἔρωτα. Μαγνήτη εἶχε ἡ ματιά της και τὸν γήτευε, μαγνήτη—και τὸν τραβοῦσε—εἶχε τὸ σπίτι.

Ἄχ! ποῦναι κείνα τὰ χρόνια τὰ χρυσᾶ, τὰ βλογημένα. Εἶχε και τὴ Φλώρα του, τὴν τράτα, αὐτὴ ποὺ τὴν πούλησε γιὰ τὸν υἱὸ του και τὴν εἶχε ὁ δχτρός του τὴν ἰατρὴν και τὴν χαίρονταν.

Ἄχ! τί τράτα ἦταν κείνη, τί θαλασσαπούλα γλυκοθώρητη. Σκαρὶ κουλουριώτικο ἦταν ἡ Φλώρα του, μπακίρι μοναχὸ ἦταν τὸ καρφί της.

Ὁ Μέγας Ἀλέξαντρος ὁ Μακεδόνας ἦταν σκαλισμένος στὴν πλώρη της.

Σπαθάτη ἦταν μπρὸς—πίσω· σπαθάτη, γοργοτάξειδη, σαίτα. Ὁμόρφαινε ὁ γιαλὸς ἀπὸ τὰ νειάτα της, μάγια ἦχαν τὰ δίχτυά της και τ' ἄροματά της.

Ἄχ, ἀταγιάντιστος καῦμος τοῦχε μείνει ἡ Φλώρα του. Μ' ὀχτὼ νομάτους κι' αὐτὸς ἐννηὰ κι' ἄστα νὰ πάνε ... «νὰ γλέπ' ὁ γιαλὸς νὰ χαίρεται, νὰ γλέπ' ἡ στεριά νὰ χαιρετάει ...» Λεπίδι κοφτερὸ ἦταν ἡ πλώρη της, ρτερὸ ἦταν τὸ φευγιὸ και τὸ κουπί της, ἄχ! τύχη μαγκούφα ...

τί νὰ σοῦ πρωτοθυμηθεῖ και τί νὰ πρωτοκλάψει.

Κι' αὐτὸς δλόρθος στὴν πρύμη της, με τὰ βρακιά ἀνασκουμπωμένα και τὸ διάκι περασμένο στὰ σκέλια του, ἔδινε τὶς διαταγές του.

— Μόλα, μόλα, καλὸ παιδί, μόλα σκονὶ και δόστου νᾶχει.

Κι' ὅταν πᾶσα βραδάκι—τὸ ἠλιόγεμα—μὲ τὴ γλυκεῖα ἀνάμνηση τῆς Βισλέττας στὴν καρδιά του, μὲ τὴ νοστιμάδα τῶν φιλιῶν της μὲς στὶς φλέβες του χυμένη, ἔμπαινε στ' ἀπάνεμο λιμανάκι τῆς "Αβαθης, πόσο προαπολαυστικά ἀτένιζε τὸ ντεροσέκι καὶ τὰ κεραμίδια τοῦ σπιτιοῦ του καὶ πόσο γαργαλιστικά τοῦ ἐρέθιζε τοὺς πόθους τῆς καρδιάς του αὐτὸ τὸ ὄκνὸ τραγουδάκι τῶν τρατάρηδων,

Ἔγια μόσο-
 λὰ ἔγια λέε-
 σά, αἶντε ὄσο-
 λοὶ ὄλοι μαζίι

*
 * *

Μὰ τὸν εἶχε πάρει ἡ κάτω βόλτα.

Πούλησε καὶ τὴν τράτα του—τὶ τράτα—κι' ἀπὸ κοντὰ τὰ δίχτυα* πούλησε καὶ τ' ὀλόχρυσο ρολοῖ κι' ἔλυωσαν κι' οἱ φορεσιές του οἱ ἔρμες. Δὲν ξαναφόρεσε πὺ παραγγολιὰ παπούτσια, ἔτσι σὰν πρῶτα ἀπὸ πελατίνι χρωματιστά, μὲ μύτες, παρὰ ἔτοιμα παληοβακέτα, γόβες, πούπλεαν τὰ καψαρά τὰ πόδια του μέσα. Πᾶνε καὶ τὰ μεταξωτὰ ζωνάρια του καὶ κείνα, ἔλυωσε καὶ τὸ κορμάκι του τὸ δόλιο. Μόνο— τὸ κειμήλιο τοῦ πατέρα του—ἡ ἀντίκα τοῦχε ἀπομείνει ἀπ' τὴν παλιὰ ἀρχοντιά του, μὰ καὶ δαύτη βολεμένη στοῦ σεντουκιοῦ τὰ κατὰβαθα ντρέπονταν ὁ ἔρμος νὰ τὴν βάλει!..

"Ἄς ἦταν καλὰ ὁ Παμίνος ὁ ὑγιὸς του. Αὐτὸς ὁ χασομέρης, ὁ κιαρατᾶς, ὁ τζερεμές, ὁ γρουσουζης. Αὐτὸς τὸν εἶχε βουλιᾶξει τὸν κουρούνη.

Ξέρεις καλὰ πὼς δὲν τὸν θέλει αὐτή.

Ἐπὶ γρουσουζιά σὲ γρουσουζιά τὸν εἶχε καταντήσει πένη· ἀπ' αὐτόνε πούλησε τὴν τράτα καὶ τὸ βιό του. Αὐτὸς ἐστάθη ἡ νεῖλα του.

Τρίω μηνῶν στρατιώτης ἔκαμε τὸ πρῶτο του θάμα· πάνω στὴ θεωρία σκάει δυὸ φούσκους στὰ μοῦτρα τοῦ λοχαγοῦ του, γιατί λέει τὸν ἔβαλε μιὰ ἀγγορία στὸ καζάνι.

Ἄχ, τύχη μαγκούφα! τρέξε στὶς Ἀθῆνες, σὲ ὑπουργούς, σὲ βουλευτάδες· γιὰ μουσκέτο τὸν εἶχαν ἂν δὲν πρόφτανε· ἔξ μῆνες τὸν δίκασε τὸ Στρατοδικεῖο. Μὰ τί φελοῦσε· τότες ἀποθήκεψε τὴ Φλώρα του· ἄς εἶναι, πέρασε καὶ κεῖνο.

Ἦστε—ποὺ νὰ μὴν ἔσωνε—στὴν Ἄβαθη ἄλλο θάμα.

Κλέβει ὁ Πριόβολος τὴν θυγατέρα τοῦ παπᾶ, πάει κι' αὐτὸς μαζί του παλληκαρᾶς κι' ἀντάρτης.

Τρεῖς μῆνες φευγόδικος στὰ ὄρη, εἶδε κι' ἔπαθε νὰ τὸν γλυτώσει· ἀθωώθηκε, μὰ τί τὸ θέλεις· πάει ἡ τράτα του ἄψαλτη· τοῦ τὴν ψωμόφαγαν τὰ ὄρη οἱ δικαστὲς κι' οἱ χωροφύλακοι, τὰ χαρτιά, καὶ τὸ μελάνι.

Κι' ἀπὸ κοντὰ τὰ ἴδια. Τ' εἶχες Γιάννη, τ' εἶχα πάντα.

Ὅπου ντουφεκιὲς κι' ἀντάρα, ὅπου καυγᾶς, ὅπου μεθύσι, πάντα μπροστά, πρῶτος καὶ καλλιτέρας αὐτός, ὁ γυιὸς τοῦ Καπταθάνου ὁ Παμῖνος. Τοῦ χάριου φόβος καὶ τρόμος εἶχε γίνει.

Ἄχ, ἔρχονται κι' οἱ ἐκκογὲς γιὰ βουλευτάδες ἄλλο θάμα.

Κάνει μιὰ δεμούλα μὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους— ὅμοι-

ους του—ἀναποδογυρίζει τις κάλπες τῶν ἀντίθετων, χύνει τὰ σφαιρίδια στὸ σοκάκι . . . ὁ αἴτιμος! Μπαῖλντισε ὁ δόλιος ὁ πατέρας του· βαρυγκόμισ' ἢ ψυχούλα του, ἢ καρδιά του: χαῖρ' ὁ κιαρατᾶς ἄς μὴν ἔγλεπε· πὺ στάχτη καὶ κουρνιαχτὸς νὰ τοῦχε γίνει. . . ἄς τὸν ἐκόβαν . . .

Μὰ γιὰ χατῆρι τῆς Βιελέττας τῆς μάννας του τί νᾶκανε; ἄς πάινει καὶ τὸ ῥολοῖ, ἄς πάινει τὰ δίχτυα.

Ἄς ἔτρεχε στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ πόλη, ἄς φίληγε ποδιὲς κατορημένες.

* *

Τώρα ἐκεῖ ἔταν π' ἀνάθεμά τον.

Νύχτᾶ ἔμπαινε στὸ σπίτι καὶ νύχτᾶ ἔφυγε· κι ἄλλοτε τοὺς ἔρχόταν τὰ χαράματα καὶ κοιμόταν οὐλὴ μέρα.

Ἐπορτίζοντας πέταγε κάπου-κάπου κᾶνα διπλὸ στὴ μάνα του... «Νὰ πάρε γιὰ ταμπάκο, καφοκοῦτι»... τῆς χαλάνιζε. Πὺ στάχτη καὶ κουρνιαχτὸς νὰ τοῦχε γίνει τοῦ Καπταθάνου. Οὐλο μὲ μιὰ κουμπούρα διμουτσοῦνη εἶχε πάντα νὰ κάμει καὶ μὲ μιὰ κάμα δικοπη καὶ κείνη. Ξυπνός, τὰ εἶχε πάντα στὸ ζωνάρι του, πεσμένος στὸ προσκέφαλο. Εἶχε καὶ κείνο τὸ μεράκι, τὴ σαρόνικα. Μπελιᾶς τῶν μεσημεριῶν καὶ τῶν μεσάνυχτων, μπελιᾶς τῶν ποντικῶν καὶ τοῦ κόσμου! Τὴν εἶχε σπουδάσει στὴ φυλακὴ, στὰ Παραπήγματα· ἔρχοντας ἀπ' τὴν Ἀθήνα τὴν κουβάλησε μαζί του στὸ χωριό, αὐτὴ καὶ τὴν κουμπούρα τὴ διμουτσοῦνη· ὀλοήμερὶς ἀντήχαιε τὸ καφοκόνακο ἀπ' τοὺς στριγγλιάρικους τῆς ἤχους· τὰ κεραμίδια

πάγαιναν νὰ σπᾶσουν. Ἐκεῖ νὰ σ'ἔχω ν' ἀκοῦς καὶ νὰ θαμάξεις· τί θές, τί ἀποθυμᾶει ἢ ψυχούλα σου ν' ἀκούσεις· οὐλοὺς τοὺς χαβάδες καὶ τὰ νούμερα. Χασάπικα θές, ζεμπέκικα, θές ἀμανέδες.

Τὸ νοῦ τοὺς εἶχε ἀσηκώσει τοῦ καψο—Θάναθου καὶ τῆς μαννούλας του· μῆτε νὰ συλλοῖστοῦν μῆτε νὰ μιλήσουν ἐδύνονταν οἱ δόλιοι. Τὸ ἴδιο καὶ τις νύχτες· τοῦτος καὶ κᾶνα δυὸ ἄλλοι ὅμοιοι του καὶ προκομένοι· οὐλο τὸ χωριὸ κι' οἱ δρόμοι, τὰ καλντερίμια κι' ἢ πλατέα ἀντήχαιε ἀπὸ τοὺς ἀχῶς τῆς ξεφουσάρας του. Ἐκαναν καντάδες καὶ χτύπαγαν καὶ σιδεράκια γιὰ τὸ ἴσιο· ὀλονυχτὶς ὡς τὰ χαράματα!

Πρόγγαγαν τὰ πράγματα στὶς μάντρες, ξεφάντωναν τὰ κοτερὰ μὲς στὰ κοτέτσια, οὐρλιαζαν οἱ σκύλοι· ἄσε τις βραιοῖς καὶ τὰ βαρυγκόμια ποῦτρωγαν πίσ' ἀπ' τὰ παράθυρα, τὰ κερατηλίκια καὶ τις κατάρες κι' ὄχι σπάνια καὶ καμμιὰ κανάτα σαποναῖδες μὲς στὰ μοῦτρα. Πὺ στάχτη καὶ κουρνιαχτὸς νὰ τσ' οὐχε γίνει, πόσες φορὲς τοὺς ἔρχόταν μουσκαμένος...

* *

Μὲ τρόπο τὸν ἐζύγωνε καμμιὰ φορὰ ὁ Καπταθάνος καὶ πάντα μὲ τὸ καλὸ καὶ τὴν ὀρημία.

Σὰν τὸν πετύχαινε στὸ σπίτι νὰ λαδώνει τὴ διμουτσοῦνη ἢ νὰ ξουρίζεται, τοῦ καλανόρχαιε πάντα καὶ τὰ ἴδια.

«...Πὺς κάνει ἄσκημα νὰ σκοτώνει τὸν καιρό του ἔτσι καλοκαθούμενος· πὺς ἔπρεπε νὰ στρώσει ν' ἀπαγκᾶει κι' αὐτὸς τὸ καρβέλι τοῦ σπιτιοῦ πὺ λήμαξε γιὰ τὸ ψωμάκι· πὺς ὀργὰ θὰ συλλοῖσται τὸ λήμα

τοῦ πατέρα καὶ τῆς μάνας του· πὼς γδύθηκαν κι' ἐρώστησαν ἀπ' τὴν ἀναφαγιά καὶ τὴν ξεραΐλα, πὼς οἱ φίλοι του—αὐτοὶ οἱ σγαρίληδες—θὰ τὸν διαίρναν στὸ λαιμό τους· πὼς μόνο αὐτόνε, τὸν υἱὸ τοῦ Καπταθάνου καὶ τῆς Βιελέττας, ἔδειχναν στὸ χωριὸ μὲ τὸ δάχτυλο καὶ τὸν ἀπόφευγε ὁ κόσμος· νὰ πάψει πλεὶς νὰ νυχτοπορπατεῖ καὶ νὰ νταΐζει· πὼς εἶχε γίνει βάσανο τοῦ κόσμου καὶ πὼς ἔτσι θὰ τὸν ξάπλωναν καμμιὰ νύχτα καὶ θὰ πάγαινε σὰν σκυλιὸ στὸν τράφο· πὼς αὐτὸς κι' ἡ καθόγρηα ἢ μάνα του θ' ἀπόθαιναν ἀπὸ τὸ σικλέτι τὸ δικό του»...

Αὐτὸς ἀκουρμάζονταν—ξακουλουθώντας τὴ δουλειά του—χωρὶς νὰ βγάνη τσοῦτα.

Ἦταν αὐτὸ ἓνα καλὸ πού εἶχε· σέβοταν πάντα τὸν πατέρα του μπροστά του.

Κι' ὁ Καπταθάνος ἐξακολούθαε τὰ ἴδια.

... «Δυὸ ἄντρες αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ πορπατοῦν καὶ νὰ θαμάζον. Μαναστήρι ἔπρεπε νάταν τὸ σπίτι τους· κερακαπτάνισσα ἔπρεπε νὰ λέγαν τὴ μάνα του τὴν καθαρὴ, πού τὴν κατάλυσαν τὰ βάσανα κι' οἱ φτώχειες. Καπτάνιος ἦταν αὐτὸς κι' ἔγινε τρατάρης γιὰ ἐλόγου του· ἄλλος ἔχει τὴν τράτα, τὴ Φλώρα τους, καὶ χαίρεται τὰ κάλλη της καὶ τ' ἀγαθά της. Ἄχ, αὐτὸ τὸ σαράκι θὰ τὸν ἔτρωγε. Ἄχ τέτοιο σκαρί... τέτοια τράτα!»...

Ἔτσι σιγὰ σιγὰ κι' ἀθέλητα ἔφερνε τὴν κουβέντα στὰ ἴδια καὶ στὰ ἴδια.

... «Τὶ κάθσαι μωρὸ κι' ὄλονυχτᾶς στὰ σοκάκια μὲ μιὰ ξεφουσάρα φουσαρμόνικα; οἱ καλὲς κοπέλλες δὲν ἐπιπλάτουνται ἀπὸ κουμποῦρες καὶ ῥομπιέτες·

οὔλου τοῦ κόσμου τὰ παιδαρέλια ξεπετάχτηκαν παλληκαράκια σεμνὰ καὶ φρόνιμα κι' οὔλο τις καλλίτερες κοπέλλες καταρώνουν καὶ παντρεύονται· ποῦσαι σὺ μωρὸ κι' ἡ προκοπή σου; ποιὸς γυρίζει νὰ κυτᾶει τὸ κονάκι μας; ἔ;

Ἄν εἶθε εἶχες σὺ προκοπή καὶ χαίρι, θάχα κι' ἐγὼ ἄλλον ἄερα στὸν κόσμο τοῦτο. Θαῖμουν κι' ἐγὼ ὁ ἔρμος πάλι καπετάνιος· τὴν καλλίτερη νύφη θάχαμε σπίτι μας καὶ τὴν πρώτη τράτα στὸ λιμάνι· ναί. μωρὸ Τοῦρκο, νύφη ἀρχόντισσα καὶ τράτα Κουλουριώτικη...

Ἄχ, τί κακὸ μοῦχεις καμωμένο· κρῖμα στὰ νειάτα σου καὶ στὴ λεβεντιά σου... κρῖμα στὴν ἐξυπνάδα σου...

Ὁ γυιὸς τῆς Σουράβλως μὲ τὸνομα, παντρολογεῖται μὲ τιμὴ καὶ μὲ δόξα· ποιός; αὐτὸ τὸ θρασίμι

Ἔκαμε προκοπή ὅμως κι' ἔλαβ' ἀξία· πᾶν κι' ἔρχονται οἱ συμπεθεριὲς στῆς θειᾶς Σουράβλως τώρα λὲν καὶ γιὰ τὴ θυγατέρα τοῦ Τουρκόγιαννου· τῶχει πάρει κι' αὐτὸς ἀπάνω του καὶ μετράει καὶ λογαριάζει· θὰ πάρει τράτα λέει τρικούβεργη· Σὰ γίνει στὴ Τουρκογιανοπούλα καὶ βέβαια θὰ τὴν πάρει ἄς εἶν καλὰ ἢ προῖκα.

Ἄντε τότε νὰ πᾶμε κι' οἱ δυὸ μας νὰ τραβήξουμε τὸν κρόκο στὴν καλάδα του γιὰ μιὰ κουραμένα πᾶσα μέρα καὶ μιὰ τσανάκα ψαρόσουπα...»

Μόνο σὰν ἔφτανε στὸ σημεῖο τοῦτο τῆς γκρίνιας τοῦ ὁ Καπταθάνος ἀντίκριζε πάντα τὸ βλοσυρὸ βλέμμα τοῦ γυιοῦ του κι' ἄκουγε καὶ τὴ φωνὴ του.

...«Ξέρεις καλάπως ή Σταυρούλα του Τουρκόγιαννου δέν τότε θέλει μήτε νά τόν ιδεί μήτε νά τόν άκούσει. Τότε γιατί κάθεται και χολοσκάς καλά καθώντας;...».

Και χαμηλώνοντας άπότομα τή φωνή του—πούπαιρνε έτσι μιιά συρτή βραχνάδα— έξακολούθας σφίγγοντας τά δόντια του και τό κοντάκι τής διμουτσουνης:

...«Καλά θά κάνει τό τσογλάκι γά μὴν πολυμελειτάει τή θυγατέρα του Τουρκόγιαννη. Ποιόνε θά πάρει αύτη, θά τό ιδεί κι' αύτός κι' ό κόσμος ούλος ...».

Τότε ό Καπιταθίνος σώπαινε ή γλώσσα του έπαυε νά λαλεί και νά λέει· κτύταζε μόνο σιωπηλός, χλιβερός, βαθυστόχαστος. Μέσα του όμως ένας νοερός λογοχείμαρος—ρυφερός τουτός, στοργικός, γλυκοείπωτος—του ρέθιζε ήδονικά τό νευρικό του σύστημα, τό άποσπληρωμένο, τό χοντρό, τό δυσερέθιστο.

Δέν έννοιωθε καλά τ' ήταν εκείνο πού τόν έπνιγε. Μόνο τούρχονταν, έτσι, μιιά διάθεση, σά νά-θελε ν' άρπάξει τόν γιού του, νά τόν σφίξει στην άγκαλιά του, νά τόν φιλήσει· δέν τώκανε ποτές τού όμως συγκρατιόταν κι' έφευγε· έφευγε σκυφτός, βαρειός, μερακκομένος· όξω στο δρόμο έπαιρνε τό μονοπάτι· ήταν ένας δρομάκος φειδωτός, άλαφροπατημένος, δυσδιάκριτος, πού φειδοσέρονταν σύριζα άπό κάτι μάντρες και φράχτες.

Πήγγινε κιτ' ευθείαν. Ήξερε πού πήγαινε· ήταν βέβαιος. Βίδιζε άργά, σκεπτικά, ίσα γιά τήν

ταβέρνα του Χιώτη. Ήκει χώνονταν μέσα γοργά και κάθονταν σέ μιιά άπ' τις πάντα μισοσκότεινες άκρες της· άνάπνεε λαίμαργα τή βαρεία της άτμόσφαιρα πού πέντεβόλας άπ' τήν ξυνίλα του κρασιού και τής μάκας.

Κι' άρχιζε νά πίνει με δίψα· έπινε όσα λεπτά είχε, έπινε βερσέ, έπινε και τά βιδάνια!

Κι' όταν—τά γλυκά συρουπώματα—όλα γινώσαν ώραία, χαρωπά, ευτυχισμένα, άσηκώνονταν κι' αύτός γιά τό κονάκι.

Μιάν άγάπη βαθειά, άπέραντη, ήταν κείνη πού έννοιωθε στα στήθεια του γιά ούλα τά πράματα, γιά τούς ανθρώπους, γιά τά δέντρα, γιά τις πέτρες ...

Τράβαγε στρεκλώντας, μονολογώντας και στέκονταν. Παραμιλούσε άγάλη, στοχαστικά μπεδεμένα.

Περίχαρη γαλιάντρα ή γλώσσα του άλεθε λόγια πολλά και τά στερνά λόγια του γιου του του Παμίνου.

Αύτά πάντ' άνάδευαν μέσα του, πάντα δούλευαν σά βαριές άκατάπαυστα, επίμονα, κάτου άπ' τούς γλυκούς διαλογισμούς του μυαλού του, κάτου άπό τήν πλατειά χαρά τής ιδέας του. .

«... Ποιός θά πάρει τή Σταυρούλα, θά τό μάθει κι' αύτός κι' ό κόσμος ούλος...»

«... Κι' ό κόσμος ούλος ...» έκανε έπειτα φωναχτά και προχώραε . . . Θεέ μου πώς πορπατούσε! άλλου πάταγε, άλλου βρισκόταν, παραμιλούσε, χειρονόμαε.

Ήντίκρουα στο λιμάνι έστέκονταν.

Ήταν εκεί πάντα ή Φλώρα του, φουνταρισμένη

άλυσοδεμένη—σκλάβα παντοτεινή και σεμνή του
 ὄχιτροῦ του.

Ἐκεῖ τότε στέκονταν. Στήλωνε τὰ πόδια του
 στην ἀμμουδιά και στα βότσαλα και τῆ θολή ματιά
 του ἀπάνω της.

... «Τέτοιο σκαρί ... τέτοια τράτα !..».

Φούσκωνε ἡ καρδιά του ἡ ἀπλή, ἡ γενναία.

Τὴν θωροῦσε καταμπρός του και τῆς μιλοῦσε
 γλυκά, παθητικά, μπερδεμένα. Ἄχ Φλώρα!..

Πότε φωναχτά, πότε τραυλά, ποτ' ἀπ' ἀγάλη,
 τὴν προσφωνοῦσε μὲ λόγια, μὲ χειρονομίες, μὲ νοή-
 ματα. Πατοῦσε ἓνα βῆμα ὀμπρός, ἓνα πίσω.

Ἐκανε λὲς και τὴν ὀρμήνευε και τὴν πονοῦσε
 κι' ἄλλοτε λὲς και τὴ φοβέριζε. Φλώρα!..

Κι' ἐνῶ αὐτὴ τὸν θωροῦσε μὲ τὰ γλαρά της
 τὰ ὄκια περίσκεφτη, αὐτὸς καλαναρχοῦσε πάντα και
 τὰ ἴδια :

... «Ἄχ, τέτοιο σκαρί ... τέτοια τράτα ...».

Χαλκίδα 1929

ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΤΗΣ ΜΟΝΕΜΠΑΣΙΑΣ

Λουλούδι τῆς Μονεμπασιάς

«Κεράτωσε τὸν ἄντρα σου» καὶ μὴν τοῦ κάνεις μάγια».

Ἔτσι ἔλεγαν κι' ἀπόλεγαν—καὶ ψιλοκοσκινίζαν—ξωπίσω του οἱ γειτόνισσες, σὰν προσπέρνας, γι' αὐτὸν τὸν Γιάννη τὸν Παράγιαννη, τὸν χαμουρτζῆ, τὸν φαναρτζῆ, τὸν ρεμεσέρη, γι' αὐτὸν τὸν ἴδιον ποῦλεγαν ἀνύπαντρος σὰν ἦταν πῶς «ἀπ' ἀγκάθι βγαίνει ρόδο κι' ἀπὸ ρόδο βγαίνει ἀγκάθι».

Ποῦ κακοκαιρονᾶχε καὶ τότενες καὶ τώρα. Τὶ θές τί γυρεύεις. Κάμεις λάβεις, ἢ κοιλιὰ μὴ σέ πο- νέσει.

Κορίτσι γιὰ κορίτσι δὲν εἶχε ἀφίσει ἀπείραγο τὸ τέρας γυναιῖκα γιὰ γυναιῖκα. Μπρὲ μάτια μ' ὅ,τι νᾶταν αὐτὸς τὸ ἴδιο τῶχε. Θές παντρεμένη, θέλεις χήρα, θές παρθένα. Θές ἄντρες εἶχαν, θές ἀδέρφια, θές ξαδέρφια, αὐτὸς τὸ γουδι τὸ γουδοχέρι καρφάκι δὲν τοῦ καίγονταν ἀπὸ δῶ τίς εἶχε, ἀπὸ κεῖ τίς εἶχε πῶς τᾶφερνε, πῶς τᾶκανε, πάντα καὶ τίς ντουρβάδια-ζε ὁ βλάμης. Ἐνας λεμές, ἕνας μαχαιροβγάλτης ἕνας νυχοπερπατητής, ἕνας νταῆς, ἕνας ξενύχτης. Τὶ τοῦ

λυμπίστηκαν—π' ἀνάθεμάτες—καὶ τίς μάγευε; Ποιανού—πού νὰ μὴν ἔσωνε—εἶχε μοιάσει;

Ὁ πατέρας του ὁ γέρο Βάγγος—χρυσό του πάπλωμα τὸ χοῦμα πὸν τὸν σκέπασε—ἦτανε στύλος τοῦ σπιτιοῦ του κι' ὁ κάλλιός τῶν ἀντρῶνε. Νοικοκύρης, κουβαλητής, χρυσῆ βαρκοῦλα. Τύπος καὶ ὑπογραμμὸς στὸ σπίτι καὶ στὸν κόσμον. Στόμα ἔχε καὶ μιλιὰ δὲν εἶχε ὁ μαῦρος· μαῦρα μάτια δὲν ἄκουγες ἀπ' ὑτόνε. Τόπο γιὰ νὰ περάσεις σοῦκανε. Πρῶτα τοὺς γειτόνους καλημέρας κι' ἀπὸ κοντὰ τὸν ἥλιον ἔθῳρει.

Καὶ μοναστηῖοι ἦταν τὸ σπίτι του. Τῆς χρονιάς τὸ λάδι, τῆς χρονιάς τὸ σιῆρι, σοδιακοὶ οἱ κόκκοι. Μπρὲ φακές, μπρὲ κουκιὰ, μπρὲ τὸ ρεβύθι, τὸ φασόλι, ὡς καὶ τῆ ρίγανη καὶ τῆ φασκιὰ ἀκόμα. Νοικοκύρης μίτια μ' νοικοκύρης—κουβαλιτής, μερμηῆγκι. Στύλος καὶ ἥλιος τοῦ σπιτιοῦ, ἄνθρωπος μάλαμα, προζύμι. Κάτσε, κάτσε—σήκω, σήκω· πετάει ὁ πετεινός; πετάει· μὰ δὲν πετάει· ἔ, δὲν πετάει· τὴν καρδιά σου σοῦκανε, τὴ γνώμη.

Βασίλισσά ἔταν κι' ἡ Βγενιὰ ἡ γυναικούλα του στὸ σπίτι. Ἀφέντισα μέσ' ἐνὰ πλούτια καὶ ἐνὰ κάλλια της, χρυσῆ Κερὰ μέσ' ἐνὰ καλά καὶ ἐνὰ ἀγαθά της. Τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα τῆς κουβίλας· τ' ἀθάνατο τῆς εἶχε στὸ τριπέξι· ἐνὰ μάτια καὶ ἐνὰ φρύδια τὴν ἐκύταζε· τ' ἤθελε ἡ Βγενία του ἡ χρυσοβγένια· τί ὀρεγώταν ἡ ψυχούλα της, τ' ἀποθυμοῦσε ἡ καρδιά της!

Καὶ μόνο οἱ σουσουράδες, οἱ σουρλουλούδες τὴ γλωσσότρωγαν. Αὐτίς. Πῶς τάχατες δὲν ἦταν ὁ

σχωρεμένος ὄμορφος· τ' ἦταν κομμάτι ἄσκημος ὁ δόλιος· κακοσουλούπωτος μιὰ ψύχα, στραβοκάνης· ἔ καὶ λίγο ἀλοιθῶρος, νά, καὶ καμπούρης μιὰ ἰδέα. Οἱ ζέχλες . . . Μπρὲ τῆ γῆς τὴν ὄψη νάχει ὁ ἄντρας, ἄντρας εἶναι. Ἄλλα εἶν' τ' ἄλλα. Δός μου μένα νάχω τὰ καλά μου, τ' ἀγαθὰ μου—κι' ἄντρα ζυμάρια σὰν κι' αὐτόνε—καὶ τύφλα νάχει ὁ χάρος. Τοῦ καλοῦ ἄντρα ἡ γυναῖκα ἀπ' τὰ μοῦτρα φαίνεται. Τὶ νὰ τὸ κάμω γὰρ ἔχω τὸν μορφονιὸ τοῦ κόσμου καὶ νὰ μὴν ἔχω τί νὰ βάλω κάτω ἀπ' τὴ μύτη.

Ἐαίρεις τί λέν οἱ ὄμορφοι; ὄμορφέ μου κι' ὄμορφή μου, τί θὰ φᾶμε ἀπόψε; Ὅμως οἱ ἄσκημοι τί λένε; Ἄσκημέ μου κι' ἄσκημή μου, τί θὰ πρωτοφᾶμε;

Ἄγκαλὰ—μὴν πᾶς μακρὰ—αὐτὰ πού λέμε. Ὁμορφὸς ἔναι καὶ καλὸς ἔναι, κελιμπεντέρης—αὐτὸς μαθὲς ὁ Γιάννης ὁ Παράγιαννης—καὶ σ' οὔλα μέσα. Τὴν πέτρα ν' ἀνασηκώσεις ἀπὸ κάτω θὰ τὸν βρεῖς. Στὸν οὐρανὸ τότε ζητᾶς κι' αὐτὸς στὴ γῆς πατάει. Μαχαιρᾶς ἔναι, χαμουρτζῆς, σχεδὸν καὶ σιδεραῖς, σχεδὸν, καὶ φαναρτζῆς καὶ μαριγκὸς σχεδὸν πολυτεχνίτης κι' ἐρμοσπίτης.

Κι' ὁ, τι ἔκαμ' ἔλαβε. Λούζεται κι' αὐτὸς τὰ κέρατα κατὰ πῶς εἶχε κερατώσει τὴ μισὴ Χαλκίδα. Κρίμας στὴν ἔξυπνάδα του, κρίμας στὴ λεβεντιά του· Νὰ τονε κερατώνει μπρὸς ἐνὰ μάτια του κι' αὐτὸς χαμπάρια νὰ μὴν ἔχει· ὁ κόσμος νὰ τῷχει τοῦμπανθ κι' αὐτὸς κρυφὸ καμάρια. Πού κούφια κι' ἄπιαστα, θεούλη μας τὸν μάγεψε καλά—καλὰ ἐνὰ κέρατα καὶ τώρα ἐνὰ δάχτυλά της τότε παίζει.

*
* *

“Ομως ἄς λέγαν. Ὁ Γιάννης ὁ Παράγιαννης δὲν ἦταν ἔτσι καταπῶς τὸν γλωσσοτρῶγαν καὶ τοῦ ἔψελναν, καταπῶς, ὅσα σέρνει τὸ σάρωμα τοῦ σέρναν.

Μήτε ἀγκάθι ἦταν ὀλωσδιόλου ἀπὸ ρόδο, μήτε καὶ πῶς τὰ κέρατα τὸν εἶχαν μαγεμένο. Ἦταν καὶ λίγο ρόδο, ἀπ’ ἀγκάθι καὶ τὰ κέρατα μᾶλλον δὲν τᾶχε, παρὰ τᾶχε.

Πρῶτο γιατί—ὁ σχωρεμένος—ὁ πατέρας του, δὲν ἦταν ὀλωσδιόλου ἄγγελος στὰ ζῶντας. Ἦσα—Ἦσα. Ἦταν καὶ μουλουχτός καὶ κρυφοδάγκωτος ἔβανε καὶ τὸ νερὸ κατ’ ἀπ’ τῆ ψάθα. Καὶ τὰ δικούλια του τᾶχε κι’ αὐτὸς κάμει—καὶ μὲ τὸ παραπάνω—στὸν καιρὸ του.

Ἐνῶ ἐτοῦτος εἶχε καὶ κάτι ἀπ’ τοὺς ἀγγέλους ἦταν τοῦλάχιστο ὠμορφος· κι’ ἕνας ὠμορφος ἄνθρωπος δὲν εἶναι πάντα ὁ κακότερος. Περίμενε καλὸ ἀπὸ κεῖνον πῶχει ὠραῖο πρόσωπο. Ὅσο γιὰ τὰ κέρατα, ἐδῶ ἦταν τὸ ζήτημα· τᾶχε ἢ δὲν τᾶχε; καὶ ἢ ὄχι;

Ὁ Γιάννης ὁ Παράγιαννης, αὐτὸ ἀκριβῶς σκεφτόταν.

Ἀπὸ κάτι ἄκρες μέσες—ψύλλος στ’ ἄχερα—πῶς λέγαν τάχατις γιὰ ἄλλον, ἀπὸ κάτι μπηχτές—μιὰ στὸ καρφί καὶ μιὰ στὸ πέταλο—τάχατις πῶς ἀπ’ τὴν Πόλη ἐρχόντουσαν... καὶ στὴν κορφὴ κανέλλα, τοῦχαν μπεῖ ψύλλοι στ’ αὐτιά.

Ἡ σκέψη του φιλύποπτη, τρελλή, ξαφνιασμένη.

παραμέριζε τὰ πράγματα, ἀναστάτωνε τὸν κόσμο. Κάθονταν στὸν καφφενὲ κι’ ὁ νοῦς του δούλευε. Μὲ τὴν ἰδέα του πήγαινε κι’ ἐρχόταν. Ἔψαχνε νερα, ἐρεῦναε τοὺς δρόμους καὶ τὸν κῆπο, τὸ πλυσταριὸ καὶ τὶς κρυψῶνες· μετατόπασε καρτέκλες, ἀναποδογύριζε μπαούλα, χώνονταν κατ’ ἀπ’ τὸ κρεββάτι· ἔστενε τ’ ἀφτί του, ἀφιγκράζονταν. Ποιός; ποῦ; πότε;

Κι’ ὅταν ἡ ταραχὴ του ἐμάϊναρε, ἡ ψυχὴ του φλετούραε μπροστά της.

Ἦταν σὰν κάδρο!

Τὸ πρόσωπό της ἐκεῖνο τὸ τσακίنيκο, τὸ στρογυλὸ σὰν φεγγάρι, τὸ λεπτὸ, τὸ αἰνιγματικὸ τὸν θεωροῦσε.

Μιὰ βαθεῖα σκέψη, μιὰ συλλοή, ἦταν ποῦ τῆς τρυφέρανε τὴν ἔκφραση, ποῦκανε περιπαθητικὴ τὴ ματιὰ της, ἔτσι νοσταλγικὴ ὄνειριάρικη. Τὸν θεωροῦσε.

Τὰ μάτια της ἐκεῖνα τὰ γλυκιά, τὰ κατάγλαρα, ἦταν σὰν ν’ ἀποροῦσαν μαζί του, σὰν νὰ τὸν ἀρωτοῦσαν κι’ αὐτά, σὰν νὰ τοῦλεγαν: Ποιός; ποῦ; πότε;

Κι’ ἀγάλι ὁ νοῦς του πέταγε στὰ παληά, στὰ περασμένα... Ποῦ, πῶς εἶχε γίνει νὰ βρεθεῖ περαστικὸς στὴ Μονεμπάσια.

Ἐκεῖ τὴν εἶδε. Κατ’ ἀπ’ τὰ παράθυρά της διάβηκε, ποῦσταζαν οἱ γλάστρες της νερό, ποῦ εὐδιάζαν τὰ βασιλικά της καὶ οἱ δυόσμοι.

Τοὺς κορφολογοῦσε καὶ τοὺς ψείριζε κι’ αὐτή, τοὺς δρόσιζε μὲ τὸν γυλέτιο μαστραπᾶ της Σὰν

κρίνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παναγιᾶς ἄσπριζαν πᾶ στοὺς σγουροὺς βασιλικούς τὰ δάχτυλά της. Σὰν τὸ λαιμὸ ἐνὸς κύκνου (ποὺ λὲς θὰ πρόβαινε) ἦταν τὸ μπράτσο τοῦ δεξοῦ, ὡς στέκονταν δλόρθο καὶ χυτὸ, ὡς ἔγερνε—χτενάκι φιλντισοῖ—ψηλὰ τὸ χέρι.

Ταμπλῆς ὁ ἔρωτας τὸν βάρεσε.

Ζάχαρη ἔβαλε εὐτὺς στὴ γλῶσσα της, ἢ προξενήτρα ποὺ τῆς ἔστειλε μέλι κι' οἱ κοντοθειάδες της, ποὺ τὴν καλοδεχτήκαν. Κάντιο κρουστὸ τὴν φίλεψαν εὐτὺς, μέντα καὶ καρναμέλλα μαστιχάτη κι' ἀπ' τὸ ροσὺλι τους τὴν γλυκοπερικάλεσαν νὰ πάρει λίγο ἀκόμα. Δυὸ κουταλίτσες κι' ἀπ' αὐτὸ μιὰ καὶ μὲ δυὸ ποδάρια εἶχε ἔρθει.

Τι εὐκὴ θεοῦ, τί ἀκαταδεξιὰ ἦταν αὐτή; μὴ γιὰ ν' ἀβγατίσει τὸ ρεβανί τους ἦρθε; "Ἄς ἔπαιρνε κι' ἀπ' τὴ βανίλια τους, ἄς ἔβαζε καὶ στὴν τσέπα της—γιὰ τὰ παιδιὰ—λίγα φουντούκια.

"Ἄς ἦταν καλὰ ἡ Γαρφερίτσα τους ποῦκανε ὡς καὶ τὴν ἀγουρίδα μέλι ποῦταν τὰ χέρια της χρυσᾶ ποῦταν ἢ γνώμη της ζυμαρί. Ποῦταν ψηλὴ, ποῦταν λιγνὴ, ποῦταν ...

"Ἄχ ναί. Λουλούδι τῆς Μονεμπασιάς τοῦ τὴ χρυσόλεγαν συμπεθερεύοντάς της μαζὶ του, λουλούδι τῆς Μονεμπασιάς τὴν ἀποθάμαζαν, νύφη, στὸ πλάι του, φίλοι καὶ συγγενεῖς, δικοὶ καὶ ξένοι.

"Ἔτσι λουλούδι τῆς Μονεμπασιάς, φεγγάρι κι' ἥλιο της τοῦ τὴν ἀπόειπε καὶ τὸν σταυρανασπάστηκε ἢ πεθερὰ του, κάτω στὸ κεφαλόσκαλο στὴ βάρκα πριχοῦ μαρκάρουνε καὶ πᾶνε. Ρόϊδο ἐσπάσανε στὰ

ἔμπα τους, μέλι καὶ ζιχαρόνερο ἀλείψαν τὶς κορφές των.

— Τὴ Γαρφερίτσα καὶ τὰ μάτια σου ὑγιέ μου.

Μοναχοκόρη, ἀπ' τὸ κόρφο της, ἀνέβγαλτη, νοικοκυρὰ καὶ χρυσοχέρα, μικρὴ-μικρὴ τὴν στόλισε νουφούλα καὶ τῆς μίσησε.

Λεβέντης, μορφονιὸς γλυκογλάμενος ἦταν κι' ὁ Γιάννης ὁ Παράγιαννης στὸ πλάι της δεντροάκι ἀλγυαριὰ καὶ δεντρολίβανο.

Κρυφὸ καμάρι κι' ἔννοια του τὴν εἶχε.

Κρυφὴ χαρὰ μέσα του σιγόβραζε. Ντέρτια κι' ἀποθυμιὲς ἀνάσαιν' ἢ ψυχὴ του' χορτασμούς τὰ μάτια του δὲν εἶχαν.

Κι' ἀπὸ κοντὰ σὰν τὸ βαπόρι ἀνοίχτηκε στὸ πέλαο κι' ἢ γλυκεῖα εἰκόνα τῆς Μονεμπασιάς ἀλαργόσβυνε ἀγάλι σιτὴν ἀπόσταση, αὐτὸς ἐκεῖ παρὰμερα στὴ πλώρη—πλάι στ' ἄλμπουρο—ἄχ μὲ πόση ἀποθυμιὰ τὴν ἔσφιξε στὰ μπράτσα του, πόσο γλυκὰ τῆς σφάλισε τὸ στόμα!

"Εκεῖνο τὸ λεπτό, τὸ τόσο τρυφερὸ κι' ἠδονικὸ εἶγος ποὺ τοὺς διαπέρασε, ἦταν—μετὰ τὸ μυστήριό τοῦ γάμου των—ἕνα μυστήριό ἐγκαρδιακό, περιγλυκο, ποὺ ἔνωνε τὶς ψυχούλες των γιὰ πάντα.

"Ἄχ ναί, κρυφὸ καμάρι τὴν ὁ εἶχε Γιάννης ὁ Παράγιαννης τὴν γυναῖκα του τὴν Γαρφερίτσα τὴν Μονεμπασιάτιστα, κρυφὴ χαρὰ τοῦταν τὸ σπίτι—κι' ὁ δρομάκος του—γιὰ χάρη της. "Ἔτσι κρυφὴ τρανή, πολύποθη, ἦταν κι' ἢ ἔννοια του γι' αὐτὴνε. Μοσχοβολοῦσε τὸ κορμάκι της, μοσχοβολοῦσε τὸ

φαγί του, μοσχοβολιά βαθειά βαθειά ἀπόπνεαν τὰ ρουχικά της.

Ρουῖπι δὲν τῶκαν' ἀπ' τὸ πλάϊ της. Αὐτὸς—κοσμογυριστής, ταξιδευτής, πολυτεχνίτης—μὲ τις κόττες μαζεύονταν στὸ σπίτι καὶ μέρα μεσημέρι ξεπόρτιζε γιὰ ὄξω.

Τὸν ἔχασαν οἱ φίλοι του, τὸν ἔχασε ὁ καιφφενές, τὸν χάσαν οἱ ταβέρονες. Ἐύλογημένη ἡ ὥρα πού τὴν πῆρε.

Καὶ τώρα :

"Ἐλα χριστέ καὶ Παναγιά τ' ἦταν ἡ ἰδέα πού τοῦ μπῆκε.

"Ἡ Γαρφερίτσα;

Καὶ στοχαζόταν καὶ συμπέραινε· δούλευε ὁ νοῦς του ἐπίμονα.

Μέτραε τὰ περιστατικά καὶ τὰ σημεῖα, ξήγαε τὰ λόγια καὶ τὸ νόημα, λογάριαζε τὰ πιθανὰ καὶ τὰ μποροῦμενα καὶ τοῦρχοταν σὰν τρέλλα.

Κι' ἄς εἶχε τὸ στόμα του κλειστὸ μανταλομένο.

"Ἡ γλῶσσα τῆς καρδιάς του φλυαροῦσε· τὴν ἀφιγκράζονταν ὁ ἴδιος νὰ τοῦ λέει. Νὰ τοῦ λέει σιγανά, ἔμπαθιακά, νὰ τοῦ τὰ καλομετράει σὰν κουκιά ἓνα ἓνα ... Νά, γιὰ τὴ γυναῖκα του, τὴ Γαρφερίτσα, αὐτὴ ...

Σκέφτονταν κι' αὐτὸς τοὺς τράγους καὶ τὰ κέρατα, πέταε ὁ νοῦς του γκεσέμια· ἐκεῖνα τὰ γύφινε λαφάρια τοῦ μπαρμπέρικου συλλογιζόταν, σάμπως νὰ τᾶβλεπε μπροστά του...

* *

"Ἔτσι μιὰ νύχτα παραφύλαξε. "Ἄγγελος μὲ χρο-

σὸ στὸν ἔρωτά του ἔνοιωθε μὲ καῦμό νὰ τὸν ξεπουπουλίξει ἡ ζήλεια.

"Ἐκεῖ σὲ μιὰ γωνιά τοῦ κήπου παραμόνεψε ἄσκημος μέσ' στὴν πίκρα του σὰν τέρας, δαίμονας τραγικὸς μὲ μαῦρο νύχι.

"Ἀχ! ναί, ἀπόψε ... ἀπόψε θὰ γινώτανε τὸ θάμα.

"Ἔτσι δείχνανε τὰ πράγματα· ἔτσι τοῦ τᾶχαν πεῖ κι' ἀπ' ὄξω ἀπ' ὄξω.

"Ἄς ἔκανε τάχας, πὼς πάει γιὰ τὸν Περαία." Ἄς ἄφινε γειές, ἄς τῶλεγε στὸν κόσμο. "Ἄς φύλαε καὶ θᾶβλεπε.

Στὶς δώδεκα ἀκριβῶς—μέσ' στὰ μεσάνυχτα—«ὁ φίλος» θὰ πηδοῦσε στὴν ταράτσα.

... "Ὁ φίλος θὰ πηδοῦσε τὴν ταράατσα; Χριστέ του καὶ μαχαῖρι του χρυσό ...

Κι' ἔτσι ἔγινε.

Στὶς δώδεκα ἀκριβῶς κάποια σκιά—ἓνας ἄνθρωπος—ριχήθη στὴν ταράτσα. Οὐλὴ ἡ γαιτοριά τὸ ἀντιλήφτηκε. Οὐλὸς ὁ κόσμος τὸ μυρίστη. Ποιὸς ἦτανε; Χά—χά ... Ποιὸς ἄλλος ἀπ' τὸν φίλο!

Καλὰ κι' ὁ Γιάννης;

Στὶς δώδεκα ἀκριβῶς εἶδε ἀπ' τὴ θέση του αὐτὸς στὸ τζάμι τῆς κρεββατοκάμαράς του ἓναν ἴσκιο : Τὸν ἴσκιο τῆς γυναίκας του.

Κατάμαυρο μέσ' στὴ φωταύγεια τὸ προφίλ της, ἔσκυβε καὶ φιλοῦσε ... ὄλο φιλοῦσε ...

Μέσ' στὸ λαμπρό τους φόντο παίζανε τὰ χεῖλη της, ποιὸς ξαίρει τὶ λόγια τῆς ἀγάπης μουρμουρώντας. Θεέ μου ! ...

Ευπόλυτος με τὸ μαχαίρι του στὰ δόντια, σκαρφάλωσε τὸ στύλο ὁ Γιάννης καὶ καβαλίκεψε τὰ κάγκελα. Οὐβή ἢ γειτονιὰ τὸ ἀντιλήφτηκε. Ποιὸς νάτανε; Χαχά... Ποιὸς ἤχη-τανε; ποιὸς ἄλλος ἀπ' τὸν φίλο! Ὁ Γιάννης σύρθηκε μετ' ἡ κοιλιά, σίμως κι' ἔστησε ἀφτὶ στὸ ζτάμι.

Ἄκουσε στὴ σιγὴ τὸ μουρμουρητὸ τοῦ ἔρωτα, φηγκράστηκε τὸ σκάσιμο τῶν τρυφερῶν φιλιῶν της μέσ' στὴ νύχτα.

Μὰ σὰν ἔβαλε τὸ μάτι του καὶ κύταξε πίσ' ἀπ' τὶς χαραμάδες, εἶδε τὴ Γαρεφίτσα καταμόναχη. Τὸ κάρδο του φιλοῦσε καὶ κουβέντιαζε, στὴ ζωγραφιά του ἔσκυβε καὶ μίλειε!

... Νὰ τὸν φυλάει ὁ Ἄϊ Δημήτρης στὸν Περαία. Μὴν τύχαινε κἀν' αὐτοκίνητο, μὴν λάχει καμμιὰ μαυρομάτα· ἔτσι συστὴς καὶ λυγιστὴς, καθὼς πορπάταε, ἔτσι καταπῶς ἤξερε τραγούδια. Σαββατογεννημένος, γλυκοαίματος, ὡς ἦτανε καὶ τὸν φκολόπιανε τὸ μάτι καὶ τὰ μάγια.

Τὸν γλυκοκαληνύχτησε κι' ἔπεσε στὸ κρεββάτι.

... «Κοιμᾶτ' ἀστρὶ κοιμᾶτ' αὐγὴ κοιμᾶται νειὸ φεγγάρι» ἐσκέφτη κυττάζοντάς την, ὡς ἦταν ἔτσι ἀνάσκελα σὰν κούκλα, ὡς ἔπεφτε τὸ μπράτσο της στὸ σιῆθος της, σὰν κείνο τ' ἀσημομένο καὶ χρυσὸ τῆς Παναγίας π' ἀποκοιμήθη στὴν ἀγάπη.

Τὸ μαῦρο κῆμα τῶν μαλλιῶν της τὸ κατάσγουρο, ὡς ἔσπαζε—σὰν σ' ἄσπρους βράχους—στὰ σεντόνια.

Κι' εὐτὺς νοσταλγικὸ πουλάκι ἢ ψυχούλα του, πέταξε στὸ πλώριο ἄλμπουρο ξανά, σὲ κείνο τὸ γλυκὸ φιλιὸ πᾶρχισε νὰ σιγοβράζει πάλι στὴν καρδιά του. Ἡ

προξενήτρα τὸν χαιρετάει! Οἱ κοντοθειάδες τοῦ γελοῦσαν! καὶ μιὰ φωνὴ—ψιλή—λὲς γλυκοτραγουδοῦσε:
... Λουλοῦδι τῆς Μονεμπασιάς
καὶ κάστρο τῆς Ἀθήνας....

Πῶς πλένουν πῶς λευκαίνουνε
πῶς μοσκοσαποινᾶνε....

«Λουλοῦδι τῆς Μονεμπασιάς» μουρμούρισε κι' αὐτὸς—κι' ἄγγελος μετ' χρυσὸ φτεροῦ ἔρωτευμένος—ἄφισε τὸ μαχαίρι νὰ τοῦ πέσει...

Κεράτωσε τὸν ἄντρα σου (καὶ νὰ τσιμπῆς στὰ μάγουλα) καὶ μὴν τοῦ κάνεις μάγια (καὶ νὰ χτυπιῆς στὰ μπούτια) φρούζαν κι' ἀποφρούζαν τὴν ἄλλη μέρα Κυριακὴ οἱ γειτόνισες, γι' αὐτὸν τὸν Γιάννη τὸν Παράγιανη ὡς γύριζε ἀπ' τὴν ἐκκλησὰ—ἀ λὰ μπρατσὲ— μετ' τὴν γυναῖκα του, γι' αὐτὸν τὸν ἴδιο, ποῦλεγαν ἀνύπαντρος σὰν ἦταν: πῶς ἀπ' ἀγκάθι βγαίνει ρόδο κι' ἀπὸ ρόδο βγαίνει ἀγκάθι.

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ!

Ὁ Φίλος μου!

Κεῖνο τὸ βράδυ τὸν περίμενα.

ἤσυχος, σοβαρός, ἐκάπνιζα τὴ πίπα μου καὶ κύταζα τὴ θάλασσα. Δὲν σκιαζομαν, δὲν δίσταζα, δὲν εἶχα καμμιά ἀνησυχία στὴν καρδιά μου, μόνο αἰσθάνομαν νὰ εἶναι πολὺ ἐπίσημες οἱ ὄρες μου* πολὺ ἐπίσημες.

Ὅλα τὰ πράγματα μὲ κύταζαν μὲ μιὰ θλιμένη σοβαρότητα, ἀπόραγα μὲ τὴν ἀταραξία μου κι' ἐγὼ ἤμουνα ἤσυχος κι' ὄρατος. Κύταζα τὰ πανιά τῶν καραβιῶν, τὰ κύματα τῆς θάλασσας. Θὰ ἔρχονταν! Αἰσθάνομαν βαθειὰ στὸ αἷμα μου τὸν τόνο του, διαχυμένον στὴν ἀτμοσφαῖρα τὸν παλμὸ του.

Θὰ φαίνονταν ἀπ' ἀντίθετα τοῦ δρόμου καὶ θ' ἔρχονταν ἴσα κατ' ἀπάνω μου.

Τὰ μάτια του—δυσὸ κρῖκοι καταγάλανοι—θὰ ἤσαν παράξενα ὄρατα. Τὰ χέρια του ὀλοφώτεινα. Νά, θ' ἀφεγγε στα χεῖλη του ἡ Χαλκίδα. Σ' ἀν σφήνα εἶν' τὸ πρόσωπό του—κατακόρυφη· σ' ἀν ἕνας τόνος στὴ φράση τῆς ζωῆς μου! Ὁ φίλος μου!

Αἰσθάνομαι μιὰ ἐπισημότητα κοντὰ του. Μανάχα ἐγὼ τὸν νοιώθω τί σοῦ εἶναι. Μόλις μὲ πλησιάζει καὶ μοῦ μιλεῖ, ἐννοῶ ἀμέσως τί ζηταίει ... πῶ-

σω μου διάολε ...

Τότε με πέρνει μπράτσο και μου λέει, τὸν ἀκλουθία ἐγὼ στὸ πλάι του σκυμένος. Ἔχει μιὰ παρὰξενη ἠχητικὴ ἢ μιλιὰ του. Καθὼς ὠραῖα διατυπώνει τὶς ἰδέες του, σκέφτομαι τὴ λεπτὴ ὑγρασία τῶν χειλιῶν του. Εἶν' ἔξοχος. Ῥεθίζομαι. Γιατὶ μιλάει τόσο πολὺ ;

Εἶμαι στὸ πλάι του καὶ χαίρομαι, πατῶ μὲ τὸ δικό του—ἴδιο βῆμα. Πόσο μ' ἀρέσει αὐτὸ τὸ πάτσι του ! Κάθε του λέξη εἶν' κι' ἓνα ἄνθος. Ὅτι μιλάει τὸ ξαναλέω ἐγὼ τὸ σχολιάζω ἀμέσως νοερά μου Τὶ θεὸ νὰ πεῖ ; καὶ γίνουμ' ὑποπτος.

Νά, ἐμεῖς πῶς κάνουμε ;

Πέρνουμε ἓνα καλντερίμι σιωπηλὸ καὶ πᾶμε ἴσα πρὸς τ' ἀπάνω. Εἴμαστε ἤσυχοι κι' ὠραῖοι. Εἶναι τόσες βραδυὲς πὺ πᾶμε αὐτὸν τὸν δρόμο. Ἔχει μιὰ παρὰξενη ἠχητικὴ τὸ πάτσι μας· συμπλέκονται οἱ ἴσκιοι μας στοὺς τοίχους. Περνοῦμε κατ' ἀπὸ παράθυρα, ριζὰ ἀπ' ἀυλόπορτες κλεισμένες. Τὶ πόλη ! λέω. Πατάμε ἀργά. Γλάστρες πλατύφυλλου βασιλικοῦ στάζουνε κάπου κάπ' ἀπ' τὰ πρεβάζα. Ὁπου ἂν παραθυρόφυλλα κλειστά, τὸν βλέπω νὰ κυτᾶζει ὁποῦ ἔναι γρίλλιες κουφωτές, πάλι νὰ ρίχνει τὴ ματιά του. Γιατὶ ;

Μὰ ὅταν κάπου στέκεται, καταλαβαίνω πὼς τὸ κάνει ἐπὶ τούτου. Ἔχει πολὺ ἓναν δικό του τρόπο νᾶναι ἄσκερτο;—νὰ μὴν ἐννοεῖ κάτι ἐπίσημες στιγμὲς του ...

Τάχας πὼς καίτι πάλι θὰ μοῦ πεῖ κι' ἡ αἰτία εἶναι νὰ κυτᾶξει. Εἶν' τόσο ἤρεμο τὸ βλέμμα του,

τόσο πράη κι' ἀνθρώπινη ἢ μιλιὰ του, πὺ στέκομαι ὀμπρὸς του σὰν στητό ;

— ... Δὲν εἶμαι καθόλου ἓνας ἀσήμαντος· ἴσα ἴσα ἓνας πολὺ ἐνδιαφέρων. Αὐτὸς πάρα πολὺ μὲ ὑπολήπτεται· ἔχει γιὰ μένα μιὰ πολὺ μεγάλη ἰδέα. Νάι, μ' ἀγαπάει πραγματικά . . . μὰ τὸ θεὸ ...

Καθὼς μοῦ τὰ μιλεῖ εὐθύς τότε πιστεύω. Σχεδὸν πολὺ ὑποχρεώνομαι. Δὲν ἦταν ἀνάγκη, ἐγὼ τῶξερα. Ἔτσι νᾶτανε τρόπος νὰ ἰδεῖ κι' αὐτὸς μεσ' στη καρδιά μου. Νά, λίγο ἀκόμα καὶ νὰ δάκρυσα. Κεῖνα του τὰ ὠχρὰ—τὰ λεπτὰ κεῖνα του—χείλη νὰ φιλοῦσα. ὦ ! εἶν' πολὺ ἀξιαγάπητος.

Καὶ πέρνουμε ξανά τὸ βῆμα μας αἰσθάνομαι τὴν προσωπικότητά του στὸν ἀέρα. Εἶναι στὸ πλάι μου καὶ χαίρομαι, πατῶ—μὲ τὸ δικό του—ἴδιο βῆμα. Μηδὰ δὲν περπατάω κι' ἐγὼ καλά ; σᾶς λέω ἀκριβῶς τὸ ἴδιο. Κάθε του λέξη κι' ἐγὼ τὴ λέω· κι' ἐγὼ τὴν πρόφερα ἂν ἦταν. Τὶ θεὸ νὰ πεῖ ; Καὶ γίνουμαι ὑποπτος. Μὲ ἀγαπάει ; μὲ ἐκτιμᾶει ; Λοιπὸν ὠραῖα. Μὰ θὰ μπορούσε μιὰ χαρὰ νὰ μοῦλεγε καὶ μένα : Τὶ ξέρει στὶς γρίλλιες καὶ κυτᾶει ; Κεῖ πὺ σταθήκαμε ποιά ἦταν ;

... Εἶναι πολὺ μοβόρος σκέφτομαι καὶ δὲ γυρνᾶω τὴ σκέψη μου ἀκέρη· μόνο κλείνω τὰ μάτια μου—ἴλιγγο αἰσθάνομαι ...

Νάι, πάντα ἔτσι γίνεται.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς προχτὲς εἶχαμε πάει σὲ μιὰ δικιά του. Μόλις τὴν εἶδα πικαρίστηκα.

— Ἡ Κόρτα, μοῦ λέει αὐτὸς ... νὰ σὲ συστήσω.

— Ἡ Κόρτα ; Κόρτα (λέω μέσα μου) Κόρτα χρουσῆ, ἂν θέλεις τὸν σκοτώνω ...

— Σ' ἀρέσει (μοῦ ξανακάνει) ἡ φίλη μου ; Δὲν φαίνεται σὰν τὴν Ἑσθήρ χρουσέ μου ; Ἑσθήηηη ; Ἑσθήηηηη ; τὸν κύταξα. Τὶ τέρας ! Ἄν ἔλεγε τοῦ- λάϊστο Ἰουδήθ ...

Τὸν πέρνω πάντα καὶ τοῦ λέω ... Μὰ αὐτὸς ποτές δὲ μὲ προσέχει. Ἄν ἔβλεπε τοῦλάχιστον τὴν ὄψη μου ἂν κύταζε τὸ παραλλαγμένο πρόσωπό μου

— . Σας ... οὐτ, ὑποχωρῶ μοῦ κάνει κι' εἶν' αἰθέριος· σπάζει κείνη τὴ ρόδινη γραμμίτσα τῶν χειλιῶν του—φάνηκαν κάτασπρα τὰ δόντια του... Μπρορεῖς, μοῦ λέει, νὰ ὑπολογίζεις στὴ καρδιά μου· ἄς εἶν' κι' αὐτὸ ἓνα δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου. Καὶ λάμπουν οἱ μπλάβες χάντρες τῶν ματιῶν του. Ἀκοῦς νὰ λάμπουν!

Τὸν ἔσφιξα. τὸν χάιδεψα, νὸν φίλησα. Ἦσαν γλυκύτατα τὰ χεῖλη του. Μπόραγα νὰ μὴν ὑπολογίζω στὴ καρδιά του; Ὁ φίλος μου!

*
* *

Λοιπὸν τότε περίμενα.

Ἦσυχος, σοβαρός, ἐκάπνιζα τὴν πίπα μου καὶ κύταξα τὴ θάλασσα. Δὲν σκιαζομαν, δὲν δισταζα δὲν εἶχα καμμιά ἀνησυχία στὴ καρδιά μου. Μόνο αἰσθάνομαν βαθειὰ στὸ αἷμα μου τὸ ριγος του μεσ' στὴν ἀναπνοή μου τὸν παλμό του. Κύταξα τὰ πανιὰ τῶν καραβιῶν, τὰ κύματα τῆς θάλασσας. Θὰ ἔρχονταν. Θὰ φαίνονταν ἀπ' ἀντίθετα τοῦ δρόμου

Σὰν σφήνα ἀντήχησε ὁ γυνεθπος του· σὰν ἴνας ἐξαίσιος τόνος στὴ φράση τῆς ζωῆς μου ... Ὁ φίλος μου !

καὶ θάροχονταν ἕνα καταπάνω μου.

Καὶ νάτος! νάτος!

Καμαρώνω τὴ σιλουέτα του τὴν ὄμορφη, κείνο τὸ ἑξαίσιο βάδη του καρσί μου. Φέγγουν ὀλόφωτα τὰ χέρια του. Ρίχνω ἕνα βλέμμα στὰ δικά μου. Γιατὶ λοιπόν; Δὲν ἐννοεῖ;

Στέκω, κυτῶ, ἐκπλήσομαι. Εἶναι γλυκὺς σὰν Ναζωραῖος. Κλείνει ἐν' ἀστέρι μεσ' στὰ μάτια του. Δὲν εἶμαι καθόλου ἕνας ἀσήη—μαντος; Τὶ λέξη! τὶ δέα! "Ἀχ ναι, σὰν ἀξαφνη ἀνοιξη προβαίνει. Λοιπόν; Λοιπόν; Νοιώθω καλά, ὄχι πὼς εἶναι ψέμα ἀλλὰ τὶ λέξη!

Μόλις μὲ πλησιάζει καὶ μοῦ μιλεῖ, ἐννοῶ ἀμέσως τὶ γυρεύει.. πίσω μου διάολε. Μὲ πέρνει μπράτσο καὶ μοῦ λέει, ἀκλουθῶ ἐγὼ στὸ πλάι του σκυμένος. "Ἐχει ἕναν χτύπο μεσ' στὸ λεί του. Καθὼς ὥραϊα διατυλώνει τὶς ἰδέες του, σκέφτομαι ποῦν' ἢ γλῶσσα του σὰν φλόγα Τοῦλάχιστον ἄς μὴν μιλάει τόσο πολὺ...

Πέρνομε ἕνα γκαλντερίμι πρὸς τ' ἀπάνω. Εἶναι ἕνα δρομάκος σιωπηλός, μὰ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ σιωπηλός κι' ἀπὸ δρομάκος. Εἴμαστε ὄμορφοι καὶ πρᾶοι. "Ὅχι ὅτι εἶνε ψέμα πὼς ὑπάρχομε, μόνο πού σὰν ψυχὴς τραβᾶμ' ἀνᾶεροι στὸ βάθος. Για ἰδὲς ἐκεῖ! "Ἀναδίνουν μιὰ λαμπρότητα τὰ χέρια του. Πάλι λοιπόν τὸν ἴδιο δρόμο, εἶν' ἕνα γκαλντερίμι σιωπηλό, λὲς ἀφημένο μεσ' στὴν αἰωνιότητα τοῦ χρόνου." Ἀχ τὶ ταμπλό! "Ἀχ πὼς συμπλέκονται οἱ ἴσκιοι μας στοὺς τοίχους! "Ἀν ξάφνου κύταζε ξωπίσω του, θᾶβλεπε νὰ μᾶς ἀκλουθᾶει—σὰν φεῖδι—αὐτὸς ὁ δρόμος. Τὶ πόλη! λέω. Πατᾶμε ἀργά. Νοιώθω τὴν προσωπικότητά του στὸν

ἀέρα· ὁποῦ ἔναι παράθυρα κλειστά τὸν βλέπω νὰ κυτᾶ-
ζι τὸ ὁποῦ ἔναι γυίλλεις κουρβάτες, πάλι νὰ ρίχνει τὴ
ματιὰ του. Γιατί; Γιατί; Δὲν λέει τοῦλάχιστο κατιτίς;
Μὰ ὅταν κίπου στέκεται καταλαβαίνω πὼς τὸ
κάνει πάλι ἐπὶ τοῦτου. Μὰ τί λοιπὸν; εἶνε τραλλός;
Δὲν νοιώθει μὲ ἡχητικὴ παράξενη στὰ λόγια;

Ξέρω τί θὰ μοῦ πεῖ (λέω μέσα μου): Πὼς μὲ
ἀγαπάει, πὼς μὲ ἐλτιμάει. Λοιπὸν ὦραϊα. Μὰ θὰ
μποροῦσε μιὰ χαρὰ νὰ μοῦλεγε καὶ μένα: τί ξέρει
στις γυίλλεις ποῦ κυτᾶει; Ἐδῶ ποῦ σταθήκαμε ποιά
ἦταν;

... Εἶναι πολὺ μοβόρος σκέφτομαι, καὶ δὲ
γυρνᾶω τὴ σκέψη μου ἀκέρηα· μόιο κλείνω τὰ μά-
τια μου ...

— ... Χρυσέ μου ἔρχεσαι; μοῦ λέει.

— ... Ποῦ; τὸ ἀπαντιᾶω, τί ξέρεις; πέ μου.

— ... Νὰ ἐδῶ, καὶ κλείνει τῶνα μάτι του, λές
καὶ σημάδευε ἐμένα.

Πῶς; Τί; Ὡστε στὴ ἀλήθεια, μὲ σημάδευε; Μὰ
ὄχι—ὄχι, αὐτὸς μοῦ δείχνει.

Καθὼς τὸ κάνει εὐθὺς τὸν πιστεῖσα. Σχεδὸν
πολὺ ὑποχρεώθηκα. Δὲν ἦταν ἀνάγκη ἐγὼ τῶξερα.
Ἔτσι νᾶτανε τρόπος νὰ βλεπε κι' αὐτὸς μεσ' στὴν
καρδιά μου. Νά, λίγο ἀκόμα καὶ νὰ δάκρυζα. Κεῖνα
τ' ἀγγελικά—τὰ σμιχτὰ κεῖνα του—φρούδια νὰ φι-
λοῦσα. Ὡ! Εἶναι πολὺ ἀξιαγάπητος. Καὶ σπρώχνει
εὐθὺς ἕνα πορτάκι.

Τὸν ἀκλουθῶ καταπόδι του. Κυτᾶω τὰ ὀλό-
φωτα τ' ἀφτιά του ... Ὅχι πὼς εἶναι ψέμα, μὰ τί
λέξη! Σφύζει ἕνα τικ γύρ' ἀπ' τὸ μπόι του. Λοιπὸν

καλά· μὰ θὰ μποροῦσε νὰ μὴ κρύβεται ἀπὸ μένα ...
Εἶναι πολὺ μοβόρος, σκέφτομαι καὶ δὲ μιλῶ, μόνο
γροικῶ κάτι λάμπεις χρυσές μεσ' στὴ ματιὰ μου.

Ὡς ἀνεβαίνουμε, τὸν ὑποδέχεται μιὰ νέα. Μό-
λις τὴν εἶδα πικαρίστηκα.

— ... Ἡ Σίνδα μοῦ λέει αὐτὸς ... νὰ σὲ συ-
στήσω.

Δὲν μίλησα, μόνο ρωτᾶω: Ἡ Σίνδα; Σίνδα
(λέω μέσα μου) Σίνδα χρυσῆ ... ἂν θέλεις τὸν σκο-
τώνω ...

— ... Σ' ἀρέσει (μοῦ ξανακάνει) ἡ φίλη μου;
Δὲν μοιάζει σὰν τὴν Ἰουδήθ χρυσέ μου; Τὴν κύ-
ταξα. Ἄχ τί λαιμός! τοῦμοιαζε μιὰ χαρὰ γιὰ Ὀλο-
φέρνης.

Τὸν πέρνω πάντα καὶ τοῦ λέω. Μὰ αὐτὸς πο-
τὲς δὲ μὲ προσέχει. Ἄν ἐβλεπε τοῦλάχιστον τὴν ὄ-
ψη μου ἂν κύταζε τὸ παραλλαγμένο πρόσωπό μου.

— ... Χά, χά, μοῦ κάνει, θ' ἀστειεύεσαι. Ἦταν
αἰθέριος ὦραϊος. Ἐχει πολὺ ἕναν δικό του τρόπο
νᾶναι ἄσκεφος, νὰ μὴν ἐννοεῖ κάτι ἐπίσημες σιγ-
μές του ...

Μόνο τὸν εἶδα ποῦ σωριάστηκε ...

Σὰν σφήνα ἀντήχησε ὁ γδοῦπος του—σὰν ἄνας
ἐξαισιος τόνος στὴ φράση τῆς ζωῆς μου .. Δὲν ἦταν
ἀνάγκη ἐγὼ τῶξερα. Ὁ φίλος μου! ...

Ο ΟΥΖΟΣ

Ὁ Οὖζος

Κατ' ἤξερε κι' αὐτὸς ἀπὸ σκαριὰ κι' ἀμαρτω-
σές, κατ' ἤξερε ἀπὸ σουλούπια καὶ καράβια.

Πῶς δένεται ἡ τρικετίνα καὶ οἱ ράντες, πῶς
κόβονται οἱ γάμπιες καὶ τὰ φλίτσα, πῶς σφίγγουν
τὰ ρεφόρσα—ὁ κοῦντρος μπρὲ κι' οἱ φίγκοι πῶς
σταυρώνονται—ἄς ἦταν καλὰ πὸν τᾶπαιζε στὰ δά-
χτυλα, ἄς ἦταν καλὰ ποῦταν ψωμί τυρὶ γι' αὐτόνε.
Ἡ παληὰ του ἡ τέχνη ποῦταν καὶ ἡ πρώτη.

Τὶ νόμιζαν.

Ἐπειδὴς καθόταν καὶ δὲ μίλαε; Ἐπειδὴς δὲν
τᾶρσαν τὰ λόγια; Ἦταν ἀπὸ φυσικοῦ του λιγομί-
λητος; Ἦταν ἀπὸ τὴ μάνα του κασίδης.

— . . Καλὰ, ἄς σώπαινε ...

* Ἄς σώπαινε;

Ναί, μὰ εἶν' ἀγκούρι τὸ κοντραμπάλμπαρι· εἶ-
ναι μανίκι οἱ κουρτελάτσες· δὲν εἶν' τὸ πήκι τῆς
γκλίζας παιῖξε γέλασε. Δὲν εἶν' λουκούμι ἡ κοντρα-
μετζάνα νὰ τὸ χάψει.

Εἶναι σὼϊ τὸ βασίλειο.

Θέλει μέτρο καὶ φρόνηση, θέλει τέμπο καὶ τάξη.
Μάτι κι' ἀφτί. Νὰ ρεουλάρεις, νὰ μετῶς, νὰ καρρα-
τάρεις μὲ τὸ μάτι.

“Οχι ἄντε καράβι φτιάχνουμε.

“Αλλ’—ἀν τὰ μάτια τοῦ λαγοῦ κι’ ἄλλα τῆς κουκουβάγιας· ἄλλο παπούτσα νὰ μπαλῶ κι’ ἄλλο γολέτα νὰ σκαρώνεις.

Καρένα, κοντρακαρένα καὶ σωτρόπι. ὁ Μάρτης κι’ ἡ σαρακοστή λογάρισε καὶ μέτρα: Τόσα πόδια ποδόσταμο, τόσα κοράκι πλώρης—γράφε παιδι—πλώρη σπαθί, μίσκας, γοφοί—λεπίδι· φόδρο χυτό· τουρέλο σὰν καὶ τοῦ Θεοῦ ν’ ἀρέσει.

“Ἐχουμ’ ἑφτά καὶ μιὰ παλάμη—πὲς—τὰ μπόσκα· βάλε ἀρμὸ ἕνα δάχτυλο, βάλε ἄλλο ἕνα χάση, καὶ μέτρα· εἶπαμ’ ἑφτά—δηλαδή στραβόβυλο—τὸ παραπέτο ἐνάμισυ πουντέλια μόναχα στὸ κάσαρο, μόνο στὴ πλώρη μπουκαπόρτες. “Ἐχουμε λοιπὸν καὶ λέμε ἑφτά . . .

— . . Μπὰ πὸν κακὸς σκασμό—οὐς του . . .

— Σκασ-μοὸς; (ἑφ:ὰ καὶ τρεῖς) — Μπὰ πὸν κακὸς του;—“Ἄντε λοιπὸν νὰ δῶ, πῶς θὰ μουνδάρεις γάμπες γιὰ τὴν ὄρτσα. Πῶς θὰ σταυρώσεις φίγκους στὸ τραβέρσο, πῶς διάολο θὰ στριγκάρεις μὲ πανιὰ τσιταρισμένα. Χαχί! τὶ νόμισες; πῶς εἶν’ μαλλιὰ τὰ γένια;

Νᾶξεις σταβέντο τὸν καιρὸ καὶ πρίμα—φούσκα τὰ πανιά σου κι’ ἄντε νὰ δῶ τὸ γύρισμα.

Νὰ καμαρώσω τὴν ἀλέστα σου, νὰ ἰδῶ τὸ μᾶινα ἐστὶ ὄξω τῶν φλοκιῶν σου· πῶς θὰ μπατάρεις τὸ τιμόνι σου, πῶς θὰ μολάρεις τόσα μπράτσα.

“Ἡ πὸν καθόταν καὶ δὲ μίλαε· ἡ πὸν δὲ τᾶρσαν τὰ λόγια. “Ἦταν ἀπὸ φυσικοῦ του λιγομίλητος, ἦταν ἀπὸ τὴ μάνα του κασιδης.

Πῶς καμαρώνει ἡ τιρκετίνα καὶ οἱ ῥάντες, πῶς χαιρετᾶν τὰ φλίτσα—ὁ κ. ὕντρος μὲ κι’ οἱ φίγ·κοι πῶς σταυρώνονται—ἄς ἦταν καλὰ πὸν τᾶπαιζε στὰ δάχτ . . .

Θεέ μου! ψαλίδι γοργοπτερούγο ἢ γλῶσσα τῆς γλυκολαρύγγιζε ψιλοὺς καῦμοὺς, ἀψὰ μεράκια. Τὸ Μάη—τὸ Μάη μὲ τὰ λουλούδια του γαλιάντριζε. Φούσκωνε μέσα του—ἕνας πόταμος—ὁ οἶστρος του, ἀπλωνε τῆς ζωῆς του ὁ οὐρανὸς κι’ ἐγγέλα.

“Ο Ταρσανᾶς! . . .

Λιγνὴ γοργόνα νὰ σκαλίζεις πᾶ ὅτῃ πλώρη.

Νὰ κάνεις χτένι τὰ φτερούγια τῆς, νὰ κάνεις φεΐδια τὸ μαλλί τῆς· χλέπι πρὸς χλέπι νὰ κεντᾶς χυτὸ κορμάκι.

“Ἔτσι περδικοστήθα, ἀγοροπρόσωπη, μὲ τὸ λαιμὸ χυτὸ—σὰν τ’ ἀητοῦ—μὲ χέρια σὰν φτερούγες ἀπλωμένα. Σὰν τὸ χυμιὸ τοῦ σαϊνιοῦ, νὰ ὀρμαίει ἢ ὀμορφιά τῆς κατ’ τὸ κύμα!

“Ο Ταρσανᾶς!

Τριπάνι καὶ σκαρπέλο! “Ἡ μυρουδιὰ τοῦ κατραμιοῦ νὰ σοῦ κεντρίζει τὸ μεράκι.

Νᾶναι στὶς σκάρες τῶν ψυχούλες νεϊόβγαλτες τὰ μπρίκια—μὲ δίχως νύχια καὶ φτερὸ ἀητοῖ: οἱ γολέτες—καὶ νᾶν’ τὰ ὄκια τους γλαρά, ἔτσι νοσταλγικά, σὰν’ νὰ βαθειοὶ καῦμοί, θαλασσινὰ μεράκια τὰ συμπῆραν.

Σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ἡ εὐωδικὴ κορμίλα νὰ σὲ φτάνει, ἡ μύχια μυρουδιὰ τῶν κουφαριῶν τους.

“Ἀχ ναί, καρένα, κοντρακαρένα καὶ σωτρόπι· ὁ Μάρτης κι’ ἡ σαρακοστή· τόσα πόδια ποδόσταμο,

τόσα κοράκι πλώρης' (γράφει παιδί) μάσκες, γοφοί—
λεπίδι· φόδρο, χυτό, τουρέλο σαν και τοῦ Θεοῦ
ν' ἄρέ ...

Φτερό πού ἔπερν' ἡ ψυχὴ του! Ἀγιοκλήμα
πολὺ κι' ἁγιοδημήτρηδες πού ἀνθίζε ἡ ἰδέα του κι'
εὐώδα.

Ὅμως ἡ γυναῖκα του τοῦδωσε σιχτιό. Τοῦπε
νά ξεκουμπιστεῖ νά τὴν ἀφίνει ἡσυχη στὸ χάλι
της.

...Μπὰ πού κακός του χρόοο-νος! Μπὰ πού νά
τοῦ σάπιζε ἡ γλώωω-σα. Τί; Δὲν τῆς ξεκουμπίζον-
ταν νά φύγει.

Κι' ἔτσι—ὅπως πάντα—ὁ Μπαρμπα-Μιχάλης
ξεπόρτισε.

Μιὰν ἀγάπη πλατειά, τρυφερή, ὑπεράνθρωπη,
ἦταν αὐτὸ πού ἐπλάταινε μέσα του τῆς διανόησής
του τοὺς κύκλους. Ξάνοιγε τῆς καρδιάς του τὰ ὄρια
κι' ἔδινε σ' ὅλα τὰ πράγματα μιὰ μελιχιότη παρά-
ξενη. Συζητοῦσε μαζί τους κι' αὐτὸς—διαλέγονταν
—σὲ νοερὴ συνδιάλεξη, τὰ προσφωνοῦσε ὅλα μαζί
κατὰ πρόσωπο.

Τὶ καλωσύνη τὸν βάραινε, τὶ καλωσύνη! πόση
ὠμορφιά τοῦ ξεχείλιζε

Συγχοπροσκύνα καθὼς πήγαινε, γλυκοχαιρέτα
τοὺς γειτόνους του· χρυσὲς κουβέντες διασταύρωνε
μὲ τοὺς διαβατικούς καὶ τοὺς γνωστούς του.

... Καλὴ τους μέρα—Καλημέρα τους. Πῶς τᾶ-
χαν τὰ παιδιά; καλὰ; ἔχαιρονταν. Τὰ κέφια τους;
καλὰ; ὁμοίως, παρομοίως—πάντα καλὰ.

Ἔτσι ν' ἀκούει νά γίνετ' ἡ καρδιά του.

... Ἄντε μπρέ!... σὲ τὰ μᾶς;

Καλή τους μέρα και χρυσή—καλότατο τους βρά-
δυ .. κι' αὐτὸς ἐπάγαινε ... Ξέρανε ποῦ : στὸν ταρ-
σανᾶ—χαχὰ (τί γλύκα !) ἀμ' ποῦ ἄλλοῦ : στίς σκά-
ρες.

Ποῦ καλαναρχαίει ὁ παπᾶς τὸ εὐλοητός ; στὴν
ἐκκλησιά—χαχὰ (τί ἀγγελικότη !) παλῆς παπᾶς καλεμ'
κι' αὐτός. Κατ' ἤξερε ἀπὸ χερουβικό και πατερμά,
κατ' ἤξερε ἀπὸ σουλούπια και καράβια. Πῶς δένεται
ἢ τρικετίνα και οἱ ράντες, πῶς σφίγγουν τὰ ρεφόρ-
σα—ὁ κοῦντρος μπρὲ κι' οἱ φίγγοι πῶς σταυρώ-
νουνται—ἄς ἦταν καλά ποῦ τᾶπαιζε στὰ δάχτ...

Πάντα ἐκεῖ ἔμενε στὰ δάχτ .. Ἐκεῖ τὸν ἄφινε
ὁ κόσμος και τᾶλλα τὰ ἐξακολουθαε μονάχος του'
τοῦ ἑαυτοῦ του τὰ διηγώταν ... Πῶς θέλει μέτρο
και φρόνηση, πῶς θέλει τέμπο και τάξη.

Κι' ἄφινε τοὺς ἄλλους νὰ κουρεῦνται. Μὲ τὸ
πλευρὸ ποῦ εἶναι νὰ κοιμῶνται. Θὰ τὰ θυμώντου-
σαν τὰ λόγια του αὐτουνοῦ, μὰ θᾶν' ἀργά· θᾶρθει
καιρὸς ποῦ τὸ περικαλῶντας του θὰ πᾶνε καιρὸς
πουλάει τὰ ξύλα ...

Μὰ κανεῖς δὲν προσέχει. Τσαμπουνάει μονάχος
του. Εἶνε ἀκόμα πρωῒ και δὲν ἔχει κέφι ὁ κόσμος.
Τὰ παιδιὰ ἄχ αὐτὰ τὰ παιδιὰ—θὰ κοιμῶνται· εἶ-
ναι ἢ ὦρα τοῦ τραίνου κι' ἔτσι λείπουν κι' ἢ λου-
στραρία κι' οἱ μόρτες

Κι' ὁ μπαρμπα-Μιχάλης ξακολουθαίει τὸν χα-
βά του. Πάντα και τὰ ἴδια τῆς σχωρεμένης κοπανί-
ζει στὸ κόσμο.

.. Πῶς δὲν ἦταν τὸ πήκι τῆς γκλίτσας παῖξε γέ-
λασε, πῶς δὲν ἦταν λουκούμι ἢ κοντρομετζάνα νὰ τὸ

χαῦαν. μαλλιά δὲν εἶν' τὰ γένια' πίσω ἔχει ἡ ἀχλάδα
τῆ νουρά ...

*
* *

Ἐκεῖ ὅμως στὸν ταρσανᾶ τὸν ἔδιωξαν. Ἄσκη-
μο δρόμο τοῦδωσαν οἱ καραβομαραγκοὶ κι' οἱ καλα-
φάτες. Μπελᾶς τοὺς εἶχε γίνεи τῶν ἀνθρώπων' τσά-
μικος ταμπάκος.

Αὐτοὶ τσακίζονταν καὶ πάσχιζαν στὶς ἔγνοιες
τους κι' αὐτὸς τοὺς ἔψελν' ἀπὸ δίπλα.

... Δὲν ἦταν καρφὶ αὐτὸ πού χτύπαγαν στὸ
κάσαρο, δὲν ἦταν μπουντέλια αὐτὰ πού στηρίζαν τὸ
σκάφος. Πῶς θὰ φοράρουν τὰ ντιστέκια τους στὸ
ρίξιμο; πῶς θὰ κατσάρουν τὰ παλάγκα; ματί; γιὰ
ἴσομα τὸ πέρασαν; Μπρὲ θέλει μάτι κι' ἀφτί. χαρτί
καὶ καλαμάρι' ἄλλο παπούτσα νὰ μπαλῶ κι' ἄλλο ...

Οἱ ἀνθρώποι ὑπομέναν.

Τὸν ἔπερναν μὲ τὸ καλό τους, τοῦ μίλαγαν μὲ
τὸ γλυκό:.. Μπρὲ τζάνε τους, μπρὲ μάτια τους,
δὲν ἔπαβε; δὲν πάγαινε καὶ παρακάτω; δὲν τοὺς ἀ-
παρατοῦσε στὸ μεράκι τους; μπρὲ μπρὲ μπελᾶς πα-
σαμεριάτικος !...

Αὐτὸς τὸ γουδι τὸ γουδοχέρι' εἶδε γιὰλὸ πού
ἀρμάτωναν ἵνα κότερο καὶ καλανάρχιζε τὰ ἴδια

... Ἄχου—οὐ ἀρμαδόρο πού στὸν πέτυχαν!
Ἄποκοπή τὸν εἶχαν ἢ μὲ μεροκάματο; στραλιέρες
ἦσαν κείνες ἢ χαμούρια; τὸν εἶχαν τουλαῖστο δέσει
μὲ συμβόλαιο, μὴν ἔκαν' ἔτσι καὶ τοὺς φύγει; Γιὰ
διὲς βιλιάρης γιὰ καμάρωμα! γιὰ διὲς ... γαμπρὸς

γιὰ σύρτα φέρτα! Αὐτὸς ἀρώταε κι' αὐτοὶ—στὸ θεὸ
πού πεστεύαν—ἄς τοῦ λέγαν: Ἄν ἦταν ἄλμπουρο
ἐκεῖνο τὸ προυμιὸ ἢ βάσανο' ἄν ἦταν τσιμπουκι τᾶλ-
λο ἐκεῖ πέρα, ἢ ἀγγλίτσα. Μπρὲ τὸν τσοπάνο! ἄμ'
πού στὸν ψώνιζαν; ματί; κότερο ἀρμάτωνε ἢ τραμ-
πάκουλο; Μπὰ πού κακὸς του χρόου—νος! Ἔτσι
μωρὲ κρεμιέται ἢ μαίστρα; Φτου σκουλικομερηγκό-
τρουπα! Πῶς δένεται ἢ τιρκετίνα καὶ οἱ ράντες, πῶς
χαιρετᾶν τὰ φλίτσα—ὁ κοῦντρος μπρὲ κι' οἱ φίγγοι
πῶς σταυρώνονται—ἄς ἦταν καλὰ πού τᾶπαίξε στὰ
δάχτ ...

Τὸν ἔδιωξαν' μὲ τὶς σπρωξὲς τὸν πῆραν ἀπὸ
κεῖθες: «Ἄξω, τοῦ λένε καὶ τὸν σκούντηξαν' σιχτιρ
γερομπεκερῆ, ἀλανιάρη.» Καὶ νὰ σπρωξὲς καὶ νά, ἀπ'
τὸ σακάκι τὸν τραβάγαν' ὡς πού τὸν ἐξεκούμπισαν.

Ἐκεῖ στὸ ὕψος τοῦ μονοπατιοῦ ἐστάθη' ἕνα
παιδάκι ἀπὸ παρέκι τὸν ἀγνάντευε. Ἔτσι καθὼς
τὸν εἶχαν ξεστηθῶσει ἔβλεπες στὶς φοῦσκες τῶν βυ-
ζῶν του, ζωγραφιστὴ τῆ Χαλκίδα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά,
τὸ κάστρο τοῦ Καράμπαμπα ἀπ' τὴν ἄλλη.

Βύθισε τὴ ματιὰ του στὸν Εὐβοϊκό, ἄφισε ἕνα
βογγητὸ μεσ' ἀπ' τὰ στήθια.

Ἡ ἀφροθάλασσα, τὰ σύγνεφα. οἱ γλάροι!

Τὶ ὠραῖον πού τὸν εἶχε κάμει ὁ Κύριος τὸν κό-
σμο μας! Βαθειὰ ἀρμενίζαν τὰ πλεούμενα, λικνίζο-
νταν καράβια καὶ ψυχούλες. Ἔνας γλυκοφυσάμενος
λεβάντες, φούσκωνε τὰ πανιὰ τῶν καραβιῶν, τὰ κύ-
ματα τῆς θάλασσας.

Καὶ νᾶν' τόσο κακοὶ οἱ ἀνθρώποι !...

Τὸν ξέσκιαν αὐτοὶ οἱ καραβομαραγκοὶ. Τὸν

ἀποπῆραν σὰν σκυλί. "Ὅπου τὸν ἄδραξαν τὰ χέρια τους, τὸν πόναιε τὸ κρέας του σὰν σάπιο. "Ἄνω—κάτω τοῦ κάμανε τὰ ροῦχα.

....Νά, αὐτὸ τὸ παιδί ἐκλαιάει, θάχε καλὴ καρδιά· θὰ τὸν λυπώταν τὸ καῦμένο "Ἄ τὰ παιδιὰ! "Ὁ Κύριος! «ἄφετε τὰ παιδιὰ ἐλθεῖν πρὸς με». Ποῦ νᾶξερε νᾶχε στὴ τσέπα του λίγα φουντούκια Μπρὲ σὺ ...ἔλα δῶ ...

— .. Οὐ—ζόοοοο τοῦ ἀπάντησε ἐκεῖνο καὶ τῶβαλε στὰ πόδια Οὐ—ζόοοοο ... γκζίτ.

"Ἄχ, τὶ φωνή!

"Ὁ μπαρπαΜιχάλης τᾶχασε, δὲ πίστευε στ' ἀφτιά του ὁ δαίμονας, τὸ εἶδες; φτοῦ τρισκατάρατε ...

Περίλυπος τράβηξε πρὸς τὰ κάτω.

Τοῦ Θεοῦ τὰ δῶρα μὲ τὰ ὠραῖα ὀνόματα—ὁ ταρσανᾶς, ἡ θάλασσα, ὁ λεβάντες—μοιάζαν σὰ μαχαιριὲς δίχως πονέματα, ἦσαν ἵνα τραγοῦδι χωρὶς τόνο.

Μόνο οἱ πληγές του ἦσαν ἐξαιτίαι· μόνο τὸ ἀναστάτωμα τῶν ρούχων του ἦτανε τέλειο. "Ἦταν ἡ λύπη του ἀριστούργημα!

Καὶ κείνη ἡ φωνὴ τοῦ γαρβιά, τὶ ἄνθος! οὐ—ζόοο.. γκζίτ. Εἶδες κοιψά; εἶδες πῶς φούσκωσαν οἱ φλέβες στὰ λαιμά του;

*
* *

"Ὁ μπαρπαΜιχάλης θύμωσε. «Σκασμός» ἔβαλε μιὰ φωνὴ καὶ σταμάτησε Δείχνει τὶς γροθιές του

στὸν οὐρανό, τρίζει τὰ δόντια του, φοβερίζει τὸν κόσμο: τσογλάνια ...

Ξαναρχίζει σιγὰ σιγὰ νὰ πηγαίνει Κουτσαίνει· τὸν πονεῖ τὸ ποδάρι του, ἄχ ...

Παρακάτω ἐκεῖ, διασταυρῶνεται μ' ἕνα παπᾶ. "Ὁ παπᾶς πάει μπροστά, τὸν ἀκλουθᾶει ἕνα χαμίνοι ξυπόλυτο. "Ὁ παπᾶς κρατᾶει τὰ πετραχύλια τυλιγμένα καὶ τὸ βαγγέλιο, παραμάσχαλα· τὸ χαμίνοι ἕνα θυμιατὸ στὸ δεξιὸ του: Θὰ πααῖναν ν' ἀγιάσουν στὸν ταρσανᾶ καμιά σκᾶρα.

"Ὁ Μιχάλης θυμᾶται τὴ γόπα του· ψάχνεται. "Ἰδρώτας κυλάει μεσ' στὰ χαράκια τοῦ μούτρου του· τέλος τὴ βρῖσκει—τὴν εἶχε στὸ θαλάμι τοῦ κούκου του.

"Ὁ παπᾶς καθὼς προσπερνᾶει τὸν κυτάζει· τὸν ξέρει. Μόλις ἀνθίζει ἕνα τραγίσο χαμογελάκι στὸ χεῖλι του.

.... Σιχτιῶ τραγογένη

Τὸ παιδί τὸν κυτᾶει καὶ κείνο. "Ἀκλουθᾶει τὸν παπᾶ, μὰ ἔχει τὰ μάτια του, σ' αὐτόνε· ἀστράφτει ἡ ματιά του, λαμπροκοπάει τὸ ὕφος του.

.. . Οὐ—ζό, τοῦ σφυρίζει σιγὰ, νὰ μὴν τ' ἀκούσει ὁ παπᾶς· ὁ Μιχάλης τοῦ γνέφει μπρὲ σὺ ἔχει τὸ θυμιατῆρι φωτιά; καὶ τοῦ δείχνει τὴ γόπα. Τὸ πρόσωπό του στρογγυλό, μασκαρένιο, ἀπαίσιον, λάμπει σὰν κοτρώνα στὸν ἥλιο· κάνει ἕνα βῆμα κουτσὸ πρὸς τὰ μπρὸς κι' εἶναι ἔτσι σὰν νὰ ζητᾶει σωτηρία.

.... Οὐζζζζ—ὄπ... τοῦ ξαναλέει τὸ παιδί σφυριχτὰ καὶ τὸν θυμιατίζει ἀπ' ἄλλογα· καπνὸς—σὰν μιὰ

ἄσπρη τούφα—ἀνεβαίνει.

... Νά, τσογλάνι τοῦ κάνει αὐτὸς καὶ τοῦ στέλνει—σὰν μιὰ μπόμπα πού σκάει στὸν ἀέρα—τὴν μιὰ παλάμη του φάσκελα, ζαμάν—φουῦ, ἔδῳ σὲ γράφω..

Κόβει—καθὼς πάει κούτσα κούτσα—τῆς γόπας τὸ καύκαλο, ξεσκλάει τὸ χαρτί, τριβει τὸ καπνὸ μεσ' σιγὴς φούχτες; Οὔφπ.. ρουφάει μὲ τὴ μύτη του... οὔφπ.. καὶ τᾶλλο τὸ μπατάρει στὸ στόμα. Κάνει "Αμ—ψέ! καὶ φτερνίζεται μιὰ, κι' ἀπὲ πάει μασώντας.

Μιὰ ἀκαθόριστη, μιὰ σκοτεινὴ ἐπιθυμία τοῦ γαργαλαίει τὴν ὑπαρξή, τοῦ ἐρεθίζει κάτι λεπτότατα κέντρα. Κάτι εἶναι πού θέλει μὰ τί; Ἄκριβῶς δὲν τὸ ξέρει. Ὅμως τὸ διαισθάνεται γύρω του διάχυτο, ἀπιαστο ἀόρατο, ἔτσι νὰ πάλλεται στὸ φῶς στὸν ἀέρα. Πόσο ραφιναρισμένο πού εἶναι τὸ γούστο του! πόσο ἐκλεπτισμένη πού ἔχει τὴ σκέψη! νά, σκεδὸν τὸ ὁσμίζεται..

Βλαστημάει καὶ φτύνει.

Εἶναι τὸ φτύμα του κίτρινο, εἶν' ἡ βλαστήμια του ὕψος ...

"Ἄντε μπρέ ... σὲ τὰ-μᾶς ; λέει στὸ βρόντο μόνος του, γιὰ νὰ πεῖ κατιτίς, ἔτσι γιὰ νὰ βρεῖ στὴ κλίμακα τῆς ψυχικῆς του κατάστασης ἕνα ντουζένι ἀπαράμιλλο, μιὰ ἑξαίσια νότα ... ντὸ-ρὲ μί.

... Ζαμάν-φουῦ, δῶ σᾶς γράφω ...

Ἐκεῖ πρὸς τὸ βάθος τοῦ δρόμου, εἶναι ἡ ταβέρνα τοῦ Σπάρου κι' ἀπ' ἀντίκρουά του λευκότατη ἡ πολιτεία ἀπλώνεται. Τῶν ἐκκλησῶν της οἱ κολῶνες

ὑψώνονται σὰν λαμπάδες στὸ φῶς. Ἡ Χαλκίδα, ἡ Ἱερουσαλήμ τῶν καὶ μῶν του! Κι' εἶν' αὐτὸς ἕνας ἀπ' τοὺς πολλοὺς της προφήτες. «Ἴδου ἐπὶ τῶν παλαμῶν μου σὲ ἔξωγράφισα· τὰ τεῖχη σου εἶναι πάντοτε ἐνώπιόν μου».

Τὰ κάστρα της, ὁ Καραμπαμπάς της, οἱ τροῦλοι της. Τὰ σχολειὰ της τὸ Δημοτικὸ, τὸ Γυμνάσιο.

Κι' αὐτὸς εἶναι μόνος. Τὸ θέατρο τοῦ κόσμου κενό. Χίλια ἀγγελούδια μὲ μάτια σπιρτωζικά λές πὼς τ' ἀκούει νὰ διαβάζουν; Που-ἀ-πά, πού-ι-πι=παπί. Κι' ἀπὲ πὼς τοῦ χαμογελοῦν πονηρά, τὸν κυτᾶζουν. Προχωρεῖ. Εἶναι μαίτρο, τὸ αἰστάνεται. Μὸν' αὐτὸν κατακαίει ἡ φλόγα τοῦ μπρίου του—μιὰς ἀσύλληπτης μαστοριᾶς ἡ φωτιά—μόν' αὐτὸν ἀφιονίζει ἕνας οἶστρος.

— "Ἄντε μπρὲ σὲ ταμᾶς ; καὶ τραβάει.

Μὲσ' στὴν πόλη τὸν ὑποδέχονται χάχανα. "Ἄχ τὶ πόλη! Εἶναι ὅλοι τους «κατηφέδες» οἱ λοῦστροι της, εἶναι τὰ μαθητούδια της «πόντοι» ... ὁ οὔζος παιδιὰ ... Ἄσὸ! ἄσὸ! Οὐ ζόοοοο ... νιάρροοο.

— Ρὲ Λαλάκιου ... ρὲ Ντί-νόοοο, ἄρπαξέ του τὴ σκούφια μωρέεεε ...

— Μωρὴ Μάχη, μωρήηηη ... ἀπὸ δῶ, θὰ σὲ πιάσει.

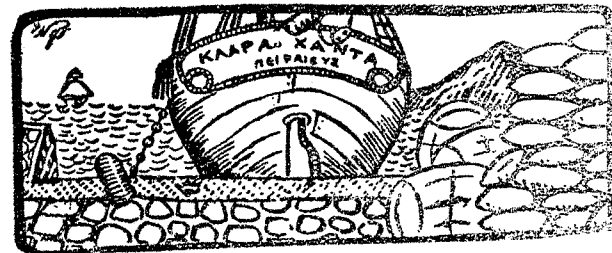
— Ἄς τοῦρχεται κύριος ... γκζίτ ...

Λαός. Ναζαρέτ. Σιλωάμ! «Ἐὰν ἐπιλάθωμαι σου Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθεῖη ἡ δεξιὰ μου· κοληθεῖη ἡ γλῶσσα μου τῷ λαρυγγί μου ἔὰν μὴ σοῦ μνησθῶ»...

Μὰ καθὼς, ὅσο πάει, πυκνώνει ἀπὸ διαβόλους
—ὄλο καὶ πιὸ μαγκιόφους—ὁ κύκλος του, ὁ μπαρ-
μπα-Μιχάλης πάλι ρεθίζεται : Νά, τσογλάνια ... καὶ
φέρνει καὶ τὶς δυὸ παλάμες στὰ σκέλια του ... Ζα-
μάν-φοῦ, δῶ σᾶς γράφω ...

Χαλκίδα 1931

ΚΛΑΡΑ-ΧΑΝΤΑ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

«Κλάρα Χαντά- Πειραιεύς»

Πόσο γλυκά πού τῆς ἐμίλειε.

Δέν ἦταν ἀνάγκη αὐτῇ νὰ σκάζει· δέν ἦταν ἀνάγκη νὰ πικραίνεται. Μὰ τὸ θεὸ αὐτὸς πολὺ τὴν ἀγαποῦσε.

Κάθε πού ἐκύτα τὴν νὰ λούζεται, κάθε πού προσκυνοῦσε τοὺς ἁγίους τῆς—κάθε πού τὸ φαγάκι τοὺς σερβίριζε—γιώμιζε ἢ καρδιά του καλωσύνη· ζαχαροβράζανε οἱ γνώμες του.

Κι' ἀναθυμιάτουν τὰ παληὰ τὰ περασμένα.

Σὰν πληγωμένα χελιδόνια οἱ σκέψεις του, γύριζαν σὲ παληοὺς καιροὺς καὶ σὲ ζαμάνια.

Κι' ἔστρεψ' ἡ Γῆς γοργὰ καὶ διάβαιναν ἐποχὲς καὶ τόποι ὀμπρός του, μέρες καὶ θάλασσες πλαταιές, γλυκὰ φεγγάρια τοῦ ἔρωτά των.

... Πού σὰν κρυφαγαπιώντουσαν, τοὺς χώριζαν οἱ καταχνιὲς τῆς πικροθάλασσας. Κι' ἀπ' ἀψηλὰ ἀφ' τὸ παραθύρι τῆς (αὐτῇ) πού βύθιζε τὴ στραφτερῆ ματιά τῆς στ' Ἀρχιπέλαγος—ὅπου ἀφρολογοῦσαν οἱ ὀρίζοντες, ὅπου χοροπηδοῦσε τὸ κανάλι—νὰ ξεχωρίσει πότε ἦταν ἀφρός, πότε ἦταν γλάροι, ἀχ

πότε τῆς γολέττας του, θ' ἄσπριζ' ὁ κοντραφίγκος. Κι' ὡς φαίνονταν μιὰ καὶ μιὰ ἐχάνονταν οἱ ἀφρίδες στὸ μπουγάζι, ἔτσι ἀναβε μιὰ καὶ μιὰ ὄσβενη ἢ ὀλίπιδά κι' ἡ ψυχὴ τῆς

Κι' ἄλλα ποῦταν γλυκὰ σὰ μέλι.

... Ὅπως τῆς κουφομίληγε τὰ δειλινὰ στὴ φράχτη, ὅπως στὸ «μαραθῦρι τῆς» κοντοστεκότουν κι' ἐκυτὰ τὴν.

Ἦφαινε «τὸ μαντίλι τῆς» κι' ἔριχτε κλώνους τὸ μπροσῖμι' κι' ἔσπρην' ἀράδες ἀσπροχρούσφαρες κι' ἔσταζε τῶν ματιῶν τῆς πάνω τους τὸ κάντιο.

Κολώνια λυγερόκορη ἔγεργε κι' αὐτὸς ἀπάνωθ' ἔτῆς. Χυτὸ ἔτανε τὸ μπόι του σὰν μπρούτζινο, ἄλλο ἦταν τὸ παπάζι του σὰν αἷμα.

Κι' ἐμίλειέ τῆς γλυκὰ γλυκὰ κι' ἔλεε τῆς «ἀάπης» λόγια. Κατὰ ποῦ τῆς χαμάρεθε κι' αὐτῆς νὰ τὸν γκουμάζειται τ' ἀφτί τῆς· ἔτσι καταπὼς τὸν κύταζε λοξὰ κι' ἔσκυφτε πὶο πολὺ στὸν ἀργαλειὸ τῆς. Ἔσκυφτε καὶ κοκίνιζε...

Ἄφωνοι μάρτυρες οἱ βέρες των, διηγόντουσαν ἀκόμα τὴ χρυσὴ ἡμερομηνία. Οἱ δυὸ τριγόνες οἱ χρυσοπάφλινες—χειροπιαστὸ σημάδι τοῦ ἔρωτά των—ἀκόμα σταυρανησπάζονταν στὴ κλίνη τους.

Νὰ μπρὲ νειογάμπρια ἐκεῖ στὸ κάδρο τους—μὲ φουντωτὴ μιὰ γλάστρα στὸ πλευρὸ τους—ποῦσαν σὰν νάχαν σταματήσει νειοὶ κι' ἀγέραστοι στὸ χρόνο...

Καὶ μόνο ποῦ τὰ μερομῆνια τῆς ζωῆς των γύριζαν κι' ἔτσι μίξι των ἔστρεφτε κι' ἡ γῆς κι' ἀκούονταν βιολοὶ καὶ γλέντια, καὶ μιὰ φωνή, ψιλὴ φω-

νή—ἡ διακούλα τῆς—ποῦ τραγουδοῦσε ἰώμορφου... μπρὲ ἰώμορφου ποῦταν μπροστινὸς καὶ χόρευε κι' ὠραία...

Ἄς ἀναθυμιώταν τὰ παληὰ κι' αὐτὴ κι' ἄς ζήταε παρηγοριὰ ἀπ' τὰ περασμένα. Ὅσα ἀντάμα εἶχαν διαβεῖ μὲ πρίμες γάμπιες τίς κροδιές των. Ὅσα σὰν πλειὸ σὰν μακροννές ἀχτίες, π' ὄλο κι' ἀλάργευαν βαθειά, ὅσο τὸ πλοῖο τῆς ζωῆς των φούσκωνε στὸ χρόνο.

Τί, δὲν θυμώταν τοὺς παληοὺς καιροὺς ποῦκα ναν τὸ Αἰγαῖο νὰ χορεύει, ποῦκαναν νὰ λυσομανοῦν οἱ ἀφροὶ στοὺς κάβους;

Κι' αὐτὸν παν' στῆς γολέττας του τὸ κίσαρο, μὲ τὸ φαρδιὸ ζωνάρι καὶ τὴ βράκα—μὲ τὰ παληὰ τὰ ναύτικα—πότες ν' ἀλαργοχαιρετάει προχοῦ ψηλοὶ ἀνέμοι τὸν συνεπάρουν στὰ φτερά τους (ξένα μπουγάζα κι' ἀφροθάλασσες) καὶ πότες μὲ φλογερὴ παντιέρα στὸ πλωριὸ κατ' ἀπ' τὰ παράθυρά τῆς νὰ φουντάρει—καταμπροστὰ στὰ μαῦρα τῆς μάτια;

Δύσκολα χρόνια τώρα ἦταν ἀλήθεια. Ἐχ' ὁ καιρὸς γυρίσματα. Ἄπ' ἀτυχιὰ σὲ ἀτυχιά, ἀπὸ ναυάγιο σὲ ναυάγιο, κατάντησε ἀπὸ παραβοκύρης πένης· παραγαδιάρης ἀπ' ἀφέντης—λοῦστρος, βδελλᾶς, ντελάλης.

Ἀνάντιοι καιροὶ τὸν ἔριξαν ξυλάρμενο καὶ μισερὸ, μ' ἓνα κομάτι γάμπια στὸ λιμάνι. Στὰ ξένα χόματα.

Ἐ πάλε καλά—καὶ δόξα ἄς ἔχουν οἱ ἀγιοὶ του—γιατ' ἔπεσε στὰ μαλινὰ, γιατ' ἄραξε στὴν ἀγκαλιά τῆς μιὰ γυὶ πάντα. Νὰ μὴν τὸν τρῶν αὐτὸν τὰ

ξένα πέλαγα, νὰ μὴν τὴν καταλεῖ κι' αὐτὴνε τὸ με-
ράκι.

Θὰ πέρασαν πότε πῆτα μὲ ψωμί, πότε πῆτα
μοναχῆ, θάσπρωχναν τὶς ἡμέρες τῶν ἀγάλι.

Δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ πικραίνεται, δὲν ἦταν
ἀνάγκη αὐτὴ νὰ σκάζει. Μὰ τὸ θεὸ αὐτὸς πολὺ τὴν
ἀγαποῦσε.

Τὸν ἀφιγκράζονταν ἀμίλητη.

Πηλαινορχῶταν καὶ σιγύριζε, ἄκουγε μὲ τὴν
ὄψη θλιμμένη. Κάποτ' ὅμως ξέσπασε κι' αὐτῆ. Ὁρ-
θώθηκε ἀχνῆ ὀμπρός του καὶ τοῦ τ' ἄψαλλε ἔτσι
καρτερικὰ σιγούλια τοῦ τ' ἀράδιασε πι' ἦταν τὸ λείε
της, σὰν σιγανὴ βροχὴ σὲ κρύα νύχτα.

... Τὸ πῶς τοὺς εἶχε πάρει ὁ κατήφορος· τὸ
πῶς ἔτοιαν ζωὴ αὐτὴ πλειὸ δὲν τὴ θέλει. Κάλλιο ποὺ
νὰ τὴν ἔπερνε ὁ χάρος της, κάλλιο ποὺ νὰ μὴν ἔσωνε
νὰ ἦταν.

Ἐγδύθηκαν· ξεράθηκαν· κοντεύουν νὰ λιμάξουν
τὸ ψωμάκι. Μάτωσαν τὰ δαχτυλάκια της μπαλῶνο-
ντας, πέσανε ἀπὸ πάνω τους τὰ ροῦχα.

Μήτε στὴ γειτονιά δὲν ἔχει ροῦχο νὰ προβεῖ,
ἄσε ποὺ χρόνια ἔχει στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάγει.

Ξέχασε τὰ βαγγέλια της· μένει ἀκοινωνήτη κι'
ἀθύμιαστη δυὸ χρόνια· ξωμάκρυνε ἀπ' τὸ θεὸ στὰ
ζῶντα της, ἀλλαξοπίστησε χωρὶς τζελάτη Τοῦρκο.

Καὶ τὸ νοικοκυριὸ της ῥήμαξε. Μαύρισαν τὰ
χαλκώματά της ἀπ' τὸ στέκει. Θόλωσε τὸ γιορτάνι
της κι' οἱ ἀσημοαρματωσὲς της στὸ σεντοῦκι. Σὰν

χάρος μαύρισε τὸ σπίτι της καίγοντας ὄλος χάλαλα
στὸ τζάκι.

Ἐκανε τὸ νυφικὸ της καθημερινὸ κι' ἀπὸ καθη-
μερινὸ τῶκαμε μεσοφόρι· κι' ἀπὸ κοντὰ—τὰ χάλια,
τὰ κατάντια της—τῶκαμε μπουστο καὶ κατάσαρκα
φορᾶ το. Κοντεύουν νὰ φανοῦνε της οἱ κόρφοι.

Σβυστὸ ἀπομένει τὸ καντῆλι της καὶ προσκυ-
νάει στὰ θεότυφλα τοῦ ἁγίου της.

Ταξείδευε λείε κι' ἀρμένιζε κι' αὐτῆς κἀναν τὰ
μάτια της πουλιὰ κυτῶντας τὸ κανάλι, μὰ κάποτε
ερχόταν—σὰν ἄξαφνη ἀνοιξη—καὶ τὸν ἐχαίρονταν
ἢ ἀγκαλιά της καὶ τὸ σπίτι.

Τώρα ὅμως τοῦ κάκου θωρεῖ τοὺς δρόμους νὰ
φανεῖ κι' ὅταν θαρθεῖ της ἔρχεται μὲ χέρια κρεμασμένα.

Τότες τὸν χαίρονταν τὰ ξένα πόρτα καὶ οἱ
θάλασσες καὶ τώρα τονε χαιρεῖ ἢ ταβέρνα. Πῶς
ἔγιν' ἔτσι, πῶς καντάντησε· πάντα καὶ μισομεθυ-
σμένος τῆς στρεκλόρχεται καὶ πάντα ἐλόγου του
χορτάτος. Ποὺ νᾶταν ἡ ὥρα μαύρη ποὺ γεννήθηκε,
ποὺ νὰ μὴν ἔσωνε νὰ βγεῖ σὲν' ἔτοιον κόσμο.

Καρφάκι δὲ τοῦ καίγεται.

Αὐτῆ—ἡ φεργάδα—ζούριασε καὶ εἴβεψε κι'
αὐτὸς ἀπὸ ἀρωστοφαγιά καὶ κρᾶσανάγκη εἶναι ποὺ
πάσκει. Ὁλοήμερὶς κρᾶσοκοπάει μὲ τσοῦ φίλους του
καὶ τρώει στὸ πγὶ καὶ στὸ καπνὸ ὅτι καψοδουλεύει
δῶδες κείθες.

Ποὺ νᾶταν ἡ ὥρα μαύρη ποὺ γεννήθηκε ποὺ νὰ
μὴν ἔσωνε νὰ βγεῖ σὲν' ἔτοιον κόσμῳ· νὰν τὴ λυπῶ-
νται οἱ γειτόνισες, νὰν τῆς ἀπλώνει ὁ ξένος κόσμος
κᾶνα πιάτο.

Κι' ἀπὸ σιγὰ τὴν πῆρε τὸ παράπονο. Δάκρυσαν κόμπους-κόμπους τὰ ματάκια της. Καὶ κάθοντάς τη σταυροπόδι πᾶν στὸ πάτωμα, ἔκρυψε τὸ πρόσωπὸ της στὶς παλάμες. "Ἐκλαιγε σιγανά. Τινάζονταν ἀπ' τ' ἀναφυλητά της τὸ κορμί της.

Ὁ Καπτα-Γιώργης πικράθηκε. Μαῦρες σκέψεις ἄρχισαν πάλι νὰ περνοῦν στὸ μυαλό του. Ἡ ζωὴ του, ἡ πνοή του τὸν βάραινε. Τί λοιπόν; "Ἐφτεγ' αὐτὸς γιατί ξέπεσε; "Ἐφτεγ' αὐτὸς γιατί τὸν κατάτρεξ' ἡ τύχη; Μ' αὐτὸς δὲ ναυάγησε ἀπὸ καλοῦ του στὸ Τούνεζι· μήτε μὲ τοὺς Μπαρμπαρίνους ἔπαιξε μπαλταδιὲς γιὰ τὸ γούστο. Ἦταν καρaboκύρης καὶ ρήμαξε, ἦταν καπτανΓιώργης καὶ πάει· ντελάλης ἔγινε, παραγαδιάρης καὶ λοῦστρος.

Δὲν ἔβγαίνε· δὲν ἦταν ἀπὸ φυσικοῦ του διχτιάρης· μήτε καλὰ-καλὰ νὰ δολώσει δὲν ἤξερε· μήτε νὰ καμακιάσει ἓνα ψάρι. Παρεχτὸς ἀπ' αὐτὰ καὶ δὲν τσίμπαγαν· ὁ γιαλὸς δὲν κρατοῦσε πλειὸ ψάρι· τᾶχαν μὲ τὰ μπουρλότα ρημάξει· ἴσα πού τὸν ἔτρωγ' ἡ θάλασσα, ἴσα πού τὸν καταλοῦσε τ' ἀγιάζι... μὰ τὸ θεὸ πού τῆς ἔλεγε... ἄλλο πού νὰ τῆς τὸ μολογάει κι' ἄλλο πού νὰ τὸ βλέπει.

Μητ' ἔπινε. Κι' ἂν ἔπινε, ποτές του δὲ πλήρωνε· μὲ τί; βερεσάντζῆς εἶχε γίνει—σελέμης: τὸν ἐκερνοῦσαν οἱ φίλοι. Νὰ στη ψυχὴ του τ' ὀρκίζονταν, στὰ κόκαλα τῶν ἀγγελουδιῶ τους ποῦ χάσαν. Νὰ φάσαι; δὲ σφάξανε—χορταατός; δὲ βρέχει. Πάντα καὶ ξεροσπῦρι τὸ τράβει κι' ἄς τοῦσκαζαν καμιὰ φορὰ καὶ βιδάνια!

Κι' αὐτὸς δὲ τὴν ἄφισε· πάντα καὶ κᾶτι θὰ τσ'

ἔφερνε· ὄλο καὶ κᾶτι θὰ τσ' εἶχε· ἂν δὲ βρέχε θὰ στάλαζε. Κι' ἄς κοιμώτουν αὐτὸς θεονήτικος καὶ τσ' ἔκανε γιὰ νὰ τὴν ξεγελά, τὸ χορτάτο. Ἐκανε πὼς τὸν ἔτρωγ' ἡ πλάτη κι' ἔχωνε τοὺς μεξέδες στὸ κόρφο του: τὸ τυρί, τὰ σκοιάκια.

"Ἐ, βρε γυναῖκα τί νᾶκανε; ἔ, ἄς πόθαινε τὸ λοιπὸν γιὰ νὰ σύχαζε—φτώχηνε, ξέπεσε. Τῶβλεπε, ἡ κάτω βόλτα τὸν πῆρε.

Πῆγε προψές, καὶ ντελάλησε, ποῦχασε τὸ γαῖδουρι του κάποιος. Τοῦ χαγάνιζε ὁ κόσμος· τὸν περιγελοῦσαν τὰ παιδαρέλια τριγύρω....

... "Ὄοο - ποιος ... ἄρχιζ' αὐτός.

... "Ὄοο - ποιος ... γκάριζαν κι' αὐτά.

... "Ἡηη—βρε ἓνα γαῖδουρι.

... "Ἡηη—βρε ἓνα γαῖδουρι κι' αὐτά. Ἐ ἦταν ζωή; πῆρ' ἔξη φράγκα, δὲν τᾶφερε;

Μάζευε ὄλο τὸν Ἀπριλομάη χαμώμηλα τ' ἄλιασε αὐτὴ καὶ τὰ χούμισε, τὰ πῆγε αὐτὸς στὸ σπετσέη·—πῆρ' εἴκοσι φράγκα, δὲ τᾶφερε;

Ὡς καὶ στὸ βοῦρκο ἓνα καιρὸ μάζευε βδέλλες· τις ἔβαζε σ' ἓνα μπουκάλι καὶ γύριζε: ...Βδέλλες δῶ· ἄλλος βδέλλες· βδέλλες νεῖες θεονήστικες, γιὰ τὰ προξίματα, γιὰ μαῦρα αἵματα, γιὰ τις βεντοῦζες. Μὰ τί, ἄχερα καίνε· ποῦ καὶ ποῦ κᾶνας μπαρμπέρης ν' ἀνόραζε!

Ὡς καὶ τὸ χαμάλη θᾶκαν· ἀκόμα, ἂν τοῦ βαστοῦσαν τὰ κότσια τοῦ μαύρου.

Μήπως εἶχε κανεῖνε; ἔρμος ἦταν κι' αὐτός. Στὸ νησί οἱ δικοὶ του ξεκλήρισαν· κι' ὅσοι ἀπόμειναν εἶναι κι' αὐτοὶ φουκαράδες· πένηδες, φτωχαδάκια

τούς είχε καταντήσει ή θάλασσα.

Ἔχει—πού νά μὴν ἔσωνε—κι' αὐτὴ ἕναν ἀδερφό, στὴ Μπραϊλα· χρυσὴ δουλειά· χει στὰ χέρια του χρυσὸ μπελετζήκι· τέσσερα μαγαζὰ καὶ δυὸ σπίτια· ἀμάξα, ψυχογιούς, ψυχοκόρες. Τοῦ γράφεις, τοῦ ξαναγράφεις: Γιώργη ἀδερφέ μου, ἀμάν· τὸ ψωμάκι λιμάξαμε· λιγοθυμαί ή ἀδερφή σου ἀπ' τὴ πείνα· ματί; στοῦ κουφοῦ τὴ πόρτα· μήτε φωνὴ μητ' ἀκρόαση· πιστεύει τοῦ νηστικοῦ ὁ χορτάτος; πού σιάχτη καὶ μπούρμπερη τέτοιος συγγενής τέτοια ἀδέρφια.

.

Ἐφυγε.

Σικλετισμένος περίλυπος πῆρε πρὸς τὰ κάτω τὸ δρόμο.

Ἄλα τοῦσαν τώρα ἀδιάφορα. Μήτ' αἰστανότουν, μήτ' ἔβλεπε. Μόνο εἶχε μὲ τὸν ἑαυτό του κουβέντα: στοχάζονταν.

Ἀποκρινότουν κι' ἀρώταε· διαφωνοῦσε κι' ἀντίλεγε. Καὶ μιὰ ἦταν συμβατικὸς καὶ καλόβολος κι' ἄλλη μιὰ ἀμετάπειστος. Ἄ, δὲ τοῦ τρώγαν τὸ δίκηο.

Ἐπειτα ὅμως καλμάριζε· φαίνονταν πιότερο σὰν νᾶμενε σύμφωνος, παρὰ ὅ,τι ἄλλο... ἔτσι κι' ἔτσι, μᾶλλον ναι παρὰ ὄχι· μὲντζε πρόβιο! μετροῦσε, λογάριαζε· πέντε λίρες, ὄχι δέκα, τρακόσες ... νὰ τίς εἴρισκε. Πού; νὰ στὸ δρόμο· κάπου δῶ, κάπου κεῖ. Θὰ ξερόβηγε—ὅπ καὶ θᾶσκυβε καὶ μὲ τρόπο στὴ τσέπα ... Πῶς; Τί ἦταν; νά, δυὸ κοτόπο υλα· πῶς

τῆς ἄρεσαν (Μαρω;) Δὲν τὴν εἶχε γιὰ πόθαμα· τὴν χρειάζονταν αὐτὸς πού τὴν εἶχε ... Ἄχαχα, ἄλαλα κι' ἂν τῶβρισκε τί εἶχε στὴ τσέπα; ἂν ἦταν καλὴ δῶ τὴν ἤθελε· ἂν τῶβαν· ὁ νοῦς της· καραμέλες; ὄχι· στραγάλια; οὔτε· νὰ βρὲ χαζὴ (του) σουντζούκια. Κού·κου μπρέ—ἄς ἔκανε κούκου νὰ πάρει.

Ἄναιρα! Πράματα μαγεμένα ἀλαφρότατα πού τηγαίναν κι' ἔρχῶσαν. Κούφιος κόσμος, ντουνιας πού τὸν ἔπαιζε, σὰν φιγοῦρες, στὰ δάχτυλα.

Ἄχ πού τέτοια τύχη. Στάθηκε. Εἶχε φτάσει στὴ πιάτσα.

Ἄψηλὰ πάνω, ἀσπρολογοῦσε ὁ Ἀγλιᾶς κι' ἔδῶ κάτω ἀπλωνόταν ὁ κόσμος.

Οἱ γλάροι, τὸ λιμάνι, οἱ ἀνθρῶποι! Ὁ καπτα·Γιώργης ἐθάμαζε.

«Κλάρα Χαντὰ·Πειραιεύς» ἔγραφε μιᾶς κορβέτας ἢ πρύμη. Σκαμπανεβαῖναν στὴ θέση τους ἀλυσοδεμένα τὰ κότερα, οἱ μπρατσέρες, τὰ μπρίκια.

Ὁ καπτα·Γιώργης προσπέρασε. «Κλάρα Χαντὰ·Πειραιεύς» ἔμουρμούρισε. Εἶχε μιὰ ιδέα.

Νὰ τοῦλεγε ἕνας, νὰ πέντε τάλληρα· πὲς πὼς δὲ τοῦ τᾶδινε κανεὶς, παρὰ τᾶχε—τί θάκανε;

Ἦξερε.

Θὰ πῆγαινε κατ' εὐθείαν στὶς πάγκες. Νά, θᾶλεγε τοῦ ψαρά, δείχνοντάς του μιὰ πέστροφα, πόσο τὴν ὀκὰ πατριώτη; τόσο.

Σὲ περικαλῶ ζύγισέ την καὶ πέρασέ την στὸ βοῦρολο.

Τότες αὐτὸς πάλι ἦξερε.

Θὰ τὴν κρεμοῦσε στὸ δάχτυλο καὶ θὰ κινούσε

γι' ἀπάνω. Πηγαίνοντας θὰ τοῦ τῆ θάμαζ' ὁ κόσμος : Τὶ ψάρι ! τὶ ψάρι !

... Ὡ ναὶ ἦταν ὠραιότατο ψάρι· λαδάκι, ντοματίτσα, σκορδάκι (ὄλο μὲ «ἀκι» καὶ μ' «ίτσα»). Θὰ γίνονταν μούρλα· νὰ γλύφεις τὰ δάχτυλα· νὰ τρώει ἡ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴ δίνει. Ἔτσι. Ἀντίο τους· γειά τους.

Ποιὸ πᾶνω τὰ ἴδια. Στὸ μαχαλά του οἱ γειτόνοι θὰ κύταζαν : τὶ ψάρι, τὶ ψάρι !

.. Ὡ ναί, ἦταν ὠραιότατο ψάρι· λαδάκι, ντοματίτσα, σκορδάκι· θὰ γίνονταν μούρλα· (ὄλο μὲ ἀκι καὶ μ' ἴτσα, ποτές μὲ ἀτι καὶ ἀδι· δὲν πετυχαίνει)· νὰ γλύφεις τὰ δάχτυλα· νὰ τρώει ἡ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴ δίνει. Ἔτσι, Ἀντίο τους—γειά τους.

Καὶ θάφτανε. Ποῦ ; ποῦ ἄλλοῦ, νὰ στὸ σπίτι. Ἄ, ἦταν γκουβαρντὰς αὐτὸς μαζωτῆς—νοικοκύρης. Θὰ φώναζε. Μάρω, ἔ Μάρω. Ἡ γυναῖκα του θὰ βγαине : Τὶ ψάρι ! τὶ ψάρι !

Ὡ ναί, ἦταν ὠραιότατο ψάρι· λαδάκι, ντοματίτσα, σκορδάκι· στὶς δώδεκα ἀκριβῶς νᾶταν ἔτοιμο· νὰ καὶ τοῦτα. Καὶ θάφενυγε.

Θάπερνε πρὸς τὰ κάτω τὸ δρόμο. Εἶχε δουλειές, εἶχε ἔννοιες. Ἄμ δὲ βγαίνει ἀλειῶς τὸ ψωμί. Ἄν δὲ πᾶς, ἂν δὲ τρέξεις, φασκέλωτα.

Καὶ καθὼς σκέφτονταν πάγαινε· σχεδὸν ἔτρεχε. Ποῦ ;

Ποῦ ἀλήθεια ;

Στάθηκε. Κύταξε γυρωθὲ του σὰν νᾶψαχνε.

Ἔπειτα ἔτριψε μὲ τῶνα χέρι τὰ μούτρα του.

Οὐφ, τὶ ζαλάδα.

Ἐγύρισε. Πῆρε τὸ δρόμο ἀντίθετα. Τὶ δολοχή, τὶ ντουνιας. Μοῦτσοι, карабокураῖοι, χαμάληδες, ἄλλοι πηγαῖναν, ἄλλ' ἔρχονταν.

Στὶς ἀποβάθρες, ἀράδα, ἀράδα, τὰ καΐκια καμάρωναν. Ἐνα δάσος τὰ ἄλμπουργε, οἱ ἀντένες, τὰ ξάρτια. Καθὼς φούσκων' ἡ θάλασσα, καθὼς φουσοῦσε ὁ ἀγέρας, ἀνεβοκατεβαῖναν οἱ πρύμες τῶν· οἱ θαλασσομάχοι στὶς πλώρες τῶν κονταρίζαν τὰ κύματα.

«Κλάρα Χαντᾶ-Πειραιεύς» ξαναδιάβασε· τὶ ὠραῖο καράβι!

Γιὰ ἰδέξ, τὶ θὰ γίνει ; λέει κατόπι μονάχος του.

Ἐκεῖ πλάι συζητοῦσαν δυὸ ἄνδρωποι.

Ὁ ἕνας ἔλεγε φωναχτά, πὼς αὐτὴ ἦταν πρόστυχη· μιὰ τσακίστρα κεὶ πέρα· μιὰ κουφάλα. Ἐλα ὅμως ποῦ αὐτὸς ἦταν ντζεμάλι παιδί. Τὶ ἔκαμε λέει ; τὴ τιμήη σου ; ποιά τιμή σου ρε κλάνα ; ποῦ τὰ λές σέ τα μας ;

Ὁ καπταΓιώργης ἀφαιρέθηκε. Καθὼς φιγκράζονταν ἔχασκε. Ἄνοιγε λίγο-λίγο τὸ στόμα του, ἔσερνε πλάϊ πλάϊ τὰ πόδια.

... Ποῦ τὰ λές, σέ τα μᾶς ; λέει κι' αὐτὸς—σὰν ἀντίλαλος—μέσα του. Καὶ τοὺς κύταξε. Τέλος βρέθηκε μούτρα μὲ μούτρα στὴ μέση τους.

... Ἐ πατριώτη, τοῦ κάνουμε, θέλεις τίποτα ;

... Ὅχι, λέει καὶ πέρασε· τράβηξε ἴσα πέρα ἐπήγαινε.

Οἱ δυὸ ἀνθρώποι τὸν κύταξαν· Κύριε ἐλέησον, ἔκαμ' ὁ ἕνας π' αὐτούς.

Ὁ καπταΓιώργης προχώρησε.

Περπατοῦσε καὶ στέκονταν, ξαναγύριζε πάλι.

... Ὡ ναι ἦταν ὠραιότατο ψάρι. Παρατήρησε τοὺς ἀνθρώπους κατάματα.

Ἔνα δυὸ τὸν ἀρώτησαν, ἀν ζήταε τίποτα. Μπά, τί λόγος ! δὲν ζήταε. Μόνο οκέφτονταν. Τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας του, μαρτυρικὸ τὸν κυτοῖσε* μικροσκοπικὸ στὴν ἀπόσταση, στέκονταν μπροστὰ του θλιμένο. Μάρω, ἄχ Μάρω !

... Δὲ μοῦ λές, λέει κάποιου, πόσο νᾶχουν οἱ πέστροφες ;

Ἐκεῖνος τὸν κύταξε. Ἡ ματιά του φιλόποπτη, διαπεραστική, ἀδυσώπητη, ἦταν σὰν νὰ τὸν κρατοῖσε σ' ἀπόσταση.

— Τ' εἶν' οἱ πέστροφες ;

... Ψάρια.

Μήτε τοῦδωσ' ἀπάντησῃ τὸν ἀγριοκύταξε κι' ἔφυγε.

Ἀπώμεινε κι' ὁ καπταΓιώργης μετέωρος, μὲ τὸ βάρος τῆς τελευταίας του λέξης στὰ δόντια—ψάρια. «Ψάρια» κάνει πάλι μονάχος του, σὰν γιὰ ν' ἀδιάσει τὸ στόμα του.

... Ἔ παιδιά, φώναξ' ἕνας ἄλλος στὸ πλάϊ του, θὰ πληρωθῆτε σᾶς λέω, βοηθᾶτε.

Ὁ καπταΓιώργης ἔσγρεψε τὸ βλέμμα του χαῦνο.

Καμμιά δεκαριά χαμάληδες ἀγωνίζονταν νὰ σύρουν ἕνα θεόρατο ἄλμπουρο. Ἔνα τραμπάκουλο ἦταν διπλαρισμένο στὸ μῶλο.

Ὁ καπταΓιώργης ἐνόησε. Πῆγε κατάμουτρα του καὶ τοῦπε : θὰ πλερωθοῦμε :

— Μὰ τὸ θεό, παγκουί.

Καὶ πλερώθηκε, πῆρε ἕνα τάληρο. Ἔ λοιπόν,

πόσο ἤθελε : μιὰ ὥρα δουλειὰ ἕνα τάληρο καὶ ζητοῦσε καὶ ρέστα :

Ὁ καπταΓιώργης πάλι ἐνόησε. Ἔ καλά, μὴ ξέραν τουλάχιστον πόσο ἔχουν οἱ πέστροφες :

— Τ' εἶν' οἱ πέστροφες :

... Ψάρια ...

Μήτε τοῦ δῶσαν ἀπάντησῃ. Χαμογέλασαν καὶ φῦγαν.

Ἀπώμεινε κι' ὁ καπταΓιώργης μετέωρος, μὲ τὸ βάρος τῆς τελευταίας του λέξης στὰ δόντια του: ψάρια.

«Ψάρια» κάνει πάλι μονάχος του, σὰν γιὰ ν' ἀδείασῃ τὸ στόμα του.

Ἔ λοιπὸν ἦταν ζωή :

Νᾶν' ὁ κόσμος πεντάμορφος, νᾶν' οἱ γλάροι κατάσπροι κι' αὐτὸς νᾶναι μάρτυρας :

Βαθειὰ τὸ πέλαο φούσκωνε, ἀφρολογοῦσαν οἱ κάβοι—ἐδῶ στὸ λιμάνι λικνίζονταν, κάθε λογὶς τὰ καϊκία—μ' αὐτουνοῦ ἢ ψυχούλα του ἔτρεμε—δὲν τῶλεγε πλειὸ ἢ καρδιά του. Κοωράστῃ ἔτσι ποὺ βοήθησε λίγο στὸ ἄλμπουρο, λύθηκε μονομιᾶς τὸ κορμί του.

Καλὰ δὲ σοῦ λέει—γεράματα—ἀν καὶ δὲν ἦταν ξηντάρης—θὰ γεράσουμε, θὰ πεθάνουμε κι' ὅλας. Ὅμως τί ; ἢ ἀνέχεια, ἢ φτώχεια, ἢ Μάρω!

Κι' ὁ καπταΓιώργης ἐγέρασε—σαψάλισε—μὰ κάθεται στὸ καφρονὲ μὲ τῶνα πόδι πᾶ' στ' ἄλλο. Φουμάρει καὶ λέει, λέει καὶ φουμάρει. Διηγᾶται «τὰ νειώτα του». Δὲ λέει «θυμοῦμαι», δὲ λέει «χτήμα» δὲ λέει «ἀπόλυσι» Ἄρχίζει : ... ἐνθυμᾶμαι, καὶ στέκεται, οἱ

ἄλλοι ἀκοῦνε· τὸν γκουρμάζονται ἄφωνοι· βήγει μιὰ μιὰ φουμάρει... ἓνα κτῆμα ἐκεῖ κατ' τὸν "Ἐπαχτο..." ξανακάνει σὲ λίγο. Εἶναι σὰν πύργος ἢ φέσα του, εἶν' ἢ βράκα του στόφα. Κι' ὅταν λέει γιὰ «πρόληψη» σὺ γράφε «μπαρκάρισμα» κι' ὅταν λέει «ἀπέλυση» σὺ γράφε «τὸ σχόλνασμα». "Ἐτσι τοὺς μπαρκάρει αὐτὸς καὶ τοὺς σχολνάει τοὺς ναύτες του.

Δὲ τοῦ λέω, ξέφει γράμματα, μὰ τρομπόνι δὲ δούλεψε, μὲ Μπαρμπαρίνους δὲ πάλεψε· μῆτε στὴ Μπαρμπαριά ἐναυάγησε, μητ' ἤρθε τούμπα στὴ Λόντρα. Κι' ὅταν ποθάνει θάνε τὸ ξόδι του σύναξη οὐλῆ του ἢ γενιὰ θὰ τὸν σκούξει, ἐνῶ αὐτὸς...

... Μάρω! ἄχ Μάρω· καὶ κυτοῦσε τὸ τάληρο. Κύταζε βυθισμένος στὶς σκέψεις του.

Καὶ πήγαινε.

Πεοπατοῦρε σιγά, στοχαστικά, περισπούδαστα· σκέφτονταν—πολὺ σκέφτονταν.

Πλάϊ του ἓνας τροχατζῆς, τροχοῦσε μαχαίρια: κρόκι—κρόκι, κρόκι—κρόκι, ἔσκουζ' ἢ ρόδα ὅπως γύριζε.

Πῆρε κι' αὐτὸς αὐτὸν τὸν ρυθμὸ ... κρόκι—κρόκι—κρόκι—κρόκι... ὅλα του μ' αὐτὸ τὸ τέμπο πηγαινίαν: οἱ σκέψεις του, τὰ βήματά του, ἢ ΚΛΑΡΑ. "Ἀχ τί γλυκιά, τί ὠραία! Σιωπή, μόνο τὸ καρὰβι ταξίδευε! Δικνίζονταν πολὺ βαθειὰ μεσ' στὸ πνεῦμα του, ἢ ΧΑΝΤΑ του—ὁ ΠΕΙΡΑΙΑΣ!...

"Ἐ γέρο, τοῦ κάνει ἓνας ἀμαξᾶς ἀπ' τὴ θέση του, μὰ τί διάολο κοιμᾶσαι; κάμε πάντα λοιπόν.

Αὐτὸς τὸν κύταζε, σκέφτηκε, καὶ ξαναπῆρε τὸ δρόμο του.

Στὸ μπακάλιο τῆς γειτονιάς του ἐστάθηκε ἀφαιρέθηκε παρατηρώντας ἐπίμονα. Δὲ μετατοποῦσε, δὲν ἐκινιῶτουν, δὲ μίλαε. Στέκονταν...

— "Ἐ καπταΓιώργη, τοῦ κάνει ὁ μπακάλης, τί σκέφτεσαι· τὰ μισὰ τῆς χιλιάδας πεντακόσα.

... Τυρί! λέει χαζὰ αὐτὸς καὶ τοῦ ἀπλώνει τὸ τάληρο.

— Τυρί; ξανακάνει ὁ μπακάλης, μὰ πῆρε ἢ γυναῖκα σου· καὶ τυρὶ καὶ μακαρόνια καὶ βούτυρο· κοντζᾶμ' λίρα τῆς χάλασα.

Ἐ καπταΓιώργης ἐσκέφτονταν.

— Μὰ τί; ξέχασες; τοῦ ξανακάνει μὲ γέλιο. "Ἐτσι εἶναι, τί σκέφτεσαι.

... "Ἐτσι εἶναι, λέει κι' αὐτὸς καὶ προχώρησε.

Πεοπατοῦσε ὄμορφα, μὲ προσοχὴ καὶ μὲ φρόνηση. Πήγαινε σοβαρὸς, σκεπτικὸς καὶ γαλήνιος.

"Ἡ γυναῖκα του τὸν ὑποδέχτη στὴ πόρτα. Χαμογελοῦσε. "Ἀστραφτε τὸ πρόσωπό της χαρούμενο· τὸν ἔμπασε μέσα.

... "Ἐλα γέρο μου ἔλα· δέκα λίρες τοῦ κάνει. ὁ Γιώργης, ὁ χουσὸς μου ὁ ἀδελφοῦλης. Μόλις ἔφυγε μπαίνει ὁ ποστιέρης στὴ πόρτα· ὁ μπαρμπαλιὸς μας μαθὲς τὸν ξέρεις δὰ τί ἀστεῖος πού εἶναι. "Ἀχαχα.. ἄλαλα κι' ἂν τώβρισκαν—τ' εἶχε στὴ τσέπα του. ἂν ἤμουν καλὴ δῶ μὲρῆθελε· ἂν τώβαν· ὁ νοῦς μου: καραμέλες; ὄχι· στραγάλια; οὔτε· ἄμ' τί; δέκα λίρες· μιὰ ἐπιταγὴ δέκα λίρες! Κούκου μπρέ! ἂν δὲν ἔκανα κούκου, δὲ τᾶδινε. Ψώνισα, μαγέρεψα—πῆρα κρέας, τυρὶ, μακαρόνια. "Ἀχ χουσέ μου, γιὰ ἰδὲς εἶναι ἔτοιμα· ἄντε, ντέ, δὲ μιλᾶς, ὄλο σκέφτεσαι!

Κι' ἀλήθεια ἦταν τὸ τραπέζι στρωμένο. Ξανθὴ μακαρονάδα ἄχνιζ' μεσ' σ' ἓνα τέντζερι' μοσκοβολοῦσε ἀπ' τὴ πενταβολιά της τὸ σπιτί' μιὰ μπουκάλα κρασί, τυράκι, τσιγάρα.

Μὰ ὁ καπταΓιώργης δὲ κάθονταν· εἶχε τὸ βλέμμα ἀδιανόητο—σκέφτονταν!

... Μὰ σὲ καλὸ σου! γιατί; δὲ πιστεύεις; νὰ κι' οἱ λίρες. Ἐχωσε τὸ χέρι στὸ κόρφο καὶ νάτες. Καθὼς τις μετροῦσε στὸ τραπέζι μιὰ μιὰ, ἔλαμπε ἡ ὄψη της—ἔσταζαν τὰ χεῖλη της κάντιο.

Μὰ ὁ καπταΓιώργης δὲ πρόσεχε. Δὲ κινιῶτουν δὲ μίλαε' ἐσκέφτονταν. Ἀκόμα ἐσκέφτονταν! Τί; Τὸν κουνιάδο του!

— Ὅχι.

— Τις λίρες!

— Οὔτε.

— Τὴν ΚΛΑΡΑ;

— Ἀχ ναί. Τὸ καράβι! Τὴν ΧΑΝΤΑ πού—
μὲ φούσκα γάμπιες—λικνίζονταν, πολὺ βαθειὰ στὸ
μυαλό του!...

Χαλκίδα 1931

ΔΥΟ ΨΥΧΕΣ ΚΙ' ΕΝΑ ΑΣΤΕΡΙ

Δυὸ Ψυχές κι' ἓνα Ἀστέρι

«Κανείς δὲν ξέρει τὴ στιγμή π' ἀρ-
χίζει ἢ μοῖρα του ν' ἀλλάξει».

ΑΓΝΩΣΤΟΣ

Ἐκεῖ στὴν ταβέρνα τοῦ Περίχαρου, στὸν ἴσκιό
τῆς Λεύκας—ἄκρη ἄκρη στὸ γυαλό, στὸ περιγιάλι—
ὁ Γιάννης ὁ Κατάκαλος ἔφαγε. Ἦσυχα ἔφαγε.

Μήτε χαρὰ εἶχε στὴν καρδιά του, μήτε λύπη.
Τίποτα. Παρὰ ἔτσι ἄδειες—κούριες—ὅπως ἦσαν οἱ
ὄρες του σήμερα, κούριος κι' ἀδιαφώρετος τοῦ φαί-
νονταν κι' ὁ κόσμος.

Κύταζε τὴ θάλασσ' ἀντίκρια του, ποὺ ἡ ἀντή-
λιά της τὸν νάρκωνε. Ἀφουγκράζονταν τὰ κυμα-
τάκια της, ποὺ σβέναν γυαλό γυαλό ἀλαφρότατα!

Καὶ κάθονταν.

Δὲν βιάζονταν, δὲν κουνιόταν, δὲν σκέφτον-
ταν. Μακάρι νᾶχε μιὰ χαρὰ κι' αὐτὴν τὴ μέρα. Μα-
κάρι—ἔστω—καὶ μιὰ λύπη—μιὰ λύπη!..

Ἔτσι κι' αὐτὸς ἀποκοιμήθηκε στὴν καρτέλα
του. Γλᾶρωσαν περίγλυκα τὰ μάτια του κι' ἡ γλύκα
τῆς νύστας—ἦσυχο νεράκι—ἔρχισε ἀπαλὰ νὰ χύνε-

ται μέσα του, να του γεμίσει ως πάνω την καρδιά του.

Τότε τὸ μεσημεριάτικο πνεῦμα τοῦ ὕπνου τὸν εἰσίμωσε. Ἄγγιξε πάνω του καί, πολὺ ἀλαφρά, διακριτικά, μὴν τὸν ταράξει, τὸν τοποθέτησε ἀνάσκελα. Τοῦ σφάλισε τὰ βλέφαρα, τ' ἀνοίξε τὸ στόμα. Λέξ καὶ τὸν ἐμάγειρε.

Ὁ κόσμος ἀλάφρησε μέσα του κι' ὁμόρφησε. Μὲς' σὲ ρόδινο φῶς φτερούγισε σιγὰ ἢ ζωὴ του.

Κι' εἶδε ἓνα ὄνειρο .. Τῆ γυναῖκα τοῦ συντρόφου του, τοῦ φίλου του τοῦ Γιώργη. Ἄχ ναί, ἐκείνη τὴν περιπόθητη Βιολέττα ποῦχε τὰ φρούδια κλαδωτά, ποῦταν τ' ἀφτιά της σὰν κοχύλια. Εἶδε τὰ μάτια της—ἐκεῖνα της τ' ἀράπικα—εἶδε τὴν κορμοστασιά της τὴ λυγάτη ..

Κι' αὐτὸς τῆς μίλησε. Μὰ τὸ Θεό, τῆς μίλησε !

Στάθη μπροστά της σὰν σὲ εἰκόνημα καί, καθὼς αὐτὴ τὸν ἀφουγκράζονταν ἀνάερη, αὐτὸς τῆς ἔλεγε. Τῆς ἔλεγε πειστικά, γλυκύτατα, ὠραῖα.

Μαγεμένα λόγια κι' ἔργατα τῆς ἔδειχτε. Ἄλαφρότατον κόσμο τῆς ἰστόρει. Ἡ καρδιά του φρόσκωνε. Ἡ μιλιὰ του ἐπέτα. Φτερὰ χρυσὰ εἶχαν τὰ λόγια του. Φαρδιὰ πανιά οἱ διαλοῖσμοί του. Ὅ,τι ἄγγιζε ἢ σκέψη του, μαγεύονταν. Ὅ,τι ἔλεγε ἢ γλῶσσα του γινόταν.

Γοργός, γοητευτικός, μερακωμένος—ἓνα φίλμ φευγάμενο, φανταχτερό,—διάβαινε γύρω τους ὁ κόσμος, κατὰ πῶς τὸν παρόσταινε αὐτὸς μὲ τὴν καρδιά του καὶ τὸ στόμα του, ἔτσι καταπῶς μὲ ξὰ δάχιυλά του τὸν ἐπλαθε μὲ γούστο.

Ἔλεγε κ' ἡ σφαῖρα γύριζε.

Νὰ ἢ θάλασσα ἢ πλάνα μὲ τὰ μάγια της, μὲ τοὺς γιालοὺς καὶ τοὺς ἀφρούς της. Νὰ, τὰ δάση κ' ἢ ἀνοιξη—οἱ ἔρμοι κάμποι. Νὰ οἱ γλάροι καὶ τὰ σύγνεφα. Ἡ πούλια νά, τ' ἀστέρια νά.

Νὰ κι' αὐτουνοῦ τοῦ δόλιου ἢ καρδιά του μὲς στὸ στήθος του—ἄνθος ἐξωτικὸ τῆς ὑπαρξῆς του—π' ἀχτινοβόλει τῆς ἀγάπης του τὸ φῖδρο.

Ἄχ, ὁμορφος εἶν' ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἀστρα του, Ὅμορφη εἶν' ἢ γῆς μὲ τὰ λουλούδια. Γλυκὸς γλυκὸς εἶσαι καὶ σύ, βρὲ κόσμε, μὲ τὸ ντέρτι σου.

..Κι' ἂν ἄλλος τὴν εἶχε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴν χαίρονταν, αὐτὸς, ὦ αὐτὸς ... κι' ἔσταθη.

Ἐπαψε νὰ μιλεῖ μὲ μιᾶς. Ἐτσι μὲ μιᾶς, ἔπαψε εὐτὺς κι' ὁ κόσμος νὰ γυρίζει.

... Ἄς ἄκουγαν καλά, ἄς πρόσεχαν, ἄς βλέπαν. Δὲν θὰ κάθονταν πλιό αὐτὸς, μόνο νὰ τὴν ἀγαπάει καὶ νὰ τῆς λέει.—Νὰ ρχόται τὰ πουλιὰ στὰ πόδια του, νὰ λάμπουν τ' ἀνθη σὰν ἀστέρια. Νὰ κάνει πέλαγα τὶς φουῦχτες του, νὰ ὑψῶνει πύργο τὴν καρδιά του. Τὴν πούλια καὶ τὸν αὐγερινὸ νὰ τῆς προσφέρει στὴν παλάμη. Σὰ ρόδα νὰ γυρίζει ὀμπρός της τοῦτ' ἢ σφαῖρα.

Τὶ θᾶκανε ;

... Τὶ θᾶ-κα-νε ;;;... Βρὲ λόγος !

Νά, θᾶρχονταν.

Ἐνῶ αὐτὴ θὰ κοιμόταν ἀνάσκελα, αὐτὸς θᾶρχονταν, ναί.

Πατώντας ἀλαφρὰ στὰ νύχια, σιγὰ, διακριτικά μὴν τὴν ταράξει, θὰ τὴν ἄγγιζε. Ἦξερ' αὐτὸς.

Αὐτὴ θὰ μαγεύονταν. Θὰ ξυπνοῦσε. Σὰν μὲς σὲ ὄνειρο θάταν. Σὰν σὲ εἰκόνημα θὰ στέκονταν μπρῶς του. Καὶ καθὼς αὐτὸς θὰ τὴν ἀκουμαζόταν ἀνάερος, αὐτὴ, ὦ αὐτὴ, θὰ τοῦπιανε τὸ χέρι!

Ἐλκυμένη, μαγεμένη, ἀνάστατη, θὰ τοῦ μιλοῦσε πειστικά, γλυκύτατα, ὄραϊα. Μὲ λόγια ἀνθρώπινα, φτωχά, γιὰ θεῖα πράγματα, μεγάλα, θὰ τοῦ ἐμίλει: «Σὲ τούτη τῇ γῆς ποῦ ὅλα εἶν' ἀπὸ λάσπη, μόνο ἡ ἀγάπη μας εἶν' ἀπιαστικὴ σὰν φλόγα. Κι' ἐνῶ ὁ ἀνθρώπος εἶν' ἄσκημο φυτὸ τῆς μαύρης ὕλης, ἄνθος του μαγικὸ—φλόγα κι' ἀέρας—εἶναι τὸ φιλί του.

Τὶ κι' ἂν βαραίνει πάνω μας ἡ σάρκα; Τὶ κι' ἂν κλουβὶ μας εἶν' ἡ σφαῖρα ποῦ παταῖμε; Μαβιὰ πουλιὰ χρυσόφτερα οἱ ψυχὲς μας, τοῦ ἔρωτα τὸ γλυκὸ μυστήριον κελαδάνε...».

Καὶ τὸ βράδυ, τῇ νύχτα, ὅταν οἱ δυὸ τους—αὐτὸς καὶ ὁ ἄνδρας της—σὰν δυὸ μαῦρες ψυχὲς μὲς στὴ βάρκα, θὰ λικίζονταν μὲς στὸν ψεύτη τὸν κόσμον, ὦ τότε, πάλι ἤξερε αὐτός...

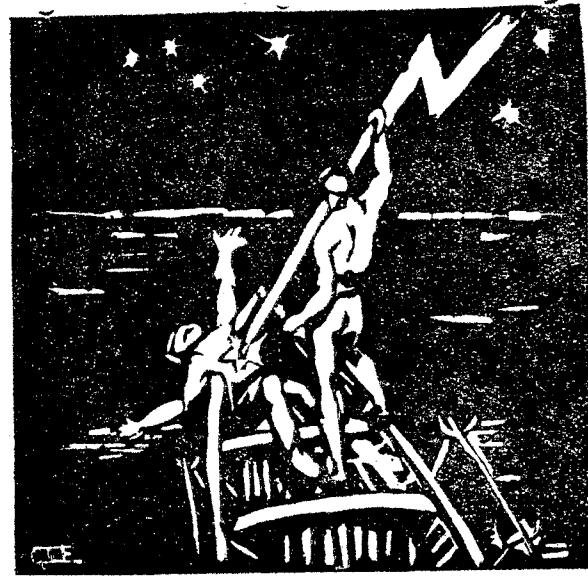
Τί;

Μίμιν;::

Νά, θὰ σηκώνονταν.

Κρατώντας μιὰ χρυσὴ ἀστραπή στὸ δεξί του, μονομιᾶς τὸν ἀγγερινὸ θὰ τοῦ κεντοῦσε στὸ στήθος. Ἄ χά, χά.

Καὶ θὰ τοῦλεγε. Μὲ λόγια ἀνθρώπινα, φτωχά, γιὰ θεῖα πράγματα, μεγάλα, θὰ τοῦ ἐμίλει: «Εἰς τὸ βάθος κάθε ἀνθρώπινης ἐνέργειας ὑπάρχει ἡ πίστη.

Μὰ γιὰ στάσου, ὁ ἄλλος σηκώθηκε! μιὰ χρυσὴ ἀστραπή ἦταν ποῦ κρατοῦσε στὸ χέρι του καὶ γογγύζον—μονομιᾶς—τὸν ἀγγερινὸ κέντησε στὸ στήθος τοῦ Γιάννη...

Δὲν εἶναι γλυκεῖα σὰν στὸν ἔρωτα. Δὲν εἶναι ἀπλὴ
σὰν στὸ λόγο. Εἶν' ὁμως—κατ' ἀπ' τῆς συνείδησής
μος τοὺς χτύπους—βαθειά, σκοτεινὴ, ἀκαθόριστη.
Εἶναι μοιραία. Ἄν δὲν τὸ πιστέψεις, γεννιέσαι ;
Ἄν δὲν τὸ πιστέψεις, πεθαίνεις ; Μπορεῖς δ,τι δὲν
γίνεται, νὰ κάμεις ;

Τὶ ἀξία ἔχει τὸ μὲ τί καὶ πῶς θὰ πειστεῖς. Ἡ
ζωὴ εἶν' ἓνα ὄνειρο. Καὶ στραβὴ εἶναι ἡ ὕλη, ἀναί-
στητη. Δὲν πονεῖ, δὲ φοβᾶται. Τὸ ὄνειρο σβένει, ἐ-
νώ ἡ ὕλη εἶν' αἰώνια...»

Κι' ὁ ἄλλος ;

Ὡ ὁ ἄλλος δὲ θάκουγε. Μήτε θᾶβλεπε πλειό...

Μὲ λαμπρότατο ἐν' ἀστέρει στὸ στῆθος, σὰν θὰ
γέλαε ἀπαίσια θᾶταν. Τὰ μάτια του θάλαμπαν, θὰ
στράφταν τὰ δόντια του!

Καὶ μὲ δίχως δισταγμό, ἀμφιβολία, ἢ φόβο θὰ
πηδοῦσε στὴ θάλασσα. Νά, ὡς τὸ βυθὸ θὰ γλυ-
στροῦσε. Ὡ, τί ἀπαλὰ—τί γλυκά !

Τότε ὁ αὐγερινὸς—ἄχ αὐτὸς—σὰν τὸν ἔβλεπε,
θὰ σκεφτόταν: «Εἶναι ψεύτης!».

Γιατί ;

Θὰ τὸ ἰδοῦμε.

* *

Ὁμορφος εἶν' ὁ οὐρανὸς μὲ τᾶστρα του, ὁ-
μορφη εἶν' ἡ Γῆς μὲ τὰ λουλούδια. Γλυκὸς-γλυκὸς
εἶσαι καὶ σύ, βρὲ κόσμε, μὲ τὰ μάγια σου.

Ἄχ, γιατί ἡ ζωὴ μας νᾶναι λίγη ; Γιατί ἡ καρ-
διά μας νᾶναι φύτρο π' ἀνθίζει φλόγινα λουλούδια.

Καθὼς γλυκύτατη μιὰ σκέψη τὸν περεῖχε, ἀλλ-

φρόσατα τὸν ἄγγιξ' ἕνα χέρι. Καὶ ξύπνησε. Κι' ἀνοιξε τὰ μάτια. Εἶδε μπροστά του τὴ γυναῖκα τοῦ συντρόφου του, αὐτὴν τὴν περιπόθητη Βιολέττα. Εἶδε τὰ μάτια τῆς ἐκείνα τῆς τ' ἀράπικα, εἶδε τὴν κορμοστασιά τῆς τὴ λυγάτη ! Δὲν ἦταν ὄνειρο. Ψέμα δὲν ἦταν, ὄχι.

Ἄχ ναί, τὸν κύταζε, τοῦ μίλησε. Μὰ τὸ Θεό, τοῦ μίλησε. Τοῦπε :

— Ποῦν' ὁ Γιώργης ;

—... Βιολέττα !..

— Μὰ ὁ Γιώργης ποῦ εἶναι ;

—... Ἄχ, Βιολέττα ..

Ἡ φωνὴ του ἐπάλλονταν, ἀστραφτε τρολλὴ ἢ ματιὰ του.

— Θεέ μου, τρολάθεις ; Θὰ μᾶς δεῖ κάνα μάτι. Θὰ τὸ μάθει ὁ ἄντρας μου. Γιάννη !..

Μ' αὐτὸς τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ἐλκυσμένος, μαγεμένος, ἀνάστατος τῆς μιλοῦσε πειστικά, γλυκύτατα, ὠραῖα. Μὲ λόγια ἀνθρώπινα, φτωχὰ, γιὰ θεῖα πράγματα—μεγάλα—τῆς ἐμίλει : «Σὲ τούτη τὴ Γῆς πού εἶν' ὅλα ἀπὸ λάσπη, μόν' ἡ ἀγάπη μας εἶν' ἀπιαστικὴ σὰν φλόγα. Κι' ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἄσκημο φυτὸ τῆς μαύρης ὕλης, ἄνθος του μαγικὸ—φλόγα κι' ἀγέρας—εἶναι τὸ φιλί του. Τὶ κι' ἂν βαφαίνει πάνω μας ἡ σάρκα ; Τὶ κι' ἂν κλουβί μας εἶν' ἡ σφαῖρα πού πατοῦμε ; Μαβιά πουλιά, χρυσόφτερα, οἱ ψυχές μας, τοῦ ἔρωτα τὸ γλυκὸ μυστήριον κελαιθᾶνε ...»

* *

Κ' ἡ νύχτα ἤρθε.

Νύχτα βαθεῖα μὲς στὴ θάλασσα, πὸν κυτᾶς καὶ σωμαίνεις. Κόσμε βουβὲ κ' ἀλαφρότατε, πὸν κοιμάσαι. Στὴ Γῆς πάνω, δίχως βίρος (ἀλαφροὺς σὰν μοντζούρες στὸ χοῦμα) τὸ μηδὲν μᾶς σημειώνει. Κ' εἶσαι νύχτα, τὸ φάσμα του, ἡ βαρεῖα του φτερούγα. Ὅταν κρέμετ' ἡ σκιά σου στὸ χάος, σὺ μᾶς σβένεις. Κι' οἱ ψυχές, σιωπηλές, σκύβουν κυτάζοντας πᾶν' ἀπ' τ' ἄπατο βάθος σου. Τὶ ζητᾶς ; Σοῦ χρωστᾶμε τὴν ὕλη, τὴν πέρνεεις. Μόνο τῆς συνειδήσεως μας μᾶς ἀφήνεις τοὺς χτύπους. Κ' οἱ ψυχές μας ; Σὰ σκιές στὴ σκιά σου ...

Κ' εἶν' οἱ δύο τους. Ὁ Γιώργης κι' ὁ Γιάννης!

Πλαῖ πλαῖ στὴ βάρκα σὰν ψυχές μὲς στὸν ἔρημο δρόμο τοῦ χρόνου. Σὰν δυὸ πνεύματα στῆς αἰωνιότητος τὸ χάος ! Μιλοῦσαν !

Γιὰ δίχτυα κουβέντιαζαν, γιὰ ψάρια ἐλέγαν. Κι' ἔλαμπαν τὰ κουνάκια καὶ πλέανε. Πῶς πααῖναν! Ἄχ Χριστέ πῶς πααῖναν ! λιχνίζονταν !

Φωσφόριζε ἡ θάλασσα γύρω τους. Σὰν χρυσὰ καρφιά τὴν καρφῶναν τ' ἀστέρια. Ἄχ τὶ ψάρια πού θᾶπιαναν! Ἄχ, Βιολέττα! ...

Μά, γιὰ στάσου. Ὁ Γιώργης σηκώθηκε. Μιά χρυσὴ ἀστραπὴ ἔταν πὸν κρατοῦσε στὸ χέρι. Καὶ γοργὰ—μονομιᾶς τὸν αὐγερινὸ ἐκέντησε στὸ στήθος τοῦ Γιάννη! Καὶ τοῦλεγε. Τοῦλεγε πειστικά, γλυκύτατα ὠραῖα. Μὲ λόγια ἀνθρώπινα φτωχὰ, γιὰ θεῖα πράγματα, μεγάλα, τοῦ ἐμίλει: »Στὸ βάθος κάθε ἀνθρώ-

πινης ἐνέργειας ὑπάρχει ἢ πίστη. Δὲν εἶναι γλυκεῖα σὰν τὸν ἔρωτα. Δὲν εἶναι ἀπλή σὰν στὸ λόγο. Εἶναι ὁμως—κάτω ἀπ' τῆς συνείδησής μας τοὺς χτύπους—βαθεῖα σκοτεινὴ ἀκαθόριστη. Εἶναι μοιραῖα. "Ἄν δὲν τὸ πειστέψεις, γενιέσαι: "Ἄν δὲν εἴτὸ πιστέψεις πεθαίνεις; Μπορεῖς ὅ,τι δὲ γίνεται νὰ κάμεις; Τὶ ἀξία ἔχει τὸ μὲ τί καὶ τὸ πῶς θὰ πειστεῖς; Ἡ ζωὴ εἶν' ἓνα ὄνειρο. Καὶ στραβὴ εἶν' ἡ ὕλη, ἀναίσθητη. Δὲν πονεῖ δὲν φοβᾶται. Τὸ ὄνειρο σβένει ἐνῶ ἡ ὕλη εἶν' αἰώνια» . . .

Κι' ὁ Γιάννης;

"Ὡ ὁ Γιάννης δὲν ἄκουε. Μῆτε ἔβλεπε πλιό!

Μὲ λαμπρότατο ἓνα ἀστέρι στὸ στήθος του σὰν νὰ γέλαε ἠλίθια ἦταν.—Τὰ μάτια γυάλιζαν. Τὰ δόντια του στράφταν.

Καὶ μὲ δίχως δισταγμὸ, ἀμφιβολία ἢ φόβο, πήδησε. Μὲς στὴ θάλασσα ἔπεσε. Στὸ βυθὸ τῆς ξαπλώθη . . . "Ὡ τί ἀπαλὰ—τί ὄραϊα!

Τότε ὁ αὐγερινὸς—ἄχ αὐτὸς—σὰν τὸν εἶδε, ἐσκέφτη: «Δὲν ἦταν ἀστραπὴ αὐτὸ ποὺ κρατοῦσε στὸ χέρι του, μὰ μαχαῖρι ὁ ἄλλος. Δὲν εἶμαι γῶ—ἓνα ἀστέρι—ποὺ τοῦχει κεντημένον στὸ στήθος του, μὰ ἡ πληγὴ του ... "Ἀχα—χὰ εἶναι αἷμα ... τί ψεύτης!...»

Χαλκίδα 1932

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

"Ὅσο ἦσαν ἀπὸ μένα, προσπάθησα ὥστε τὰ τυπογραφικὰ κλπ. λάθη—ἀναπόφευκτα ἄλλωστε σέ κάθε, κάποιος ἔκτασης, τυπογραφικὴ ἐργασία—νὰ περιοριστοῦν κατὰ τὸ δυνατὸ στὸ ἐλάχιστο. Τὰ πέτυχα; "Ἄν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὅτι οἱ διορθώσεις καὶ λοιπὲς ὀδηγίαι μου σχετικὰ μὲ τὰ κάθε εἶδους ζητήματα ποὺ παρουσιάζονταν κατὰ τὴν πρόοδο τῆς ἐργασίας, ἐγίνονταν ἐξ ἀποστάσεως (Χαλκίδα—Ἀθήνα) καὶ ἀκόμα ὅτι μετὰ τὴν ἐκτύπωση τοῦ κάθε τυπογραφικοῦ φύλλου—ἐκτύπωση ποὺ λάβαινε χώρα ἀνεξάρτητὰ μου κι' ἀπόντας μου—τὰ παρουσιαζόμενα λογῆς λογῆς λάθη ἦσαν πᾶ ἀνεπανόρθωτα, ἐλπίζω οἱ ἀναγνώστες μου, νὰ συμφωνήσουν μαζί μου ὅτι πάνω κάτω τὸ πέτυχα.

Ἡ δουλειὰ ἐνὸς βιβλίου εἶναι σπουδαία ὑπόθεση. Τὸ βιβλίον εἶναι ἓνα πράγμα ζωντανὸ—μιὰ παράστασις μηχανικὴ, ζωῆς παλλομένης—ἀπὸ ἀνόργανα ὕλικά, φυκρά, ἀδιανόητα. Τὰ τουρλοῦ τουρλοῦ αὐτὰ ἄψυχα πράγματα ποὺ εἶναι: Οἱ τυπογράφοι, τὰ στοιχεῖα, τὸ χαρτὶ καὶ τὰ μέταλλα—ἄψυχα ὅλα μαζί πᾶν στὴ βάση τους ὡς μέσα τεχνικὰ κι' ἑτερόσπαστα—δὲν ἀποτελοῦν (ὡς προσπάθεια) παρά τὴν ὕλικὴ ἔκφραση πραγμάτων πολὺ πνευματικῶν καὶ ἀόρατων. Στὴν περίπλοκῃ αὐτῇ ὑπόθεσις εἶναι ἄπειροι οἱ ἔξω ἀπὸ κάθε διαχείριση συντελεστὲς καὶ παράγοντες ποὺ μπορεῖ νὰ παρουσιάσουν μοιραῖα ἓνα βιβλίον: καλὸ ἢ κακὸ στὴν ἐμφάνισι. Στὴ δική μου περίπτωσι—ἀπὸ τὴν ἀποψη τούτη—ἐλπίζω ὅτι δὲν στάθηκα ὀλότελα ἄτυχος. Δὲν προβαίνω δὲ στὴ συνηθιζόμενη κάπως διόρθωσι τῶν λαθῶν τούτων μὲ ὑστερόγραφα, θεωρώντας ὡς χωρὶς πραχτικὴ ἀξία αὐτὴν τὴν ἐνέργεια. Παρὰ—ἔχοντας τὴ γνώμη «ὅτι μιὰ χειρονομία ἐπαναλαμβανομένη (καὶ μάλιστα ἔτσι) δὲν σημαίνει τὸ ἴδιον πράγμα ποτέ»—ἀφίνομαι μὲ πλιότερη ἐμπιστοσύνη στῶν ἀναγνωστών μου τὴν πρώτη ἐντύπωσι, τὴν μπορεῖ κι' εὐτυχέστερη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1) Τὸ Θεῖο Τραγί	σελίδα	9—105
2) Τὸ Κρασί τῆς Ἀγάπης	»	106—122
3) Ἡ Περίπολος Ζ΄	»	123—142
4) Ἡ Χρυσόμυγα τῆς Βρώμας	»	143—162
5) Ἐνας Ἀρχάγγελος στὸ Πε- ριγιάλι	»	163—174
6) Ἡ Ἱστορία ἐνὸς ἀσήμαντου	»	175—190
7) Ὁ Ἀυτοκράτωρ τῆς Κίνας	»	191—212
8) Τράτα Κουλουριώτηκη	»	213—230
9) Λουλούδι τῆς Μονεμπασίας	»	231—244
10) Ὁ Φίλος μου!	»	245—256
11) Ὁ Οὐζός	»	257—272
12) Κλάρα Χαντά — Πειραιεύς	»	273—290
13) Δυὸ φυγὲς κι' ἓνα Ἀστέρι	»	291—302

ΜΙΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Ἡ εἰκόνα τῆς 83 σελίδας—κατὰ παραδρομὴν καὶ ἀπὸ μιὰ συγκυρία περιστάσεων ἀτυχῶν, ποὺ πολὺ μᾶς ἐλύπησε—μπήκε ἀντὶ ἀλλῆς κο-
ρόμους. Τὸν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνη καὶ φίλο κ.
Γεώργιον Οἰκονομίδη, παρακαλοῦμε νὰ μᾶς συγ-
χωρήσει τὸ λάθος.

Ὁ Συγγραφεὺς—Ὁ Ἐκδότης

Ἡ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τὸ ἐξώφυλλο καὶ σχέδιο σελ. 263: ΦΩ-
ΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ.—Οἱ Ξυλογραφίαι κλπ.
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ.—Οἱ Βινιέττες κλπ. εἰ-
κόνας: Ν. ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΥ.—Σκίτσο: Α.
ΤΕΡΖΑΚΗ.—Σκίτσο σελ. 49 ΚΑΤΙΝΑΣ
ΜΠΑΪΛΑ.—